

მამუკა გოგიტიძე
გიორგი ბეჟიტაშვილი

სომხეთის სამხედრო ელიტა

შოთა რუსთაველის სახელობის ეროვნული უნივერსიტეტი

მ.ჯ. გოგიტიძე, გ.ა. ბეჟიტაშვილი

სომხეთის სამხედრო ელიტა

(სომეხი გენერლები საქართველოდან)

ბიოგრაფიული ცნობარი

თბილისი

2014

ცნობილი ქართველი სამხედრო ისტორიკოსის, ისტორიის აკადემიური დოქტორის, პოლიციის პოლკოვნიკ მამუკა გოგიტიძის და ისტორიის აკადემიური დოქტორის, პროფესორ გიორგი ბეჟიტაშვილის წიგნში - „სომხეთის სამხედრო ელიტა,, განხილულია რუსეთის იმპერიის, საბჭოთა არმიის, თანამედროვე სომხეთის რესპუბლიკის, რუსეთის ფედერაციის და აშშ-ს ჯარებში მომსახურე სომეხი გენერლების ბიოგრაფიები. სულ 112 პერსონალია.

წიგნი შეიცავს დანართებს. გამოცემა განკუთვნილია მკითხველთა ფართო წრისათვის, რომლებიც დაინტერესებულნი არიან სომხეთის და საქართველოს სამხედრო ისტორიით. პროფესიონალი სამხედროები და სამხედრო ისტორიკოსებიც ნახავენ მასში თავისთვის ბევრ საინტერესო ინფორმაციას.

UDK (უაკ) 355.333(479.25)

გ-603

რედაქტორი

ელგუჯა მამუკელაშვილი
ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი

სამხედრო კონსულტები

თენგიზ შუბლაძე
ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, რეზერვის გენერალ-მაიორი

მამუკა გოგოლაძე
რეზერვის ვიცე-პოლკოვნიკი, ექსპერტი
ფალერისტიკის, ჰერალდიკის და
უნიფორმოლოგიის საკითხებში

რეცენზენტი

ნიკოლოზ ჯავახიშვილი
ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი,
ქართულ-კავკასიურ ურთიერთობათა
კვლევების ცენტრის ხელმძღვანელი

დავით ხელაშვილი
შოთა რუსთაველის სახელობის ეროვნული
უნივერსიტეტის რექტორი

ალექსანდრე მელქონიანი
ბიზნესმენი. ქ. სპიტაკის საპატო მოქალაქე

გამომცემლობა „სვეტი“

ყველა უფლება დაცულია. წინამდებარე წიგნის არც ერთი ნაწილი არ შეიძლება იყოს გამოყენებული საავტორო უფლებების მქონე პირთა წერილობითი ნებართვის გარეშე.

ISBN 978-9941-0-6581-1

© მ.გოგიტიძე, გ.ბეჟიტაშვილი 2014

ავტორები გამოთქვამენ გულითად
მადლიერებას ბიზნესმენ
ბატონ რაფიკ აგაჯანიანის
მიმართ, რომლის ფინანსური
მხარდაჭერითაც გამოიცა წინამდებარე წიგნი

Авторы выражают искреннюю
благодарность, бизнесмену
господину Рафику Агаджаняну
за финансовую поддержку по выпуску
данной книги

The authors express their sincere gratitude
to businessman Mr.
Rafik Agajanian
for his financial support for the issue of this book

ედვება სომეხი და ქართველი ხალხის მრავალსაუკუნოვან ძმურ მეგობრობას

ავტორებისაგან

წინამდებარე ნაშრომში განხილულია საქართველოში დაბადებულ სომეხი ეროვნების გენერლების ბიოგრაფიები.

მთელი მე-XVIII-XIX-XX ს.ს. განმავლობაში, საქართველოში დაბადებული სომეხები, რომლებიც თვლიდნენ (და დღესაც თვლიან) საქართველოს თავიანთ მეორე სამშობლოდ, გულმოდგინედ მსახურობდნენ თავის ქართველ ძმებთან ერთად რუსეთის ჯარში და მონაწილეობდნენ – რუსეთ-სპარსეთის (1826-1828), რუსეთ-ოსმალეთის (1828-1829), (1853-1856) ყირიმის (აღმოსავლეთის), რუსეთ-ოსმალეთის (1877-1878) ომებში, აგრეთვე (1879-1881) შუა აზიის ლაშქრობაში, ხოლო მე-XX საუკუნის დასაწყისში მონაწილეობდნენ (1900-1901) წ.წ. ჩინეთის ლაშქრობაში, რუსეთ-იაპონიის (1904-1905) და (1914-1918) წლების პირველ მსოფლიო ომებში, მოგვიანებით კი საბჭოთა კავშირის (1941-1945) დიდ სამამულო ომში.

უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ სწორედ რუსულმა სამხედრო სამსახურმა (შემდგომში კი საბჭოთა სამხედრო სამსახურმა) მისცა საშუალება საქართველოში დაბადებულს ბევრ ეთნიკურ სომეხს მთლიანად მოეხდინა თავიანთი პროფესიული შესაძლებლობების რეალიზება, აჩუქა შანსი გამხდარიყვნენ სახელგანთქმული მხედართმთავრები, სამხედრო მეცნიერების თეორეტიკოსები და პრაქტიკოსები.

ვიმედოვნებთ, რომ ჩვენი ნაშრომი შეიტანს სათანადო წვლილს სომეხი და ქართველი ხალხის მრავალსაუკუნოვანი ძმური ურთიერთობების დარგში.

მამუკა გოგიტიძე

**ისტორიის აკადემიური დოქტორი,
პოლიციის პოლკოვნიკი,
საქართველოს მწერალთა კავშირის წევრი**

გიორგი ბეჟიტაშვილი

**ისტორიის აკადემიური დოქტორი,
პროფესორი, საქართველოს მწერალთა
კავშირის წევრი**

ძმაო ძმითა ხარ ძლიერი

ცნობილი ქართველი სამხედრო ისტორიკოსების, ისტორიის აკადემიური დოქტორების, საქართველოს მწერალთა კავშირის წევრების, პოლკოვნიკ მამუკა გოგიტიძის და პროფესორ გიორგი ბეჟიტაშვილის წიგნში – „სომხეთის სამხედრო ელიტა,, განხილული არის რუსეთის იმპერიის მეფის არმიის (63-პერსონალია), საბჭოთა არმიის (38-პერსონალია), თანამედროვე სომხეთის რესპუბლიკის (6-პერსონალია), რუსეთის ფედერაციის (4-პერსონალია), აშშ-ს არმიის (-პერსონალია) გენერლების ბიოგრაფიები. სულ 112 პერსონალია.

2013 წლის 16 სექტემბერს შესრულდა 290 წელი მას შემდეგ რაც რუსეთის იმპერატორმა პეტრე I-მა გამოსცა „უმაღლესი სიგელი,, რათა რუსეთის არმიაში გაეწვიათ ქართველები და სომხები. თავდაპირველად მათი რიცხვი შეადგენდა 700 კაცს. შემდგომში მათი რიცხვი გაიზარდა რამოდენიმე ასეულამდე.

1730 წელს ხსენებული ასეულები გადაიყვანეს დარუბანდის ციხესიმაგრეში, ხოლო 1733 წელს წმ. ჯვრის ციხესიმაგრეში (ჩრდილოეთ კავკასიაში), შემდეგ კი ყიზლარში.

1747-1749 წ.წ. ყიზლარის ქართული ასეულის სომხები და ქართველები დაითხოვეს ჯარიდან იმ პირობით, რათა დარჩენილიყვნენ საცხოვრებლად ყიზლარში.

ქართულ-სომხური კოლონია ხელს უწყობდა რუსეთის მთავრობას ქართლ-კახეთის სამეფოსთან და კერძოდ კავკასიასთან მჭიდრო ურთიერთობათა დამყარების საქმეში.

დღემდე საქართველოში დაბადებულ სომეხი ეროვნების გენერლებზე მონაცემთა შეგროვება – სისტემატიზაციით არავინ იყო დაკავებული.

რადგან ყველაზე დიდი თანამდებობა რუსეთის სამხედრო სამსახურში ეკავა , ტფილისში დაბადებულს,კავალერიის გენერალ მიხეილ ტარიელის-ძე ლორის-მელიქოვს,მისით იწყება ცნობარის 1-ი ნაწილი, ხოლო სხვა პერსონალიები მიჰყვებიან ალფაბეტის მიხედვით.

იგივეა საბჭოთა პერიოდში, რადგან ყველაზე დიდი სპეციალური წოდება -გზათა მიმოსვლის 1-ი რანგის ვიცე-გენერალ-დირექტორის წოდება (რომელიც უთანაბრდებოდა არმიის გენერლის სამხედრო წოდებას), მინიჭებული ჰქონდა ტფილისში დაბადებულს, ბაგრატ ნიკოლოზის-ძე არუთინოვს, მისიდან იწყება ცნობარის მე-2 ნაწილი, ხოლო სხვა პერსონალიები ანალოგიურად მიჰყვებიან ალფაბეტის მიხედვით.

წიგნი მაქსიმალურადაა ილუსტრირებული, დაინტერესებული მკითხველი ნახავს მასში საქართველოში დაბადებულ ბევრ სომეხ სამხედრო მოღვაწეების პორტრეტებს.

მამუკა გოგიტიძის და გიორგი ბეჟიტაშვილის სამეცნიერო ნაშრომი უთუოდ წარმოადგენს ფასეულობას სამხედრო ისტორიკოსებისათვის, მკითხველთათვის და იმ პირებისათვის, ვინც დაკავებულია მოცემული თემით.

ეს ნაშრომი დასტურია იმისა, რომ ჩვენ მამუკა გოგიტიძის და გიორგი ბეჟიტაშვილის სახით გვყავს საკმაოდ კვალიფიციური სამხედრო ისტორიკოსები და მეცნიერები სამხედრო-ბიოგრაფიული კვლევების დარგში, რომლებსაც მომავალშიც ხელეწიფებად წარმატებით შეასრულონ საინტერესო და დიდი მოცულობის კვლევითი სამუშაოები.

ელგუჯა მამუკელაშვილი
ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი

I.
რუსეთის საიმპერატორო არმიის
სომეხი გენერლები საქართველოდან
(1723-1917)

მიხეილ ტარეილის-ძე ლორის-მელიქოვი, გრაფი
(21.10.1824-12.12.1888)
გენერალ-ადიუტანტი (13.08.1865)
კავალერიის გენერალი (17.04.1875)

დაიბადა ტფილისში ტარიელ ზურაბის ძე ლორის-მელიქოვისა და ეკატერინე ახვერდოვას ოჯახში.

1836 წელს მიხეილ ლორის-მელიქოვმა ჩააბარა გამოცდები მოსკოვში, ლაზარევის სახ. აღმოსავლური ენების ინსტიტუტში, მაგრამ 1841 წლიდან განაგრძო სწავლა გვარდიელ პოდპრაპორშჩიკთა და კავალერიის იუნკერთა სკოლაში, სანქტ-პეტერბურგში. პეტერბურგში სწავლისას დაუახლოვდა პოეტ ნიკოლოზ ნეკრასოვს (1821-1877), მაშინ ჯერ ნაკლებად ცნობილს და რამოდენიმე თვე ცხოვრობდა მის ბინაში.

1843 წლის 2 აგვისტოს გამოშვებულ იქნა გროდნოს ლაიბ-გვარდიის ჰუსართა პოლკში, სადაც იმსახურა ოთხი წელიწადი.

1847 წელს პირადი პატაკის საფუძველზე გადმოყვანილ იქნა კავკასიაში, და დაინიშნა კავკასიის კორპუსის მთავარსარდალ, გრაფ ვორონცოვთან, საგანგებო დავალებათა ოფიცრად. იმავე წელს მიიღო მონაწილეობა გენერალ ფრეითაგის ჩეჩნეთის ლაშქრობაში კავკასიელ მთიელთა წინააღმდეგ.

1848 წელს იღებდა მონაწილეობას თავად არგუტინსკი-დოლგორუკოვის რაზმის შემადგენლობაში, რომელიც მოქმედებდა დაღესტანში. იმყოფებოდა აულ გერგებილის ალებისას.

1851 წელს მონაწილეობდა ზამთრის დიდ ექსპედიციაში კავკასიის ხაზის მარცხენა ფლანგზე (დიდ ჩეჩნეთში), ცნობილ ხაჯი-მურადის წინააღმდეგ, ხოლო იმავე წლის გაზაფხულიდან იმყოფებოდა ამავე ხაზის მარჯვენა ფლანგზე, სიმაგრეების აღმართვისას მდინარე ბელაიაზე და, მაგომედ ემინის ძალების უკუგდებისას.

მისი ცხოვრების ეს ეპიზოდი ნაჩვენებია რუს მწერალ ლევ ტოლსტოის მიერ მოთხრობაში- „ხაჯი-მურადი“,

მაგრამ მალევე დაწყებულმა (1853-1856) წლების ყირიმის (აღმოსავლეთის) ომმა ოსმალეთთან გამოიწვია მთიელთა მხრიდან რუსეთისადმი მძლავრი სიძულვილი და, ისინი თავს ესხმოდნენ მთელს კავკასიის ხაზს.

ამ შემოსევების წინააღმდეგ ყურინის გამაგრებასთან იყო შეკრებილი განსაკუთრებული რაზმი თავად ბარიატინსკის მეთაურობით, რომელშიც იმყოფებოდა ლორის-მელიქოვიც.

რაზმი დაიძრა მდინარე მეჩიკისკენ და აულ ისტისუსკენ, ლორის-მელოქოვი არა ერთხელ დაწინაურდა მთიელებთან შეტაკებაში, რომლებიც ძლიერ ავიწროებდნენ რუსულ რაზმს.

1852 წელს მას მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

ამის შემდეგ, ის გადავიდა იმ ჯარების შემადგენლობაში, რომლებიც მოქმედებდნენ თურქების წინააღმდეგ ოსმალეთთან, კავკასიის საზღვარზე, და დაწინაურდა ორ ცნობილ ბროლებში – ბაიანდურთან და ბაშ-

კადილკართან, რომლებშიც ოსმალეთის ჯარებს აბდი-ფაშას მეთაურობით, აგემეს სრული განადგურება.

1854 წელს მას დაევალა მონადირეთა ცალკეული რაზმის ფორმირება, რომლებიც შედგებოდა სომხებისგან, ქართველებისგან, ქურთებისგან და კავკასიის სხვა ხალხებისგან (აქ, როგორც ყოველთვის, ლორის-მელიქოვს ეხმარებოდა რამოდენიმე აღმოსავლური ენების ცოდნა).

შემდეგ, იმყოფებოდა რა გენერალ-ლეიტენანტ, თავად ბებუთოვის რაზმში და მის არიერგარდში, ლორის-მელიქოვი უტევდა ოსმალეთის კავალერიას და 1855 წლის 13 აპრილს მიაყენა მას დიდი ზარალი. შემდეგ მონაწილეობდა ბრძოლაში ქურუქ-დარასთან, რომელშიც ბებუთოვმა გაანადგურა თურქთა 60-ათასიანი კორპუსი.

1855 წლის აგვისტოში ლორის-მელიქოვი დაინიშნა ახალ მთავარსარდალ, გრაფ ნ.მურავიოვთან, დავალებათა ოფიცრად, განაგრძობდა რა მონადირეთა მეთაურობას, ლორის-მელიქოვი ამოწმებდა გზებს, რომლებიც მიდიოდნენ ყარსის ციხესთან, და უთავალთავალებდა მოწინააღმდეგეს ამ უძლიერესი ციხის გარემოცვისას.

ყარსის ციხის აღებისას, 1855 წლის ნოემბერში იგი დაინიშნა ყარსის ოლქის უფროსად და 9-თვიანი მმართველობის პერიოდში მოიხვეჭა ადგილობრივი მოსახლეობის კეთილგანწყობა თავისი კეთილგონივრული მმართველობით.

ყარსის სიმაგრის თურქებისათვის დაბრუნების შემდეგ, პარიზის ზავის შემდეგ, ლორის-მელიქოვს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის,, სამხედრო წოდება (1856), 1858 წელს დაინიშნა ჯარების უფროსად აფხაზეთში და ქუთაისის საგენერალ-გუბერნატოროს სახაზო ბატალიონების ინსპექტორად.

ამავე პერიოდში მისი განკარგულებით ჩაეყარა საფუძველი წებელდას სიმაგრეს, მთიელთა შემოსევებისგან დასაცავად და, მთიელთა კონტრაბანდული ვაჭრობის აღმოფხვრისაგან, რომელთა მეშვეობით მთიელები ძირითადად იძენდნენ ცეცხლსასროლ იარაღს, დენტოს და სხვა საჭირო სამხედრო მარაგებს.

1859 წელს ლორის-მელიქოვი მიავლინეს ოსმალეთში, თერგის ოლქიდან ოსმალეთის აზიურ ნაწილში, მთიელთა გადასახლების შესახებ, ოსმალეთის მთავრობასთან მოლაპაკებების საწარმოებლად.

1860 წლის 18 აგვისტოდან ასრულებდა დარუბანდის გუბერნიის მმართველის და სამხედრო გუბერნატორის თანამდებობებს.

ლორის-მელიქოვი დიდი რუდუნებით დაკავდა მთიელებში ახალი წესების დანერგვით.

1863 წლის მარტში დაინიშნა თერგის ოლქის უფროსად, თერგის კაზაკთა ჯარის ატამანად და თერგის ოლქში განლაგებული ჯარების სარდლად.

1863 წლის 5 მაისს მიენიჭა „გენერალ-ლეიტენანტის,, სამხედრო წოდება.

1863 წლის 19 აგვისტოს დაინიშნა დარუბანდის მთავარმმართველად და ჩრდილოეთ დაღესტნის სამხედრო უფროსად.

1875 წლამდე, ასრულებდა რა თერგის ოლქის უფროსის თანამდებობას, ლორის-მელიქოვი იღვწოდა ოლქის მთიელ მოსახლეობაში დაემყარებინა სათანადო წესრიგი. კავკასიის ომი მართალია დამთავრდა 1864 წელს, მაგრამ მთიელები დრო და დრო განაგრძობდნენ ხელისუფლებისადმი ღია წინააღმდეგობას.

1870 წელს დაინიშნა თერგის ოლქის გუბერნატორად.

1873 წლიდან იყო კავკასიის ციხეების მზრუნველთა კომიტეტის ვიცე-თავმჯდომარე.

1875 წელს, დაძაბულმა მუშაობამ შეარყია ლორის-მელიქოვის ჯანმრთელობა და მან ითხოვა შვებულება, რათა წასულიყო საზღვარგარეთ სამკურნალოდ.

მეფისნაცვალმა, დიდმა მთავარმა მიხეილ ნიკოლოზის-ძემ დააკმაყოფილა მისი თხოვნა 1875 წლის 15 მაისს, კავკასიის სამხედრო ოლქისადმი გამოცემული განსაკუთრებული ბრძანებით-

„დიდი წუხილით მოვისმინე ლორის-მელიქოვის თხოვნა და განსაკუთრებული საჭიროებისათვის ვაკმაყოფილებ მას,,

ამასთან ერთად ლორის-მელიქოვი იმავე წელს ჩაირიცხა თერგის კაზაკთა ჯარში და დაინიშნა მეფისნაცვალთან, დიდ მთავარ მიხეილ ნიკოლოზის-ძესთან.

თურქეთთან ომის მზადებაში განსაზღვრა მცირე აზიაში თურქების წინააღმდეგ მოქმედებებისათვის ჯარების ცალკეული კორპუსის ფორმირება. ამ კორპუსის სარდლობა დაეკისრა ლორის-მელიქოვს.

1877 წლის 12 აპრილს ის შევიდა ოსმალეთის ფარგლებში 4 კოლონით, და 5-6 მაისს შტურმით დაეუფლა არდაგანს.

ამის შემდეგ ის მალევე მიადგა ყარსს, რომელიც უკეთ და ძლიერ იყო გამაგრებული, ვიდრე (1853-1856) ყირიმის (აღმოსავლეთის) ომში და გააგზავნა გენერალი ტერ-ლუკასოვი რაზმით არზრუმში.

ამ დროს ოსმალეთის ჯარები მუხტარ-ფაშას სარდლობით მიადგნენ სოღანლუგის უღელტეხილს, სოფელ ზივინთან (გზად ყარსიდან არზრუმამდე).

ბრძოლა რუსებისთვის კარგად დაიწყო, მაგრამ თურქებმა მალევე მიიღეს ძალების დიდი შევსება და, რუსებმა, რომლებსაც გზად შეხვდათ დიდი ხევი, მიიღეს საგრძნობი ზარალი და, იძულებულნი იყვნენ უკან დაეხიათ ზივინიდან.

მუხტარ-ფაშამ კი დააყენა თავისი ძალების ნაწილი ალაჯის მაღლობებზე და ყარა-დაღის მთებზე.

1877 წლის 28 ივნისს ღამით,ლორის-მელიქოვმა მიიღო დამხმარე ძალები, შემოუარა ყარსის ციხეს, და 20-22 სექტემბერს შეუტია მოწინააღმდეგეს ერთდროულად ფრონტიდან და ზურგიდან ალაჯას მაღლობებზე და, მიაყენა მას სრული განადგურება, ჩაიგდო ტყვედ 7 ათასზე მეტი თურქი ჯარისკაცი და ოფიცერი. შემდგომში მუხტარ-ფაშას და იზმაილ-ფაშას გაერთიანებული ძალები ისევ იქნა განადგურებული ლორის-მელიქოვის მიერ 2 და 3 ოქტომბერს ავლიარ-ალაჯას ბრძოლაში და, 23 ოქტომბერს დევე-ბოინუს ბრძოლაში.

ზემოთ ხსენებული ბრძოლების შემდეგ ლორის-მელიქოვი დაუბრუნდა ყარსის ციხესიმაგრეს, რომელიც ითვლებოდა აუღებელად. მიუახლოვდა რა ყარსის ციხეს, იგი ელვის სისწრაფით 6 ნოემბრის ღამეს შეუტია და დაეუფლა ყარსს, ამასთან ერთად ტყვედ ჩაიგდო 17 ათასი თურქი ჯარისკაცი და ოფიცერი და 303 ზარბაზანი. ამით მან ფაქტიურად დაამთავრა სამხედრო მოქმედებები კავკასიის სამხედრო მოქმედებათა თეატრზე.

დაეუფლა რა ყარსის ციხეს, იმავე წლის ზამთარში ლორის-მელიქოვმა დაიწყო არზრუმის ციხესიმაგრის ბლოკადა.

ადგილობრივი მოსახლეობის და იარაღის მომწოდებლების მისდამი კეთილგანწყობის მაღლით, ლორის-მელიქოვი აწარმოებდა საომარ მოქმედებებს მოწინააღმდეგის ტერიტორიაზე საკრედიტო ფულით და, აწარმოებდა მათთან ფულის თვლას რუსულ რუბლებში, რითაც სახელმწიფო ხაზინას შეუქმნა დანაზოგი რამოდენიმე ათეული მილიონის სახით.

ყარსის ციხის ერთ-ერთ ფორტს- „ჩახმახს,, ეწოდა მის საპატივსაცემად - „ლორის-მელიქოვის ფორტი,,

ოსმალეთთან ზავის დადების შემდეგ ლორის-მელიქოვს მთელი თავისი შთამომავლობითურთ ებოძა რუსეთის იმპერიის გრაფის ტიტული სათანადო სიგელით-

„განსაკუთრებული დამსახურებისათვის და ბრწყინვალე მოქმედებებისათვის მთელი ომის მანძილზე,,(1878 წლის 16 აპრილი)

ამავდროულად იგი დაინიშნა კავკასიის მთავარსარდლის, დიდ მთავარ მიხეილ ნიკოლოზის-ძის განკარგულებაში.

1879 წელს ლორის-მელიქოვი დაინიშნა ასტრახანის, სარატოვის და სამარის გენერალ-გუბერნატორად განუსაზღვრელი უფლებამოსილებებით. აქტიურად ატარებდა ზემოთ ხსენებულ გუბერნიებში შავი ჭირის გავრცელების აღმოფხვრისათვის წარმოებულ ღონისძიებებს.

მისი დაბრუნება პეტერბურგში დაემთხვა დროებითი განსაკუთრებული საგენერალ-გუბერნატოროების შექმნას (ევროპული რუსეთი იქნა დაყოფილი 6 საგენერალ-გუბერნატოროდ), ლამის განუსაზღვრელი უფლებამოსი-

ლებებით, რათა აღმოეფხვრათ სახელმწიფოში კრამოლა (ტერორიზმი), რომელიც იჩენდა თავს იმპერიაში, რიგ სისხლის სამართლის მოქმედებებით.

1879 წლის 7 აპრილს ლორის-მელიქოვი დაინიშნა ხარკოვის გუბერნიის გენერალ-გუბერნატორად, სადაც მანამდე იქნა მოკლული მისი წინამორბედი გუბერნატორი, თავადი კროპოტკონი.

იმავე წლის 17 აპრილს ლორის-მელიქოვი დაინიშნა ხარკოვის სამხედრო ოლქის ჯარების სარდლად. ასრულებდა რა ხარკოვის გენერალ-გუბერნატორის თანამდებობას, ლორის-მელიქოვმა დაიმსახურა ხარკოველების პატივისცემა და სიყვარული ისე, რომ არც კი მოუწია რეპრესიული მოქმედებების გატარება გუბერნიაში.

მოსახლეობის მისდამი ასეთი მოპყრობის გათვალისწინებით, ხალხოსნებმა არ შეიტანეს მისი გვარი იმ გენერალ-გუბერნატორების სიაში, რომლებსაც გამოუტანეს სასიკვდილო განაჩენი.

1880 წლის 5 თებერვალს, ზამთრის სასახლეში განხორციელებულ აფეთქების შემდეგ, ლორის-მელიქოვი იქნა გამოძახებული პეტერბურგში რევოლუციურ მოძრაობასთან ბრძოლის წარმოების ღონისძიებების საკითხებზე.

1880 წლის 11 თებერვალს დაინიშნა სახელმწიფო საბჭოს წევრად.

1880 წლის 14 თებერვალს დაინიშნა მთავარი განმკარგველი კომისიის მთავარ უფროსად, რომელსაც მიეცა უდიდესი უფლებამოსილებები, ხოლო იმავე წლის 3 მარტს დაინიშნა იმპერატორ ალექსანდრე II-ის კანცელარიის მე-III განყოფილების დროებით უფროსად.

1880 წლის 20 თებერვალს მასზე განახორციელა თავდასხმა ვინმე მოლოდეცკიმ, მაგრამ მიუხედავად ამისა ლორის-მელიქოვი განაგრძობდა სასტიკ ბრძოლას რევოლუციურ მოძრაობასთან.

1880 წლის ზაფხულის ბოლოს მან აღძრა საკითხი უმაღლესი განმკარგველი კომისიის მიერ თავისი მოღვაწეობის შეწყვეტის შესახებ და, იმავე წლის 6 აგვისტოს კომისიამ შეწყვიტა თავისი საქმიანობა.

1880 წლის 6 აგვისტოს ლორის-მელიქოვი დაინიშნა რუსეთის იმპერიის შინაგან საქმეთა მინისტრად.

1880 წლის 5 დეკემბერს არჩეულ იქნა სანქტ-პეტერბურგის მეცნიერებათა აკადემიის საპატიო წევრად.

1881 წლის იანვარში წარუდგინა იმპერატორ ალექსანდრე II-ს სახელმწიფო მოწყობაში შესატანი ცვლილებების პროგრამა, (*ე.წ. „ლორის-მელიქოვის კონსტიტუცია“*), რომელიც იქნა დადებითად შეფასებული იმპერატორის მიერ და, ჰპოვა მოწონება ლიბერალურ წრეებში.

შინაგან საქმეთა სამინისტრომ მისი 16-თვიანი ხელმძღვანელობისას რუსეთში ჩაატარა 32 პოლიტიკური სასამართლო პროცესი და გამოიტანა 18 სასიკვდილი განაჩენი.

მისი მინისტრობის დროს, 1881 წლის 1 მარტს პეტერბურგში თავს დაესხნენ იმპერატორ ალექსანდრე II-ს, რის შედეგადაც ის სასიკვდილო ჭრილობების შედეგად გარდაიცვალა.

ამასთან დაკავშირებით, ლორის-მელიქოვმა ითხოვა გადადგომა შინაგან საქმეთა მინისტრის პოსტიდან, მიზეზად იქნა დასახელებული მორყეული ჯანმრთელობა.

მისი თხოვნა მიღებული იქნა 1881 წლის 4 მაისს. ის დათხოვნილი იქნა წელიწადში 26 000 რუბლის პენსიის ოდენობით. იგი გაემგზავრა საზღვარგარეთ და ძირითადად ცხოვრობდა ქ.ნიცაში (საფრანგეთი).

1882 წლის 1 ნოემბერს დაინიშნა თერგის კაზაკთა ჯარის სუნჯავლადიკავკაზის 1-ი პოლკის შეფად.

1882 წელს დაინიშნა ამიერკავკასიის ტრანზიტის შესახებ საკითხთა გადაწყვეტის განსაკუთრებული სათათბიროს წევრად.

1883 წლის 29 მაისს გაშვებულ იქნა უვადო შვებულებაში, სახელმწიფო საბჭოს წევრად დარჩენის უფლებით.

ლორის-მელიქოვი იყო ბრწყინვალე მხედართმთავარი და ტაქტიკური ადგილობრივი ადმინისტრატორი. განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევდა სახალხო განათლების განვითარებას. სასწავლო დაწესებულებებმა მის დროს მიაღწია რამოდენიმე ათეულიდან 300-მდე.

მის ნეკროლოგში ნაქვამი იყო-

„არც დღევანდელი და არც მომავალი თაობები არ დაივიწყებენ იმ დამსახურებას, რომელიც მან დაიმსახურა როგორც სამხედრო, ისე სამოქალაქო ასპარეზზე,

გარდაიცვალა ნიცაში. მისი ცხედარი ჩამოასვენეს ტფილისში 1889 წლის 15 იანვარს, სადაც დაკრძალეს 8 თებერვალს, ვანქის სომხური ტაძრის საგვარეულო აკლდამაში. (ახლ. ათონელის ქ. 1936 წელს, ტაძრის დემონტაჟთან დაკავშირებით, მისი ცხედარი და საფლავის ქვა გადაასვენეს სურბ გევორქის სომხური ეკლესიის ეზოში. მისი საფლავი დაცულია სახელმწიფოს მიერ. ავტორთა შენიშვნა.)

ლორის-მელიქოვის საპატივსაცემოდ ტფილისის ერთ-ერთ ქუჩას ეწოდა მისი სახელი. (ახლ. გუდიაშვილის ქ. ავტორთა შენიშვნა), რუსეთის რამოდენიმე დასახლებულ ადგილს ეწოდა მისი სახელი, მათ შორის ერთ-ერთ სოფელს ომსკის ოლქში.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

ოქროს ხმლით (წარწერით „მამაცობისათვის,-1847,1854),

„წმ.გიორგის,, მე-III (1877 წლის 14 მაისი) და მე-II ხარ.(1877 წლის 3 ოქტომბერი) ორდ.

„წმ.ანდრია პირველწოდებულის,, ორდ.(1880),

„წმ.ალექსანდრე ნეველის,, ორდ.(1869), (ალმას.ნიშნ.-1871),
 „წმ.ანას,, მე-IV („მამაცობისათვის,,-1838), მე-III (მახვილებით და ბაფთით-1839), მე-II (მახვილებით-1848), მე-II (იმპერატ.გვირგვ.-1852) და I-ი ხარ.ორდ.(1860),
 „წმ.ვლადიმერის,, მე-IV (ბაფთით-1854), მე-III (მახვილებით და ბაფთით-1855), მე-II (მახვილებით-1861) და I-ი ხარ.(მახვილებით-1877) ხარ.,
 „წმ.სტანისლავის,, I-ი ხარ. ორდ.(1859),
 „თეთრი არწივის,, ორდ.(1865).
 მიღებული ჰქონდა უცხოეთის ჯილდოები-
 მეკლენბურგ-შვერინის ორდ. „სამხედრო დამსახურებისათვის,,მე-II ხარ.(1878),
 პრუსიის ორდ. „დამსახურებისათვის,, (1878),
 ოსმალეთის „მეჯიდიეს,, ორდენის მე-II ხარ.(1858).
 ცნობილია მხატვარ გ.აივაზოვსკის (1817-1900) მიერ 1888 წელს , დახატული მისი პორტრეტი.

მ.ტ. ლორის-მელიქოვის საფლავი სურბ-გევორქის ეკლესიის ეზოში გრაფ ლორის-მელიქოვის გერბი

დავით სიმონის-ძე აბამელიძე(აბამელიძე), თავადი
(10.03.1773-23.10.1833)
გენერალ-მაიორი (30.08.1818)

გენერალ ი.ს. აბამელიძე (აბამელიძის) ძმა.

დაიბადა ტფილისში.

1421 წელს, საქართველოში გადმოსახლებული სომხური უძველესი გვარის ერთ-ერთი წარმომადგენელთაგანი იყო.

1800 წლის 9 იანვარს, მას შემდეგ რაც სამეფო კარის მღვდლის სომონ ოჰანის-ძე აბამელიძის ქალიშვილი ელენე (1770-1836) გახდა უფლისწულ დავით გიორგის-ძის მეუღლე, ამ გვარის ტფილისური შტო აამაღლეს თავადთა მესამე ხარისხში.

დავითი ძმასთან – ივანესთან ერთად 1797 წელს ჩარიცხეს გვარდიულ არტილერიაში, როტმისტრად.

1798-1812 წლებში მსახურობდა ჰუსართა ლაიბ-გვარდიის პოლკში. იყო რა საბრძოლო ოფიცერი, მან თავისი ცხოვრების უდიდესი ნაწილი გაატარა სამხედრო სამსახურში.

მონაწილეობდა (1805-1807) წლების რუსეთ-საფრანგეთის ომში. იბრძოდა აუსტერლიცთან, გუტშტადტთან, გელსბერგთან.

მამაცობისათვის, რომელიც მან გამოიჩინა ფრიდლანდთან ბრძოლისას, 1807 წლის 2 ივნისს, პრუსიის იმპერატორმა დავით აბამელიძე დააჯილდოვა ორდენით „*დამსახურებისათვის*„ და ოქროს ხმლით („*მამაცობისათვის*„-1807)

1808 წლის 20 მაისს დაჯილდოვდა „წმ.გიორგის„ მე-IV ხარისხის ორდენით.

მონაწილეობდა რუსეთის 1812 წლის სამამულო ომში.

მეთაურობდა რა ჰუსართა ლაიბ-გვარდიის ესკადრონს, 1812 წლის ივნის-ივლისში მიიღო მონაწილეობა ფრანგების წინააღმდეგ წარმოებულ ბრძოლებში -ვოლკომირთან, ოსტროვნოსთან, კუკოვიცთან, იანკოვთან, ხოლო ბოროდინოს ბრძოლის შემდეგ ებრძოდა მოწინააღმდეგეს ტარუტინოსთან, მალოიაროსლავლთან, ვიაზმასთან, დოროგობუჟთან.

დაჯილდოებული იყო „წმ.ვლადიმერის„ მე-III და „წმ.ანას„-მე-III (ალმასებიანი ნიშნებით) ორდენების ხარისხებით.

დაწინაურდა რუსეთის არმიის საზღვარგარეთის ლაშქრობებში საქსონიაში, ლიუცენტან და ბაუცენტან. ძმასთან ერთად შევიდა პარიზში.

1812 წლის 26 იანვარს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1815 წლის 30 დეკემბერს დაინიშნა ტაგანროგის ულანთა პოლკის მეთაურად.

1816 წლიდან მეთაურობდა ბორისოგლებსკის ულანთა პოლკს.

1818 წელს დაინიშნა ულანთა მე-2 დივიზიის მე-2 ბრიგადის მეთაურად.

მაგრამ ჯანმრთელობის გაუარესების გამო, დავით აბამელიძე იძულებული გახდა გადამდგარიყო სამხედრო სამსახურიდან.

თავისუფლად ფლობდა სომხურს, რუსულს და ქართულ ენებს, საკმაოდ კარგად იცოდა თურქული ენა.

1824 წელს გავიდა თადარიგში, შეიძინა სახლი მოსკოვში, ბასმანის ქუჩაზე, მაგრამ 1826 წელს კვლავ ბრუნდება ჯარში და მეთაურობს კავალერიის მე-IV-ე სარეზერვო კორპუსის სარეზერვო ბრიგადას, რომელსაც მეთაურობდა 1829 წლამდე.

თადარიგში ყოფნისას ცხოვრობდა თავის მამულში, ტულის გუბერნიის, კრაპივინის მაზრაში.

დაკრძალილია სანქტ-პეტერბურგში, სმოლენსკის სომხურ სასაფლაოზე.

**ივანე სიმონის-ძე აბამელიძე(აბამელიძე), თავადი
(07.01.1768-23.08.1828)
გენერალ-მაიორი (1817)**

გენერალ დ.ს. აბამელიძე (აბამელიძის) ძმა.

დაიბადა ტფილისში.

1421 წელს, საქართველოში გადმოსახლებული სომხური უძველესი გვარის ერთ-ერთი წარმომადგენელთაგანი იყო.

1800 წლის 9 იანვარს, მას შემდეგ რაც სამეფო კარის მღვდლის სომონ ოჰანის-ძე აბამელიძის ქალიშვილი ელენე (1770-1836) გახდა უფლისწულ დავით გიორგის-ძის მეუღლე, ამ გვარის ტფილისური შტო აამაღლეს თავადთა მესამე ხარისხში.

დავითი ძმასთან – ივანესთან ერთად 1797 წელს ჩარიცხეს გვარდიულ არტილერიაში, როტმისტრად.

მონაწილეობდა (1805-1807) წლების რუსეთ-საფრანგეთის ომში.

1810 წელს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

მონაწილეობდა რუსეთის 1812 წლის სამამულო ომში.

დაწინაურდა რუსეთის არმიის საზღვარგარეთის ლაშქრობებში საქსონიაში, ლიუცენტან და ბაუცენტან. 1814 წლის 18 მარტს, ძმასთან ერთად შევიდა პარიზში.

1808 წლის 12 აპრილს დაჯილდოვდა ოქროს ხმლით („მამაცობისათვის,“)

1821 წლის 16 დეკემბერს დაჯილდოვდა „წმ.გიორგის,, მე-IV ხარისხის ორდენით.

გარდაიცვალა ისე, რომ შთამომავლობა არ დარჩენია. დაკრძალულია სანქტ-პეტერბურგში, სმოლენსკის სომხურ სასაფლაოზე, ლაზარევთა საგვარეულო აკლდამაში.

მის საფლავზე დღემდე შემორჩენილია საგვარეულო გერბი რუსულენოვანი წარწერით.

«Князь Иван Семенович Абамелик артиллерии генерал-майор и разных орденов кавалер. Родился 1768 года января 7-го дня – скончался 1828 года августа 23-го дня».

გენერალ ი.ს. აბამელიძის(აბამელიძის) აკლდამა

*თავად აბამელიძის (აბამელიძის)
საგვარეულო გერბი*

მიხეილ გრიგოლის-ძე ამბარდანოვი
(გარდ.31.07.1907)
გენერალ-მაიორი

ტფილისის გუბერნიის მკვიდრი.

დაამთავრა ტფილისის გუბერნიის გიმნაზია. 1855 წლიდან მსახურობდა ამიერკავკასიის სახაზინო პალატაში, ხოლო 1861 წლიდან მსახურობდა მთავარმართებლის კანცელარიის სამოქალაქო ნაწილში. იყო კანცელარიის ვიცე-დირექტორი, კავკასიის სამხედრო ოლქის მთავარსარდლის კანცელარიის კომისიის თავმჯდომარე. მსახურობდა 40 წელი.

1901 წელს გადადგა სამსახურიდან მუნდირით და პენსიონით.

სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო წმ. „ვლადიმერის,, მე-IV და მე-III, „წმ. ანას,, მე-II და I-ი, „წმ. სტანისლავის,, მე-II (იმპერატ. გვირგვ.) და I-ი ხარ. ორდენებით. მიღებული ჰქონდა სპარსეთის „მზისა და ლომის,, ორდენის I-ი ხარ. (ვარსკვლავით). დაკრძალულია ტფილისში, ვერის სასაფლაოს საგვარეულო აკლდამაში.

ალექსანდრე ივანეს-ძე არლუტინსკი-დოლოგორუკოვი, თავადი
(გარდ.10.07.1882)
გენერალ-მაიორი (02.08.1882)

დაიბადა ქ. ტფილისში.

1839 წელს დაამთავრა მოსკოვის კადეტთა 1-ი კორპუსი და, დაიწყო სამხედრო სამსახური პოლოცკის ეგერთა პოლკში.

1849 წელს მონაწილეობდა უნგრეთის რევოლუციის ჩახშობაში.

1856 წლიდან მსახურობდა კავკასიაში.

1859-1876 წლებში-მეთაურობდა ქართულ ქვეით რაზმს.

1876-1878 წლებში-მეთაურობდა კავკასიის მე-2 სახაზო ბატალიონს.

მონაწილეობდა (1877-1878) რუსეთ-თურქეთის წლების ომში.

ომის დროს მეთაურობდა რუსეთის ჯარების რაზმის კოლონას არტილერიით გაგრასთან.

1878-1882 წლებში -მეთაურობდა ყუბის 155-ე ქვეით პოლკს.

1882 წელს გადადგა სამხედრო სამსახურიდან ავადმყოფობის გამო მუნდირით და პენსიონით.

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებული იყო ოქროს ხმლით (წარწერით „მამაცობისათვის,, -1877) და ბრილიანტის ბეჭდით იმპერატორ ალექსანდრე II-ის ვენჯელით.

გარდაიცვალა ქ.ტფილისში, დაკრძალულია ხოჯევანქის სომხური სასაფლაოს საგვარეულო აკლდამაში. (განადგურდა საბჭოთა ხელისუფლების დროს 1934 წ. ავტორთა შენიშვნა.)

Княжна Софія Васильевна Аргутинская-Долгорукова
съ душевнымъ прискорбіемъ извѣщая о кончинѣ дяди своего от-
ставного генераль-маіора князя **Александра Ивановича Аргу-**
тинскаго-Долгорукова, просить родныхъ и знакомыхъ пожа-
ловать на панихиду по усопшемъ, имѣющую быть въ среду, въ
7 час. вечера, въ домѣ Читахова на Сергіевской улицѣ. Выносъ
тѣла въ четвергъ, 13-го іюля, въ 9 часовъ утра, въ Могинскую
церковь, а оттуда на Ходживанское кладбище. 163 (2) 1.

ალექსანდრე რომანის-მე არლუტინსკი-დოლოგორუკოვი, თავადი
(1831-1886)

გენერალ-მაიორი (07.12.1882)

დაიბადა ქ.ტფილისში. იზრდებოდა 1-ლ კადეტთა კორპუსში.

1848 წელს, 1-ლ კადეტთა კორპუსის დამთავრების შემდეგ, დაიწყო სამხედრო სამსახური ვიურტემბერგის პრინცის სახელობის, ნიჟეგოროდის დრაგუნთა პოლკში პრაპორშჩიკად.

მონაწილეობდა (1853-1856) ყირიმის (აღმოსავლეთის) წლების ომში. მსახურობდა კავკასია-ოსმალეთის საზღვარზე, მოქმედი კორპუსის კავალერიის უფროსის ადიუტანტად.

1875-1877 წლებში- მეთაურობდა ლაიბ-გვარდიის კაზაკთა პოლკის მე-2 დივიზიონს.

1877 წლის 4 ოქტომბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1878 წელს გადადგა სამხედრო სამსახურიდან პოლკოვნიკის წოდებით, მუნდირით და პენსიონის სრული უზრუნველყოფით.

1879-1882 წლებში-იყო მივლინებული მე-V საარმიო კორპუსთან, საარმიო კავალერიაში ჩარიცხვით.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.სტანისლავის,, მე-III ხარ.(მახვილებით და ბაფთით-1863),

„წმ.ანას,, მე-IV ხარ. -(„მამაცობისათვის,,-1851),

„წმ.ვლადიმერის,, მე-IV ხარ.(ბაფთით) ორდენებით.

რუმინეთის „რკინის ჯვრით,, („რუსეთ-ოსმალეთის ომის დროს მდ.დუნაიზე გადასვლის სამახსოვროდ,,)

თადარიგში გასლის შემდეგ ცხოვრობდა ქ.სანქტ-პეტერბურგში.

დაკრძალულია ქ.მოსკოვში, ვაგანკოვოს სომხურ სასაფლაოზე.

დავით ლუარსაბის-ძე არლუტინსკი-დოლგორუკოვი, თავადი
(01.05.1843-1909)
გენერალ-ლეიტენანტი (02.05.1903)

დაიბადა ტფილისში. დაამთავრა ნიკოლოზის საინჟინრო სასწავლებელი (1861) და ნიკოლოზის საინჟინრო აკადემია (1862).

სამხედრო სამსახურში შევიდა 1857 წელს.

1877 წლის 18 დეკემბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1879-1892 წლებში -მეთაურობდა ასეულს და მესანგრეთა მე-2 ბატალიონს.

1892-1894 წლებში-მეთაურობდა სარატოვის 108-ე ქვეით პოლკს.

1894 წლის 28 მარტს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის,, სამხედრო წოდება.

1894-1895 წლებში-მეთაურობდა 28-ე ქვეითი დივიზიის 1-ლ ბრიგადას.

1895-1900 წლებში-მეთაურობდა ლაიბ-გვარდიის კეკსგოლმის პოლკს.

1900 წელს დაინიშნა მე-3 გვარდიული ქვეითი დივიზიის 1-ი ბრიგადის მეთაურად.

1900-1901 წლებში- მეთაურობდა მე-3 გვარდიული ქვეითი დივიზიის მე-2 ბრიგადას.

1901-1903 წლებში-კვლავ მე-3 გვარდიული ქვეითი დივიზიის 1-ი ბრიგადის მეთაურია.

1903 წელს გავიდა თადარიგში.ჯარში მსახურობდა 45 წელი.

მონაწილეობდა პოლონეთის 1863 წლის აჯანყების ჩახშობაში და (1877-1878) წლების რუსეთ-ოსმალეთის ომში.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.სტანისლავის,, მე-III (1876), მე-II (*მახვილებით-1878*) და I-ი ხარ.(1897),

„წმ.ანას,, მე-III (*მახვილებით და ბაფთით-1878*) და მე-II (1882),

„წმ.ვლადიმერის,, მე-IV (*„25-წლიანი უმწიკვლო სამსახურისათვის „-1886*) და მე-III ხარ.(1887) ორდენებით.

მიღებული ჰქონდა საზღვარგარეთის ქვეყნების ჯილდოები. მათ შორის- სპარსეთის „ლომისა და მზის,, ორდენის მე-II ხარ.(1879),

ავსტრო-უნგრეთის „ფრანც-იოსების,, ორდენის I-ი (1896) და „რკინის გვირგვინის,, I-ი ხარისხების (1899) ორდენები, „რუმინეთის გვირგვინის,, I-ი ხარ.(1899) ორდენი.

გარდაიცვალა და დაკრძალულ იქნა ქ.ტფილისში, ხოჯევანქის სასაფლაოს საგვარეულო აკლდამაში. (*განადგურდა საბჭოთა ხელისუფლების მიერ 1934 წ. ავტორთა შენიშვნა.*)

მოსე ზაქარიას-ძე არლუტინსკი-დოღგორუკოვი, თავადი
(1797-20.02. 1855)

გენერალ-ლეიტენანტი (1845)
გენერალ-ადიუტანტი (1848)

დაიბადა ტფილისში. იყო სომხეთის პატრიარქ – იოსებ არლუტინსკის შვილიშვილი.

რუსეთის იმპერატორ პავლე I-ის დროს, სომხეთის პატრიარქ იოსებ არლუტინსკის, მის ძმებს და ძმისშვილებს ებოძა თავადის ტიტული.

ემზადებოდა რა სამოქალაქო სამსახურში შესასვლელად, სწავლობდა ტფილისის კეთილშობილთა სასწავლებელში, რომელიც დაამთავრა 1816 წელს, მაგრამ იგი შეამჩნია გენერალმა ა.ერმოლოვმა და, სთხოვა მამამისს განემწესებინა იგი სამხედრო სამსახურში.

1816-1827 წ.წ.-მსახურობდა ლაიბ-გვარდიის ცხენოსან პოლკში.

1827-1832 წ.წ.-მსახურობდა ქართველ გრენადერთა პოლკში.

1832-1839 წ.წ.-მეთაურობდა ტფილისის გრენადერთა პოლკს.

დაწინაურდა (1826-1828) რუსეთ-სპარსეთის, (1828-1829) რუსეთ-ოსმალეთის, (1853-1856) ყირიმის (აღმოსავლეთის) ომებში და, კავკასიაში სამხედრო კამპანიების დროს.

დაწყებული 1830 წლიდან და 23 წლის განმავლობაში არლუტინსკი-დოღგორუკოვს ეკავა სამეთაურო თანამდებობები.

1830 წლის 14 ნოემბრიდან მეთაურობდა ბატალიონს, რომლის დროსაც გაანადგურა ლეკები ზაქათალასთან.

1831 წლის 11 დეკემბრიდან -მონაწილეობდა მთიელთა წინააღმდეგ ექსპედიციაში კაპის-დარას ხეობაში.

1833 წელს მონაწილეობდა სამხედრო მოქმედებებში, აულ ლიეშისათვის ბრძოლაში (დაღესტანში) და, ექსპედიციაში ხაგ-მაზის ხეობაში.

1837 წელს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1839 წელს დაინიშნა ახალციხის პროვინციის უფროსად, ქართული სახაზო ბატალიონების ბრიგადის მეთაურად და შავ ჭირთან ბრძოლის კომისიის უფროსად.

1841 წელს ჩაახშო აჯანყება გურიაში.

1842 წელს მეთაურობდა რა სამურის რაზმს, მოახდინა ექსპედიცია ყაზი-ყუმუხის ოლქში და მოიპოვა გამარჯვებები აულ კორტალისთან, ქულულუსთან და შაურლუსთან.

1843 წლის 15 ივლისს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის,, სამხედრო წოდება.

1844 წელს დაინიშნა ჩრდილოეთ დაღესტნის, ყუბის და დარუბანდის მაზრებში განლაგებული ჯარების სარდლად.

1847 წელს დაინიშნა ჩრდილოეთ და სამხრეთ დაღესტანში განლაგებული ჯარების სარდლად, დარუბანდის სამხედრო გუბერნატორად და, იმიერკასპიის მხარის ჯარების სარდლად. შტურმით აიღო აულები გერგებილი და სალთა.

ჯარების გადაჯგუფების დროს პირველად გამოიყენა მთლიანი კოლონების უკან დახევა, და არა ცალკეული საბრძოლო ერთეულებისა, რაც წარმოადგენდა სიახლეს კავკასიაში საბრძოლო მოქმედებების წარმართვის ტაქტიკაში. 1848 წელს ჯარებმა მისი სარდლობით ხელმეორედ აიღეს აული გერგებილი და სრულად გაანადგურეს ლეკები აულ მისკინჯისთან. 1850 წელს ჯარებმა, მისი ხელმძღვანელობით აიღეს გამაგრება ჩოხი, აულები არჩიბი და შალიბი, უკუაგდეს ხაჯი-მურადის და შამილის შემოსევები ტაბასარანის ოლქში.

1853 წელს მისი ჯანმრთელობა მკვეთრად გაუარესდა, რასთან დაკავშირებითაც მან დატოვა თავისი პოსტი და მკურნალობდა პიატიგორსკის მინერალურ წყლებზე. მაგრამ სულ მალე ის კვლავ დაბრუნდა ჯარში და იმავე წლის ზამთარში, მოახდინა ზამთრის გადასვლა მთავარი კავკასიონის უღელტეხილით, გუდურის გადასასვლელით შამილის ზურგში, რომელიც შეჭრილი იყო ლეკთა სასაზღვრო ხაზზე და, ზაქათალას ოლქში, ლექთა რაზმის დასახმარებლად.

გზაში მან იგრძნო თავი ცუდად. ექიმებმაც ურჩიეს რადიკალური მკურნალობა, რის გამოც მან დაწერა პატაკი ჯარიდან წასვლაზე.

იმპერატორმა ნიკოლოზ I-მა დააკმაყოფილა მისი თხოვნა. 1853 წლის ბოლოს მან სამუდამოდ დატოვა დაღესტანი.

1855 წელს მას დაეცა დამბლა. გარდაიცვალა ტფილისში, მძიმე ავადმყოფობის შემდეგ.

დაკრძალულ იქნა ტფილისის გუბერნიის, ბორჩალოს მაზრის სოფელ სანაინში, სანაინის მონასტრის წმ.ღვთისმშობლის ეკლესიის გალავანში (1921 წლიდან სომხეთის სსრ რესპუბლიკის ფარგლებშია. ავტორთა შენიშვნა).

კავკასიის ომის მსვლელობისას, რუსული ჯარების გამარჯვებები ბევრ შემთხვევაში მიიღწეოდა ხოლმე თავად არლუტინსკი-დოლგორუკოვის მოქმედებებით, რომელიც კარგად იცნობდა კავკასიას და, მთიანი ომის მსვლელობის ტაქტიკას. მთიელები ემახდნენ მას *„სამურის ტახს,* სამურის სამხედრო რაზმის სახელიდან გამომდინარე, რომელსაც ის მეთაურობდა.

მის გაბედულ გადასვლას კავკასიის უღელტეხილზე, თანამედროვეები აყენებდნენ ერთ რიგში სუვოროვის სახელგანთქმულ გადასვლასთან ალპებზე.

პოდპოლოვნიკად ყოფნისას, *„ოლთისის ციხის ალებისას,* 1831 წლის 21 თებერვალს დაჯილდოვდა *„წმ.გიორგის,* მე-IV ხარ.ორდენით.

„ბრწყინვალე თავდადებისა და მამაცობისათვის, რომლებიც მან გამოიჩინა მთიელთა წინააღმდეგ სოფელ კულულოსთან 1842 წლის 2 ივნისს, 1842 წლის 3 დეკემბერს დაჯილდოვდა *„წმ.გიორგის,* მე-III ხარ.ორდენით.

დაჯილდოებული იყო ოქროს ხმლით (წარწერით *„მამაცობისათვის,*- (მოჭედილი ბრილიანტებით) და ოქროს ხმლით (წარწერით *„მამაცობისათვის,*- (მოჭედილი ალმასებით)-*„აულ აკუშისთან და ცუდახართან წარმოებულ ბრძოლებში წარჩინებისათვის,*-1844),

გარდა ზემოთაღნიშნული ჯილდოებისა მიღებული ჰქონდა -

„წმ.ვლადიმერის, მე-III (*„გურიის აჯანყების ჩახშობისათვის,*-1841), მე-II (*„შამილის მთიელთა წინააღმდეგ მოქმედებებისათვის,*-1846) და I-ი ხარ. ორდენები., *„წმ.ალექსანდრე ნეველის,* ორდენი (*„აულ მისკინჯისთან შამილის რაზმების განადგურებისათვის,*-1850),

„თეთრი არწივის, ორდენი (*„აულებ გერგებილის და სალტას შტურმით ალებისათვის,*-1847),

„წმ.ანას, I-ი ხარ.(*„ აულ დუვეკთან და მარგასთან მთიელთა დამარცხებისათვის, სოგრატლის და ტილიტლის დამორჩილებისათვის და, დუკულ-ბართან ლეკთა განადგურებისათვის,*-1843), I-ი ხარ. (იმპერატ. გვირგვ.-1844) და მე-II ხარ.-, *„წარჩინებისათვის ნუხის ალებისას,* (1838)

1878 წელს თავად მოსე არლუტისკი-დოლგორუკოვს ქ. თემირ-ხან-შურაში (1922 წლიდან ქ.ბუინაკსკი) დაუდგეს ძეგლი, რომელიც დაანგრეს 1921 წელს ბოლშევიკებმა.

მის სახელს ატარებდა ქ.თემირ-ხან-შურას ცენტრალური ქუჩა (შემდგომში ლენინის ქუჩა), რომელიც მიდიოდა გენერალ-გუბერნატორის რეზიდენციისაკენ (ახლ.ბუინაკსკის პედაგოგიური სასწავლებელი)

ქ.მოსკოვში, ლაზარევის აღმოსავლეთის ენების ინსტიტუტში 1917 წლამდე არსებობდა მისი სახელობის სტიპენდია.

*მ. ზ. არლუტინსკი-დოლოგორუკის ძეგლი ქ.თემირ-ხან-შურაში
(1878-1921) და საგვარეულო გერბი*

მიხეილ ვასილის-ძე არეშვიცი
(05.09.1876 - 1919)
გენერალ-მაიორი (20.09.1917)

დაიბადა ტფილისში.

განათლება მიიღო ტფილისის კადეტთა კორპუსში, ტფილისის იუნკერთა ქვეით სასწავლებელში (მე-2 თანრიგით) და, ოფიცერთა მსროლელ სკოლაში.

სამხედრო სამსახურში შევიდა 1894 წელს.

მსახურობდა აზოვის 45-ე ქვეით პოლკში.

1900-1908 წლებში მსახურობდა ქართველ გრენადერთა მე-14 პოლკში.

მონაწილეობდა (1904-1905) წლების ომში.

1908-1913 წლებში მეთაურობდა 63-ე სარეზერვო ქვეითი ბრიგადის, მაიკოპის 249-ე სარეზერვო ბატალიონს.

1913-1916 წლებში მსახურობდა კავკასიის მე-3 მსროლელ პოლკში.

მონაწილეობდა (1914-1918) წლების პირველ მსოფლიო ომში. მეთაურობდა იმავე პოლკის ბატალიონს.

1916-1917 წლებში მეთაურობდა კავკასიის მე-3 მსროლელ პოლკს.

1916 წლის 17 აპრილს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება. 1917 წელს, რუსეთის დროებითი მთავრობის მიერ დაინიშნა კავკასიის 1-ი მსროლელი დივიზიის მეთაურად.

1917-1918 წლებში, მეთაურობდა სომხური კორპუსის 1-ლ დივიზიას.

1918 წლიდან მსახურობდა სომხეთის რესპუბლიკის ჯარში.

მონაწილეობდა თურქების წინააღმდეგ წარმოებულ ყველა ბრძოლებში.

1919 წელს გაიგზავნა პარიზში, სამშვიდობო კონფერენციაზე, სომხეთის დელეგაციის სამხედრო მრჩევლად.

შემდგომი ბედი უცნობია.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.გიორგის,, მე-IV ხარ.(1915 წლის 31 მაისი), გიორგის იარაღით (1915 წლის 7 ნოემბერი),

„წმ.სტანისლავის,, მე-II ხარ.(1909),

„წმ.ანას,, მე-IV ხარ. –(„მამაცობისათვის,, -1905) და მე-III (მახვილებით და ბაფთით-1905), „წმ.ვლადიმერის,, მე-IV ხარ.(მახვილებით და ბაფთით-

1905) ორდენებით.

ტიგრან დანილეს-ძე არუთინოვი
(01.06.1858-10.01.1916)
გენერალ-ლეიტენანტი (06.12.1915)

დაიბადა ტფილისის გუბერნიის აზნაურის ოჯახში.

დაამთავრა მოსკოვის 1-ი სამხედრო გიმნაზია 1875 წელს, ალექსანდრეს მე-3 სამხედრო სასწავლებელი 1877 წელს და, კავალერიის ოფიცერთა სკოლა.

მონაწილეობდა (1877-1878) რუსეთ-ოსმალეთის და (1914-1918) პირველ მსოფლიო ომებში.

მსახურობდა თერგის კაზაკთა ჯარის, ვოლგის 1-ლ პოლკში.

1904-1907 წლებში მეთაურობდა თერგის კაზაკთა ჯარის, სუნჟა-ვლადიკავკაზის მე-2 პოლკს.

1907-1912 წლებში მეთაურობდა კავკასიის კაზაკთა 1-ი დივიზიის მე-2 ბრიგადას.

1906 წლის 1 იანვარს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1912 წლის 5 ნოემბერს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის,, წოდება.

1912-1914 წლებში მეთაურობდა კავკასიის კაზაკთა 1-ი დივიზიის 1-ლ ბრიგადას.

1914 წლის 29 ივლისს დაინიშნა თერგის კაზაკთა 1-ი დივიზიის მეთაურად.

გარდაიცვალა მოქმედ არმიაში ავადმყოფობის შემდეგ (სოფელ ნოვოსელიცაში). დაკრძალულია ტფილისში. დაკრძალვის ადგილი უცნობია.

(ავტორების შენიშვნა)

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებული იყო

გიორგის იარაღით (1915 წლის 10 ნოემბერი), „წმ.გიორგის,, მე-IV ხარ.(1916 წლის 10 ივნისი,სიკვდილის შემდეგ),

„წმ.სტანისლავის,, მე-III ხარ.(*მახვილებითა და ბაფთით-1878*) და I-ი ხარ. (*მახვილებით-1915*),

„წმ.ანას,, მე-III ხარ.(1891),

„წმ.ვლადიმერის,, მე-IV (*ბაფთით-„ოფიცრის წოდებებში 25-წლიანი უმწიკვლო სამსახურისათვის,, -1903*) და მე- III ხარ.(1913)

**იერემია გიორგის-ძე არწრუნი
(1804-15.11.1877)
გენერალ-მაიორი (01.02.1860)**

დაიბადა ქ.ვანში (ოსმალეთი). უძველესი სომხური გვარის წარმომადგენელია, გვარისა რომელიც აყვანილი იქნა რუსეთის თავადის ხარისხში.

1813 წელს ოჯახთან ერთად გადმოვიდა საცხოვრებლად ტფილისში. აქვე დაამთავრა მან გიმნაზია. შემდეგ დაამთავრა სანქტ-პეტერბურგის სამხედრო სასწავლებელი.

1823 წლიდან მსახურობდა ულანთა ლაიბ-გვარდიის პოლკში.

1826 წლიდან იყო ოფიცერი.

მონაწილეობდა (1826-1828) წლების რუსეთ-სპარსეთის და (1828-1829) წლების რუსეთ-ოსმალეთის ომებში. ომების დროს მონაწილეობდა სარდარაბადის, აბასაბადის და ერევნის ბრძოლებში.

1829 წლიდან იყო გენერალ დოლგოროუკოვის ადიუტანტი და მასთან ერთად ერთად იმყოფებოდა მივლინებით სპარსეთში. მიიღო მონაწილეობა თურქმანჩაის ზავის დადებაში, შემდეგ ხამადანში შეხვდა სპარსეთის შახს.

1830 წელს დაინიშნა კავკასიის არმიის მთავარ ინტენდანტად.

1831 წლიდან იყო გენერალ ფ.პასკევიჩის ადიუტანტი, ხოლო მისი გადაყვანის შემდეგ დარჩა კავკასიის ცალკეული კორპუსის მეთაურთან იმავე თანამდებობაზე. იმავე წლის 12 იანვარს აირჩიეს „ტფილისის სომხური სემინარიის (ნერსესიანის გიმნაზიის) კეთილმოწყობის კომიტეტის,, წევრად.

მონაწილეობდა მთიელთა წინააღმდეგ წარმოებულ სამხედრო ოპერაციებში.

გააგრძელა რა სამხედრო სამსახური, 1836 წელს არწრუნი პოდპოლკოვნიკის

წოდებით გადავიდა სამუშაოდ ფინანსთა სამინისტროში.

რადგან მას კარგად ჰქონდა შესწავლილი სპარსეთის ეკონომიკა, ის შეუდგა კავკასიასა და სპარსეთს შორის სავაჭრო კავშირების განვითარების შესაძლებლობების შესწავლას, ამავდროულად მას დაევალა

ამიერკავკასიის ყველა საბაჟოების მართვა-გამგებლობა.

1838 წელს რამოდენიმე თავის თანამოაზრესთან ერთად ცდილობდა დაეარსებინა მსხვილი სავაჭრო საზოგადოება.

1840-იანი წლების პირველ ნახევარში არწრუნი უარი განაცხადა სამხედრო სამსახურზე და გადავიდა საცხოვრებლად მოსკოვში, სადაც ცხოვრობდა 1850-იანი წლების ბოლომდე.

1839 წელს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება და დაინიშნა კავკასიის ცალკეული კორპუსის საინტენდანტო სამმართველოს უფროსად. ამ უწყებაში, სადაც იხარჯებოდა უდიდესი სახელმწიფო სახსრები, მან შემოიღო მკაცრი წესრიგი და დისციპლინა, გამოდიოდა ხაზინის სახელმწიფო ინტერესების მოუსყიდელი დარაჯის როლი. ასე მართავდა ის ამ სამსახურს, მანამ სანამ არ წავიდოდა ამ თანამდებობიდან.

1854 წელს როცა დაიწყო ყირიმის ომი, არწრუნი მიიღო დეკრეტი სამხედრო მინისტრისგან, რომელიც მას აუწყებდა, რომ იმპერატორ ნიკოლოზ I-ის თანხმობით ის ინიშნებოდა ყირიმში რუსეთის მოქმედი არმიის საერთო ინტენდანტად, მაგრამ მან უარი განაცხადა ამ დიდ თანამდებობაზე.

1855 წლის ზაფხულში სიონის ტაძართან დაიწვა ქარვასლა (რომელიც ცნობილი იყო „არწრუნის ქარვასლის“, სახელით) და მე-2 ადგილზე იყო 14 სხვა ტფილისის სომეხ ვაჭართა ქარვასლების სიაში.

მაღაზიების ზარალი აღწევდა მილიონებს. გაიგო რა ამ უბედურების შესახებ, არწრუნი გაემგზავრა პეტერბურგში და სთხოვა ხელისუფლებას გამოეძიათ ეს საქმე.

შემდეგ არწრუნი დაიწყო ქარვასლის აღდგენა და 4-5 თვეში დაამთავრა კიდეც და დაიწყო ახალი სავაჭრო კომპლექსის მშენებლობა.

1865 წლამდე ირიცხებოდა კავკასიის არმიაში.

1865 წლის ივლისში გადადგა სამხედრო სამსახურიდან მუნდირით, ავადმყოფობის გამო და საპენსიო უზრუნველყოფის ნახევრით.

1867 წელს ტფილისში შევიდა ძალაში ქალაქის მმართველობის ახალი წესდება, რომელიც დაემთხვა არწრუნის ქალაქის თავად არჩევას.

მისი ქალაქის თავად ყოფნისას, ტფილისში 1866 წლის 16 იანვარს გაიხსნა

იუნკერთა სასწავლებელი, ხოლო 1867 წლის 2 იანვარს-კავკასიის მუზეუმი. 1868 წელს ავადმყოფობის გაუარესების გამო, არწრუნიმ დატოვა თანამდებობა, დარჩა მხოლოდ საქალაქო საბჭოს წევრად და, ტფილისის საქალაქო საზოგადოებრივი მმართველობის თავმჯდომარედ.

მის კალამს ეკუთვნის შრომა

«Вопрос о железной дороге в Индию» (1872), რომელიც მან წაიკითხა

„ტექნიკური საზოგადოების,, ერთ-ერთ სხდომაზე.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის

დაჯილდოებული იყო „წმ.სტანისლავის,, მე-II (1857) და I-ი ხარ. (1865),

„წმ.ანას,, მე-IV (1827) და მე-II (1842) ხარ.

„წმ.სტანისლავის,, მე- III-ე (1836) და მე-II(1838) ხარ.

სპარსეთის „მზისა და ლომის,, მე-II ხარ.(ალმასებ.ნიშნებით-1813).

დაკრძალული იყო ტფილისში, ვერის ძველ სასაფლაოზე.

სამწუხაროდ მისი საფლავი არაა შემორჩენილი .(ავტ.შენიშვნა)

ალექსანდრე ისაიას-ძე ახვერდოვი
(გარდ.1810)
ბრიგადირი (10.12.1800)

დაიბადა ყიზლარში ქართველ ჰუსართა პოლკის ოფიცრის, ისაია ვასილის-ძე ახვერდოვის ოჯახში, რომელიც წარმოშობით ცხინვალელი სომეხი იყო და, გაჰყვა მეფე ვახტანგ VI-ის ამაღლას რუსეთში. 1739 წელს შევიდა რუსულ სამხედრო სამსახურში.

დედამისი - ანა გერასიმეს-ასული ჩოლოყაშვილისა, თავადის ქალი იყო. 1798-1800 წ.წ. მსახურობდა ყაზანის მუშკეტერთა 64-ე პოლკის მეთაურად.

1802-1804 წ.წ. მსახურობდა ყიზლარის საგარნიზონო პოლკის შეფად და, ყიზლარის ციხესიმაგრის კომენდანტად.

1799 წლის 31 ოქტომბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

ნიკოლოზ ისაიას-ძე ახვერდოვი
(20.09.1754 -08.07.1817)
გენერალ-ლეიტენანტი (12.10.1807)

დაიბადა ყიზლარში, ქართველ ჰუსართა პოლკის ოფიცრის ისაია ვასილის-ძე ახვერდოვის ოჯახში, რომელიც წარმოშობით ქართლ-კახეთის აზნაური იყო, გაჰყვა მეფე ვახტანგ VI-ის ამაღლას რუსეთში და 1739 წელს შევიდა რუსეთის სამხედრო სამსახურში.

დედამისი იყო – თავადის ქალი, ანა გერასიმეს-ასული ჩოლოყაშვილისა.

1764 წლიდან სწავლობდა შლიახეტთა სახმელეთო კადეტთა კორპუსში, საიდანაც გამოშვებულ იქნა 1776 წელს პორუჩიკის წოდებით, და *ოქროს მედლით*. მივლინებულ იქნა საზღვარგარეთ, კადეტთა კორპუსის სამ

კურსდამთავრებულთან ერთად. იმყოფებოდა გერმანიაში, ინგლისში, საფრანგეთსა და იტალიაში, სადაც დაკავებული იყო ხელოვნების ძეგლების შესწავლით.

1779 წელს დაბრუნდა რუსეთში და დაინიშნა კადეტთა კორპუსში, კადეტების აღმზრდელად.

1782 წლიდან მსახურობდა სახელმწიფო შემოსავლების ექსპედიციაში, 1788 წელს დაინიშნა კოლივანის სამეფისნაცვლოს მმართველთან და, ძალიან ბევრი გააკეთა კოლივანის საზადოების მოწყობისათვის.

1797 წლის 31 დეკემბრიდან 1798 წლის 1 სექტემბრამდე იყო არხანგელსკის გუბერნიის სამოქალაქო გუბერნატორი.

1799 წელს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის,, სამხედრო წოდება.

იმავე წელს დაინიშნა დიდი თავადების ნიკოლოზ და მიხეილ პავლეს-ძეებთან აღმზრდელად, 1802 წლიდან ასწავლიდა მათ რუსულ ენას, ისტორიას და გეოგრაფიას, ხოლო 1804 წლიდან - არითმეტიკას.

1806 წელს აირჩიეს რუსეთის სამხატვრო აკადემიის საპატიო წევრად და 1811 წლიდან იყო „*რუსული სიტყვიერების მოყვარულთა*,, საზოგადოების საპატიო წევრი.

ავტორია იგავებისა „*Волк-судья*,,(1790), აგრეთვე მენგსის ტრაქტატის თარგმანისა, „*Письмо к дону Антонию Понзу*,, და ჰელერტის წიგნისა

„*О воспитании*,, ი „*Описание Константинополя*,,(1789)

მეგობრობდა რუს პოეტებ გ. დერჟავინთან (1743-1816) და დ. ხვოსტოვთან (1757-1835)

დაჯილდოებული იყო „წმ.ანას,, I-ი ხარ. ორდენით.

გარდაიცვალა სანქტ-პეტერბურგში.

გენერალ ახვერდოვის პორტრეტი, რომელიც დახატა 1817 წელს ფერმწერმა ა.ვარნეკმა (1782-1843), არის მოსკოვის ტრეტიაკოვის გალერეის კუთვნილება.

თევდორე ისაიას-ძე ახვერდოვი
(1773-25.04.1820)
გენერალ-მაიორი (1808)

ბრიგადირ ა.ი.ახვერდოვის და გენერალ-მაიორ ნ.ი. ახვერდოვის ძმა.

დაიბადა ყიზლარში, ქართველ ჰუსართა პოლკის ოფიცრის ისაია ვასილის-ძე ახვერდოვის ოჯახში, რომელიც წარმოშობით ქართლ-კახეთის აზნაური იყო და, გაჰყვა მეფე ვახტანგ VI-ის ამაღლას რუსეთში. 1739 წელს შევიდა რუსეთის სამხედრო სამსახურში.

დედამისი იყო – თავადის ქალი, ანა გერასიმეს-ასული ჩოლო-ყაშვილისა.

1788 წელს შევიდა საარტილერიო და საინჟინრო შლიახეტა კორპუსში, რომელიც დაამთავრა 1791 წელს და, ჩაირიცხა ხიმტ-იუნკრად, ხოლო 1793 წელს 1-ლ კანონირთა პოლკში აუდიტორათ.

1793 წელს ახვერდოვი გადაარქვეს ფლიგელ-ადიუტანტად და, მიავლინეს გენერალ-ფელდციოხმაისტერ, თავად ზუზოვის შტაბში. 1795 წელს მიენიჭა კაპიტნის სამხედრო წოდება.

1796 წელს იმყოფებოდა შამახისა და განჯის ციხესიმაგრეების აღებისას.

1798-1799 წლებში იმყოფებოდა ციმბირის გუბერნიებში სელიტრის მოსაპოვებლად (*სელიტრა – ქიმიური ელემენტია, უფერული აირი, რომელსაც არა აქვს სუნი და გემო და, ხელს არ უწყობს წვას. ავტორთა შენიშვნა*)

1797 წელს დაინიშნა საარტილერიო ბატალიონში.

1799 წელს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1800 წელს დაინიშნა პონტონთა ასეულის მეთაურად, იმყოფებოდა ყაზარდოს დამორჩილებისას.

1803 წელს გადაყვანილ იქნა მე-9 საარტილერიო ბატალიონში.

1804 წელს მონაწილეობდა განჯის ციხის აღებაში.

1806 წელს გადაყვანილ იქნა მე-4 საარტილერიო ბატალიონში, ხოლო მისი გაუქმების შემდეგ დაინიშნა მე-9 საარტილერიო ბრიგადის მეთაურად.

1897 წელს დაინიშნა საქართველოს მმართველად.

1811 წელს გაანთავისუფლეს თანამდებობიდან და ჩარიცხეს არტილერიაში.

1812 წელს დაინიშნა მე-19 ქვეითი დივიზიის მეთაურად, ხოლო შემდეგ მივლინებულ იქნა ოსმალეთში, სამშვიდობო ტრაქტატის მოწერის ღონისძიებებში მონაწილეობისათვის.

1816-1817 წ.წ. მსახურობდა ცალკეული ქართული კორპუსის, არტილერიის მთავარ მეთაურად.

1817-1820 წ.წ. -მსახურობდა ყუმიყ და ჩეჩენ ხალხთა მთავარ მმართველად.

საბრძოლო დამსახურებისათვის, დაჯილდოებული იყო

„წმ.გიორგის,, მე-IV ხარ.ორდენით (1808 წლის 5 თებერვალი-„იუსუფ-ფაშას

ჯარების განადგურებისათვის 1807 წლის კამპანიაში თურქების წინააღმდეგ,,)

და „წმ.იოანე იერუსალიმელის,, კომანდორთა ჯვრით (1800).

გარდაიცვალა ტფილისში. დაკრძალული იყო ხოჯევანქის სომხური სასაფლაოს საგვარეულო აკლდამაში. (განადგურდა საბჭოთა ხელისუფლების დროს 1934 წ. ავტორთა შენიშვნა.)

ნიკოლოზ თევდორეს-ძე ახვერდოვი
(1820-27.09.1896)
გენერალ-მაიორი (1876)

გენერალ თ.ი. ახვერდოვის შვილი (1773-1820)

დაიბადა ტფილისში.

მონაწილეობდა (1853-1856) ყირიმის და (1877-1878) წლების რუსეთ-ოსმალეთის ომებში.

თავისი ცხოვრების უდიდესი ნწილი გაატარა კავკასიაში. მსახურობდა 38-ე საარტილერიო ბრიგადაში.

1878 წელს გავიდა თადარიგში და ცხოვრობდა ტფილისში.

გარდაიცვალა ხანმოკლე ავადმყოფობის შემდეგ. დაკრძალულ იქნა ტფილისში, ხოჯევანქის სომხური სასაფლაოს საგვარეულო აკლდამაში. (განადგურეს საბჭოთა ხელისუფლების დროს მე-XX ს.30-იან წლებში.ავტ.შენიშვნა)

აზნაურ ახვერდოვების გერბი

დიმიტრი ივანეს-ძე აბშარუმოვი
(11.10.1785-13.01.1837)
გენერალ-მაიორი (19.02.1820)

იყო ქართლის მეფის ვახტანგ VI-ის ამაღლის ოფიცერ-თარჯიმნის შვილიშვილი.

წარმოშობით თბილისიდან. მსახურობდა ქართველ გრენადერთა პოლკში.

დიმიტრი დაიბადა სანქტ-პეტერბურგში.

1803 წელს დაამთავრა კადეტთა 1-ი კორპუსი და, დაიწყო სამხედრო სამსახური პრაპორშჩიკად ჩერნიგოვის ქვეითთა პოლკში. მონაწილეობდა აღმოსავლეთ პრუსიის 1806-1807 წლების კამპანიაში და, 1809-1811 წლების ოსმალეთთან ომში, სადაც დაიმსახურა „წმ.ვლადიმერის,, მე-IV ხარ. ორდენი (ბავთით).

შემდგომში მსახურობდა ლაიბ-გვარდიის ეგერთა მე-20 პოლკში, მონაწილეობდა 1812 წლის რუსეთის სამამულო ომში, დაწინაურდა სმოლენსკთან, ბოროდინოსთან და ტარუტინოსთან გამართულ ბრძოლებში, განსაკუთრებით კი მალოიაროსლავცთან, რისთვისაც 1813 წლის 13 თებერვალს დაჯილდოვდა ოქროს ხმლით წარწერით „მამაცობისათვის,,

ასევე დაწინაურდა იგი რუსეთის არმიის საზრვარგარეთის ლაშქრობისას ევროპაში, კერძოდ ლიუცენთან ბრძოლის დროს, 1813 წლის 20 ოქტომბერს მიანიჭეს პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება და იმავე დღეს დააჯილდოვეს „წმ.გიორგის,, მე-IV ხარ.ორდენით.

1814 წელს ის თან ახლდა მოკავშირეთა არმიებს და, შევიდა მათთან ერთად პარიზში, ხოლო სამხედრო მოქმედებათა დამთავრების შემდეგ, დარჩა საზღვარგარეთ რუსეთის ჯარების კორპუსის შემადგენლობაში, მორიგე შტაბ-ოფიცრის თანამდებობაზე.

ავტორია შრომისა „ 1812 წლის ომის აღწერილობა,, ამ შრომას ჰქონდა თავის დროზე მეტად დიდი მნიშვნელობა.

1820 წლის 19 თებერვალს ახშარუმოვი დაინიშნა მე-17 ქვეითი დივიზიის მე-2 ბრიგადის მეთაურად.

იმავე წლის 8 დეკემბერს ის გადადგა სამხედრო სამსახურიდან.

1821 წლის 8 ნოემბერს დაინიშნა კომისარიატის დეპარტამენტის ვიცე-დირექტორად.

აქ ახშარუმოვმა დაისახა მიზნად შეექმნა „სამხედრო დადგენილებათა მეთოდოკური კრებული,,

ასეთი კრებულის გამოცემის აუცილებლობა დიდი ხანი იყო საჭირო, მაგრამ 1826 წლამდე ყველა მცდელობა მთავრდებოდა უშედეგოდ, მანამ სანამ ამ საქმეს ხელი არ მოჰკიდა ახშარუმოვმა.

1826 წელს მან წარუდგინა სათანადო წერილი და სამხედრო დადგენილებათა კრებულის პროგრამის პროექტი იმპერატორის მაშინდელი მთავარი შტაბის უფროსს, ბარონ დიბიჩს.

გენერალმა დიბიჩმა ჩათვალა აუცილებლად რჩევითა და დახმარებისათვის მიემართა გრაფ მ.სპერანსკისადმი – თავისებურ ავტორიტეტთან გამომცემლობის და კანონების კოდიფიკაციის დარგში.

მ.სპერანსკიმ მიიჩნია ახშარუმოვის წინადადებები ძალზე საფუძვლიანად და საჭიროდ, და დათანხმდა კიდევ თავის თავზე აეღო ნამუშევრის საერთო და მთავარი ხელმძღვანელობა.

1827 წლის 5 ივლისს ახშარუმოვი მიწერილ იქნა მთავარ შტაბთან, მიიღო ამ სამუშაოს შესრულებისათვის თანამშრომელთა სათანადო შტატი და 1850 მანეთი ამ ჯგუფისათვის.

ყოველწლიურად გაწეული სამუშაოების შესახებ ახშარუმოვი ამცნობდა პირადად იმპერატორ ნიკოლოზ I-ს.

1835 წელს ახშარუმოვმა დაამთავრა მუშაობა თავის კაპიტალურ შრომაზე, მაგრამ მას არ დასცალდა ენახა წიგნის საბოლოო სახე.

გარდაიცვალა სანქტ-პეტერბურგში. დაკრძალულია გიორგის სასაფლაოზე, (დიდ ოხტაზე).

**ბენიამინ ივანეს-ძე ახშარუმოვი
(18.12.1826 – 6.8.1907)
ინჟინერ-გენერალი (09.04.1889)**

განათლება მიიღო მოსკოვის 1-ლ კადეტთა კორპუსში. სამხედრო სამსახურში შევიდა 1839 წელს. 1845 წლიდან მსახურობდა პრაპორშჩიკად ლაიბ-გვარდიის პავლოვსკის პოლკში.

1847 წელს შევიდა მთავარი საინჟინრო სამმართველოს ოფიცერთა კლასებში, რომლებიც დაამთავრა 1848 წელს და დაიწყო სამსახური ლაიბ-გვარდიის მესანგრეთა ბატალიონში.

1849 წელს მონაწილეობდა რუსეთის არმიის უნგრეთის კამპანიაში და (1853-1856) წლების ყირიმის ომში.

1854 წლიდან მეთაურობდა ლაიბ-გვარდიის მესანგრეთა ბატალიონს.

1856 წლის 25 იანვარს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1859-1907 წლებში ირიცხებოდა საინჟინრო კორპუსთან და ამავდროულად იყო საინჟინრო კანცელარიის გამგე.

1863 წლის 17 აპრილს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის,, სამხედრო წოდება.

1870-იან წლებში შეადგინა კურორტ მაცესტას (შავი ზღვის ზოლში) მინერალური წყაროების, მისი შემოგარენის და ბუნების აღწერილობა.

1873 წლის 16 თებერვალს მიენიჭა „გენერალ-ლეიტენანტის,, სამხედრო წოდება.

ირიცხებოდა მოსკოვის მზრუნველთა საბჭოში(რომელიც შეიქმნა იმპერატრიცა მარიამის მიერ) -საპატიო მზრუნველად, მოსკოვის სასწავლებელთა სამეურნეო ნაწილის მმართველობის საბჭოს წევრად, მებაღეობის მოყვარულთა რუსეთის საზოგადოების პრეზიდენტად, მოსკოვის სოფიოს საავადმყოფოს წმ.სოფიოს და წმ.ტატიანას ტაძრის მზრუნველად, მოსკოვის საიმპერატორო სამდინარო იახტ-კლუბის ხელმძღვანელად (კომანდორად).

1896 წელს დაწესდა „საპატიო კომანდორის ვ.ი.ახშარუმოვის სახელობის,, პრიზი.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო ოქროს ხმლით(მამაცობისათვის-1877) და

„წმ.სტანისლავის,, მე-II (1857) და I-ი ხარ. (1865),

„წმ.ანას,, მე-III (1853),მე-II(1861) და I-ი ხარ.(1867),

„წმ.ვლადიმერის,, მე- III-ე (1864), მე-II(1871) და I-ი ხარ.(1889),

„თეთრი არწივის,, (1877) და „წმ.ალექსანდრე ნეველის,,(1884), (ბრილიანტ.ნიშნებით-1895 და, წმ.ეკატერინეს ორდენებით.

იაკობ გერასიმეს-ძე ბაგრატიანი
(25.08.1879-23.12.1943)
გენერალ-მაიორი (30.08.1917)

დაიბადა ტფილისის გუბერნიის ქ.ახალციხეში, სომეხი აზნაურის ოჯახში.

1898 წელს დაამთავრა *ოქროს მედალზე* ტფილისის ვაჟთა გიმნაზია.

1900 წელს დაამთავრა კიევის სამხედრო სასწავლებელი. მისი გვარი, როგორც ფრიადოსნისა იყო მოთავსებული სასწავლებლის მარმარილოს დაფაზე.

1900 წლიდან მსახურობდა აღმოსავლეთ-ციმბირის მე-19 მსროლელ პოლკში, ლაიბ-გვარდიის ავსტრო-უნგრეთის იმპერატორის სახელის კეკსგოლმის პოლკში.

ამავე პერიოდში მას დაევალა სპარსეთში განსაკუთრებული სამხედრო-პოლიტიკური დავალების შესრულება, რომელიც მან თავისი ბუნებრივი

სამხედრო-პოლიტოლოგიური ნიჭის, აღმოსავლეთის და აღმოსავლური ენების წოდების წყალობით, ბრწყინვალედ შეასრულა.

1904-1907 წ.წ. იგი სწავლობდა გენერალური შტაბის სამხედრო აკადემიაში, მაგრამ რუსეთ-იაპონიის (1904-1905) წ.წ. ომის დაწყებასთან დაკავშირებით, შეწყვიტა სწავლა და, გაემგზავრა ფრონტზე, სადაც მეთაურობდა აღმოსავლეთ-ციმბირის მე-19 პოლკის ასეულს.

1905 წლის 25 თებერვალს, სოფელ პუხესთან გამართული ბრძოლის დროს, დაიჭრა მარცხენა ხელში და, მიიღო კონტუზია ბრიზანტული ჭურვის აფეთქების შედეგად. მიუხედავად იმისა, რომ მიიღო მძიმე ჭრილობები და კონტუზია, პოზიციები არ დატოვა, ეხმარებოდა დაჭრილებს და აგრძელებდა ბრძოლის მართვას.

მისი პირადი თავდადება და მამაცობა არა ერთხელ იყო ასახული მანჯურის არმიის ჯარების მთავარსარდლის ბრძანებებში.

1907 წელს მიენიჭა გვარდიის შტაბს-კაპიტნის სამხედრო წოდება, გადაყვანილ იქნა გენერალურ შტაბში და, დაინიშნა ლაიბ-გვარდიის კეკსგოლმის პოლკის ასეულის მეთაურად.

1908 წლის 26 ნოემბერს მიენიჭა კაპიტნის სამხედრო წოდება და დაინიშნა თურქესტანის სამხედრო ოლქის შტაბის, უფროსი ადიუტანტის თანაშემწედ. შემდგომში მსახურობდა თურქესტანის სამხედრო ოლქის შტაბის მე-4 (სადაზვერვო) განყოფილების უფროსად.

ზაგრატუნი ასრულებდა საიდუმლო სამხედრო-სამეცნიერო და პრაქტუკულ დავალებებს მონღოლეთში, ტიბეტში, კორეაში, ავღანეთში, ბუხარაში, კაშგარში, კერმიშში, კუშკასა და მევრში. მან გახსნა პანთურქ ემისართა შეთქმულება ტაშკენტსა და თურქესტანის სხვა ქალაქებში.

სამსახურში წარჩინებისათვის მას ვადაზე ადრე მიენიჭა პოდპოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

მონაწილეობდა (1914-1918) წლების პირველ მსოფლიო ომში, ომის დროს მსახურობდა თურქესტანის I-ი საარმიო კორპუსის შტაბში , დავალებათა შტაბ-ოფიცრად.

1914 წლის ოქტომბერ-1915 წლის იანვარში- დროებით ასრულებდა თურქესტანის I-ი საარმიო კორპუსის შტაბის უფროსის თანამდებობას.

1915 წლის იანვარ-1916 წლის ნოემბერში-იყო 76-ე ქვეითი დივიზიის შტაბის უფროსი, თურქესტანის მე-2 მსროლელი ბრიგადის შტაბის უფროსი, თურქესტანის მე-2 მსროლელ-საარტილერიო ბრიგადის შტაბის უფროსი.

1915 წლის 6 დეკემბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის წოდება.

1916 წლის 22 ნოემბერს -დაინიშნა თურქესტანის მე-8 მსროლელი პოლკის მეთაურად.

რუსეთში 1917 წლის თებერვლის რევოლუციის შემდეგ, ემხრობოდა რა ჯარში დემოკრატიული რეფორმების გამტარებლებს, 1917 წლის მაისში, არჩეულ იქნა პეტროგრადში, სრულიად რუსეთის ოფიცერთა ყრილობაზე დელეგატად.

1917 წლის ივნისიდან მსახურობდა რუსეთის სამხედრო მინისტრის, ა.კერენსკის (1881-1970) კაბინეტში. ცოლად ჰყავდა ა.კერენსკის და.

1917 წლის 12 ივლისს დაინიშნა პეტროგრადის სამხედრო ოლქის შტაბის უფროსად.

იყო რუსეთის არმიაში სომხური ნაწილების შექმნის ერთ-ერთი ორგანიზატორი.

1917 წლის იანვარში იყო არჩეულ სომეხთა სამხედრო კომისრად და სომეხთა სამხედრო საბჭოს თავმჯდომარედ. აქტიურად იყო დაკავებული სომხური საარმიო კორპუსის ფორმირებით.

ხელისუფლებაში ბოლშევიკების მოსვლამდე, ღებულობდა ღონისძიებებს დროებითი მთავრობისადმი ერთგული ნაწილების კონცენტრაციის მხრივ, გასცა ბრძანება ჩრდილოეთის ფრონტის შტაბს, გამოემგზავრათ პეტროგრადში სპეციალური სამხედრო რაზმი (ბრძანება ფრონტის სარდლობის მიერ არ იქნა შესრულებული). შედეგად ბაგრატუნიმ შეძლო მხოლოდ მწირი სამხედრო ძალების შეგროვება.

1917 წლის ოქტომბერში, დროებითი მთავრობის მინისტრმა ნ.კიშკინმა (1864-1930), რომელმაც მიიღო ქალაქში წესრიგის დამყარების რწმუნებულება, პეტროგრადის სამხედრო ოლქის ჯარების მთავარსარდლის თანამდებობიდან გაანთავისუფლა პოლკოვნიკი გ.პოლკოვნიკოვი, და მის ადგილზე დანიშნა უფრო ენერგიული გენერალი ბაგრატუნი, მაგრამ ვერც მან ვერ შეძლო ნეგატიური სიტუაციის განვითარების გარდატეხა.

ბოლშევიკებისათვის ოლქის შტაბის გადაბარების შემდეგ იგი გადადგა სამხედრო სამსახურიდან და იქნა დაპატიმრებული ზამთრის სასახლესთან.

იმყოფებოდა პატიმრობაში პეტრეპავლეს ციხესიმაგრეში, მაგრამ 1917 წლის 15 დეკემბერს იქნა განთავისუფლებული და მეორევე დღეს განაგრძო მოღვაწეობა სომეხთა სამხედრო კომისრის თანამდებობაზე.

1917 წლის ბოლოს და 1918 წლის დასაწყისში განაგრძობდა მუშაობას საარმიო კორპუსის ფორმირების დარგში და კავკასიაში სომეხ სამხედრო მოსამსახურეების გაგზავნაში.

1918 წლის მარტში ჩამოვიდა ქ.ბაქოში, სადაც 15 მარტს მასზე მოხდა თავდასხმა, რის შედეგადაც მას გაუკეთდა ფეხის ამპუტაცია. მიუხედავად უმძიმესი ჭრილობისა, მონაწილეობდა ბაქოს სომხური რაიონების დაცვის ორგანიზებაში, აზერბაიჯანულ პარტია „მუსავატის,, მიერ მოწყობილ აჯანყების დროს, და 1918 წლის შემოდგომის დასაწყისში მონაწილეობდა ბაქოს დაცვაში თურქი და აზერბაიჯანელი გაერთიანებული ძალებისაგან.

1918 წლის აგვისტოდან იყო ბაქოში რუსული ჯარების სარდალი, მეთაურობდა ბაქოს დაცვას.

თურქეთის ჯარების შეტევის პირობებში, 1918 წლის 16 სექტემბერს სომხურ შეიარაღებულ ფორმირებებთან და ლტოლვილებთან ერთად იძულებული შეიქმნა დაეტოვებინა ბაქო და წასულიყო ქ.ენზელიში (ჩრდილოეთი სპარსეთი).

მაგრამ ბაქოდან თურქთა ჯარების წასვლის შემდეგ და ქალაქში 1918 წლის ნოემბერში ინგლისის ჯარების შესვლასთან დაკავშირებით 1918 წლის ნოემბერში კვლავ დაბრუნდა და იქნა არჩეული სომხეთის დელეგაციის შემადგენლობაში პარიზში, სამშვიდობო კონფერენციაზე – სამხედრო მრჩევლად.

1919 წლის აგვისტოდან-იმყოფებოდა აშშ-ში სომხეთის რესპუბლიკის სამხედრო მისიის თავმჯდომარედ. მისია მიმართული იყო აშშ-სთან თავდაცვის სფეროში თანამშრომლობაზე მოსალაპარაკებლად.

1919 წლის ნოემბერში მისია ჩავიდა ნიუ-იორკში. გენერალი ბაგრატუნი ხვდებოდა ბევრ ამერიკელ პოლიტიკურ და საზოგადო მოღვაწეს, გამოდიოდა მიტინგებზე, ითხოვდა სომხეთისათვის დახმარებას და სომხეთის სახელმწიფოს ოფიციალურ ცნობას.

მიუხედავად იმისა, რომ 1919 წლის დეკემბერ-1920 წლის იანვარში ბაგრატუნი მიიღო აშშ-ს სამხედრო მინისტრმა და აშშ-ს სახელმწიფო მდივანმა, ამერიკულმა ხელისუფლებამ უარი სთქვა დახმარებაზე იმ ქვეყნისადმი, რომელმაც არ მიიღო ოფიციალური ცნობა.

მისიის მიერ მუშაობის დამთავრების შემდეგ დაბრუნდა საფრანგეთში.

1920 წელს დაინიშნა სომხეთის რესპუბლიკის ელჩად ინგლისში, სადაც ცხოვრობდა სიკვდილამდე.

გარდაიცვალა ლონდონში, დაკრძალულია იქვე ბრომტონის სასაფლაოზე. საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო გიორგის იარაღით (1915 წლის 21 მაისი), „წმ.გიორგის,, მე- IV ხარ. ორდენით(„პრასნიშის ალებისათვის,, -1917 წლის 23 ივნისი),

„წმ.სტანისლავის,, მე-III (მახვილებითა და ბაფთით-1907) და II-ი ხარ. (1914),

„წმ.ანას,, მე-III ხარ.(1912),

„წმ.ვლადიმერის,, მე- IV (მახვილებითა და ბაფთით-1914) და მე- III ხარ. (მახვილებით -1915),

ბუხარის „ოქროს ვარსკვლავის,, მე- III ხარ.(1914) ორდენებით.

გენერალ-მაიორ ა.ბაგრატუნის და მისი შვილის-ლეონის საფლავი ლონდონის ბრომტონის სასაფლაოზე

არსენ ივანეს-ძე ბებუთოვი, თავადი
(16.06. 1834- 10.02.1913)
გენერალ-მაიორი (06.12.1893)

დაიბადა ტფილისში. დაამთავრა ტფილისის თავად-აზნაურთა გიმნაზია. მსახურობდა სამოქალაქო უწყებაში.

1856 წლიდან მსახურობდა პრაპორშჩიკად 21-ე საარტილერიო ბრიგადაში.

1868-1869 წ.წ.-მსახურობდა კაპიტნად დაღესტნის სამხედრო ოლქში.

1874 წელს არტილერიის პოდპოლკოვნიკის წოდებით დაინიშნა დაღესტნის ოლქის უფროსის კანცელარიის უფროსის თანაშემწედ.

1875-1877 წლებში მსახურობდა დაღესტნის ოლქის თემირ-ხან-შურას ოლქის უფროსად.

მონაწილეობდა (1877-1878) წლების რუსეთ-ოსმალეთის ომში.

1882 წლის 6 დეკემბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1883-1884 წლებში მსახურობდა დაღესტნის ოლქის, ანდიის ოლქის უფროსად.

1885-1888 წლებში მსახურობდა იმიერკასპიის ოლქის, მანგიშლაკის სამაზრო სამმართველოს უფროსად.

1888-1890 წლებში მსახურობდა იმიერკასპიის ოლქის, კრასნოვოდსკის სამაზრო სამმართველოს უფროსად.

ირიცხებოდა ტფილისის სომხურ-გრიგორიანული სასულიერო სასწავლებლის მზრუნველთა საბჭოს წევრად, და ტფილისის საქალაქო საკრედიტო საზოგადოების სამეთვალყურეო საბჭოს წევრად.

1897-1907 წლებში არჩეულ იქნა ტფილისის საქალაქო სათათბიროს წევრად. იყო „უპოვართა სახლის“, მშენებლობის კომისიის თავმჯდომარე.

გარდაიცვალა ტფილისში. დაკრძალულ იქნა ხოჯევანქის სასაფლაოს საგვარეულო აკლდამაში. *(განადგურდა საბჭოთა ხელისუფლების დროს 1934 წ. ავტორთა შენიშვნა.)*

ვასილ გრიგოლის-ძე ბებუთოვი, თავადი
(15.12.1864 –1918 შემდეგ)
გენერალ-მაიორი(1917)

გენერალ დავით ბებუთოვის ძმა.

დაიბადა ტფილისში.

დაამთავრა ბაქოს რეალური სასწავლებელი და კონსტანტინეს მე-2 სამხედრო სასწავლებელი სანქთ-პეტერბურგში.

სამხედრო სამსახურში შევიდა 1885 წელს. მსახურობდა ვარშავის საციხოვნო არტილერიაში.

1908-1910 წლებში მსახურობდა კავკასიის 1-ლი სამთო საარტილერიო დივიზიონის მე-2 ბატარეის მეთაურად.

1910-1913 წლებში მსახურობდა 39-ე საარტილერიო ბრიგადის მე-3 ბატარეის მეთაურად.

1913-1914 წლებში მსახურობდა 39-ე საარტილერიო ბრიგადის საარტილერიო პარკის უფროსად.

1914 წლის 6 მაისს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

მონაწილეობდა (1914-1918) წლების პირველ მსოფლიო ომში.

1918 წლის დეკემბერში იდგა აღრიცხვაზე საქართველოში სომხეთის რესპუბლიკის დიპლომატიურ მისიაში.

სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.სტანისლავის,, მე-II ხარ. (1906),

„წმ.ანას,, მე-II ხარ.(1913) ორდენებით.

**ვასილ იოსების-ძე(ოსიპის-ძე) ბებუთოვი,თავადი
(01.01.1791—10.03.1858)
ინფანტერიის გენერალი (06.01.1857)**

დაიბადა ტფილისში. თავადის მამა-იოსები, 1805 წელს იქნა დაჯილდოებული რუსული სამსახურის პოლკოვნიკის სამხედრო წოდებით.

მისი ძმა -დავითი (1793-1867) , მსახურობდა ვარშავის კომენდანტად, მინიჭებული ჰქონდა გენერალ-ლეიტენანტის სამხედრო წოდება.

1783 წელს ბებუთოვების გვარს ქართლ-კახეთის მეფის ერეკლე II-ს სიგელის თანახმად ებოძა თავადის წოდება.

თავად ციციანოვის (ციციშვილის) მითითებით, თავადი ბებუთოვი 1807-1809 წლებში სწავლობდა სანქტ-პეტერბურგის კადეტთა 1-ლ კორპუსში, სადაც მისი პორტრეტი, როგორც ფრიადოსანი კადეტისა ეკიდა სამკითხველოში.

სამხედრო სამსახური დაიწყო 1809 წელს, ხერსონის გრენადერთა პოლკის პრაპორშჩიკად, რომელიც განლაგებული იყო საქართველოში.

ერთხანს მსახურობდა გენერალ ტორმასოვის ადიუტანტად, მონაწილეობდა ოსმალეთის კამპანიაში და ახალციხის ბრძოლაში (1819).

1812 წელს, როგორც მარკიზ პაულუჩის ადიუტანტი, იმყოფებოდა მაკდონალდის ჯარების დევნაში, რიგიდან მემელამდე და, მემელის დაკავებისას (15 დეკემბერს).

1813 წელს გადაყვანილ იქნა ლაიბ-გვარდიის სემიონოვსკის პოლკში.

1816 წელს ბებუთოვი დაბრუნდა კავკასიაში და დაინიშნა მხარის ახალ უფროსთან, გენერალ ა. ერმოლოვის ადიუტანტად. ამ დროიდან მისი სამსახური გახდა მრავალფეროვანი, ხან სუფთა სამხედრო, ხან ადმინისტრაციული.

1817 წელს თან ახლდა გენერალ ა.ერმოლოვს თეირანში, განსაკუთრებული ელჩობისას, სადაც ეცნობოდა ევროპეიზირებული სპარსეთის ჯარის მოწყობას.

დიპლომატიური მისიის მსვლელობისას ასრულებდა სამხედრო ატაშეს მოვალეობას. იმყოფებოდა ქ.ქ. თავრიზსა და თეირანში. გაეცნო თავდაცვითი გამაგრებების სისტემას. ბრწყინვალედ ფლობდა თურქულ, სპარსულ, სომხურ, ფრანგულ, ქართულ და რუსულ ენებს.

სპარსეთიდან დაბრუნების შემდეგ, იმყოფებოდა დაღესტნის ორ ექსპედიციაში, 1819 წელს მონაწილეობდა კაჩელიკელებისა და აკუმელების (სოფლები დაღესტანში) დარბევაში, ხოლო 1820 წელს კი ყაზი-ყუმუხის სახანოს დამორჩილებაში, თავად მადათოვის რაზმის შემადგენლობაში მონაწილეობდა აულ ხოზრების შტურმში.

1821 წლის 4 იანვარს ბებუთოვი ჩარიცხულ იქნა ლაიბ-გვარდიის მოსკოვის პოლკის სიებში.

1821 წლის 14 იანვარს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება. იმავე წელს გადაყვანილ იქნა კარაბინერთა მე-7 პოლკში, ხოლო იმავე წლის 23 ივლისს დაინიშნა მინგრელსკის ეგერთა პოლკში, რომლის მეთაურად დარჩა 1825 წლამდე. შემდეგ ჩაუდგა სათავეში 22-ე ქვეითი დივიზიის მე-2 ბრიგადას და, იმავდროულად დაინიშნა იმერეთის მმართველად და იმერეთში განლაგებული ჯარების სარდლად.

ოსმალეთთან კამპანიის დაწყების წინ, 1828 წლის 25 მარტს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის,, წოდება და დაინიშნა 22-ე ქვეითი დივიზიის უფროსის განკარგულებაში. 24 ივლისს თავადმა ბებუთოვმა მიიყვანა ახალქალაქის ბანაკთან ჯარების გარკვეული რაოდენობა, და დაიდრა ახალციხისაკენ, ხოლო 9 ივლისს მისმა ნაწილებმა ძალზედ შეუწყვეს ხელი ოსმალთა 30-ათასიანი კორპუსის განადგურებას და 15 აგვისტოს იქცა კიდევ ახალციხის შტურმით ალების ერთ-ერთ მთავარ მონაწილედ.

1829 წელს ახალციხეს თავს დაესხნენ თურქები, რომლებმაც აჭარელ ახმედ-ბეგის (*ხიმშიაშვილის. ავტორთა შენიშვნა*) ხელშეწყობით მოახდინეს თავგანწირული შტურმი ციხესიმაგრეზე, და მხოლოდ თავად ბებუთოვის ენერგიისა და მისი ჯარების მამაცობის მადლით, შტურმი იყო უკუქცეული. გარნიზონმა მტკიცედ გაუძლო გარემოცვას მანამდე, სანამ დასახმარებლად არ მოვიდა გენერალ მურავიოვის რაზმი.

გარემოცვა იქნა მოხსნილი და, დაედევნა რა უკუქცეულ მოწინააღმდეგეს, ბებუთოვმა შესძლო წაერთმია მისთვის ორი ზარბაზანი და ორი დროშა, შემდეგ, დაადევნა რა აჭარელ ახმედ-ბეგს, გენერალ ბურცევის რაზმმა 30 აპრილს მოახდინა მისი სრული განადგურება სოფელ წურწყაბთან.

1830 წლის 13 თებერვალს ბებუთოვი დაინიშნა ახლად შემოერთებულ სომხეთის ოლქის უფროსად, რომელსაც მართავდა რვა წლის განმავლობაში, მოაწყო ადმინისტრაცია, სწორად მოაწყო სახაზინო შემოსავლების გადანაწილება და საერთოდ შეძლო ოლქის მართვისათვის შემოეღო დროებითი წესები. ბებუთოვის მიერ დამთავრდა სპარსეთთან რუსეთის იმპერიის სამფლობელოების საბოლოო საზღვრების დადგენა.

1830 წლის 17 აგვისტოს ბებუთოვი დაინიშნა ახალციხის პაშალიკის უფროსად. ბებუთოვის ეს დანიშნვა იყო განპირობებული იმით, რომ ის კარგად იცნობდა ადგილობრივ წეს-ჩვეულებებს და ადგილობრივ ყოფას. მან შესძლო ახლადშემოერთებულ მხარეში სიმშვიდის დამკვიდრება.

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოვდა ოქროს ხმლით (წარწერით „მამაცობისათვის,, და „წმ.გიორგის,, მე-IV ხარ. ორდენით (1830 წლის 18 დეკემბერი)

1838 წელს თავადი ბებუთოვი დაინიშნა ამიერკავკასიის მხარის მთავარი სამმართველოს საბჭოს წევრად, ხოლო 1840 წლის 2 მაისს გადაყვანილ იქნა პოლონეთის სამეფოში, სადაც იმყოფებოდა მოქმედი არმიის მთავარ შტაბთან.

1842 წელს დაინიშნა ზამოსტიეს ციხესიმაგრის კომენდანტად.

1843 წლის 10 ოქტომბერს მიენიჭა „გენერალ-ლეიტენანტის,, სამხედრო წოდება.

იმავე წლის 5 დეკემბერს იყო მიწერილი კავკასიის ცალკეულ კორპუსთან, და 1844 წლის 13 თებერვალს დაინიშნა ჯარების სარდლად ჩრდილოეთ და მთიან დაღესტანში.

1845 წელს ბებუთოვმა მიიღო მონაწილეობა შამილის მიურიდების წინააღმდეგ ლაშქრობაში, გაწმინდა მათგან აულები ანდი და გუმბეთი, მოაწყო იქ მალაზია და ამარაგებდა ექსპედიციის ჯარებს სურსათ-სანოვავით, ჯარების უკან მოძრაობისას, როცა მთიელები, გახარებულები თავიანთი წარმატებით, დაედევნენ მისი არიერგარდის ურმებს, მან არ დაჰკარგა არც ერთი ურემი.

1846 წლის შემოდგომაზე, შამილმა დრო იხელთა და შემოიჭრა დარგოს ოლქში, მაგრამ თავადმა ბებუთოვმა არ მისცა მას დრო არც აჯანყების განვითარებისა და არც დაკავებულ ადგილზე გამაგრებისა.

13 ოქტომბერს ბებუთოვმა შტურმით აიღო აული აიმიაკი, რომელიც მიემხრო შამილს, და იმავე დღეს გაანადგურა თვით შამილი სოფელ კუტიშისთან. შამილის ჯარმა, რომელიც ბრძოლის დასაწყისში აღწევდა 20 ათასს, გაქცევით უშველა თავს, თვითონ შამილმა დაკარგა დაღუპულებით და

დაჭრილებით 1200 კაცი, რუსებს ტყვედ 300 კაცი ჩაუვარდა, 1 სამთო იარაღი, საზარბაზნე ყუთები და სეკირა -თავისი ძალაუფლების სიმბოლო.

ბრძოლის ველზე ბებუთოვს ეახლდნენ დეპუტატები დარგოს ოლქის სოფლებიდან, დამორჩილების გამოსახატავად, და იმავე დამეს ოლქში არც ერთი მიურიდი აღარ იყო დარჩენილი. ასეთივე ენერგიით იყვნენ განადგურებულნი მოწინააღმდეგის ძალები ცუდახართან და ხუჯალ-მახთან.

თავისი თავდადებისათვის ბებუთოვი **1846 წლის 5 ნოემბერს დაჯილდოვდა „წმ.გიორგის,, მე-III ხარ.ორდენით.**

1847 წელს ბებუთოვი მონაწილეობდა დაღესტნის რაზმით, გამაგრებულ სოფელ გერგებლის გარემოცვასა და შტურმში.

იმავე წლის 8 ნოემბერს დაინიშნა ამიერკავკასიის მხარის სამოქალაქო სამმართველოს უფროსად და საბჭოს მთავარი სამმართველოს თავმჯდომარედ.

1852 წლის 22 აგვისტოს მას ებოძა ყოველწლიური არენდით 2000 მანეთი 12 წლით.

(1853-1856) წლების ყირიმის (აღმოსავლეთის) ომის დროს 1853 წლის 19 სექტემბერს თავად ბებუთოვს დავალებული ჰქონდა განსაკუთრებული კორპუსის მეთაურობა, რომელიც განლაგებული იყო ოსმალეთის საზღვარზე ახალქალაქიდან ერევნის ჩათვლით. თავადი ბებუთოვი, გადავიდა რა მდინარე არფაჩაიზე *(ამჟამად აქ გადის სახელმწიფო საზღვარი სომხეთის რესპუბლიკასა და თურქეთის რესპუბლიკას შორის. ავტორთა შენიშვნა)*, 7000 ქვეითებით და 2800 კაციანი კავალერიით, 32 ზარბაზნით, გაანადგურა 10 ნოემბერს სოფელ ბაშ-კადიკლართან რეის -ახმედ-ფაშას 36-ათასიანი კორპუსი და აიღო ნადავლის სახით 24 ზარბაზანი, 10 საპალნე ყუთი, დროშა, 10 სამხედრო ნიშანი, მთელი ბანაკი და მარაგები.

ანატოლიის არმიის განადგურებისათვის და ამ ბრწყინვალე გამარჯვებისათვის

1853 წლის 6 დეკემბერს თავადი ბებუთოვი დაჯილდოვდა „წმ.გიორგის,, მე- II ხარისხის ორდენით. *(ორდენის ჯვარი და ბაფთა მას პირადად გამოუგზავნა ტახტის მემკვიდრემ ალექსანდრე ნიკოლოზის-ძემ.)*

თავად ბებუთოვის სამხედრო კარიერის უმაღლეს მწვერვალად კი უნდა ჩაითვალოს 1854 წლის 24 ივლისის ბრძოლა სოფელ ქურუქ-დარასთან, სადაც მან 18-ათასიანი რაზმით გაანადგურა თურქების 60-ათასიანი ჯარი, მუშირ ზარიფ მუსტაფა ფაშას სარდლობით. მოწინააღმდეგემ გაქცევით უშველა თავს და დატოვა ბრძოლის ველზე 15 ზარბაზანი, 16 საპალნე ყუთი, 2 დროშა, 4 შტანდარტი, 20 სამხედრო ნიშანი და 2000 ტყვე.

ამ ბრწყინვალე გამარჯვებაზე მღეროდენ ჯარშიც და ხალხშიც, ხოლო იმპერატორმა ნიკოლოზ I-მა, როცა მიიღო ცნობა ბრწყინვალე გამარჯვებაზე, კავკასიელ სამხედროების მონაყოლით, სთქვა-

„თავად ბებუთოვს სურს ჩემი გაოცება გამარჯვებით, მე კი გავაკვირვებ მას ჯილდოთი,,

ბრძოლა სოფელ ქურუქ-დარასთან იქცა მომავალი რუსეთის სარაკეტო ჯარების ისტორიისათვის ღირსშესანიშნავ თარიღად. სპეციალური დანადგარებიდან გაშვებული რაკეტები, რომლებიც უკან ტოვებდნენ გრძელ შლიეფს, შიშის ზარს სცემდნენ თურქ ჯარისკაცებს. დანაკარგებს „კუდიანი,, რაკეტების აფეთქების შემდეგ ემატებოდა დანაკარგი მორალურიც.

გამარჯვებას თან სდევდა რაკეტების უეცარი გამოყენება და არტილერიისტების მაღალი ოსტატობა.

ამ ბრძოლაში ბებუთოვმა გამოავლინა ნამდვილი მხედართმთავრული ხელოვნება, ჯარების მართვის და მოქმედებების მსვლელობათა ხედვა.

1854 წლის 9 აგვისტოს ქურუქ-დარასთან ბრძოლისათვის ბებუთოვი დაჯილდოვდა რუსეთის უმაღლესი ჯილდოთი- „წმ.ანდრია პირველწოდებულის,, ორდენით (*ეს იყო განსაკუთრებული ჯილდო გენერალ-ლეიტენანტის წოდებაში მყოფი პირისათვის. ავტორების შენიშვნა).*

მახვილები ორდენტან მას ებოძა 1855 წლის 5 აგვისტოს.

1854 წლის 29 ნოემბერს თავად ბებუთოვს დაეკისრა იმ ჯარების სამოქალაქო ნაწილის მმართველობა, რომლებიც არ შედიოდნენ მოქმედი კორპუსის შემადგენლობაში.

სიკვდილამდე ერთი თვით ადრე, 8 თებერვალს დაინიშნა რუსეთის იმპერიის სახელმწიფო საბჭოს წევრად.

ცხოვრობდა ტფილისში, სადაც გარდაიცვალა კუჭის კიბოთი. მას მთელი კვირა ეთხოვებოდა ტფილისის მოსახლეობა.

დაკრძალული იყო ტფილისში, ვანქის ტაძრის სასაფლაოზე, ბებუთოვების საგვარეულო აკლდამაში. 1936 წელს ტაძრის დემონტაჟთან დაკავშირებით, მისი ცხედარი გადაასვენეს თბილისის სურბ-გევორქის სომხური ეკლესიის ტერიტორიაზე, სადაც განისვენებს დღემდე (*მისი საფლავი დაცულია სახელმწიფოს მიერ. ავტორთა შენიშვნა).*

ბებუთოვი იყო კავკასიის სოფლის მეურნეობის საზოგადოების ვიცე-პრეზიდენტი და რუსეთის საიმპერატორო გეოგრაფიული საზოგადოების კავკასიის განყოფილების თავმჯდომარე.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.ანას,, მე-IV (წარწერით „*მამაცობისათვის,*,-1813), მე- II (*აღმასებით*) და I-ი ხარ.(*იმპერატ.გვირგვ.*-1851),

„წმ.ვლადიმერის,, მე-IV (*ბაფთით*-1820), მე-III, მე-II (1845) და I-ი ხარ.,

„თეთრი არწივის„(ბრილ.ნიშნ.-1847),

„წმ.ალექსანდრე ნეველის„(1849), (ბრილ.ნიშნ.-1851)ორდენებით.

წარჩინების ნიშნებით „XXV„ (1834) და „XXX „უმწიკვლო სამსახურისათვის„(1839)

მიღებული ჰქონდა სპარსეთის „ლ ომისა და მზის„ მე-II (1817) და I-ი ხარ. (ალმას.-1851) ორდენი და შაჰ ნასრედინის პორტრეტი (ალმასებით, მკერდზე სატარებლად-1851).

დავით გრიგოლის-ძე ბებუთოვი,თავადი

(15.12.1855-1931)

გენერალ-მაიორი (1917)

გენერალ ვასილ ბებუთოვის ძმა.

დაიბადა ტფილისში. დაამთავრა ტფილისის გიმნაზია და სტავროპოლის იუნკერთა კაზაკთა სასწავლებელი.

ჯარში მსახურობდა 1872 წლიდან. 1878 წლიდან ოფიცრად.

მონაწილეობდა რუსეთ-ოსმალეთის (1877-1878) და (1914-1918) წლების პირველ მსოფლიო ომებში.

1910 წლის 6 დეკემბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1913 წლამდე მსახურობდა კავკასიის მე-II საარმიო კორპუსის, კავკასიის კავალერიის დივიზიის, ტვერის დრაგუნთა მე-16 პოლკის მეთაურად.

1913 წელს გადადგა სამხედრო სამსახურიდან მუნდირით და პენსიონით.

სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოვდა

„წმ.სტანისლავის„ III-ე ხარ. (1909),

„წმ.ანას„ მე-III ხარ.(1899) ორდენებით.

**დავით იოსების-ძე(ოსიპის-ძე) ბებუთოვი,თავადი
(11.01.1793—11.03.1867)
გენერალ-ლეიტენანტი (26.08.1856)**

დაიბადა ტფილისში. იყო უმცროსი ძმა გენერალ ვასილ ბებუთოვისა (1791-1858).

განათლება მიიღო ტფილისის კეთილშობილთა სასწავლებელში.

ახალგაზრდობაში მონაწილეობდა ქუჩის მუშტი-კრივის ბრძოლებში, რადგან მე-XIX საუკუნის I-ლ ნახევარში, ეს თამაში იყო ერთ-ერთი ყველაზე ტრადიციული გართობა ტფილისელებისათვის.

1811 წელს შევიდა სამხედრო სამსახურში ნარვის დრაგუნთა პოლკში, რომელიც მოქმედებდა მაშინ კახეთში, მთიელთა წინააღმდეგ.

1812 წლიდან უკვე ოფიცერი იყო და, მონაწილეობდა ლაშქრობაში ბრესტ-ლიტოვსკთან, ხოლო 1814 წელს – კრაკოვთან.

1820 წლისათვის უკვე მეთაურობდა ესკადრონს. მალევე ის გადაყვანილ იქნა კავკასიის ცალკეულ კორპუსში და, 1830 წელს მიიღო მონაწილეობა ექსპედიციაში ჭარ-ბელაქნელ ლეკთა და ოსთა წინააღმდეგ .

მას დავალებული ჰქონდა თვალყური ედევნებინა რიგ ღონისძიებათა შესრულებაზე, რომლებიც გამომდინარეობდა ადრიანოპოლის ზავის (1829) შედეგად, ოსმალეთიდან ქრისტიანთა გადმოსახლების შესახებ შექმნილი კომიტეტისა.

ეს დავალება მან პირნათლად შეასრულა, და 1831 და 1832 წლებში გახდა ერთ-ერთი ყველაზე ენერგიული მოღვაწე, ყაზი-მულას მიურიდების წინააღმდეგ წარმოებულ ექსპედიციაში.

დაიდრა რა ჩუმკესკენტის სიმაგრისკენ, რომელიც დაკავებული ჰქონდა ყაზი-მულას, ბებუთოვმა აიღო ეს პუნქტი შტურმით, რისთვისაც დაჯილდოვდა „წმ.გიორგის,, მე-IV ხარ.ორდენით (1834 წლის 3 დეკემბერი).

შემდგომში, 1832 წლის 17 ოქტომბერს, მეთაურობდა რა მუსლიმ ცხენოსანთა მე-2 პოლკს, კაზაკებსა და ქართულ მილიციას, დაწინაურდა აულ გიმრის შტურმისას, სადაც ყაზი-მულა იმყოფებოდა 3000 მთიელთან და დაილუპა რუსის ჯართან შეტაკებაში.

1833 წელს ბებუთოვი ასრულებდა ჭარ-ბელაქნის ოლქის უფროსის და ახალ ზაქათალას ციხესიმაგრის კომენდანტის თანამდებობას, ხოლო 1834 წელს გენერალმა პასკევიჩმა მას დაავალა მუსლიმ ცხენოსანთა პოლკის ფორმირება და მათი გადაყვანა პოლონეთის სამეფოში.

1835 წლის 2 მარტს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

ვარშავაში ჩამოსვლისთანავე, ვიდრე პასკევიჩის სიკვდილამდე, ბებუთოვმა ბევრი გააკეთა თავისი პოლკის ფორმირების და სათანადო დონეზე აყვანის საქმეში.

1846 წლის თებერვალში თავის პოლკთან ერთად დაიდრა კრაკოვისკენ, გრაფ რიდიგერის რაზმების დასახმარებლად, რომელიც მოქმედებდა პოლონელების წინააღმდეგ. იმვე წლის 19 თებერვალს ბებუთოვი შევიდა ქალაქში, შემდეგ კი, თავად ბარიატისკისთან ერთად, დაედევნა აჯანყებულ პოლონელებს და სდია მათ პრუსიის საზღვრამდე, სადაც ისინი დანებდნენ, და დაყარეს იარაღი.

1846 წლის 17 მაისს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის,, სამხედრო წოდება და დატოვებულ იქნა თავისი პოლკის მეთაურად.

1849 წლის უნგრეთის კამპანიის პერიოდში, მონაწილეობდა ვაიცენის და დებრეცენის ბრძოლებში, რისთვისაც დაჯილდოვდა „წმ.გიორგის,, მე-III ხარ.ორდენით(1849 წლის 1 სექტემბერი).

(1853-1856) ყირიმის (აღმოსავლეთის) ომის დაწყების შემდეგ, 1854 წლის აპრილში, თავად ბებუთოვს იმპერატორ ნიკოლოზ I-ის ბრძანებით, დაევალა ყოფილიყო თავად პასკევიჩთან, რომელიც დაინიშნა დუნაის არმიის მთავარსარდლად.

როგორც კი ჩამოვიდა სოფელ კალარამში, ბებუთოვმა 100 მუსლიმთან, სახაზო კაზაკების ასეულთან და მთიელთა ნახევარასეულთან ერთად მიიღო მონაწილეობა სილისტრიასთან წარმოებულ ბრძოლებში.

22 მაისს მონაწილეობდა თურქთა შეტევის მოგეირებაში არაბიეს ფორტთან, ხოლო 28 მაისს პასკევიჩის გამძლიერებულ რეკოგნოსცირებაში.

10 ბატალიონისგან შემდგარი რაზმით, 1 კავალერიის ბრიგადით, კაზაკთა ერთი პოლკით და 3 ბატარეით, ბებუთოვი მოქმედებდა ძალზე წარმატებულად, და ყველანაირად ხელს უშლიდა მოწინააღმდეგეს მიეწოდებინა სილისტრიაში დახმარება. შემდეგ ოლტენიცკის რაზმის სათავეში, აკვირვებოდა მოწინააღმდეგეს ტურტუკაიში სოფელ გრაკიდან ვიდრე მასტიშის ტბამდე, და გაანადგურა მისი 300 გადასაზიდი ნავი მდინარე დუნაიზე.

დუნაის კამპანიისათვის დაჯილდოვდა ოქროს ხმლით (წარწერით „მამაცობისათვის„-ბრილიანტებით).

პასკევიჩის სიკვდილისა და მუსლიმთა პოლკის დაბრუნების შემდეგ კავკასიაში, ბებუთოვი დატოვებულ იქნა ვარშავაში 1-ი არმიის მთავარსარდალთან, ხოლო 1861-1867 წლებში იყო ვარშავის კომენდანტი.

გარდაიცვალა ვარშავაში, დაკრძალულია იქვე ვოლსკის სასაფლაოზე.

თავადმა ბებუთოვმა დატოვა ავტობიოგრაფიული „ჩანაწერები,, რომლებიც გადაამუშავა და დასაბეჭდათ მოამზადა „სამხედრო კრებულის,, ერთ-ერთმა თანამშრომელმა.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო.

ოქროს ხმლით (წარწერით „მამაცობისათვის„-25-წლიანი უმწიკვლო სამსახურისათვის-1857) და ოქროს ხმლით (წარწერით „მამაცობისათვის,, (50-წლიანი სამსახურისათვის-1865).

„წმ.ანას,, მე- II და I-ი ხარ.(იმპერატ.გვირგვ. და მახვილებით-1851),

„წმ.სტანისლავის,, მე-II (1848) და I-ი ხარ.,

„წმ.ვლადიმერის,, მე-III და მე-II ხარ., (1849),

„თეთრი არწივის,,(1862),

„წმ.ალექსანდრე ნეველის,,(1849), (ბრილ.ნიშნ.-1865)ორდენებით.

მიღებული ჰქონდა უცხოეთის ჯილდოები

სპარსეთის „ლომისა და მზის,, მე-II ხარ.(ვარსკვლავით-1857),

პრუსიის „წითელი არწივის,,(1864),

ავსტრო-უნგრეთის „წმ.ლეოპოლდის,,(1850) ორდენები.

გარდა ამისა დაჯილდოებული იყო ოქროს სათამბაქოთი იმპერატორ ალექსანდრე II-ს ვენზელით.

**ნიკოლოზ ვასილის-ძე ბებუთოვი,თავადი
(08.05.1839 -09.02.1904)
გენერალ-მაიორი(04.06.1895)**

გენერალ ვასილ ბებუთოვის შვილი (1791-1858).

დაიბადა ტფილისში.

1858 წელს დაამთავრა პაჟთა კორპუსი, სადაც იმყოფებოდა დავალებათა პაჟათ.

იმავე წლიდან მსახურობდა გვარდიაში.

1877-1904 წ.წ. მსახურობდა კავკასიის სამხედრო ოლქის ჯარების საარმიო ქვეითებში.

მონაწილეობდა (1877-1878) რუსეთ-ოსმალეთის ომში.

1883 წლის 6 დეკემბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1904 წლის 9 თებერვალს მას დაეცა დამბლა. გარდაიცვალა გონებაში მოუსვლელად.

თანამედროვეთა მოგონებით, იყო ჰუმანური და უწყესიერესი ადამიანი.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის
დაჯილდოებული იყო

„წმ.ანას,, მე- III ხარ.(1896),

„წმ.სტანისლავის,, მე-III (*მახვილებითა და ბავთით*-1864), მე-II (1906) და
I-ი ხარ.,

„წმ.ვლადიმერის,, მე-IV (*25-წლიანი უმწიკვლო სამსახურისათვის*-1895)
და მე-III ხარ. (1889),

მიღებული ჰქონდა სპარსეთის „ლომისა და მზის,, ორდენის მე-III, მე-II
და I-ი ხარისხები.

დაკრძალულ იქნა ქ.ტფილისში, ხოჯევანქის სასაფლაოს, ბებუთოვების
საგვარეულო აკლდამაში. (*განადგურდა საბჭოთა ხელისუფლების დროს 1934
წ. ავტორთა შენიშვნა.*)

Княгиня Софія Васильевна Гуріели съ дѣтьми извѣщаетъ
съ глубокимъ прискорбіемъ родныхъ и знакомыхъ о кон-
чинѣ дорогаго брата своего, генераль-майора

князя Николая Васильевича Бебутова.

Панихиды ежедневно въ 7 часовъ вечера. Выносъ тѣла
послѣдуетъ въ субботу, 14-го февраля, въ 11 часовъ ут-
ра, въ Ванкскій кафедральный соборъ, а оттуда на Ходже-
ванское кладбище.

181 (5) I.

თავად ბებუთოვების გერბი

პავლე პეტრეს-ძე ბუჯანბეგოვი
(29.01.1869 -1962)
გენერალ-მაიორი (1918)

დაიბადა ტფილისში, საკოლეგო მრჩევლის ოჯახში.

განათლება მიიღო ტფილისის კადეტთა კორპუსში, კონსტანტინეს მე-2 სამხედრო სასწავლებელში და ნიკოლოზის გენერალური შტაბის სამხედრო აკადემიაში 1896 წელს (1-ი თანრიგით).

სამხედრო სამსახურში შევიდა 1887 წელს.

მსახურობდა კავკასიის მე-4 მსროლელ ბატალიონში, ტფილისის იუნკერთა ქვეით სასწავლებელში ოცმეთაურად და, მასწავლებლად იმავე სასწავლებელში.

მონაწილეობდა რუსეთ-იაპონიის (1904-1905) წლების ომში.

1905-1908 წლებში მსახურობდა კავკასიის ცხენოსანი ბრიგადის მმართველობის უფროს ადიუტანტად.

1908-1910 წლებში მსახურობდა ყურინის 79-ე ქვეით პოლკში.

1912 წლის 6 დეკემბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1913-1914 წლებში მსახურობდა კავკასიის 1-ლ მსროლელ პოლკში.

მონაწილეობდა (1914-1918) წლების პირველ მსოფლიო ომში.

ომის დროს მსახურობდა კავკასიის მე-4 მსროლელი ბრიგადის შტაბის უფროსად და კავკასიის მოხალისეთა 1-ი ბრიგადის შტაბის უფროსად.

1916 წლიდან მეთაურობდა 1-ლ მსროლელ სომხურ ბატალიონს და კავკასიის 22-ე მსროლელ პოლკს.

რუსეთში ოქტომბრის 1917 წლის რევოლუციის შემდეგ, მსახურობდა სომხეთის რესპუბლიკის ჯარში, სადაც მას მიენიჭა „გენერალ-მაიორის,, სამხედრო წოდება.

მეთაურობდა სომხურ მსროლელ ბრიგადას. 1918 წლის მარტში მონაწილეობდა ბრძოლებში არზერუმთან, სომხეთ-თურქეთის ომის დროს.

სომხეთის გასაბჭოების შემდეგ, 1920 წლიდან მსახურობდა სომხეთის წითელ ჯარში საკლუბო განყოფილების ინსტრუქტორად, სამხედრო ორკესტრის უფროსად, კავკასიის ცალკეული არმიის შტაბის ცხენოსანი შემადგენლობის აღრიცხვის განყოფილების უფროსად და შტაბის სამობილიზაციო განყოფილების უფროსის თანაშემწედ.

1922-1923 წ.წ. მსახურობდა შტაბის საჯარისო სამსახურის განყოფილების უფროსთან, დავალებათა შემსრულებლად.

მოგვიანებით ოჯახთან ერთად ცხოვრობდა შუა აზიაში, ფერგანაში, სადაც მოღვაწეობდა სასწავლო დაწესებულებებში.

სტალინის სიკვდილის შემდეგ, 1953 წელს გადმოვიდა საცხოვრებლად თბილისში, სადაც გარდაიცვალა.

დაკრძალულია იქვე. *(დაკრძალვის ადგილი უცნობია. ავტორთა შენიშვნა).*

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.ანას,, მე- IV (1906), მე-III *(მახვილებითა და ბაფთით-1904)* და მე-II ხარ.*(მახვილებით-1905),*

„წმ.სტანისლავის,, მე-II ხარ.*(მახვილებით- 1905),*

„წმ.ვლადიმერის,, მე-IV *(მახვილებითა და ბაფთით-1911).*

ელიზარ ივანეს-ძე ბეჟანოვი გენერალ-მაიორი (06.12.1911)

მონაწილეობდა რუსეთ-ოსმალეთის (1877-1878) წლების ომში.

მსახურობდა იმპერატორ ალექსანდრე II-ს პირად ბადრაგში.

განსაკუთრებული მამაცობისათვის ომის დროს, იმპერატორმა ალექსანდრე II-მ გადასცა მას სახელობითი ხმალი წარწერით- „*ჩემი ბადრაგის როტმისტრს ბეჟანოვს ომის დროს გამოჩენილი მამაცობისათვის,*

(დღეს-დღეობით ეს ხმალი დაცულია ქ.კისლოვოდსკის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმში. ავტორთა შენიშვნა.)

1886-1887 წლებში მეთაურობდა ყუბანის 1-ლ ცხენოსან პოლკს.

1888-1890 წლებში მეთაურობდა კავკასიის კაზაკთა 1-ლ ცხენოსან პოლკს.

1888 წლის 6 დეკემბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1911 წელს გავიდა თადარიგში და ცხოვრობდა სანქტ-პეტერბურგში.

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებული იყო

სამხედრო ორდენის IV-ე ხარ.წარჩინების ნიშნით(1863) და„წმ.ანას,, მე-III ხარ.(1881) ორდენით.

სოლომონ ივანეს-ძე ბექთაბეგოვი, თავადი
(1803-06.05.1860)
გენერალ-მაიორი (06.12.1848)

მამამისი-კოლეგიის მრჩეველი *ივანე სოლომონის-ძე შაგუბათოვი*, იშვილა მისმა სიმამრმა და მიიღო ბექთაბეგოვის გვარი თავადის წოდების დამტკიცებით.

დაიბადა ტფილისში.

სამხედრო სამსახურში შევიდა 1817 წელს, მე-20 საარტილერიო ბრიგადაში იუნკრად.

1823 წლის 7 თებერვალს მიენიჭა პრაპორშჩიკის სამხედრო წოდება. მსახურობდა ლიტვის ცალკეული კორპუსის, გრენადერთა 1-ლ საარტილერიო ბრიგადაში, და იქნა დატოვებული სანქტ-პეტერბურგში, საარტილერიო სასწავლებელში განათლების მისაღებად.

1825 წელს გადმოიყვანეს კავკასიაში, 21-ე საარტილერიო ბრიგადაში და მიიღო მონაწილობა 1826 წლის კამპანიაში სპარსეთის წინააღმდეგ.

1827 წელს ჩარიცხული იქნა მე-2 საარტილერიო ბრიგადაში. შემდეგ იბრძოდა ამიერკავკასიაში თურქთა წინააღმდეგ.

1830 წელს დაწინაურდა ყაბარდოს ლაშქრობაში, შემდეგ იბრძოდა ლეკთა წინააღმდეგ ჭარ-ბელაქნის ოლქში.

1834 წელს საბრძოლო დამსახურებისათვის მთიელთა წინააღმდეგ, მიიღო შტაბს-კაპიტნის და კაპიტნის სამხედრო წოდებები.

1836 წელს მიენიჭა პოლკოვნიკის წოდება.

1848 წელს დაინიშნა კავკასიის ცალკეული კორპუსის არტილერიაში.

მონაწილეობდა (1853-1856) ყირიმის (აღმოსავლეთის) ომში და ლაშქრობებში კავკასიაში.

1857 წელს მიწერილ იქნა კავკასიის არმიასთან პოლიტიკური შეხედულობების დარგში.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.გიორგის,, მე-IV ხარ. (25-წლიანი უმწიკვლო სამსახურისათვის-1847 წლის 26 ნოემბერი),

„წმ.ანას,, მე-IV ხარ.(წარწერით „მამაცობისათვის,,-1831),

„წმ.სტანისლავის,, I-ი ხარ.(1858),

„წმ.ვლადიმერის,, მე-III ხარ.(1851) ორდენებით.

თავად ბექთაბეგოვების გერბი

ისაკ აბრამის-ძე ევანგულოვი
(გარდ.1875)
გენერალ-მაიორი (24.03.1860)

დაიბადა ტფილისში სომეხი აზნაურის ოჯახში.

მონაწილეობდა (1853-1856) ყირიმის (აღმოსავლეთის) ომში.

1856-1860 წ.წ. ირიცხებოდა კავკასიის არმიასთან. მსახურობდა კავკასიის სამხედრო ოლქის მთავარ შტაბში, ირიცხებოდა საარმიო ქვეითებში, მოგვიანებით კი საარმიო კავალერიაში.

1860 წელს გადადგა სამხედრო სამსახურიდან მუნდირით და სრული პენსიონით.

დაკრძალულია ტფილისში, ვერის სასაფლაოზე.

არტემი სოლომონის-ძე ვართანოვი
(15.02.1855-25.10.1937)
გენერალ-ლეიტენანტი (31.05.1913)

დაიბადა ტფილისში, პირად აზნაურობაში აყვანილ ოჯახში.

დაამთავრა ტფილისის რეალური სასწავლებელი 1872 წელს, მიხეილის საარტილერიო სასწავლებელი 1875 წელს, მიხეილის საარტილერიო აკადემია 1882 წელს და ოფიცერთა საარტილერიო სკოლა 1895 წელს.

ჯარში მსახურობდა 1872 წლიდან, 1875 წლიდან კი ოფიცრად.

მონაწილეობდა (1877-1878) წლების რუსეთ-ოსმალეთის ომში, ორჯერ დაიჭრა.

ომის შემდეგ დაინიშნა კავკასიის სამხედრო ოლქის სასწავლო-საარტილერიო პოლიგონის უფროსის თანაშემწედ.

1895-1898 წლებში მსახურობდა 39-ე საარტილერიო ბრიგადის 1-ი ბატარეის მეთაურად.

1898-1904 წლებში მსახურობდა კავკასიის სამხედრო ოლქის მე-2 სასწავლო საარტილერიო პოლიგონის უფროსად.

1904-1905 წლებში მსახურობდა 59-საარტილერიო ბრიგადის 1-ი დივიზიონის უფროსად.

1905-1907 წლებში მსახურობდა მორტირთა მე-3 საარტილერიო დივიზიონის მეთაურად.

1907-1908 წლებში მსახურობდა მე-16 საარტილერიო ბრიგადის მეთაურად.

1908-1912 წლებში მსახურობდა 27-ე საარტილერიო ბრიგადის მეთაურად.

1900 წლის 6 დეკემბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1907 წლის 31 მაისს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის„ სამხედრო წოდება.

1912-1916 წ.წ. მსახურობდა მე-XIV საარმიო კორპუსის არტილერიის ინსპექტორად.

მონაწილეობდა (1914-1918) წლების პირველ მსოფლიო ომში.

1916 წლის 16 აპრილს დაინიშნა 1-ი არმიის არტილერიის ინსპექტორად.

1919 წლის 2 ივლისიდან ირიცხებოდა „ჩრდილოეთ რუსეთის შეიარაღებული ძალების„ მთავარსარდლის შტაბის რეზერვში, შემდეგ კი შავი ზღვის ოლქის ჯარების რეზერვში.

1919 წლის დეკემბრიდან თავმჯდომარეობდა უწყებათაშორისო სარეკვიზიციო კომისიას ქ.ხერსონში.

1920 წლიდან მსახურობდა მთავარსარდალ ვრანგელის „რუსული არმიის„ შტაბის, ბეჭდვით განყოფილებაში, ყირიმის სრულ ევაკუირებამდე.

ევაკუირებულ იქნა კატაროში (იუგოსლავია), გემ „ისტერნ-ვიქტორზე“, 1929 წელს ავადმყოფობის გამო წაერთვა ორივე ფეხი, მაგრამ საღი გონება დარჩა სიკვდილის ბოლომდე.

გარდაიცვალა ქ.ბანია-ლუკაში (იუგოსლავია დაკრძალულია იქვე სამხედრო პატივით).

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.ანას,, მე- IV („მამაცობისათვის,,-1877), მე-III ხარ. (მახვილებით და ბაფთით-1879), მე- II (1895) და I-ი ხარ.(მახვილებით-1915),

„წმ.სტანისლავის,, მე- III ხარ. (მახვილებით და ბაფთით-1878), მე- II (1890) და I-ი ხარ.(1910),

„წმ.ვლადიმერის,, მე-IV (1895), მე-III (1904) და მე- II ხარ. (მახვილებით-1915),

„თეთრი არწივის,,(მახვილებით-1916) ორდენებით.

მიხეილ ნიკოლოზის-ძე ზურაბოვი

(01.0.1868 –1918 წ. შემდ.)

გენერალ-მაიორი (06.12.1916)

დაიბადა ტფილისის გუბერნიის აზნაურის ოჯახში.

დაამთავრა ტფილისის კადეტთა კორპუსი, მიხეილის საარტილერიო სასწავლებელი და მიხეილის საარტილერიო აკადემია 1894 წელს (1-ი თანრიგით).

ჯარში მსახურობდა 1886 წლიდან.

1895-1900 წ.წ. მსახურობდა სანქტ-პეტერბურგის საკატრონო ქარხნის უფროსის უფროს თანაშემწედ.

1900-1907 წ.წ. მსახურობდა იმავე ქარხნის სახელოსნოების უფროსად.

1906 წლის 7 ოქტომბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1907-1909 წ.წ. იმყოფებოდა თადარიგში.

1909-1910 წ.წ. მსახურობდა იჟევსკის საიარალო და ფოლადჩამომსხმელი ქარხნების სახელოსნოების უფროსად.

1911-1916 წ.წ. მსახურობდა ლუგანსკის საკატრონო ქარხნის უფროსის თანაშემწედ ტექნიკურ დარგში.

სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.ანას,, მე- II ხარ.(1913),

„წმ.სტანისლავის,, მე- II ხარ.(1911) ორდენებით.

ვასილ მიხეილის-ძე თამამშევი
(26.07.1859-01.03.1932)
გენერალ-მაიორი (06.12.1913)

დაიბადა ტფილისში.

ცნობილი საზოგადო მოღვაწის და 1-ი გილდიის ვაჭრის, კომერციის მრჩეველის მიხეილ თამამშევის ძმისშვილია.

დაამთავრა ტფილისის ქვეითი იუნკერთა სასწავლებელი 1878 წელს.

მონაწილეობდა რუსეთ-ოსმალეთის (1877-1878) წ.წ. ომში. ომის დროს მსახურობდა ოფიცრად 140-ე ქვეით პოლკში.

1882-1890 წ.წ. მსახურობდა კავკასიის სამხედრო ოლქის ჯარების სარდალთან, დავალებათა ოფიცრად.

1899-1901 წ.წ. მსახურობდა კავკასიის სამხედრო ოლქის ჯარების სარდალთან, დავალებათა ობერ-ოფიცრად.

1903-1909 წ.წ. მსახურობდა კავკასიის სამხედრო ოლქის შტაბში და, 1908 წლიდან პარალელურად იყო ტფილისის სახაზინო თეატრის დირექტორი.

1907 წლის 6 დეკემბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1909-1913 წ.წ. მსახურობდა კავკასიის სამხედრო ოლქის მეფისნაცვალთან დავალებათა შტაბ-ოფიცრად.

1914-1917 წ.წ. მსახურობდა კავკასიის მეფისნაცვალთან დავალებათა გენერლად და კავკასიის მეფისნაცვალთან პირველი მსოფლიო ომის სამხედრო მოქმედებათა თეატრიდან ლტოლვილთა მოწყობის სამმართველოს მთავარ რწმუნებულად.

1916 წლიდან მსახურობდა კავკასიის არმიის მთავრსარდალთან დავალებათა გენერლად.

1910 წლიდან იყო ტფილისის გუბერნიის ციხეების მზრუნველთა კომიტეტის საპატიო წევრ-დირექტორი, ტფილისის საცხენოსნო საზოგადოების მმართველობის წევრი და კავკასიის სახვითი ხელოვნების საზოგადოების ვეცე-თავმჯდომარე.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო „წმ.ანას,, მე- II ხარ.(1912), „წმ.სტანისლავის,, მე- III (1888) და მე- II ხარ. (1910) „წმ.ვლადიმერის,, მე-IV ხარ. (25-წლიანი უმწიკვლო სამსახურისათვის-1908) ორდენებით.

მიღებული ჰქონდა უცხოეთის ორდენები-

სპარსეთის „ლომისა და მზის,, I-ი ხარ.

ბუხარის „ამომავალი მზის,, მე-II ხარ.(1893),

იტალიის „გვირგვინის,, კავალერთა ჯვარი(1891).

1918 წლიდან იმყოფებოდა ემიგრაციაში, საფრანგეში. დაკრძალულია იქვე.

ისაკ არტემის-ძე თახათელოვი
(08.02.1853-19.10.1918)
გენერალ-ლეიტენანტი (06.12.1910)

დაიბადა ტფილისში. დაამთავრა ტფილისის რეალური სასწავლებელი 1873 წელს და კონსტანტინეს მე-2 სამხედრო სასწავლებელი (1-ი თანრიგით) 1875 წელს.

სამხედრო სამსახური დაიწყო ახალციხის საციხოვნო არტილერიაში. მონაწილეობდა (1877-1878) წლების რუსეთ-ოსმალეთის ომში.

1884-1896 წლებში მეთაურობდა ასეულს.

1896-1898 წლებში მეთაურობდა მიხეილის საციხოვნო არტილერიის (ქ.ბათუმი) არტილერიის 1-ლ ბატალიონს.

1898 წელს დაინიშნა ქერჩის საციხოვნო არტილერიის პრაქტიკული მეცადინეობების უფროსად.

1900 წლის 7 სექტემბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1898-1906 წლებში მსახურობდა კვანტუნის საციხოვნო არტილერიის პრაქტიკული მეცადინეობების უფროსად.

მონაწილეობდა რუსეთის არმიის (1900-1901) წლების ჩინეთის ლაშქრობაში და (1904-1905) წლების რუსეთ-იაპონიის ომში. ომის დროს თავისი პირადი შემადგენლობით ტყვედ ჩაუვარდა მოწინააღმდეგეს.

1906 წლის 6 დეკემბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1906 წელს დაინიშნა ვიბორგის საციხოვნო არტილერიის მეთაურად.

1906 წლის ოქტომბერში დაინიშნა ვლადივოსტოკის საციხოვნო მე-2 საარტილერიო ბრიგადის მეთაურად.

1906 წლიდან ცხოვრობდა სანქტ-პეტერბურგში.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

სამხედრო ორდენის მე-IV ხარ.წარჩინების ნიშნით (1878),

„წმ.გიორგის,, მე-IV ხარ.(1904 წლის 24 ოქტომბერი),

„წმ.სტანისლავის,, მე-III 1888) და მე-II ხარ.(1894),

„წმ.ანას,, მე-II ხარ.(1883),

„წმ.ვლადიმერის,, მე-III ხარ.(1901) ორდენებით.

მიღებული ჰქონდა რიგი უცხოეთის ჯილდოებისა.

დაიღუპა ქ.პიატიგორსკში,1918 წლის 19 ოქტომბერს ტყვეების მასობრივი დახვრეტების დროს.

ალექსანდრე ალექსანდრეს-მე კარგანოვი (კორგანოვი) გენერალ-მაიორი (14.07.1884)

დაიბადა ტფილისში

დაამთავრა პავლოვსკის კადეტთა კორპუსი 1853 წელს და გენერალური შტაბის აკადემია 1858 წელს.

მსახურობდა გენერალურ შტაბში. 1871 წლიდან პოლკოვნიკი იყო.

მსახურობდა ამურისპირეთის სამხედრო ოლქის შტაბის უფროსად.

მონაწილეობდა (1853-1856) ყირიმისა და (1877-1878) წლების რუსეთ-ოსმალეთის ომებში.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.ანას,, მე- IV („*მამაცობისათვის*,,-1855) მე-II (1873) და I-ი (1889) ხარ.,

„წმ.სტანისლავის,, I -ი ხარ. (1886),

„წმ.ვლადიმერის,, მე-III (*მახვილებით*-1879)

სიმონ გრიგოლის-ძე კარტაშვილი (კარტაშიანი)
(01.02.1856- 1916 წ.შემდ.)
გენერალ-მაიორი (30.11.1916)

დაიბადა ტფილისში.

დაამთავრა ტფილისის გიმნაზია და ტფილისის ქვეითი იუნკერთა სასწავლებელი.

ჯარში მსახურობდა 1872 წლიდან ახალციხის 262-ე ქვეით პოლკში.

მონაწილეობდა (1877-1878) რუსეთ-ოსმალეთის და (1904-1905) წლების რუსეთ-იაპონიის ომებში.

იყო დაჭრილი, მიწერილი იქნა ალექსანდრეს დაჭრილთა კომიტეტთან.

1906 წლის 27 ოქტომბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1915-1917 წ.წ. მეთაურობდა 22-ე სარეზერვო ქვეით ბრიგადას.

მონაწილეობდა (1914-1918) წლების პირველ მსოფლიო ომში.

1917 წლიდან ირიცხებოდა კიევის სამხედრო ოლქის შტაბის რეზერვში.

1917 წლის 20 მაისს დროებითი მთავრობის მიერ დათხოვნილ იქნა სამხედრო სამსახურიდან.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.ანას,, მე- IV („მამაცობისათვის,, -1878) და მე-II ხარ. (მახვილებით - 1905),

„წმ.სტანისლავის,, მე- II (1897) და მე- II ხარ. (მახვილებით-1905),

„წმ.ვლადიმერის,, მე-IV ხარ. (ბაფთით-25-წლიანი უმწიკვლო სამსახურისათვის - 1902) ორდენებით.

გიორგი რაფიელის-ძე კუზანოვი
გენერალ-მაიორი (1798)

დაიბადა აზნაურ რაფიელ კუზანოვის ოჯახში, რომელმაც დატოვა საქართველო 1724 წელს, ქართლის მეფე ვახტანგ VI ამაღლასთან ერთად.

დაიბადა რუსეთში. 1757 წლიდან მსახურობდა ჯარში, საინტენდანტო უწყებაში.

1790 წლიდან პოლკოვნიკი იყო.

სამხედრო სამსახურში იმყოფებოდა 1799 წლის ნოემბრამდე.

ალექსანდრე ივანეს-ძე ლაზარევი
(06.05.1858-29.01.1913)
გენერალ-მაიორი (06.12.1910)

გენერალ-ლეიტენანტ ივანე ლაზარევის (1820-1879) შვილი.
დაიბადა ტფილისში.

დაამთავრა მოსკოვის 1-ი სამხედრო გიმნაზია 1876 წელს და ნიკოლოზის
კავალერიის სასწავლებელი 1878 წელს (1-ი თანრიგით).

მამასთან ერთად მონაწილეობდა რუსეთის ჯარების შუა აზიის
ლაშქრობაში (ახალ-თექეს ექსპედიციაში) 1879 წელს.

მსახურობდა იმპერატორის სახელის ლაიბ-გვარდიის ულანთა პოლკში.

1881-1884 წ.წ. მსახურობდა ტფილისის ქვეით იუნკერთა სასწავლებელში
იუნკერთა აღმზრდელ-ოფიცრად.

1884-1886 წ.წ. მსახურობდა ტფილისის ქვეით იუნკერთა სასწავლებელში
მე-2 ასეულის აღმზრდელ-ოფიცრად.

1886 წელს მსახურობდა ოფიცრად ელიზავეტპოლის გუბერნიის მაზრის
სამხედრო უფროსთან.

1886-1887 წ.წ. მსახურობდა ელიზავეტპოლის მაზრის სამხედრო
უფროსად.

1887-1893 წ.წ. ირიცხებოდა კავკასიის სამხედრო ოლქის შტაბში, საარმიო
კავალერიაში.

1893-1906 წ.წ. ირიცხებოდა კავკასიის სამხედრო ოლქის ჯარებთან.

1904 წლის 6 დეკემბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1906-1910 წ.წ. მსახურობდა კავკასიის მეფისნაცვალთან სამხედრო-სახალხო მმართველობაში, დავალებათა გენერლად.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.ანას,, მე-III ხარ.,

„წმ.სტანისლავის,, მე- II ხარ.(1909),

„წმ.ვლადიმერის,, მე-III ხარ.(1912) ორდენებით.

მე-XIX ს.-ს 80-იანი წლების შუა წლებიდან იყო ცნობილი როგორც ცხენმრეწველი და სპორტსმენი. 25 წლის განმავლობაში იყო მოსკოვის საიმპერატორო საცხენოსნო საზოგადოების უხუცესი და ნამდვილი წევრი , ეკავა ამ საზოგადოებაში არჩევითი თანამდებობები. სიკვდილამდე ცოტა ადრე კენჭს იყრიდა ტფილისის საცხენოსნო საზოგადოების ვიცე-პრეზიდენტის თანამდებობაზე.

გარდაიცვალა ტფილისში პლევრიტისგან.

დაკრძალული იყო ტფილისში, სამხედრო პატივით, ვანქის ტაძრის სასაფლაოზე, საგვარეულო აკლდამაში, მამის გვერდით (ახლ. *ათონელის ქ. ტაძარი და სასაფლაო გაანადგურეს საბჭოთა პერიოდში, 1936 წელს.ამჟამად ამ ადგილზე მდებარეოს სკოლა და კულტურის სამინისტრო. ავტორთა შენიშვნა*)

ივანე ეგორის-ძე (გიორგის-ძე) ლორის-მელიქოვი
(1834-27.02.1878)
გენერალ-მაიორი (24.03.1873)

კავალერიის გენერლის მიხეილ ლორის-მელიქოვის (1824-1888) ძმისშვილი.

დაიბადა ტფილისში.

1852 წელს დაამთავრა გვარდიელ პოდპრაპორშჩიკთა და კავალერიის იუნკერთა სკოლა სანქტ-პეტერბურგში.

1852 წლიდან მსახურობდა ოფიცრად გროდნოს ლაიბ-გვარდიის ჰუსართა პოლკში, საარმიო კავალერიაში, ყუბანის კაზაკთა ჯარში და ტვერის დრაგუნთა მე-15 პოლკში.

1867-1876 წ.წ. მსახურობდა დანიის მეფის ქრისტიან მე-IX სახელის სევერსკის დრაგუნთა მე-17 პოლკის მეთაურად.

1862 წლის 17 ოქტომბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1876 წლის მაისამდე მსახურობდა კავკასიის კავალერიის დივიზიის 1-ი ბრიგადის მეთაურად.

1877 წლიდან მეთაურობდა კავალერიის კაზაკთა მე-2 შემკრებ დივიზიას.

მონაწილეობდა (1853-1856) წლების ყირიმის (აღმოსავლეთის) ომში.

გარდაიცვალა ტიფისგან ხიფს-ყალაში. დაკრძალული იყო ალექსანდროპოლის (ახლ.ქ.გიუმრი, სომხეთის რესპუბლიკა. ავტორთა შენიშვნა), სამხედრო სასაფლაოზე.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

ოქროს ხმლით (წარწერით „მამაცონისათვის„-1865),

„წმ.ანას„ მე-II ხარ.(1868),

„წმ.სტანისლავის„ I-ი ხარ.(1859),

მიღებული ჰქონდა უცხოეთის ჯილდოები-

სპარსეთის „ლომისა და მზის„ მე-II ხარ.ორდ.(ვარსკვლავით-1862),

დანიის „დანებროგის„ ორდ.(1867).

ალექსანდრე იაკობის-ძე მარდანოვი
(25.10.1852 –1919 წ.შემდ.)
გენერალ-მაიორი (22.02. 1904)

დაამთავრა კავკასიის სამხედრო გამმიჯვნელთა და სამხედრო ტოპოგრაფთა სკოლა 1874 წელს და გენერალური შტაბის აკადემია 1882 წელს.

მონაწილეობდა (1877-1878) წლების რუსეთ-ოსმალეთის ომში.

1878-1882 წლებში მსახურობდა ასმეთაურად 161-ე ალექსანდროპოლის ქვეით პოლკში.

1882-1884 წლებში მსახურობდა მე-20 ქვეითი დივიზიის შტაბის უფროს ადიუტანტად.

1884-1888 წლებში მსახურობდა კავკასიის მე-II საარმიო კორპუსის შტაბში, დავალებათა ოფიცრად.

1888-1889 წლებში მსახურობდა 22-ე ადგილობრივი ბრიგადის უფროსის მმართველობაში, დავალებათა ოფიცრად.

1889-1890 წლებში მსახურობდა ქერჩის სიმაგრის შტაბის სამშენებლო განყოფილების უფროსად.

1892 წლის 6 დეკემბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1890-1894 წლებში მსახურობდა კავკასიის სარეზერვო ბრიგადის მმართველობის შტაბ-ოფიცრად.

1894-1896 წ.წ. მსახურობდა მიხეილის სიმაგრის (ქ.ბათუმი) შტაბის უფროსად.

1896-1898 წლებში მსახურობდა მე-2 ქვეითი დივიზიის შტაბის უფროსად.

1898-1900 წლებში მსახურობდა 36-ე ქვეითი დივიზიის შტაბის უფროსად.

1900-1904 წლებში მსახურობდა მოჟაისკის 141-ე ქვეითი პოლკის მეთაურად.

1904-1905 წლებში მსახურობდა აღმოსავლეთ-ციმბირის მე-3 მსროლელი დივიზიის 1-ი ბრიგადის მეთაურად.

(1904-1905) წლების რუსეთ-იაპონიის ომის დროს დაწინაურდა ბრძოლაში სოფელ ლიანდანსანთან (მანჯურიაში).

1905-1907 წლებში მსახურობდა ამურისპირა სამხედრო ოლქის გენერალ-კავარტირმაისტერად.

1906-1907 წლებში მსახურობდა გრენადერთა მე-3 დივიზიის 1-ი ბრიგადის მეთაურად.

1907 წლიდან მსახურობდა ციმბირის მე-3 სარეზერვო ქვეითი ბრიგადის მეთაურად.

იმავე წელს გადადგა სამხედრო სამსახურიდან.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

ოქროს იარაღით (წარწერით „*მამაცობისათვის*„-1906),

„წმ.ანას,, მე-III (1888) და მე-II ხარ.(1901),

„წმ.სტანისლავის,, მე- III (1884), მე-II (1895) და I-ი (*მახვილებით*-1905),

„წმ.ვლადიმერის,, მე-IV (1900) და მე-III ხარ.(*მახვილებით*) ორდენებით.

დაკრძალულია ქ.ოდესაში, ახალი სასაფლაოს სამხედრო განყოფილებაზე.

პეტრე ივანეს-ძე მანსვეტოვი

(26.08.1864- 1917 წ. შემდ.)

გენერალ-მაიორი (19.04.1913)

დაიბადა ტფილისის გუბერნიის აზნაურის ოჯახში.

განათლება მიიღო ტფილისის 1-ლ გიმნაზიაში, ტფილისის კადეტთა კორპუსში 1885 წელს , ტფილისის ქვეით იუნკერთა სასწავლებელში 1888 წელს და ალექსანდრეს სამხედრო-იურიდიულ აკადემიაში 1898 წელს.

1888 წლიდან მსახურობდა კავკასიის მე-4 მსროლელ პოლკში.

1898-1902 წლებში მსახურობდა კანდიდატად სამხედრო მოსამართლის თანამდებობაზე.

1902-1904 წლებში მსახურობდა თურქესტანის სამხედრო ოლქის სამხედრო გამომძიებლად.

1904-1907 წ.წ. მსახურობდა თურქესტანის სამხედრო ოლქის სამხედრო პროკურორის თანაშემწედ.

1907-1913 წლებში მსახურობდა თურქესტანის სამხედრო ოლქის სამხედრო გამომძიებლად.

1907 წლის 22 აპრილს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1913-1917 წლებში მსახურობდა თურქესტანის სამხედრო-საოლქო სასამართლოს სამხედრო მოსამართლედ.

სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.ანას,, მე-II ხარ.(1912),

„წმ.სტანისლავის,, მე-II ხარ.(1910) ორდენებით.

ავეტის გერასიმეს-ძე მელიქოვი
გენერალ-მაიორი (30.07.1897)

დაიბადა ტფილისის გუბერნიაში.

მონაწილეობდა (1877-1878) წლების რუსეთ-ოსმალეთის ომში.

ომის დროს მსახურობდა ერევნის ლაიბ-გვარდიის მე-13 პოლკში.

1878-1897 წლებში მეთაურობდა ყურინის 79-ე ქვეთ პოლკს.

1898 წელს გადადგა სამხედრო სამსახურიდან მუნდირით და პენსიონით.

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.გიორგის,, მე-IV ხარ.ორდენით (1878 წლის 1 იანვარი).

სიმონ რომანის-ძე მელიქ-მნაცაკანოვი
(გარდ.23.02.1893)
გენერალ-მაიორი

დაიბადა ტფილისში.

მონაწილეობდა (1877-1878) წლების რუსეთ-ოსმალეთის ომში.

1879-1882 წლებში მსახურობდა მეფის წყაროს სამხედრო ჰოსპიტლის უფროსად. *(ახლ. ქ.დედოფლის-წყარო. ავტორთა შენიშვნა).*

1882-1893 წლებში მსახურობდა ახალციხის 162-ე ქვეითი პოლკის მეთაურად.

გარდაიცვალა და იყო დაკრძალული ტფილისში, ხოჯევანქის სასაფლაოზე *(განადგურდა საბჭოთა ხელისუფლების დროს 1934 წ. ავტორთა შენიშვნა.)*

ისაკ იოსების-ძე მელიქ-ჰაიკაზოვი
(18.12.1838 -02.02.1899)
გენერალ-მაიორი (23.08.1895)

დაიბადა ტფილისში.

დაამთავრა ტფილისის კადეტთა კორპუსი.

ჯარში მსახურობდა 1857 წლიდან.1862 წლიდან ოფიცერი იყო.

მონაწილეობდა (1877-1878) წლების რუსეთ-ოსმალეთის ომში.

1878-1895 წლებში მსახურობდა 38-ე საარტილერიო ბრიგადის მე-4 ბატარეის მეთაურად.

1895-1898 წლებში მსახურობდა 38-ე საარტილერიო ბრიგადის მე-2 დივიზიონის მეთაურად.

1898-1899 წლებში მსახურობდა აღმოსავლეთ-ციმბირის მე-2 საარტილერიო ბრიგადის მეთაურად.

1882 წლის 30 აგვისტოს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.ანას,, მე-III (1869) და მე-II ხარ.(1874),

„წმ.სტანისლავის,, მე- III (1866) და მე-II ხარ.(1871)

„წმ.ვლადიმერის,, მე-IV (მახვილებითა და ბავთით-1877) და მე-III ხარ.(1886) ორდენებით.

მიღებული ჰქონდა სპარსეთის „ლომისა და მზის,, ორდ. მე-III ხარ. (1865).

დაკრძალულია ტფილისში, ვერის სასაფლაოზე, სამხედრო პატივით.

Бригадный командиръ, генераль-майоръ
Исаакъ Іосифовичъ Меликъ - Гайказовъ
скончался сего 2-го февраля, о чемъ вдова Варвара Іосифовна съ дѣтьми и родственниками съ глубокимъ прискорбіемъ извѣщаютъ родныхъ, знакомыхъ и сослуживцевъ покойнаго. Панихида будетъ совершена въ пятницу, 5-го февраля, въ 7 часовъ вечера, въ домѣ Анановыхъ, на Головинскомъ проспектѣ, а выносъ тѣла состоится въ субботу, 6-го февраля, въ 10 час. утра, въ Ванскій соборъ. 96 1.

თომა ივანეს-ძე ნაზარბეგოვი
(04.04.1855-19.02.1931)
გენერალ-მაიორი (06.12.1906)

დაიბადა ტფილისში, აზნაურის ოჯახში. განათლება მიიღო ვორონეჟის სამხედრო გიმნაზიაში, მოსკოვის მე-2 სამხედრო გიმნაზიაში 1874 წელს და ალექსანდრეს მე-3 სამხედრო სასწავლებელში 1876 წელს.

მონაწილეობდა რუსეთ-ოსმალეთის (1877-1878) ომში.

მსახურობდა ლაიბ-გვარდიის ერევნის მე-13 და ქართველ გრენადერთა მე-14 პოლკებში.

1902 წლის 9 თებერვალს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1902-1894 წლებში მეთაურობდა ანდიჟანის მე-4 სარეზერვო ბატალიონს.

მონაწილეობდა (1904-1905) წლების რუსეთ-იაპონიის ომში. ომის დროს მეთაურობდა 286-ე კირსანოვოს ქვეით პოლკს.

1905-1906 წლებში მეთაურობდა ოლონეცის მე-14 ქვეით პოლკს.

1906 წელს გავიდა თადარიგში.

1914 წლის ნოემბერში, პირველი მსოფლიო ომის დაწყებისთანავე კვლავ იქნა გაწვეული სამხედრო სამსახურში და დაინიშნა 66-ე ქვეითი დივიზიის მეთაურად.

1915 წლის აპრილში რუსული ჯარების ნაწილებმა, მისი მეთაურობით სასტიკი დამარცხება მიაყენეს თურქულ ჯარებს დილმანის ბრძოლაში.

1915-1916 წლებში მეთაურობდა კავკასიის მე-2 მსროლელ ბრიგადას, რომელიც 1915 წლის 19 ნოემბერს იქნა გაშლილი დივიზიაში და, ამავდროულად იქნა დანიშნული აზერბაიჯანის რაზმის უფროსად.

1914 წლის 9 ივლისს, თურქების შეტევის დაწყებისას, მოქმედებდა ძალზე ნელა, არ დაუჭირა მხარი კავკასიის მე-IV საარმიო კორპუსს. შემდგომშიც,

ევფრატის ოპერაციის მთელ განმავლობაში, ნაზარბეგოვმა ინიციატივა არ გამოიჩინა, რაც გახდა ერთ ერთ წინაპირობად იმისა, რომ თურქეთის დაჯგუფება ბოლომდე არ იქნა განადგურებული.

1916 წელს მეთაურობდა ჯარების დაჯგუფებას, რომელიც მოქმედებდა ვან-კოპის მიმართულებით.

1917 წლის იანვარში დაინიშნა ახლად შექმნილი კავკასიის არმიის მე-VII ცალკეული კორპუსის მეთაურად, რომელიც მოქმედებდა სპარსეთში.

1917 წლის 26 დეკემბრის კავკასიის ფრონტის მთავარსარდლის ბრძანების თანახმად დაიწყო ეროვნული ნაციონალური კორპუსების ფორმირება.

სომხური კორპუსის მეთაურად დაინიშნა გენერალი ნაზარბეგოვი.

კორპუსის შემადგენლობაში შევიდნენ გენერალ ანდრანიკ ოზანიანის 1-ი და მე-2 მოხალისეთა ქვეითი დივიზიები, კავალერიის 1 ბრიგადა, 4 ტერიტორიალური პოლკი, 5 ტერიტორიალური ბატალიონი და 1 სამარშე ბრიგადა. სულ 17 000-მდე ადამიანი.

1918-1920 წლებში იყო სომხეთის რესპუბლიკის ჯარების მთავარსარდალი.

არ იყო არც ერთი პარტიის წევრი, განაგრძობდა ჯარში სამსახურს და, მთელს თავის ცოდნას და გამოცდილებას გადასცემდა სომხეთის რეგულარული არმიის შექმნის საქმეს.

ხელმძღვანელობდა სომხეთის არმიას აზერბაიჯანთან ომში.

შეიარაღებული ძალების ორგანიზაციის საქმეში შეტანილი პირადი წვლილისათვის 1919 წლის 15 ივლისს მას მიენიჭა სომხეთის არმიის „გენერალ-ლეიტენანტის,, სამხედრო წოდება.

მისი საერთო ხელმძღვანელობით სომხურმა ჯარმა და მოხალისეებმა მიაყენეს სასტიკი დამარცხება თურქეთის ჯარებს ყარაყლისის და სარდარაბადის ბრძოლებში და შეაჩერეს მტრის წინ წაწევა.

საბჭოთა ხელისუფლებას ექცეოდა ლოიალურად. საბჭოთა რუსეთის მიერ სომხეთის ანექსიის შემდეგ, 1921 წელს იქნა დაპატიმრებული და გადაყვანილი ერივანში (1936 წლიდან ქ.ერევანი. ავტორთა შენიშვნა), შემდეგ ქ.ბაქოში და რიაზანის საკონცენტრაციო ბანაკში.

გარდაიცვალა ტფილისში (დაკრძალვის ადგილი დგინდება. ავტორთა შენიშვნა)

ავტორია მემუარებისა 1914-1918 წლების კავკასიის ფრონტზე წარმოებული სამხედრო მოქმედებების შესახებ.(არაა გამოქვეყნებული)

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

ოქროს იარაღით („მამაცობისათვის,,-1906 წლის 18 ივნისი),

„წმ.გიორგის,, მე-IV ხარ.(1916 წლის 7 იანვარი),

„წმ.სტანისლავის,, მე-III ხარ.(მახვილებით და ბაფთით-1877-
„წარჩინებისათვის არდაგანის ციხესიმაგრის შტურმით აღებისას,) და მე-II
ხარ.(1893),

„წმ.ანას,, მე-III (მახვილებით და ბაფთით-1878-„წარჩინებისათვის
არზრუმთან,) და მე-II ხარ.(1895),

„წმ.ვლადიმერის,, მე-IV ხარ. (ბაფთით „25-წლიანი უმწიკვლო
სამსახურისათვის-1901), მე-III (მახვილებით-1905) და მე-II
ხარ.(მახვილებით-1916) ორდენებით.

საფრანგეთის პრეზიდენტის მიერ დაჯილდოებულ იქნა სამხედრო
მედლით – **medaille militaire** -უმაღლესი სამხედრო ჯილდოთი, რომლითაც
სტატუტის თანახმად, აჯილდოებდნენ მხოლოდ არმიების სარდლებს.
(ქართველთა შორის ასეთი ჯილდოს კავალერი გახდა კაპიტანი ტარას
ვაშაკიძე (1876-1937), რომელმაც ეს ჯილდო მიიღო 1915 წლის 31 ივლისს.
ავტორთა შენიშვნა)

დიმიტრი ანდრიას-ძე ოგანეზოვი

(გარდ. 09.12.1898)

გენერალ-მაიორი

დაიბადა ტფილისში.

მონაწილეობდა (1877-1878) რუსეთ-ოსმალეთის ომში.

გარდაიცვალა სვეაბორგის ციხესიმაგრეში (ფინეთის დიდი სამთავრო),
სამსახურეობრივი მოვალეობის შესრულების დროს.

დაკრძალულია ტფილისში, ვერის სასაფლაოს საგვარეულო აკლდამაში.

Константи́нъ Цезареви́чь и Елена Дми́триевна Буткеви́чь извѣ-
щаютъ родныхъ и знакомыхъ, что во вторникъ, 19-го января,
въ сороковой день кончины тестя перваго и отца второй, послѣ-
довавшей въ крѣпости Свеаборгѣ, генераль-майора

Дмитрія Андреевича Оганезова,

во 2-й Миссіонерской церкви, на углу Андреевской, и Молокан-
ской улицъ, будетъ отслужена заупокойная литургія, а затѣмъ
панихида. Начало литургіи въ 9½ час. утра. 48 1.

კონსტანტინე ანდრიას-ძე პირადოვი
(29.11.1855- 19.10.1918)
გენერალ-ლეიტენანტი (01.01.1913)

დაიბადა ტფილისის გუბერნიის აზნაურის ოჯახში.

სამხედრო განათლება მიიღო მოსკოვის მე-2 სამხედრო გიმნაზიაში, რომლის დამთავრების შემდეგ შევიდა ალექსანდრეს სახელობის მე-3 სამხედრო სასწავლებელში.

მონაწილეობდა რუსეთ-ოსმალეთის (1877-1878) და რუსეთ-იაპონიის (1904-1905) წლების ომებში.

1872 წლიდან მსახურობდა დიდი მთავრის მიხეილ ნიკოლოზის-ძის სახელის კავკასიის გრენადერთა საარტილერიო ბრიგადაში, ბატარეის მეთაურად.

1904-1910 წლებში-მეთაურობდა 34-ე საარტილერიო ბრიგადის მე-3 დივიზიონს.

1910-1911 წლებში-მეთაურობდა მორტირთა მე-7 საარტილერიო დივიზიონს.

1911-1913 წლებში-მეთაურობდა 44-საარტილერიო ბრიგადას.

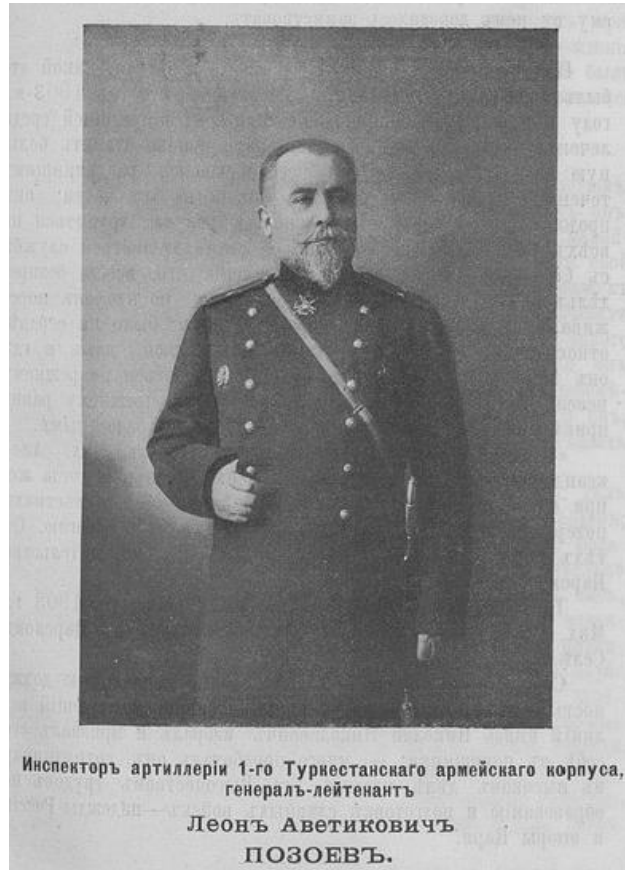
დაიღუპა ქ.პიატიგორსკში, 1918 წლის 18-19 ოქტომბერს, ტყვეების მასობრივი დახვრეტების დროს.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.სტანისლავის,, მე-III (მახვილებით და ბაფთით), II-ე ხარ.(მახვილებით-1878) და I-ი ხარ.(1912),

„წმ.ანას,, მე- III (მახვილებით და ბაფთით-1877) და მე- II ხარ.(1889),

„წმ.ვლადიმერის,, მე-IV (მახვილებით და ბაფთით-1879) და მე-III ხარ.(1908) ორდენებით.

ლეონ ავეტიკას-ძე პოზოვევი
(06.01.1855- 1918 წ.შემდ.)
გენერალ-ლეიტენანტი (31.05.1913)

გენერლებ გ. და რ.პოზოვევების ძმა.

დაიბადა ტფილისის გუბერნიაში.

დაამთავრა მოსკოვის მე-2 სამხედრო გიმნაზია 1872 წელს, და იმავე წელს განაგრძო სწავლა მიხეილის საარტილერიო სასწავლებელში, საიდანაც გამოშვებულ იქნა 30-ე საარტილერიო ბრიგადაში 1875 წელს.

მონაწილეობდა (1877-1878) წლების რუსეთ-ოსმალეთის და (1904-1905) წლების რუსეთ-იაპონიის ომებში.

1882 წელს გადაყვანილ იქნა 38-ე საარტილერიო ბრიგადაში, ხოლო 1887 წელს, მიხეილის საარტილერიო აკადემიის დამთავრების შემდეგ, მსახურობდა კავკასიის გრენადერთა საარტილერიო ბრიგადაში.

1893-1895 წლებში მეთაურობდა მორტირთა მე-2 საარტილერიო პოლკის მე-2 ბატარეას.

1895-1897 წლებში მეთაურობდა 27-ე საარტილერიო ბრიგადის მე-3 ბატარეას.

1897-1904 წლებში მსახურობდა თურქესტანის სამხედრო ოლქის სასწავლო საარტილერიო პოლიგონის უფროსად.

1904-1906 წლებში მეთაურობდა 41-ე საარტილერიო ბრიგადის 1-ლ დივიზიონს.

1910 წლის 1 აგვისტოს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1906-1907 წლებში მეთაურობდა მე-5 საარტილერიო სარეზერვო ბრიგადის 1-ლ დივიზიონს.

1907-1910 წლებში მსახურობდა თურქესტანის 1-ი საარმიო კორპუსის არტილერიის უფროსად და მეთაურობდა თურქესტანის 1-ლ საარტილერიო ბრიგადას.

1910-1916 წლებში მსახურობდა თურქესტანის 1-ი საარმიო კორპუსის არტილერიის ინსპექტორად.

მონაწილეობდა (1914-1918) წლების პირველ მსოფლიო ომში.

1907 წლის 31 მაისს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის„ სამხედრო წოდება.

1914-1917 წლებში მსახურობდა თურქესტანის სამხედრო ოლქის არტილერიის ინსპექტორად.

მოგვიანებით მსახურობდა წითელ არმიაში.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

ოქროს იარაღით („*მამაცობისათვის*„-1905),

„წმ.სტანისლავის„ მე-III (*მახვილებით და ბაფთით*-1879), მე-II (1889) და I-ი ხარ.(1915),

„წმ.ანას„ მე-II ხარ.(1894),

„წმ.ვლადიმერის„ მე-III (1901) და მე-III ხარ.(*მახვილებით*-1905) ორდენებით.

გიორგი აეტიკას-მე პოზოევი
(20.10.1858 – 1918 წ.შემდ.)
გენერალ-მაიორი (08.05.1915)

გენერლებ ლ. და რ.პოზოევიების ძმა.

დაიბადა ტფილისის გუბერნიაში.

დაამთავრა მოსკოვის მე-2 სამხედრო გიმნაზია 1876 წელს, ალექსანდრეს მე-3 სამხედრო სასწავლებელი 1878 წელს და არტილერიის ოფიცერთა სკოლა.

მსახურობდა მე-3 სარეზერვო საარტილერიო ბრიგადაში.

მონაწილეობდა (1877-1878) წლების რუსეთ-ოსმალეთის და (1914-1918) წლების პირველ მსოფლიო ომებში.

1901-1910 წლებში მეთაურობდა გრენადერთა მე-3 სარტილერიო ბრიგადის მე-2 დივიზიონის ბატარეას.

1910 წლის 1 აგვისტოს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1910-1916 წლებში მეთაურობდა გრენადერთა მე-3 სარტილერიო ბრიგადის მე-2 დივიზიონს.

1916-1917 წლებში მეთაურობდა 46-ე საარტილერიო ბრიგადას.

მოგვიანებით ძმასთან ერთად მსახურობდა წითელ არმიაში.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.გიორგის,, მე-IV ხარ.(1917 წლის 27 იანვარი),

„წმ.სტანისლავის,, მე-II ხარ.(1896),

„წმ.ანას,, მე-II ხარ.(1901),

„წმ.ვლადიმერის,, მე-III (1912) და მე- III ხარ.(*მახვილებით*-1914)

ორდენებით.

რუბენ ავეტიკას-ძე პოზოვეი
(16.11.1856- 1916 წ. შემდ.)
გენერალ-მაიორი (11.08.1915)

გენერლებ გ. და ლ.პოზოვეების ძმა.

დაიბადა ტფილისის გუბერნიაში.

დაამთავრა მოსკოვის მე-2 სამხედრო გიმნაზია 1875 წელს, მიხეილის საარტილერიო სასწავლებელი 1878 წელს და არტილერიის ოფიცერთა სკოლა.

მონაწილეობდა (1877-1878) წლების რუსეთ-ოსმალეთის ომში.

მსახურობდა 39-ე საარტილერიო ბრიგადაში.

1898-1910 წლებში მეთაურობდა მე-20 საარტილერიო ბრიგადის 1-ი დივიზიონის ბატარეას.

1910-1916 წლებში მეთაურობდა მე-20 საარტილერიო ბრიგადის 1-ლ დივიზიონს.

1916 წლიდან მეთაურობდა მე-6 საარტილერიო ბრიგადას.

1910 წლის 1 აგვისტოს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1917 წლის ნოემბრიდან მსახურობდა სომხური საარმიო კორპუსის არტილერიის უფროსად.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.გიორგის,, მე-IV ხარ.(1918 წლის 13 მაისი),

„წმ.სტანისლავის,, მე-II 1898) და II-ე ხარ.(*მახვილებით*-1917),

„წმ.ანას,, მე-II ხარ.(1902),

„წმ.ვლადიმერის,, მე-III ხარ.(1912) ორდენებით.

ისრაელ ალაპარუნის-ძე სანჯანოვი
(04.06.1835 -1920)
გენერალ-ლეიტენანტი (17.06.1899)

დაიბადა ტფილისის გუბერნიაში.

1853 წელს დაამთავრა მე-2 კადეტთა კორპუსი.

მონაწილეობდა (1853-1856) წლების ყირიმის (აღმოსავლეთის) და (1877-1878) რუსეთ-ოსმალეთის ომებში.

1858-1859 წლებში მსახურობდა კავკასიის ხაზის მარჯვენა ფრთის არტილერიის უფროსის უფროს ადიუტანტად.

1867-1874 წლებში მეთაურობდა კავკასიის 21-ე საარტილერიო ბრიგადის 1-ლ ბატარეას.

1876 წლის 30 აგვისტოს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1874-1875 წლებში მეთაურობდა 39-ე საარტილერიო ბრიგადის მე-6 ბატარეას.

1875-1888 წლებში მეთაურობდა კავკასიის გრენადერთა ბრიგადის მე-6 ბატარეას.

1888 წლის 30 აგვისტოს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის,, სამხედრო წოდება.

1888-1889 წლებში მეთაურობდა 21-საარტილერიო ბრიგადას (ქ.თემირ-ხან-შურაში).

გადადგა სამხედრო სამსახურიდან გენერალ-ლეიტენანტის წოდების მინიჭებით.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.სტანისლავის,, მე-III (მახვილებით და ბაფთით-1858), მე-II (მახვილებით) და I-ი ხარ.(1892),

„წმ.ანას,, მე- III (მახვილებით და ბაფთით-1861), მე-II (მახვილებით-1864) მე-II (იმპერ.გვირგვ.-1870) და I-ი ხარ.,

„წმ.ვლადიმერის,, მე-III ხარ.(მახვილებით, 25-წლიანი უმწიკვლო სამსახურისათვის-1879) ორდენებით.

დაჯილდოებული იყო ბუხარის,,ოქროს ვარსკვლავის,, I-ი ხარ.ორდენით (1896).

გარდაიცვალა და დაკრძალულია ტფილისში. დაკრძალვის ადგილი უცნობია. (ავტ.შენიშვნა)

დიმიტრი ბოგდანის-ძე ტერ-ასათუროვი
(20.03.1836-1897)
გენერალ-ლეიტენანტი (30.08.1886)

გენერალ ნ.ბ.ტერ-ასათუროვის უფროსი ძმა.

დაიბადა ტფილისში, მღვდლის ოჯახში. დაამთავრა კერძო სასწავლო დაწესებულება.ჯარში მსახურობდა 1852 წლიდან. მონაწილეობდა (1853-1856) წლების ყირიმის (აღმოსავლეთის) და (1877-1878) რუსეთ-ოსმალეთის ომებში.

1869-1870 წლებში მეთაურობდა ლაიბ-გვარდიის ჰუსართა პოლკის მე-3 სარეზერვო ესკადრონს.

1870-1873 და 1877-1883 წლებში იმყოფებოდა კავკასიის არმიის მთავარსარდალთან. 1873-1877 წლებში მეთაურობდა დაღესტნის ცხენოსან-ირეგულარ პოლკს.

1883-1884 წლებში მეთაურობდა კავკასიის კავალერიის მე-2 დივიზიის მე-2 ბრიგადას.

1884-1890 წლებში მსახურობდა კავალერიის მე-11 დივიზიის უფროსად.

1870 წლის 17 აპრილს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1879 წლის 29 მაისს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის,,სამხედრო წოდება.

მთიელებთან ერთ-ერთი ბრძოლის დროს, მძიმედ დაიჭრა, რის გამოც იმპერატორის სპეციალური ბრძანებით, მას ნება დაერთო მარჯვენა ხელის ტარება სამხედრო ტანსაცმელზე სპეციალური ჩამოსაკიდის გამოყენებით.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო ოქროს ხმლით („*მამაცობისათვის,,*-1873),

„წმ.სტანისლავის,, მე-III -1862), მე-II (1868), მე-II (*იმპერატ.გვირგვ.*-1871) და I-ი ხარ.*(მახვილებით*-1879), „წმ.ანას,, მე- III (*მახვილებით*-1863) და I-ი ხარ.(1884), „წმ.ვლადიმერის,, მე-III ხარ.(1873) ორდენებით.

დაჯილდოებული იყო სპარსეთის „ლომისა და მზის,, ორდ. მე-II ხარ. (*ვარსკვლავით*-1874).

გარდაიცვალა ქ.ვილნოში(*ამჟ.ქ.ვილნიუსი.ავტ.შენიშვნა*)

დაკრძალული იყო ვანქის ტაძრის ტერიტორიაზე 1897 წლის 12 ივლისს.

Жена съ дѣтьми, братья и сестра генераль-лейтенанта

Дмитрія Богдановича Теръ-Асатурова,

скончавшагося въ гор. Вильнѣ, просить родныхъ и знакомыхъ пожаловать на погребеніе покойнаго въ оградѣ Ваньскаго собора въ субботу, 12-го іюля. Тѣло прибудетъ на станц. Тифлисъ 3. ж. д. въ 10 часовъ утра. 417 1.

ნიკოლოზ ბოგდანის-ძე ტერ-ასათუროვი
(10.09.1854-1910 წ.შემდ.)
გენერალ-მაიორი (05.10.1910)

გენერალ დ.ბ.ტერ-ასათუროვის უმცროსი ძმა.

დაიბადა ტფილისში, მღვდლის ოჯახში. დაამთავრა ტფილისის კერძო გიმნაზია.ჯარში მსახურობდა 1873 წლიდან.

მონაწილეობდა (1877-1878) რუსეთ-ოსმალეთის ომებში.

მეთაურობდა ესკადრონს,ასეულს.

1905-1910 წლებში მეთაურობდა სმოლენსკის მე-8 დრაგუნთა პოლკს.

1905 წლის 5 ოქტომბერს მიეზიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.სტანისლავის,, მე-III *–(მახვილებით და ბაფთით-1878)*, მე-II (1894) ხარ.,

„წმ.ანას,, მე- IV *(მამაცობისათვის-1877)*, მე-III *(მახვილებით და ბაფთით-1880)* და მე-II ხარ.,

„წმ.ვლადიმერის,, მე-IV ხარ.*(ბაფთით-1891)* ორდენებით.

**არზას არტემის-ძე ტერ-ლუკასოვი
(1819-08.01.1881)**

გენერალ-ლეიტენანტი (06.12.1874)

დაიბადა ტფილისში, მღვდელთმსახურის ოჯახში.

სწავლობდა გზათა მიმოსვლის კორპუსის ინჟინერთა ინსტიტუტში, რომელიც დაამთავრა 1837 წელს.

1837-1839 წლებში იქნა დატოვებული ინსტიტუტში, შემდგომი განათლების გასაღრმავლებლად.

1839-1841 წლებში მსახურობდა სანქტ-პეტერბურგის შემოვლითი რკინიგზის 1-ლ დირექციაში.

1841-1852 წლებში მსახურობდა კავკასიის მხარის სამხედრო მიმოსვლების დირექციაში.

1852 წელს ჩარიცხულ იქნა ჯარში მაიორად და დაინიშნა აფშერონის 81-ე ქვეითი პოლკის მე-3 ბატალიონის მეთაურად.

მონაწილეობდა (1853-1856) წლების ყირიმის (აღმოსავლეთის) ომში.

1859-1865 წლებში მეთაურობდა აფშერონის 81-ე ქვეით პოლკს, პოლკოვნიკის წოდებით.

მონაწილეობდა აღმოსავლეთ და დასავლეთ კავკასიის დაპყრობაში, აულ ღუნების აღებასა და შამილის დატყვევებაში.

1865 წლის 5 აგვისტოს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის,, სამხედრო წოდება და დაინიშნა მე-19 ქვეითი დივიზიის უფროსის თანაშემწედ. ამავდროულად ის ჩაირიცხა აფშერონის 81-ე ქვეითი პოლკის სიებში, რაც ითვლებოდა ძალზე უმაღლეს და საპატიო ჯილდოთ.

1868 წლის 25 აგვისტოს დაინიშნა თერგის ოლქის შუა განყოფილების უფროსად. იყო გროზნოს მთიელთა დაწყებითი სკოლის ორგანიზატორი და საპატიო მზრუნველი.

1869-1870 წლებში მეთაურობდა 38-ე ქვეით დივიზიას.

1870-1876 წლებში მეთაურობდა კავკასიის მე-II საარმიო კორპუსს.

1876 წელს დაინიშნა რუსული ჯარების ერივანის რაზმის უფროსად.

მონაწილეობდა (1877-1878) რუსეთ-ოსმალეთის ომში.

1877 წლის 18 აპრილს ბრძოლის გარეშე დაიკავა ბაიაზეთის ციხესიმაგრე და გაანთავისუფლა იგი თურქებისაგან.

ბაიაზეთის ალების შემდეგ, დატოვა იქ პატარა გარნიზონი და დაიძრა არზრუმისაკენ, 1877 წლის 28 მაისს დაიკავა ალაშკერთი, ხოლო 9 ივნისს - დაიარი.

18 ოქტომბერს დევე-ბოინუსთან ბრძოლაში თურქებს სასტიკი მარცხი აგემა.

1878 წელს დაინიშნა კავკასიის გრენადერთა დივიზიის უფროსად და ალექსანდროპოლ-ახალქალაქის მაზრებში განლაგებული ჯარების სარდლად.

1879 წელს მას დაუქვემდებარეს იმიერკასპიის მხარის ჯარები, მაგრამ ამ თანამდებობაზე მან უარი თქვა ავადმყოფობის გამო და დაინიშნა კავკასიის მე-II საარმიო კორპუსის მეთაურად.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

ოქროს იარაღით („მამაცობისათვის„-1859), „წმ.გიორგის„ მე-IV (1859 წლის 8 სექტემბერი-„აულ ღუნების ალებისათვის„) და მე-III ხარ.(1878 წლის 22 ივლისი-„განსაკუთრებული მამაცობისა და თავგანწირვისათვის, რომელიც გამოიჩინა მან 1877 წლის ივნისში ბაიაზეთის ალებისას და ბაიაზეთის გარნიზონისათვის ბლოკადის მოხსნისას„),

„თეთრი არწივის„ ორდ.(მახვილებით-1878),

„წმ.სტანისლავის„ მე-II (1842)და I-ი ხარ.,

„წმ.ანას„ მე-III (1874), მე-II (1879), I-ი(მახვილებით-1870) და 1-ი ხარ.

(იმპერატ.გვირგვ.)

„წმ.ვლადიმერის„ მე-IV (1860), მე-III (მახვილებით-1862) და მე-II ხარ.(1877) ორდენებით.

მიღებული ჰქონდა უცხოეთის ჯილდოები, მათ შორის

პრუსიის ორდენი „დამსახურებისათვის„ (1878),

მეკლენბურგ-შვერინის „გრიფის„ მე-II ხარ.ორდ.(1878) და „სამხედრო დამსახურებისათვის ორდ. მე-II ხარ.

გარდაიცვალა ტფილისში. დაკრძალეს იქვე, 1881 წლის 11 იანვარს, ვანქის სომხური ტაძრის საგვარეულო აკლდამაში (ახლ. ათონელის ქ. 1936 წელს, ტაძრის დემონტაჟთან დაკავშირებით, მისი ცხედარი და საფლავის ქვა გადაასვენეს სურბ გევორქის სომხური ეკლესიის ეზოში. მისი საფლავი დაცულია სახელმწიფოს მიერ. ავტორთა შენიშვნა.)

თანამედროვეთა მოგონებებით-

„ტერ-ლუკასოვი თავისი სახსრების დიდ ნაწილს ახმარდა გაჭირვებულ სომეხ ბავშვთა აღზრდას. მას არ უყვარდა ლაპარაკი თავის დამსახურებებზე, და თუ ვინმე მას ამაზე დაუწყებდა ლაპარაკს, ის ამბობდა, რომ როცა მეთაურობ ისეთ ჯარისკაცებს და ოფიცრებს, რომლებითაც სავსეა რუსეთის არმია, არ არის რთული დაიმსახურო კარგი მხედართმთავრის სახელი.

მას არ ჰქონდა არანაირი კავშირები, რომლებიც შეუქმნიდნენ სამსახურეობრივ კარიერას და, ყოველივე ამ კავშირების უქონლობის გამო, მან მიაღწია დიდ თანამდებობებს, მხოლოდ თავისი პირადი დამსახურებების მაძლით.

ყურადღებით და მზრუნველობით ექცეოდა ის თავის ხელქვეითებს, იყო მომთხოვნი სამსახურისათვის, მაგრამ უფრო მომთხოვნი იყო თავისი თავისადმი, რადგან ჰქონდა უდიდესი რკინის ნებისყოფა. ის იყო განათლებული ადამიანი, ადამიანი, რომელმაც მოიპოვა ჯარებში სრული პატივისცემა.

ის იყო კავკასიური სკოლის გმირთა ტიპური წარმომადგენელი. მთელი თავისი სამსახური მან გაატარა კავკასიაში და, რადგანაც იყო ადგილობრივი მკვიდრი, ბრწყინვალედ იცოდა ადგილობრივი ზნე-ჩვეულებები,

გენერალ ტერ-ლუკასოვის აკლდამა ვანქის ტაძრის ტერიტორიაზე(1936 წლამდე)

**სტეფანე ისაიას-ძე ქალანთაროვი
(1849-1925)
გენერალ-მაიორი**

დაიბადა ტფილისის გუბერნიაში.

დაამთავრა სანქტ-პეტერბურგის სამხედრო-სამედიცინო აკადემია.

ჯარში მსახურობდა 1878 წლიდან, სამხედრო-სამედიცინო აკადემიის პრაქტიკული ანატომიის, ოპერატიული ქირურგიის კათედრაზე.

1877-1878 წლებში მსახურობდა ალექსანდროპოლის ჰოსპიტლის (ერევნის.გუბ.) ქირურგიული განყოფილების უფროსად.

მინიჭებული ჰქონდა მედიცინის დოქტორის ხარისხი(1878) და პროფესორის წოდება (1885).

დაჯილდოებული იყო

„წმ.სტანისლავის,, მე-II ხარ.(1890),

„წმ.ანას,, მე-II ხარ.(1895),

„წმ.ვლადიმერის,, მე-IV ხარ. (1890) ორდენებით.

ცხოვრობდა სანქტ-პეტერბურგში.

ოსებ არტემის-ძე ქიშიშიძე
(1881- 1921 წ.შემდ.)
გენერალ-მაიორი (1918)

გენერალ სტეფანე ქიშიშიძის ძმისშვილი.

დაიბადა ტფილისში, სომეხი აზნაურის ოჯახში.

დაამთავრა ტფილისის კადეტთა კორპუსი, ალექსეევის სამხედრო სასწავლებელი და ალექსანდრეს სამხედრო-იურიდიული აკადემია.

1898 წელს სამხედრო სასწავლებლის დამთავრების შემდეგ მსახურობდა ლაიბ-გვარდიის ლიტვის პოლკში საარმიო კავალერიასთან მიმაგრებით.

1908 დაინიშნა კანდიდატად სამხედრო მოსამართლის თანამდებობაზე.

1909 წლიდან იყო სანქტ-პეტერბურგის სამხედრო-საოლქო სასამართლოს სამხედრო მოსამართლეობის კანდიდატი.

1911 წელს ვარშავის სამხედრო საოლქო სასამართლოს სამხედრო პროკურორის თანაშემწის თანამდებობიდან დაინიშნა კავკასიის სამხედრო საოლქო სასამართლოს სამხედრო პროკურორის თანაშემწის თანამდებობაზე.

1915 წლის 6 დეკემბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1916-1917 წლებში მსახურობდა კავკასიის სამხედრო საოლქო სასამართლოს სამხედრო პროკურორის თანაშემწედ.

1918-1920 წლებში მსახურობდა სომხეთის რესპუბლიკის ჯარში.

1919 წელს იყო საქართველოში სომხეთის დიპლომატიური მისიის სამხედრო წარმომადგენელი (*სამხედრო ატაშე. ავტორთა შენიშვნა*).

სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოვდა

„წმ.სტანისლავის,, მე-III ხარ.ორდ.(1910).

სტეფანე იოსების-ძე ქიშმიშევი
(10.06.1833-12.08.1897)
გენერალ-ლეიტენანტი (30.08.1888)

დაიბადა ტფილისში, სომეხი აზნაურის ოჯახში.

დაამთავრა მოსკოვის უნივერსიტეტი და, 1860 წელს გენერალური შტაბის აკადემია. სამხედრო სამსახურში შევიდა 1850 წელს. მონაწილეობდა (1853-1856) წლების ყირიმის (აღმოსავლეთის), (1877-1878) რუსეთ-ოსმალეთის წლების ომებში და რუსეთის არმიის ლაშქრობებში შუა აზიაში.

1872 წლის 6 დეკემბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1870-1877 წლებში განაგებდა ამიერკავკასიის მხარის სარკინიგზო და საზღვაო მიმართულებებით ჯარების გადაადგილებას.

1877 წლის 8 ნოემბერს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის,, სამხედრო წოდება.

1878-1879 წლებში მსახურობდა არზრუმის ოლქის უფროსად.

1879-1885 წლებში იმყოფებოდა კავკასიის არმიის მთავარსარდლის განკარგულებაში. 1885-1887 წლებში იმყოფებოდა კავკასიის სამხედრო ოლქის ჯარებთან. 1887-1897 წლებში მეთაურობდა ტფილისის ადგილობრივ ბრიგადას. საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო ოქროს იარაღით („*მამაცობისათვის,,*-1877),

„წმ.სტანისლავის,, მე-II (1868) და I-ი ხარ.(*მახვილებით*-1879),

„წმ.ანას,, მე-II (1870) და I-ი ხარ.(1888), „წმ.ვლადიმერის,, მე-IV (1864),(*მახვილებით*-1868), მე-III (1874) და მე-II ხარ.(1886) ორდენებით. ავტორია შრომებისა- „*Война в Турецкой Армении 1877-1878гг.,*(*СПб., 1884*),

„*Походы Надир-шаха в Герат, Кандагар и Индию,,* (*СПб., 1888*),

„*Последние годы царства Грузинского,,*

„*Тифлис. Личные воспоминания,,*(1909) и „*Тифлис 1840-х годов,,*

გარდაიცვალა ტფილისში, დაკრძალული იყო ვანქის სომხური ტაძრის ტერიტორიაზე, (*ახლ. ათონელის ქ., 1936 წელს, ტაძრის დემონტაჟთან დაკავშირებით, მისი ცხედარი და საფლავის ქვა დაიკარგა. ავტორთა შენიშვნა.*)

Послѣ непродолжительной, но тяжелой болѣзни 8-го августа, въ 8 часовъ вечера, скончался начальникъ 24 тифлисской мѣстной бригады генераль-лейтенантъ

Степанъ Іосифовичъ Кишмишевъ.

Братья и сестры покойнаго съ глубокимъ прискорбіемъ извѣщая родныхъ, знакомыхъ и сослуживцевъ, покорнѣйше просятъ пожаловать на выносъ тѣла усопшаго изъ его дома, Ртищевская улица, № 10, во вторникъ, 12-го августа, въ 10 часовъ утра, въ Ванскій соборъ, въ оградѣ котораго будетъ предано землѣ тѣло усопшаго. Панихиды будутъ совершены въ воскресенье и понедѣльникъ, 10-го и 11-го августа, въ 7 часовъ вечера.

454 (3) 1.

ადამ სოლომონის-ძე ყორღანოვი
(19.06.1846-14.10.1914)
კავალერიის გენერალი (10.08.1911)

დაიბადა ტფილისში, გენერალ *სოლომონ ყორღანოვის* შვილი.

დაამთავრა კადეტთა მე-2 კორპუსი და პავლოვსკის 1-ი სამხედრო სასწავლებელი. სამხედრო სამსახურში შევიდა 1863 წელს.

მსახურობდა კავკასიის სასწავლო ასეულში, კავალერიის სასწავლო ესკადრონში. მეთაურობდა ესკადრონს და დივიზიონს. მონაწილეობდა (1877-1878) წლების რუსეთ-ოსმალეთის ომში და რუსეთის არმიის შუა აზიის ლაშქრობის ახალ-თეკეს ექსპედიციაში. იმყოფებოდა კასპიისპირა ოლქის ჯარების სარდალთან.

1889 წლის 15 თებერვალს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1889-1891 წლებში მსახურობდა კავალერიის საკადრო რეზერვის უფროსად.

1891-1899 წლებში მეთაურობდა ასტრახანის დრაგუნთა 22-ე პოლკს.

1899-1904 წლებში მეთაურობდა კავალერიის მე-3 დივიზიის 1-ლ ბრიგადას.

1904-1905 წლებში მეთაურობდა კავალერიის მე-11 დივიზიას.

1905 წლის 17 აპრილს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის„ სამხედრო წოდება.

1905-1908 წლებში მსახურობდა კავალერიის მე-9 დივიზიის უფროსად.

1908 წლის 17 აპრილს მიენიჭა „გენერალ-ლეიტენანტის„ სამხედრო წოდება.

1908-1913 წლებში სარდლობდა კიევის სამხედრო ოლქის მე-XII საარმიო კორპუსს.

1913 წელს გადადგა სამხედრო სამსახურიდან წლოვანების გამო, მუნდირით და პენსიონით. დაკრძალულია ტფილისში, ვერის სასაფლაოს საგვარეულო აკლდამაში. საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო „წმ.სტანისლავის„ მე-II (1878) და I-ი ხარ.(1902), „წმ.ვლადიმერის„ მე-IV და მე-III ხარ. (1895).

გაბრიელ გრიგოლის-ძე ყორღანოვი
(03.05.1880-08.01.1954)
გენერალ-მაიორი (21.11.1917)

დაიბადა ტფილისში, გენერალ გრიგოლ ყორღანოვის (1844-1914) შვილი.

განათლება მიიღო ტფილისის კადეტთა კორპუსში 1897 წელს, მიხეილის საარტილერიო სასწავლებელში 1900 წელს და გენერალური შტაბის აკადემიაში 1905 წელს.

სამხედრო სასწავლებლიდან გამოშვების შემდეგ, 1899 წელს მსახურობდა მე-6 ცხენოსან-საარტილერიო ბატარეაში.

1908-1909 წლებში მსახურობდა კავკასიის 1-ი საარმიო კორპუსის შტაბის უფროს ადიუტანტად.

1909-1913 წლებში მსახურობდა კავალერიის კავკასიის დივიზიის შტაბის უფროს ადიუტანტად.

მონაწილეობდა (1914-1918) წლების პირველ მსოფლიო ომში (კავკასიის სამხედრო მოქმედებათა თეატრზე).

1914 წლის 6 დეკემბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1914-1915 წლებში ასრულებდა 39-ე ქვეითი დივიზიის შტაბის უფროსის თანამდებობას.

1915-1916 წლებში ასრულებდა კავალერიის კავკასიის დივიზიის შტაბის უფროსის თანამდებობას.

1916-1917 წლებში მეთაურობდა პერეიასლავის დრაგუნთა მე-15 პოლკს.

1917 წლის 10 სექტემბერს დაინიშნა კავალერიის მე-15 დივიზიის შტაბის უფროსად.

1917 წლის 5 ოქტომბერს დაინიშნა კავკასიის ფრონტის ჯარების მთავარსარდლის შტაბის მორიგე გენერლად.

ფრონტის დაშლის შემდეგ გადავიდა სომხეთის რესპუბლიკის ჯარში, იყო პარიზში საერთაშორისო კონფერენციის, სომხური დელეგაციის სამხედრო მრჩეველი.

1920 წლის ბოლოდან ემიგრაციაში იყო. 1929 წელს დააარსა, ხოლო 1930-1934 წლებში იყო „1914-1921 წლებში ყოფილ სომეხ ოფიცერ-კომბატანტთა კავშირის“, საპატიო თავმჯდომარე და საფრანგეთის დიდი აღმოსავლეთის მასონთა ლოჟა „France-Arménie“-ს წვრი. 1947-1949 წლებში გამოდიოდა მოხსენებებით და დისკუსიებით მასონთა ლოჟა „ლოტოს“-ში.

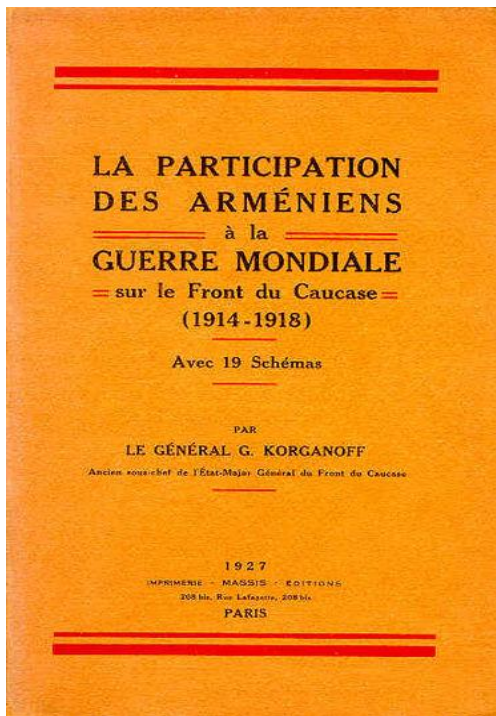
ავტორია წიგნისა „Участие армян в Мировой войне на Кавказском фронте (1914-1918)“, პარიზი, 1927, (ფრანგ.ენაზე.)

დაჯილდოებული იყო საფრანგეთის „საპატიო ლეგიონის“, ორდენით. გარდაიცვალა პარიზში, დაკრძალულია პარიზში, პერ-ლაშეზის სასაფლაოზე.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და დამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.სტანისლავის“, მე- III ხარ. (1911),

„წმ.ვლადიმერის“, მე-III ხარ. (მახვილებით-1917).

გაბრიელ ივანეს-ძე ყორღანოვი
(12.01.1806-04.06.1879)
გენერალ-მაიორი (15.05.1862)

დაიბადა ტფილისში. გენერლებ *სოლომონ* და *იოსებ ყორღანოვების* (1811-1870) ძმა.

დაამთავრა ტფილისის კეთილშობილთა სასწავლებელი და პეტერბურგის საინჟინრო სასწავლებელი. საინჟინრო სასწავლებლის დამთავრების შემდეგ დაბრუნდა საქართველოში და დაინიშნა 21-ე საარტილერიო ბრიგადაში.

მონაწილეობდა (1826-1828) წლების რუსეთ-სპარსეთის, (1828-1829) რუსეთ-ოსმალეთის და (1853-1856) წლების ყირიმის (აღმოსავლეთის) ომებში. უკანასკნელი ომის დროს ხელმძღვანელობდა ყარსის ციხის განიარაღებას.

მსახურობდა ქუთაისის გუბერნიის სახაზო ბატალიონების ინსპექტორად.

1851-1853 წლებში მეთაურობდა საარტილერიო სამთო ბრიგადას.

საერთო ჯამში ჯარში იმსახურა 40 წელი და გაიარა გზა ფოიერვერკერიდან კავკასიის არმიის არტილერიის უფროსამდე, 1862 წელს გავიდა თადარიგში მუნდირით და პენსიონით.

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებული იყო „წმ.გიორგის,, მე-IV ხარ. ორდენით (1849 წლის 18 ნოემბერი)

დატოვა მკაფიო კვალი პირველ რიგში, როგორც საზოგადო მოღვაწემ და მეცენატმა.

მე-XIX საუკუნის 30-იანი წლების ბოლოს, მას დაეხდა იდეა ტფილისის მოსახლეობის დასალევი წყლით მომარაგებისათვის, წყალსაქაჩი მოწყობილობის მშენებლობისა. საკუთარი სახსრებით მან ეკატერინბურგში შეიძინა ათობით ტონა დიდი დიამეტრის თუჯის მილები, ხოლო ცარიცინში -ძვირადღირებული წყალსაქაჩი მანქანა.

1843 წელს მან ააშენა ტფილისში, ამიერკავკასიაში პირველი თუჯის ჩამომსხმელი ქარხანა, რომელზეც ასხავდნენ წყალგაყვანილობისათვის საჭირო მილებს. 15 კმ სიგრძის წყალგამყანი მილებით სასმელი წყალი მიეწოდებოდა ალექსანდრეს ბაღს და, სხვა მრავალ ბაღს და სკვერს, აგრეთვე სახაზინო და კერძო სახლებს.

შეისყიდა რა , თავის საკუთრებაში მყოფი ტყიბულის ქვანახშირის საბადოები, მან 1850 წელს შემოიტანა ტფილისში ქვანახშირი და, ჩააყენა ის სახალხო მეურნეობის სამსახურში.

იმავე წელს მან პირველად მდინარე მტკვრის მეშვეობით გადმოტვირთა ტფილისში ბორჯომის ტყეებიდან შეშა, რამაც გაათავისუფლა ტფილისის მშენებლები ხე-ტყის შესყიდვებისაგან, რუსეთის შორეულ ქალაქებში.

მისი სახსრებით იქნა აგებული კავკასიის სამხედრო სასანიტრო სამმართველოს შენობა (ახლ.ლერმონტოვის ქ.), კავკასიის 1-ი საარმიო კორპუსის შტაბის შენობა (ახლ.გრიბოედოვის ქ.), ტფილისის ფილარმონიულ საზოგადოებასთან არსებული სამუსიკო სკოლის შენობა (ახლ.ახვლედიანის ქ.), რიგი სკოლებისა და ბიბლიოთეკებისა. მის მიერ იქნა აშენებული საცხოვრებელი სახლების მთელი კვარტალი ქუჩაზე, რომელიც 1921 წლამდე ატარებდა მის სახელს (ახლ.ქიაჩელის ქ.).

ცხარე ცრემლით დასტიროდა ტფილისის მოსახლეობა გენერალ ყორღანოვის სიკვდილს. ქალაქში იყო გამოცხადებული ერთკვირიანი გლოვა.

ქალაქის თავმა ა.მატინოვმა მრავალათასიან სამგლოვიარო მიტინგზე სთქვა-

„გაბრიელ ივანეს-ძე იყო ტფილისის საპატიო მოქალაქე, მამაცი მხედარი და გენერალი, რომელმაც არა მხოლოდ მთელი თავისი უდიდესი ქონება, არამედ საუკეთესი დღეები და წლები თავისი ცხოვრებისა მიუძღვნა თავისი საყვარელი ქალაქის მოსახლეობის ყოფა-ცხოვრების გაუმჯობესების საქმეს,,

გრიგოლ გაბრიელის-ძე ყორღანოვი
(03.12.1844-14.06.1914)
გენერალ-მაიორი (15.03.1906)

დაიბადა ტფილისში, გენერალ გაბრიელ ყორღანოვის შვილი (1806-1879).
დაამთავრა ტფილისის სამხედრო გიმნაზია 1866 წელს.

ჩააბარა საოფიცრო გამოცდა მიხეილის საარტილერიო სასწავლებელში
1868 წელს.

1872-1874 წლებში იმყოფებოდა თადარიგში.

1881-1892 წლებში მსახურობდა კავკასიის სამხედრო ოლქის
საარტილერიო სამმართველოს არტილერიის რემონტიორად.

1891-1892 წლებში მსახურობდა კავკასიის სამხედრო ოლქის ტფილისის
საოლქო საარტილერიო სახელოსნოების უფროსის თანაშემწედ.

1892-1899 წლებში მსახურობდა ტფილისის საოლქო საარტილერიო
სახელოსნოების უფროსად.

1895 წლის 6 დეკემბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1899-1906 წლებში იყო მივლინებული მთავარ საარტილერიო
სამმართველოში.

1906-1914 წლებში იმყოფებოდა მთავარი საარტილერიო სამმართველოს
განკარგულებაში.

(1914-1918) წლების პირველი მსოფლიო ომის დროს მეთაურობდა
პერეასლავის დრაგუნთა პოლკს, შემდეგ ტვერის 43-ე დრაგუნთა პოლკს.

1890-1910 წლებში იყო ტფილისის გუბერნიის ციხეების მზრუნველთა
კომიტეტის დირექტორთა საბჭოს წევრ-დირექტორი.

1902-1904 წლებში-იყო ტფილისის საქალაქო სათათფიროს ხმოვანი.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის
დაჯილდოებული იყო

„წმ.სტანისლავის,, მე-III ხარ. (1885),

„წმ.ანას,, მე- III ხარ.(1893) ორდენებით.

დაჯილდოებული იყო სპარსეთის „ლომისა და მზის,, ორდენის მე-III
ხარ.(1873)

7-го іюля, въ 2 часа ночи, послѣ тяжелой и продолжительной бо-
лѣзни, скончался генераль-майоръ въ отставкѣ

Григорій Гавріиловичъ Коргановъ,

о чемъ съ глубокимъ прискорбіемъ извѣщаютъ жена, дѣти и внукъ
покойнаго. Панихида на квартирѣ (Ольганская, 7), во вторникъ и
въ среду, въ 8 час. вечера. Выносъ тѣла въ четвергъ, 10-го іюля,
въ 10 ч. утра, въ Зиркинскую церковь (Грибоѣдовская ул.), а
оттуда на Верійское армяно-григоріанское кладбище.

იოსებ ივანეს-ძე ყორღანოვი
(1811-02.1870)
გენერალ-მაიორი (21.01.1860)

დაიბადა ტფილისში. გენერალ *სოლომონ ყორღანოვის* ძმა.

ჯარში მსახურობდა 1834 წლიდან.

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებული იყო „წმ.გიორგის,, მე-IV ხარ. ორდენით (1842 წლის 25 იანვარი)

1852 წელს, მსახურობდა რა ნუხის მაზრის უროსად, მოკლა შამილის თანამესაზრე -ხაჯი-მურადი, რისთვისაც მას გამოეცხადა იმპერატორ ნიკოლოზ I-ის პირადი მადლობა.

მონაწილეობდა (1853-1856) წლების ყირიმის (აღმოსავლეთის) ომში.

1852 წლის 6 დეკემბერს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1860-1852 წლებში სარდლობდა ჯარებს აფხაზეთში.

1862 წელს გადადგა სამხედრო სამსახურიდან მუნდირით და პენსიონით. დაკრძალულია ტფილისში, ვერის სასაფლაოს საგვარეულო აკლდამაში.

სოლომონ ივანეს-ძე ყორღანოვი
გენერალ-მაიორი (21.01.1860)

გენერლებ *ადაშ (1846-1914)* და *იოსებ ყორღანოვების (1811-1870)* ძმა.

დაიბადა ტფილისში.

მონაწილეობდა (1853-1856) წლების ყირიმის (აღმოსავლეთის) ომში.

1859 წლიდან მეთაურობდა ლეკთა სასაზღვრო ხაზის მარცხენა ფლანგს.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოვდა

„წმ.სტანისლავის,, I-ი ხარ.(*მახვილებით*-1860) ორდენით.

დაკრძალულია ტფილისში, ვერის სასაფლაოს საგვარეულო აკლდამაში.

თარხან აღამალის-ძე ხოჯამინასოვი, თავადი
(28 .05. 1825 – 1909)
ინჟინერ-გენერალი (24.02.1897)

დაიბადა ტფილისში.

განათლება მიიღო მთავარ საინჟინრო სასწავლებელში 1843 წელს და, მთავარი საინჟინრო სასწავლებლის ოფიცერთა კლასებში 1845 წელს.

1845 წელს ჩაირიცხა საინჟინრო კორპუსში, ტფილისში დანიშვნით.

დიდხანს მსახურობდა კავკასიაში. იყო ცნობილი სამხედრო ინჟინერი. მონაწილეობდა (1853-1856) წლების ყირიმის (აღმოსავლეთის) ომში.

ჯარში მსახურობდა 1839 წლიდან, ხოლო 1849 წლიდან ოფიცრად.

1857-1865 წლებში მსახურობდა კავკასიის ცალკეული კორპუსის მთავარი შტაბის საინჟინრო განყოფილების უფროსად.

1864 წლის 9 აპრილს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1875 წლის 30 აგვისტოს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის,, სამხედრო წოდება.

1865-1875 წლებში მსახურობდა კავკასიის სამხედრო ოლქის საინჟინრო უწყების ინსპექტორად.

1882 წლის 30 აგვისტოს მიენიჭა „გენერალ-ლეიტენანტის,, სამხედრო წოდება.

1875-1897 წლებში ირიცხებოდა კავკასიის სამხედრო ოლქის ჯარებთან და იყო მიწერილი საინჟინრო კორპუსთან.

1897 წელს გადადგა სამხედრო სამსახურიდან წლოვანების გამო, მუნდირით და პენსიონით.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წმ.სტანისლავის,, მე-II (იმპერატ.გვირგვ.-1859) და I-ი ხარ.(1879),

„წმ.ანას,, მე- III (1852), მე-II (იმპერატ.გვირგვ.-1866) და I-ი ხარ.(1884),

„წმ.ვლადიმერის,, მე-IV (მახვილებით და ბაფთით-„25-წლიანი უმწიკვლო სამსახურისათვის,,-1869), მე-III (1872) და მე-II ხარ. (1890),

„თეთრი არწივის,, ორდ.(1893).

არკადი კარაპეტის-ძე ხანდამიროვი
(გარდ.28.12.1892)
გენერალ-მაიორი(08.11.1882)

დაიბადა ტფილისში.

მსახურობდა ლაიბ-გვარდიის ერევნის მე-13 პოლკში. მთელი ცხოვრება მსახურობდა კავკასიაში.

მონაწილეობდა (1853-1856) ყირიმის (აღმოსავლეთის) და (1877-1878) წლების რუსეთ-თურქეთის ომებში.

1882 წელს გადადგა სამხედრო სამსახურიდან მუნდირით და სრული პენსიონით.

დაკრძალულია ტფილისში, ვერის სასაფლაოზე.

დანართი 1

რუსეთის არმიის ადმირალთა და გენერალთა წოდებები

ადმირალი — ევროპაში ეს წოდება შემოვიდა ჯერ კიდევ მე-XII ს.-ში. რუსეთში ეს წოდება შემოღებულ იქნა 1699 წლიდან. უთანბრდებოდა სრული გენერლის წოდებას.

ბრიგადირი -1722-1799 წლებში ეკავა შუალედური მდგომარეობა პოლკოვნიკსა და გენერალ-მაიორს შორის.

გენერალი -სამხედრო პირთა უმაღლესი ხარისხი.

პირველად გამოჩნდა საფრანგეთში, შემდეგ ეს წოდება მე-XVII ს. იხმარებოდა გერმანიასა და ავსტრიაში. რუსეთში გენერლის წოდება ჩნდება მეფე ალექსი მიხეილის-ძის დროს, მაგრამ მას ძირითადად ფლობდნენ უცხოელები.

თავდაპირველად იყოფოდა რამოდენიმე ხარისხზე, ერთ დროს გენერლის წოდებებში შედიოდა ბრიგადირის წოდებაც.

გენერალ-ადმირალი -უმაღლესი წოდება სამხედრო ფლოტზე.

რუსეთში ამ წოდებას ატარებდა სულ 6 კაცი, ძირითადად რომანოვების მმართველი დინასტიიდან.

1908 წელს, დიდი მთავრის, ალექსი ალექსანდრეს-ძის გარდაცვალების შემდეგ, რუსეთში ეს წოდება არავისთვის არ მიუნიჭებიათ.

გენერალ-ადიუტანტი- იმპერატორის ამაღის საპატიო წოდება. ენიჭებოდა უმაღლეს სამხედრო პირებს – სრულ გენერლებსა და გენერალ-ლეიტენანტებს.

მაგალითისათვის, 1911 წელს რუსეთის არმიაში ეს წოდება მინიჭებული ჰქონდა 34 სრულ გენერალსა და 26 გენერალ-ლეიტენანტს.

გენერალ-ანშეფი-ერთი საფეხურით დაბლა იდგა გენერალ-ფელდმარშალზე.

1796-1797 წლებში ეს წოდება შეიცვალა ჯარების სახეობათა გენერლის წოდებებით-

- ინფანტერიის გენერალი,
- კავალერიის გენერალი,
- არტილერიის გენერალი,
- ინჟინერ-გენერალი.

გენერალისიმუსი -ეს წოდება, როგორც ტიტული მიანიჭა საფრანგეთის მეფე კარლოს IX-მ თავის ძმას, მომავალ მეფე ჰაინრიხ III-ს.

საერთოდ ენიჭებოდათ სამეფო სისხლის მქონე პირებს ან რამოდენიმე არმიების მთავარსარდლებს. რუსეთში გენერალისიმუსის წოდება ჩნდება პეტრე I-ს დროინდელ სამხედრო წესდებაში.

მინიჭებული ჰქონდა 3 ადამიანს- ალექსი მენშიკოვს, პრინც ანტონ ბრაუნშვაიგელს, და ალექსანდრე სუვოროვს.

გენერალ-ლეიტენანტი-რუსეთის არმიაში შემოღებულ იქნა 1798 წელს, გენერალ-პორუჩიკის მაგიერ. უთანაბრდებოდა ვიცე-ადმირლის საზღვაო წოდებას.

გენერალ-მაიორი-რუსეთში შემოღებულ იქნა მე-XVII ს. ბოლოს.

გენერალ-პორუჩიკი -რუსულ ჯარში არსებობდა 1798 წლამდე, შემდეგ შეიცვალა გენერალ-ლეიტენანტის წოდებით.

გენერალ-ფელდმარშალი-გენერლის უმაღლესი წოდება სახმელეთო ჯარებში.

პირველად შემოიღო პეტრე I-მა 1699 წელს, ნაცვლად დიდი პოლკის მთავარი ვოევოდის თანამდებობისა.რუსეთის ისტორიაში ამ წოდებას ატარებდა 64 კაცი.

ვიცე-ადმირალი -შემოღებულ იქნა პეტრე I-ის მიერ, და 1699 წლიდან უთანაბრდებოდა არმიის გენერალ-ლეიტენანტის წოდებას.

ინფანტერიის გენერალი, არტილერიის გენერალი, კავალერიის გენერალი, ინჟინერ-გენერალი -შემოიღეს 1796-1797 წლებში გენერალ-ანშეფის მაგიერ. უტოლდებოდა ადმირლის საზღვაო წოდებას.

კაპიტან-კომანდორი -ოფიცრის წოდება ფლოტზე. შემოღებულ იქნა პეტრე I-ს მიერ 1707 წელს და, უდრიდა ბრიგადირის წოდებას ჯარში.გაუქმდა 1827 წელს.

კონტრ-ადმირალი -შემოღებულ იქმნა ფლოტზე 1699 წელს, პეტრე I-ის მიერ.

თავდაპირველად ერქვა – შაუტბენახტი. უდრიდა გენერალ-მაიორის წოდებას ჯარში.

დანართი 2

რუსეთის არმიის სამხედრო წოდებები

კაპიტანი- სიტყვა „კაპიტანი“, გამოჩნდა საფრანგეთში, სადაც შუა საუკუნეებში ასე ერქვათ ცალკეული ოლქების ჯარების უმაღლეს უფროსებს.

1558 წლიდან კაპიტნებს ეძახდნენ ასეულის მეთაურებს.

რუსეთში ეს წოდება გამოჩნდა მეფე ბორის გოდუნოვის დროს, როცა სამხედრო სამსახურში მოიწვიეს უცხოელები. 1642 წლამდე კაპიტნის წოდება რუსეთის ჯარში ჰქონდა რამოდენიმე უცხოელს. 1647 წლიდან კი შემოვიდა რუსეთის არმიის სამხედრო წოდებათა იერარქიაში.

კაპიტან-ლეიტენანტი-ფლოტის უმცროსი შტაბ-ოფიცრის წოდება, უდრიდა ჯარში მაიორის წოდებას. რუსეთის ჯარში არსებობდა 1713-1884 წლებში და 1907-1911 წლებში.

კაპიტან-კომანდორი -ოფიცრის წოდება ფლოტზე, რომელიც უდრიდა ჯარში ბრიგადირის წოდებას. შემოღებულ იქნა 1707 წელს პეტრე I-ის მიერ. გაუქმდა 1727 წელს.

კორნეტი-კავალერიის ოფიცერთა წოდება, რომელიც უდრიდა ჯარში პოდპორუჩიკის წოდებას.

ლეიტენანტი-ობერ-ოფიცრის წოდება ფლოტზე, რომელიც პირველად მოიხსენიება 1444 წელს საფრანგეთში.

მაიორი-ოფიცრის წოდება, რომელიც პირველად გამოჩნდა ესპანეთის და გერმანიის ჯარებში 1560 წელს. მაიორი მეთაურობდა ბატალიონს ან, იყო პოლკის მეთაურის თანაშემწე. რუსეთის არმიაში მაიორის წოდება შემოიღო პეტრე I-მა 1711 წელს. თავდაპირველად დაიყო 2 საფეხურად და ეწოდა პრემიერ-მაიორი და სეკუნდ-მაიორი. 1797 წელს კი იმპერატორმა პავლე I-მა შემოიღო მაიორის ახალი წოდება. იარსება რუსულ ჯარში 1884 წლამდე.

მიჩმანი-ობერ-ოფიცრის პირველადი წოდება რუსეთის ფლოტზე, რომელიც უდრიდა ჯარის პორუჩიკის წოდებას.

მესამე რანგის კაპიტანი- შტაბ-ოფიცრის წოდება ფლოტზე, რომელიც არსებობდა რუსეთის ფლოტზე 1713-1737 წლებში.

მეორე რანგის კაპიტანი- შტაბ-ოფიცრის წოდება ფლოტზე, არსებობდა რუსეთში 1713 წლიდან და უდრიდა ჯარის პოდპოლკოვნიკის წოდებას.

პირველი რანგის კაპიტანი-შტაბ-ოფიცრის უმაღლესი წოდება ფლოტზე, რომელიც უდრიდა არმიის პოლკოვნიკის წოდებას. შემოიღო პეტრე I-მა 1713 წელს.

პოდპოლკოვნიკი-შტაბ-ოფიცრის წოდება, ასრულებდა პოლკოვნიკის თანაშემწის თანამდებობას.

პოდპორუჩიკი -შტაბ-ოფიცრის წოდება, რომელიც შემოიღო პეტრე I-მა 1703 წელს.

პოდესაული-ოფიცრის წოდება კაზაკთა ჯარებში, რომელიც უდრიდა ჯარის შტაბს-კაპიტნის წოდებას.

პოლკოვნიკი-პოლკის მეთაური, რუსეთის არმიის შტაბ-ოფიცრის უფროსი წოდება.

პორუჩიკი-ობერ-ოფიცრის წოდება რუსეთის ჯარში.

პრაპორუჩიკი-ობერ-ოფიცრის უმცროსი წოდება, შემოღებულ იქნა პეტრე I-ის მიერ და, ნიშნავდა მედროშეს. გაუქმდა 1884 წელს და მოქმედებდა მხოლოდ ომიანობის დროს.

როტმისტრი-ობერ-ოფიცრის უფროსი წოდება კავალერიაში, უდრიდა ჯარის კაპიტნის წოდებას.

საჯარისო ზემდეგი- 1885 წელს ჯარში მაიორის წოდების გაუქმებასთან დაკავშირებით, შემოღებულ იქნა საჯარისო ზემდეგის წოდება და გათანაბრებული იქნა პოდპოლკოვნიკის წოდებასთან.

სოტნიკი-1797-1884 წლებში კაზაკთა ჯარის ობერ-ოფიცრის წოდება.

ფლიგელ-ადიუტანტი- ეძლეოდა არმიის და ფლოტის შტაბ და ობერ-ოფიცრებს, რომლებიც ირიცხებოდნენ იმპერატორის ამაღლაში.

შტაბს-როტმისტრი- 1797-1884 წლებში, ოფიცრის წოდება კავალერიაში.

შტაბს-კაპიტანი- 1797-1884 წლებში, ოფიცრის წოდება ქვეით ჯარში, არტილერიასა და საინჟინრო ჯარებში.

წმ.ანდრია პირველწოდებულის ორდენი

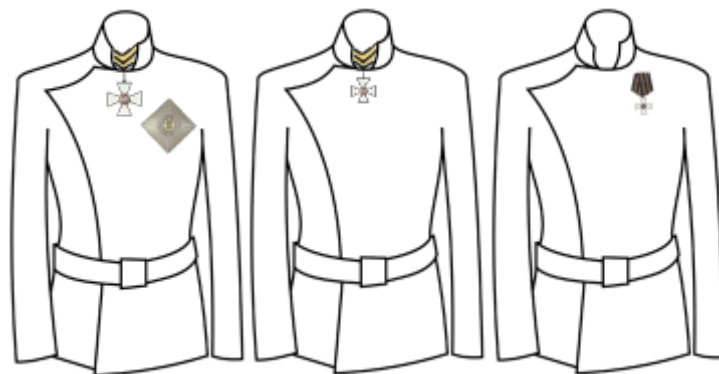
წმ.ალექსანდრე ნეველის ორდენი

წმ.გიორგის ორდენი

*წმ.გიორგის ორდენის მე-IV ხარისხი
 («ჯარში 25-წლიანი უმწიკვლო სამსახურისათვის»)*

*წმ.გიორგის ორდენის მე-II (მარცხნივ), მე-III (შუაში) და მე-IV (მარჯვნივ) ხარ.ნიშნების
 ტარების წესი*

ოქროს ჯვრები „ონაკოვის აღებისათვის 1788 წელს,, „იზმაილის აღებისათვის 1790 წელს,,

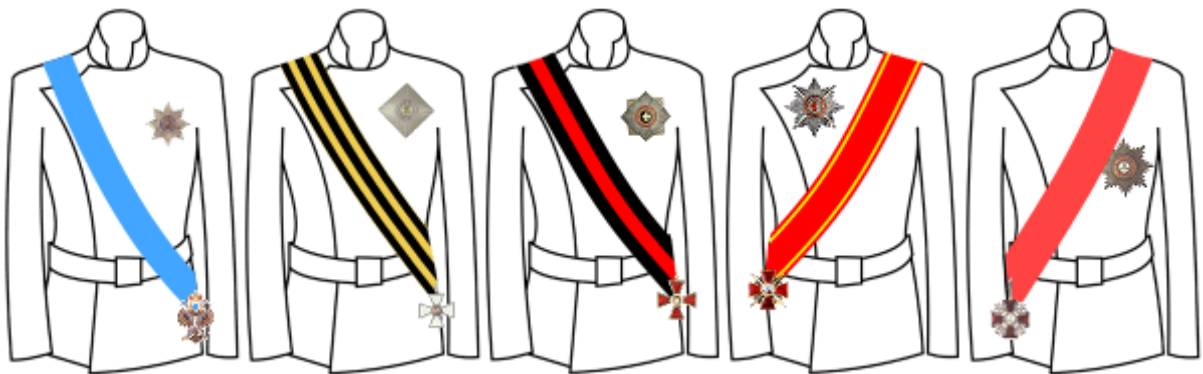
„პრატის აღებისათვის,, 1794 წელს,,

სამხედრო ორდენის წარჩინების ნიშანი (ჯარისკაცებისათვის, 1856 წლამდე) და გიორგის ჯვარი (დაფნის მტევნით-1917 წ.)

*სამკერდე ნიშნები ჯარში XXV, XXX, XL u L წლის უმწიკვლო სამსახურისათვის
წმ.გიორგის ორდენის ბაფთაზე*

რუსეთის იმპერიის უმაღლესი ორდენების ტარების წესი

წმ.ვლადიმერის ორდენი

თეთრი არწივის ორდენი (1917 წლამდე)

წმ.იოანე იერუსალიმელის ორდენი (მალტის ჯვარი)

წმ.ანას ორდენი

წმ.სტანისლავის ორდენი 1917 წლამდე (მარცხნივ) და 1917 წ.(მარჯვნივ)

მზისა და ლომის ორდენის სხვა და სხვა ხარისხები (სპარსეთი)

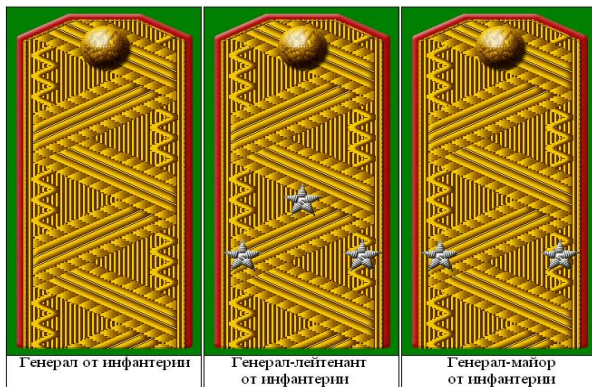
კრემლის დიდი სასახლის გიორგის დარბაზი მოსკოვში

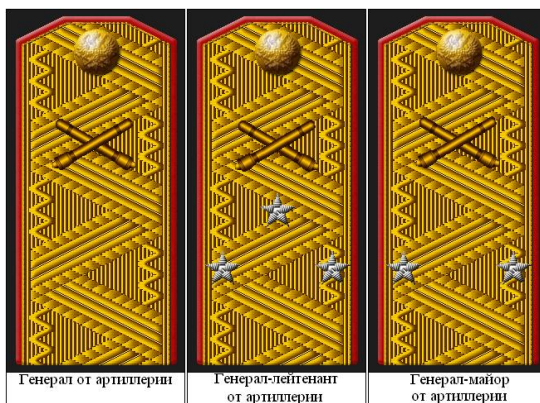
გიორგის ოქროს იარაღი „მამაცობისათვის„ (მარცხნივ) და ანას იარაღი „მამაცობისათვის„(მარჯვნივ)

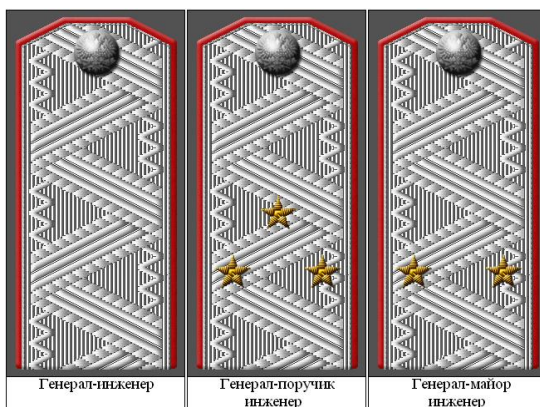
წმ.გიორგის ორდენის ნიშანი და „მამაცობისათვის„ გიორგის ოქროს იარაღზე ჩამოსაკიდი ბაფთა

*ინფანტერიის (ქვეით) გენერალთა
სამხრეები*

*არტილერიის გენერალთა
სამხრეები*

*საინჟინრო სამსახურის გენერალთა
სამხრეები*

ალექსანდრე I-ის ეპოქის გენერლის ეპოლეტები

გენერალ-მაიორის (მარცხნივ), გენერალ-ლეიტენანტის (ცენტრში) და ნიკოლოზ I-ის ამაღლის გენერალ-ადიუტანტის სამხრეები (მარჯვნივ)

გენერალური შტაბის გადამდგარი გენერლის (მარცხნივ) და ნიკოლოზ II-ის ამაღლის გენერალ-ლეიტენანტის სამხრეები (მარჯვნივ)

გენერალ-მაიორის (მარცხნივ) და ნიკოლოზ II-ის ამალის გენერალ-ადიუტანტის (მარჯვნივ) სამხრეები

გენერალ-ლეიტენანტის (მარცხნივ) და კავალერიის გენერლის (მარჯვნივ) სამხრეები

კავკასიის სამხედრო ოლქის შტაბის გენერალ-ლეიტენანტის ეპოლეტები (1911)

II.

საბჭოთა არმიის სომეხი გენერლები საქართველოდან
(1940-1991)

ბაგრატ ნიკოლოზის-ძე არუთინოვი
(31.10.1889 – 24.01.1953)
გზათა მიმოსვლის I-ი რანგის ვიცე-გენერალ-დირექტორი
(არმიის გენერალი)
სოციალისტური შრომის გმირი
(05.11.1943)

დაიბადა ტფილისში, ხელოსნის ოჯახში.

დაამთავრა 2-წლიანი საეკლესიო-სამრევლო სკოლა, შემდეგ საქალაქო სასწავლებელი და 1907 წელს, ტფილისის სახელოსნო სასწავლებლის საზეინლკო-მექანიკური განყოფილება.

მუშაობა დაიწყო მექანიკური ქარხნის ზეინკლად. 1909 წელს გადავიდა სამუშაოდ სახელოსნო სასწავლებელში (სადაც თვითონ სწავლობდა), ხელოსნის თანაშემწედ.

1925 წლის მაისში დაინიშნა საფაბრიკო-საქარხნო სასწავლებლის უფროსად, რომელიც შემდგომში რეორგანიზებულ იქნა სახელოსნო სასწავლებელში.

1928-1931 წლებში იმყოფებოდა პროფკავშირულ სამუშაოზე. მუშაობდა განათლების მუშაკთა კავშირის პასუხისმგებელ მდივნად, შემდეგ კი საქართველოს პროფკავშირების საბჭოს პასუხისმგებელ მდივნად.

1931 წელს, ამიერკავკასიის სამხარეო კომიტეტის გადაწყვეტილებით, არუთინოვი იქნა დამტკიცებული ტფილისის ორთლქმავალ-სარემონტო ქარხნის უფროსად.

1933 წელს იქნა არჩეული საქართველოს კომუნისტური პარტიის (ბოლშევიკების) ცენტრალური კომიტეტის წევრად და დაინიშნა ჭიატურის მანგანტრესტის მმართველად.

თანამდებობა იყო ძალზე საპასუხისმგებლო, რადგან ჭიატურა მაშინ ითვლებოდა ლამის ერთადერთ გამოკვლეულ საბადოდ საბჭოთა კავშირში. არუთინოვი ცდილობდა გაემართლებინა ის ნდობა, რომელიც მას ანდეს და ამიტომ, რადგან არ იყო თავისი საქმის სპეციალისტი, დაწვრილებით შეისწავლა მეტალურგიული წარმოება.

1937 წლის ოქტომბერში არუთინოვი დაინიშნა ამიერკავკასიის რკინიგზის უფროსად.

მთელი თავისი ენერჯია და ადმინისტრაციული შესაძლებლობები არუთინოვმა გამოავლინა ამიერკავკასიის რკინიგზის უფროსის თანამდებობაზე. მისი ინიციატივით რკინიგზაზე დაინერგა პეტრე კრივონოსოვის (1910-1980) მუშაობის მეთოდები. ამან გააუმჯობესა ორთქლმავალთა პარკის მუშაობა, მისცა შესაძლებლობა აემალლებინა საბარგო ტვირთბრუნვა და, გაეზარდა ორთქლმავალთა სადღეღამისო გარბენა.

თბილისი-ხაშურის ურთულეს მონაკვეთზე გამოყენებული იქნენ ელექტრომავლები. არუთინოვი დიდ ყურადღებას უთმობდა ნოვატორთა მუშაობას.

ზუსტად მაშინ გაითქვეს სახელი მემანქანებმა გელაძემ, წიკლაურმა, ხაჩათრიანმა, რომლებსაც 1943 წელს მიენიჭათ სოციალისტური შრომის გმირის წოდება.

1939 წლის 1 აპრილს არუთინოვი დაინიშნა საბჭოთა კავშირის გზათა მიმოსვლის სახალხო კომისრის მოადგილედ, ხოლო იმავე წლის ბოლოს კი დამტკიცებულ იქნა სახალხო კომისრის 1-ლ მოადგილედ.

დაკავებული იყო რა საქმიანობით პოლიტბიუროს ხაზით, ის ერთდროულად ასრულებდა ნავთობის, შემდეგ კი სათბობ მრეწველობის სახალხო კომისრის მოვალეობებს.

1941 წლის 22 ივნისს, სტალინთან საგანგებო თათბირის შემდეგ, არუთინოვი და სახალხო კომისრის სხვა მოადგილეები სელექტორული

კავშირით ადგენდნენ საზღვრისპირა გზებზე შექმნილ მდგომარეობას, ისახავდნენ სარკინიგზო ტრანსპორტის ომის პირობებში გადასვლის გადაუდებელ ზომებს.

1941 წლის ივლისში არუთინოვი, გზათა მიმოსვლის სამინისტროს ხაზით იქნა შეყვანილი ახლად შექმნილ ევაკუაციის საბჭოში.

ომის დროს გზათა მიმოსვლის ორთქლმავალი და სავაგონო სამმართველოების გარდა, არუთინოვი კურირებდა სარკინიგზო ტრანსპორტის ქარხნების მუშაობას და, პასუხს აგებდა ამ ქარხნებზე საბრძოლო მასალების წარმოებაზე.

თავდაცვის სახელმწიფო კომიტეტის გადაწყვეტილებით, ის გახადეს პასუხისმგებელი ფრონტისათვის და თავდაცვის მრეწველობისათვის ნავთობპროდუქტების მიწოდების საკითხებში. სავარაუდოდ არუთინოვი იყენებდა იმ გამოცდილებას, რომელიც მან მიიღო ამიერკავკასიის რკინიგზაზე, რომელიც მთელი ომის მანძილზე ამარაგებდა მთელ საბჭოთა კავშირს საწვავით, კეროსინით, მაზუთით და სხვა მასალებით.

1941 წლის ოქტომბერში არუთინოვს დაეკისრა გზათა მიმოსვლის სახალხო კომისარიატის აპარატის ევაკუაციის ხელმძღვანელობა და, ოპერატიული კავშირი ყველა სახალხო კომისარიატებთან და სარკინიგზო გზებთან.

1942 წლის 14 თებერვალს თავდაცვის სახელმწიფო კომიტეტთან შეიქმნა სატრანსპორტო კომიტეტი, სტალინის ხელმძღვანელობით. კომიტეტის შემადგენლობაში შეყვანილი იქნა არუთინოვიც.

არუთინოვის ავტორიტეტზე, როგორც თავისი საქმის სპეციალისტისა, ლაპარაკობს ის ფაქტი, რომ როცა გზათა მიმოსვლის სახალხო კომისრად ინიშნებოდა ხრულიოვი, პოლიტბიუროს ერთ-ერთმა წევრმა გაუსვა ხაზი იმას, რომ ხრულიოვი *„არაა რკინიგზელი, და როგორ შეიძლება ის დაინიშნოსო გზათა მიმოსვლის სახალხო კომისრადო?„*, სტალინმა კი წამოიძახა ადგილიდან *„მერე რა, იქ ხომ არუთინოვი არისო„*,

თვითონ ხრულიოვი, რომელსაც ჰქონდა სახელმწიფო მოღვაწის დიდი გამოცდილება, სწავლობდა სარკინიგზო ტრანსპორტის მუშაობის ყველა დეტალს, ეკითხებოდა არა მხოლოდ არუთინოვს, არამედ დარგის სხვა სპეციალისტებსა და ხელმძღვანელს. მაგრამ მისი უპირველესი თანამემწე იყო არუთინოვი, და არა მხოლოდ თანამდებობრივადაც.

არუთინოვი იყო რა სახალხო კომისრის მოადგილე, მრავალჯერ იმყოფებოდა მივლინებებში სარკინიგზო ხაზის ყველაზე რთულ მონაკვეთებზე და, წყვეტდა ადგილზე გადაუდებელ საკითხებს.

ასე იყო 1942 წლის ივლისში, სტალინგრადთან და, ჩრდილოეთ კავკასიაში.

კერძოდ, უნდა დაეჩქარებინათ სტალინგრადის ოლქიდან, საითაც მიიწევდა მოწინააღმდეგე, პურის მარაგის გატანა, და ჩრდილოეთ კავკასიაში გადასაწყვეტი იყო ფრონტისათვის და ნავთობგადამამუშავებელი ქარხნებისათვის ნავთობპროდუქტების გადაზიდვის საკითხები, დაეჩქარად ყიზლარ-ასტრახანის სარკინიგზო ხაზის მშენებლობა.

ევაკოტვირთების, მარგანეცის და ნავთობის კრასნოვოდსკში და, კასპიის ზღვის აღმოსავლეთ ნაპირზე გადაზიდვის სამუშაოთა უკეთესი ორგანიზაციისათვის არუთინოვი დაღესტნიდან ჩამოვიდა ბაქოში.

ყოველდღიურად მისი ხელმოწერით, გზების უფროსებთან მიდიოდა მითითებები და ოპერატიული განკარგულებები.

არუთინოვი ხელმძღვანელობდა სარკინიგზო ტრანსპორტის საწარმოთა და ორგანიზაციათა მუშაობას.

საბჭოთა კავშირის უმაღლესი საბჭოს 1943 წლის 5 ნოემბრის ბრძანებულებით

„განსაკუთრებული დამსახურებისათვის ფრონტისათვის და სახალხო მეურნეობისათვის გადაზიდვების უზრუნველყოფის საქმეში და, მიღწევებისათვის სამხედრო დროის ურთულეს პირობებში სარკინიგზო მეურნეობის აღდგენის საქმეში , ბაგრატ ნიკოლოზის-ძე არუთინოვს მიენიჭა სოციალისტური შრომის გმირის წოდება, ლენინის ორდენისა და ოქროს მედლის „ნამგალი და ჩაქუჩის,, გადაცემით,,

ომის შემდეგ, 1946 წლის იანვარში, არუთინოვი დაინიშნა კავკასიის ოლქის (სადაც შედიოდა ჩრდილო-კავკასიის, ორჯონიკიძის და ამიერკავკასიის მაგისტრალეები), სარკინიგზო გზების უფროსად.

1951 წელს დაინიშნა შავი მეტალურგიის მინისტრის მოადგილედ ტრანსპორტის დარგში.

განსაკუთრებული დამსახურებისათვის, რომელიც მან მიაღწია თავისი დარგის განვითარების საქმეში, მთავრობის და სამხედრო სარდლობის დავალებების შესრულებისათვის დაჯილდოებული იყო

„ლენინის,, (1939, 1942, 1943), „კუტუზოვის,, I-ი ხარ.(1945), „სამამულო
ომის,, I-ი ხარ. (1945), ამიერკავკასიის ფედერაციის „შრომის წითელი
დროშის,, (1932) ორდენებით.

გარდაიცვალა მოსკოვში, დაკრძალულია იქვე, ნოვოდევიჩის
სასაფლაოზე (მე-2 ნაკვ., 38-ე რიგი, მე-13 საფლავი).

ბ.ნ.არუთინოვის საფლავი მოსკოვის ნოვოდევიჩის სასაფლაოზე

მიკირტიჩ აშოტის-ძე აბრამიანი
(18.12.1939-11.01.2008)
გენერალ-ლეიტენანტი (17.10.1997)

დაიბადა ქ.ახალქალაქში (საქართველოს სსრ).

1958-1992 წლებში მსახურობდა საბჭოთა კავშირის შეიარაღებულ ძალებში, სადაც განვლო გზა ლეიტენანტიდან გენერალ-მაიორამდე.

1962 წელს დაამთავრა ჩერეპოვეცის კავშირგაბმულობის სამხედრო სასწავლებელი, ხოლო 1976 წელს კავშირგაბმულობის აკადემიის კურსები.

1985 წელს დაამთავრა ვოროშილოვის სახ. გენერალური შტაბის სამხედრო აკადემია.

1992 წლიდან მსახურობდა სომხეთის რესპუბლიკის შეიარაღებულ ძალებში.

იმავე წელს დაინიშნა სომხეთის შეიარაღებული ძალების გენერალური შტაბის უფროსის 1-ლ მოადგილედ, შემდეგ კი თავდაცვის მინისტრის მოადგილედ.

1995 წელს თავდაცვის მინისტრის ბრძანებით დაინიშნა თავდაცვის სამინისტროს ადმინისტრაციული სამმართველოს ხელმძღვანელად - დავალებათა გენერლად.

2000 წელს დაინიშნა თავდაცვის მინისტრის მრჩევლად, შემდეგ კი მთავარი სამხედრო ინსპექტორის 1-ლ მოადგილედ.

2002 წელს გავიდა თადარიგში.

დაჯილდოებული იყო საბჭოთა კავშირის და სომხეთის რესპუბლიკის ორდენებით.

ზარმაირ მამიკონის-მე არვანოვი
(15.04.1915-01.02.1997)
კონტრ-ადმირალი (07.05.1960)

დაიბადა ტფილისში, რკინიგზის მუშის ოჯახში.

ტფილისის 41-ე შრომითი სკოლის 7 კლასის დამთავრების შემდეგ, გააგრძელა სწავლა საქარხნო-საფაბრიკო სასწავლებელში, სადაც მიიღო 9 კლასის განათლება და ზეინკალ-ისნრუმენტალისტის სპეციალობა.

1932-1933 წლებში მუშაობდა ტფილისის სტალინის სახ. ორთქლმავალ-სარემონტო ქარხნის საინსტრუმენტალო ცეხში, სადაც იყო „ოსოავიაქიმის„ სამხედრო ორგანიზატორი.

1933 წელს, კომკავშირის ამიერკავკასიის სამხარეო კომიტეტის საგზურით, გაიგზავნა ფრუნზეს სახ. ლენინგრადის უმაღლეს სამხედრო-საზღვაო სასწავლებელში.

1938 წელს დაამთავრა სასწავლებელი 1-ი თანრიგით და დაინიშნა კრონშტადტში, წყალქვეშა ნავების ბრიგადის ჯგუფის მეთაურად ნავ „C-1„-ზე.

1942 წლის 19 ივლისს, კაპიტან-ლეიტენანტი არვანოვი დაინიშნა სახელგანთქმულ ნავ „K -21„-ზე, ნავის უფროსის თანაშემწედ. პირველსავე საბრძოლო ლაშქრობაში ნავმა გაანადგურა მოწინააღმდეგის 3 სადარაჯო გემი.

მის ანგარიშზე იყო 7 საბრძოლო ლაშქრობა, წითელდროშოვან წყალქვეშა ნავ – „K -21„-ზე, ჯერ როგორც ნავის უფროსი თანაშემწის თანამდებობაზე, ხოლო 1943 წლიდან როგორც მეთაურისა.

1945 წელს მე-III რანგის კაპიტანი არვანოვი დაინიშნა სპეცრაზმში, რომელსაც უნდა მიეღო დიდი ბრიტანეთის სამხედრო საზღვაო ძალებისგან გერმანული ფლოტის წყალქვეშა გემები, რომლებიც ჩაბარდნენ ინგლისს.

1951 წელს დაინიშნა შენაერთის შტაბის უფროსის მოადგილედ, ხოლო შემდეგ ბალტიის ფლოტის შტაბის უფროსის თანაშემწედ.

1953 წელს I-ი რანგის კაპიტანი არვანოვი სათავეში ჩაუდგა ფლოტის მსხვილ სასწავლო შენაერთს, რომელიც ამზადებდა კადრებს საბჭოთა კავშირის სამხედრო-საზღვაო ძალებისათვის.

1960 წელს კონტრ-ადმირალი არვანოვი დაინიშნა ძერჟინსკის სახ. ლენინგრადის უმაღლესი სამხედრო-საზღვაო საინჟინრო სასწავლებლის უფროსის 1-ლ მოადგილედ.

1963 წელს ჯანმრთელობის გამო კონტრ-ადმირალი არვანოვი გავაიდა თადარიგში.

1963-1992 წლებში მუშაობდა გემთმშენებლობის მრეწველობის სამინისტროს, საპროექტო-საკონსტრუქტორო ბიუროს საინჟინრო სამსახურის უფროსად.

1992 წლიდან ჯანმრთელობის გამო მუშაობდა იქვე, საზოგადოებრივ საწყისებზე.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წითელი დროშის,, (1943,1944), ორი „წითელი ვარსკვლავის,, „ნახიმოვის,, მე-II ხარ.(1944), „სამამულო ომის,, I-ი ხარ.(1985) ორდენებით.

დაკრძალულია სანქტ-პეტერბურგში, ბოგოსლოვსკის სასაფლაოზე.

მესროპ ავეტის-ძე არზუმანიანი

(დ.1923)

საინჟინრო-ტექნიკური სამსახურის

გენერალ-მაიორი (23.02.1981)

დაიბადა ტფილისში, ხელოსნის ოჯახში.

მონაწილეობდა (1941-1945) წლების სსრკ დიდ სამამულო ომში.

გრიგოლ არტემის-ძე არუთინოვი
(25.10.1900-09.11.1957)
გენერალ-მაიორი (1943)

დაიბადა ტფილისის გუბერნიის ქ.თელავში.

დაამთავრა მოსკოვის მარქსის სახ. სახალხო მეურნეობის ინსტიტუტი (1927).

იბრძოდა ამიერკავკასიაში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებისათვის.

1921 წლიდან იმყოფებოდა პარტიულ სამუშაოზე საქართველოში.

1927-1931 წლებში მუშაობდა საქართველოს კომპარტიის თელავის სამაზრო კომიტეტის მდივნად, საქართველოს კომპარტიის ცეკას, სოფლად მუშაობის განყოფილების გამგედ.

1931-1934 წლებში მუშაობდა საქართველოს კომპარტიის ცეკას საორგანიზაციო-ინსტრუქტორული მუშაობის გამგედ.

1934-1937 წლებში მუშაობდა ტფილისის ქალაქკომის მდივნად.

1937-1953 წლებში მუშაობდა სომხეთის კომპარტიის ცეკას 1-ლ მდივნად.

1939-1952 წლებში იყო ცეკას წევრობის კანდიდატი,

საბჭოთა კავშირის (1941-1945) წლების დიდი სამამულო ომის დროს შედიოდა ამიერკავკასიის ფრონტის სამხედრო საბჭოში.

1954 წლის დეკემბრიდან მუშაობდა სსრ საბჭოთა მეურნეობების მინისტრად.

დაჯილდოებული იყო სამი „ლენინის,, „სამამულო ომის,, I-ი ხარ., და „შრომის წითელი დროშის,, ორდენებით.

მიხეილ ნიკოლოზის-მე არუთინოვი
(19.09.1906-1995)
გენერალ-მაიორი (18.02.1958)

დაიბადა ტფილისის გუბერნიის, სოფელ სიღნაღში, ღვინის სარდაფის მეპატრონის ოჯახში.

1923 წელს გადავიდა საცხოვრებლად სიღნაღიდან ტფილისში, სადაც ერთდროულად დაიწყო მუშაობა წარმოებაზე და, სწავლა ტფილისის მე-2 საშუალო სკოლაში. სკოლის დამთავრების შემდეგ, დაიწყო მუშაობა ფიზკულტურის და სპორტის ინსტრუქტორად საქართველოს კომკავშირის სამაზრო კომიტეტში.

1927 წელს შევიდა ამიერკავკასიის ქვეით სკოლაში. სკოლის დამთავრების შემდეგ, მსახურობდა კავკასიის მე-3 მსროლელი დივიზიის, ლორეს მე-7 წითელდროშოვან სამთო-მსროლელ პოლკში.

1935 წელს დაწინაურებულ იქნა საზენიტო-სატყვიამფრქვევო პოლკის ბატალიონის მეთაურად და, გაგზავნილ იქნა მოსკოვში, წითელი არმიის საზენიტო-სატყვიამფრქვევო სამეთაურო შემადგენლობის დახელოვნების კურსებზე.

1939 წელს გადმოყვანილ იქნა ქ.სოხუმში (აფხაზეთის ასსრ), მსროლელ-მეტყვიამფრქვევთა სასწავლებელში, სასწავლო ნაწილის უფროსის თანამდებობაზე და, კურსანტთა ბატალიონის მეთაურად.

საბჭოთა კავშირის (1941-1945) წლების დიდი სამამულო ომის დაწყებისთანავე არუთინოვი აყალიბებს 834-ე მსროლელ პოლკს, რომელიც შევიდა მე-400 მსროლელი დივიზიის შემადგენლობაში. ერთ-ერთი ბრძოლის დროს, მოწინააღმდეგის კონტრშეტევის უკუგდებისას, მძიმედ დაიჭრა.

1942 წელს მაიორი არუთინოვი დაინიშნა ვორონეჟის ფრონტის, მე-60 არმიის, 107-ე მსროლელი დივიზიის, 516-ე მსროლელი პოლკის მეთაურად, რომელიც აწარმოებდა მძიმე ბრძოლებს ვორონეჟის ჩრდილო-აღმოსავლეთის მისადგომებთან. მძიმე ბრძოლისას არუთინოვი დაიჭრა ნაღმის ნამსხვრევით.

1943 წლის თებერვალში მას მიენიჭა პოდპოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

კურსკის ბრძოლის მსვლელობისას მძიმედ დაიჭრა. ლამის მთელი წელიწადი ექიმები იბრძოდნენ მისი სიცოცხლისათვის.

1944 დასაწყისში არუთინოვი დაბრუნდა მწყობრში და, განაგრძობდა ბრძოლას მოწინააღმდეგესთან. მალევე ის დაინიშნა 261-ე მსროლელი დივიზიის, 876-ე მსროლელი პოლკის მეთაურად.

მთელმა მისმა ომისშემდგომმა სამხედრო სამსახურმა გაიარა ამიერკავკასიის სამხედრო ოლქში. დიდხანს მეთაურობდა პოლკს.

1952 წელს პოლკოვნიკმა არუთინოვმა დაამთავრა ფრუნზეს სახ. სამხედრო აკადემიასთან არსებული აკადემიური კურსები, რის შემდეგ დაინიშნა ჯერ მოტომსროლელი შენაერთის მეთაურის მოადგილედ, ხოლო შემდეგ მეთაურად. *(1955 წელს, თბილისის ქვეითი სასწავლებლის დამთავრების შემდეგ, ამ შენაერთში დაიწყო სამხედრო სამსახური ლეიტენანტმა (შემდგომში პოლკოვნიკმა) – ჯემალ ნიკოლოზის-ძე გოგიტიძემ (1933-1996)-მამაჩემმა. წიგნის ერთ-ერთი ავტორის შენიშვნა).*

1962 წელს ჯანმრთელობის გამო გენერალ-მაიორი არუთინოვი გავიდა თადარიგში.

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებული იყო

„ლენინის,, ორი „წითელი დროშის,, „წითელი ვარსკვლავის,, „სამამულო ომის,, I-ი ხარ.(1985) ორდენებით.

ევგენი ზაქარიას-ძე ასათუროვი
(29.12.1913 –1961 წ.შემდ.)
გენერალ-მაიორი (1961)

დაიბადა ტფილისში.

1938 წელს დაამთავრა თბილისის ელექტროკავშირის ინჟინერთა ინსტიტუტი.

მონაწილეობდა საბჭოთა კავშირის (1941-1945) წლების დიდ სამამულო ომში, უკრაინის, მოლდავეთის, რუმინეთის და ჩეხოსლოვაკიის განთავისუფლებაში.

ომის შემდგომ პერიოდში ეკავა საპასუხისმგებლო თანამდებობები თავდაცვის სამინისტროს ცენტრალურ აპარატში, მოღვაწეობდა უმაღლეს საინჟინრო სამეთაურო სასწავლებელში.

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წითელი ვარსკვლავის,, „სამამულო ომის,, I-ი და მე-II ხარ.ორდენებით.

გიორგი აკიმის-ძე ბეჟანოვი
(1897-14.05.1955)
გენერალ-მაიორი (09.07.1945)

დაიბადა ტფილისში, მკერავის ოჯახში.

1917 წელს დაამთავრა ტფილისის 1-ი კომერციული სასწავლებელი და, 1918 წელს შევიდა ტფილისის უნივერსიტეტის სამედიცინო ფაკულტეტზე.

1929 წელს ექსტერნად ჩააბარა 4 კურსის გამოცდები (რკინიგზის ექსპლუატაციის ინჟინრის სპეციალობით) ტფილისის ტრანსპორტის ინჟინერთა ინსტიტუტში.

1918-1919 წლებში მუშაობდა ტფილისში, თამბაქოს ქარხანა „ДЫМ“-ში - ექსპედიტორად.

1919-1920 წლებში მსახურობდა სომხეთის არმიის, მე-11 სამთო ბატარეაში, საქმისმწარმოებლად მობილიზაციის დარგში (ერევნის გუბერნიის, სოფ.კამარლიში).

1920 წლიდან მსახურობდა სომხეთის წითელ არმიაში, ერევნის სამხედრო ჰოსპიტლის ზედამხედველად.

1923 წლიდან მსახურობდა სრულიად რუსეთის საგანგებო კომისიაში, საგზაო-სატრანსპორტო საგანგებო კომისიის ოპერატიული პუნქტის უფროსად (ქ.ტფილისი).

1923-1924 წლებში მუშაობდა ამიერკავკასიის რკინიგზის სამხედრო დაცვის ინსპექტორად.

1924-1931 წლებში მუშაობდა ამიერკავკასიის რკინიგზის სამმართველოს დირექტორის მოადგილედ და სამობილიზაციო განყოფილების უფროსად.

1931 წლიდან მსახურობდა შინსახკომის სისტემაში.

1931-1934 წლებში მსახურობდა ამიერკავკასიის რკინიგზის შინსახკომის, სადგურ ლენინაკანის საგზაო-სატრანსპორტო განყოფილების უფროსად.

1934-1935 წლებში მსახურობდა ამიერკავკასიის რკინიგზის, შინსახკომის, სახელმწიფო უშიშროების მთავარი სამმართველოს, საგზაო-სატრანსპორტო ქვეგანყოფილების უფროსად.

1935-1937 წლებში მსახურობდა ამიერკავკასიის ფედერაციის შინსახკომის, სახელმწიფო უშიშროების სამმართველოს, სატრანსპორტო განყოფილების ქვეგანყოფილების უფროსად.

1937-1938 წლებში მსახურობდა აფხაზეთის ასსრ, შინსახკომის სახელმწიფო უშიშროების სამმართველოს, მე-3 ქვეგანყოფილების უფროსად.

1938-1939 წლებში მსახურობდა აფხაზეთის ასსრ შინსახკომის მოადგილედ.

1939-1940 წლებში მსახურობდა ლენინგრადის ოლქის შინსახკომის სამმართველოს, წყლის ტრანსპორტის განყოფილების უფროსის მოადგილედ და ამიერკავკასიის რკინიგზის შინსახკომის საგზაო-სატრანსპორტო განყოფილების უფროსის მოადგილის დროებით შემსრულებლად.

1940-1941 წლებში მსახურობდა ლენინგრადის ოლქის შინსახკომის, სამმართველოს საიდუმლო-პოლიტიკური განყოფილების (ქალაქის) უფროსად და ლენინგრადის ოლქის შინსახკომის სამმართველოს წყლის ტრანსპორტის განყოფილების უფროსად.

1941-1942 წლებში მსახურობდა შინსახკომის ოქტომბრის რკინიგზის სატრანსპორტო განყოფილების უფროსად.

1943 წლის 14 თებერვალს მიენიჭა სახელმწიფო უშიშროების პოლკოვნიკის წოდება.

1944 წლის 12 ივლისს მიენიჭა „სახელმწიფო უშიშროების კომისრის,, სპეციალური წოდება.

1942-1943 წლებში მსახურობდა ლენინგრადის ოლქის შინსახკომის სამმართველოს საიდუმლო-პოლიტიკური განყოფილების უფროსად.

1943-1944 წლებში მსახურობდა სტავროპოლის მხარის შინსახკომის სამმართველოს უფროსის მოადგილედ.

1944-1947 წლებში მსახურობდა ყაზარდოს ასსრ სახელმწიფო უშიშროების სახალხო კომისრად (მინისტრად), ხოლო 1945-1947 წლებში ტიურინგიის მიწის (გერმანია) შინსახკომის-შსს-ს ოპერატიული სექტორის უფროსად.

1947 წლის 10 დეკემბერს იქნა დაპატიმრებული. 1951 წლის 17 ოქტომბერს მიესაჯა 10 წლით თავისუფლების აღკვეთა. იმავე წლის 30 ოქტომბერს მინისტრთა საბჭოს დადგენილებით ჩამოერთვა „გენერალ-მაიორის,, წოდება
„სამსახურობრივი მდგომარეობის ბოროტად გამოყენებისათვის და სოციალისტური ქონების დატაცებისათვის,,

1953 წლის 20 ივლისს იქნა განთავისუფლებული. იმავე წლის 15 აგვისტოს ის აღადგინეს გენერალ-მაიორის წოდებაში „სსრკ უმაღლესი სასამართლოს სამხედრო კოლეგიის გადაწყვეტილებით, საქმის შეწყვეტით და მისი სრული რეაბილიტაციით,,

შსს ორგანოდან დათხოვნილია 1953 წლის 1 აგვისტოს, ავადმყოფობის გამო.

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებული იყო

„ლენინის,, (1945), „წითელი დროშის,, (1944,1944,1944), „სამამულო ომის,, მე-II ხარ.(1944), „წითელი ვარსკვლავის,, (1942), „საპატიო ნიშნის,, (1943) ორდენებით.

მიღებული ჰქონდა *„ შინსახკომის დამსახურებული მუშაკის,,* (1942) სამკერდე ნიშანი, და ოქროს საათი წარწერით *„საბჭოთა მთავრობის დავალების ბრწყინვალე შესრულებისათვის,,*(1932).

გურგენ არუთინის-ძე დალიბალთიანი
(დ. 05.06.1926)
გენერალ-მაიორი (1971)

დაიბადა ტფილისის გუბერნიის, ბორჩალოს მაზრის, სოფელ დიდ არაგიალში (ახლ. ნინოწმინდის რაიონი, ავტორთა შენიშვნა), გლეხის ოჯახში.

1944 წელს, საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ, გაიწვიის საბჭოთა არმიაში და, გააგზავნეს მახაჩყალას ქვეით სასწავლებელში.

1961 წელს დაამთავრა ფრუნზეს სახ. სამხედრო აკადემია.

1947-1951 წლებში მსახურობდა ამიერკავკასიის სამხედრო ოლქში, ტამანის წითელდროშოვანი 89-ე მსროლელი დივიზიის, 526-ე ცალკეული პოლკის ოცმეთაურად (ქ. ეჩმიაძინი).

1951-1956 წლებში მსახურობდა იმავე პოლკის სასწავლო ასეულის მეთაურად.

1956-1957 წლებში მეთაურობდა ამიერკავკასიის სამხედრო ოლქის, 73-ე მექანიზირებული დივიზიის, 34-ე მსროლელი პოლკის ასეულს (ქ. ერევანი).

1957-1958 წლებში მსახურობდა იქვე, ბატალიონის შტაბის უფროსად.

1961-1963 წლებში მსახურობდა ამიერკავკასიის სამხედრო ოლქში, 295-ე მოტომსროლელი დივიზიის, 135-ე პოლკის ბატალიონის მეთაურად. (ქ. პრიშიბი, აზერბაიჯანის სსრ).

1963-1965 წლებში მსახურობდა ამიერკავკასიის სამხედრო ოლქის, მე-60 მსროლელი დივიზიის პოლკის მეთაურის მოადგილედ.

1965-1967 წლებში მსახურობდა იმავე პოლკის მეთაურად.

1967-1969 წლებში მსახურობდა ამიერკავკასიის სამხედრო ოლქის, 23-ე მოტომსროლელი დივიზიის მეთაურის მოადგილედ (ქ.კიროვობადი, აზერბაიჯანის სსრ).

1968 წელს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1969 წელს დაამთავრა ფრუნზეს სახ. სამხედრო აკადემიის, სამეთაურო შემადგენლობის მომზადების უმაღლესი აკადემიური კურსები.

1969-1975 წლებში მსახურობდა ციმბირის სამხედრო ოლქის, 242-ე მოტომსროლელი დივიზიის მეთაურად (ქ.აბაკანი).

1975-1980 წლებში მსახურობდა სამხრეთის ჯარების ჯგუფის, შტაბის უფროსის 1-ლ მოადგილედ (ქ.ბუდაპეშტი).

1978 წელს გახდა გენერალურ შტაბთან არსებული, უმაღლესი აკადემიური კურსების მსმენელი.

1980-1987 წლებში მსახურობდა ჩრდილი-კავკასიის სამხედრო ოლქის ჯარების სარდლის მოადგილედ საბრძოლო მომზადების დარგში (ქ.დონის როსტოვი).

1987-1991 წლებში იმყოფებოდა თადარიგში.

1991 წლიდან მსახურობდა სომხეთის რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოსთან არსებულ, თავდაცვის კომიტეტის მთავარი შტაბის უფროსად.

1991-1993 წლებში მსახურობდა სომხეთის შეიარაღებული ძალების მთავარი შტაბის უფროსად – სომხეთის თავდაცვის მინისტრის 1-ლ მოადგილედ.

1993-2007 წლებში- იყო სომხეთის პრეზიდენტის მრჩეველი – მთავარი სამხედრო ინსპექტორი.

2007 წლამდე მსახურობდა სომხეთის რესპუბლიკის თავდაცვის მინისტრის მთავარ მრჩეველად.

2007 წელს წლოვანების გამო გადადგა სამხედრო სამსახურიდან.

1992 წელს მიენიჭა „გენერალ-ლეიტენანტის,, სამხედრო წოდება.

1996 წლის 4 ივნისს მიენიჭა „გენერალ-პოლკოვნიკის,, სამხედრო წოდება.

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წითელი დროშის,, „წითელი ვარსკვლავის,, „სსრკ შეიარაღებულ ძალებში სამსახურისათვის,, მე-III ხარ.,სომხეთის რესპუბლიკის „საბრძოლო ჯვრის,, I-ი ხარ.(1998),ნერსეს შნორალის ორდენებით.

2001 წელს იქნა არჩეული ერევნის საპატიო მოქალაქედ.

ოჰანეს მისაკის-ძე ვართანოვი
(დ.23.01.1923)
ინჟინერ-გენერალ-ლეიტენანტი (1984)

დაიბადა ტფილისში.

1941 წელს დაამთავრა ბუინაქსკის ქვეითი სასწავლებელი და, 1955 წელს სამხედრო-სატრანსპორტო აკადემია.

საბჭოთა ჯარში მსახურობდა 1939 წლიდან.

მონაწილეობდა საბჭოთა კავშირის (1941-1945) წლების დიდ სამამულო ომში. ომი დაამთავრა მე-2 უკრაინის ფრონტის, 141-ე მსროლელი დივიზიის, საავტომობილო სამსახუროის უფროსად.

1980-1984 წლებში მსახურობდა ავღანეთის დემოკრატიულ რესპუბლიკაში (საბჭოთა ჯარების შეზღუდულ სამხედრო კონტინგენტში), თავდაცვის სამინისტროს ოპერატიული ჯგუფის შემადგენლობაში. დაკავებული იყო როგორც მე-40 არმიის, ისე ავღანეთის არმიის საავტომობილო ტექნიკის რემონტის ორგანიზაციის საკითხებით.

1984-1986 წლებში მსახურობდა თავდაცვის სამინისტროს მთავარი საავტომობილო სამმართველოს უფროსის მოადგილედ – მთავარი ტექნიკური სამმართველოს მთავარ ინჟინრად .

1986 წლის სექტემბერში გავიდა თადარიგში.

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებული იყო

ორი „წითელი ვარსკვლავის,, „სამამულო ომის,, I-ი ხარ.(1985), „შრომის წითელი დროშის,, ორი „საპატიო ნიშნის,, საპატიო ორდენით (რუსეთის ფედერაცია), ბულგარეთის ორდენით „9 სექტემბერი,, (მახვილებით)

სერგო ალფრედის-ძე ვართანოვი
(12.06.1932-07.06.1990)
სამედ.სამს.გენერალ-მაიორი (19.02.1982)

დაიბადა ტფილისში.

დაამთავრა თბილისის 43-ე ვაჟთა საშუალო სკოლა 1951 წელს, და იმავე წელს ჩააბარა ლენინგრადის კიროვის სახ. სამხედრო-სამედიცინო აკადემიაში. აკადემიის დამთავრების შემდეგ მსახურობდა სამხედრო ექიმად.

1966 წელს დაამთავრა ლენინგრადის კიროვის სახ. სამხედრო-სამედიცინო აკადემიის ექიმთა დახელოვნების ფაკულტეტი (საინფექციო დაავადებებში).

1966-1975 წლებში მსახურობდა 114-ე საოლქო სამხედრო ჰოსპიტლის ინფექციური განყოფილების უფროსად.

1975-1979 წლებში მსახურობდა 114-ე საოლქო სამხედრო ჰოსპიტლის უფროსად.

1979-1986 წლებში მსახურობდა მოსკოვის ჰაერსაწინალო თავდაცვის, მოსკოვის ოლქის სამედიცინო სამსახურის უფროსად.

1986 წელს გავიდა თადარიგში. მინიჭებული ჰქონდა „*მედიცინის მეცნიერებათა კანდიდატის*„ ხარისხი.

გარდაიცვალა ინფარქტისგან. დაკრძალულია მოსკოვში.

დაჯილდოებული იყო „საპატიო ნიშნის„ ორდენით.

ივანე დავითის-ძე ვეჯილოვი
(06.12.1894-16.06.1953)
არტილ. გენერალ-ლეიტენანტი (15.07.1943)

დაიბადა ტფილისის გუბერნიის, სოფ.ცარსკი კლიუჩში *(ახლ.ქ. დედოფლის-წყარო .ავტორთა შენიშვნა).*

1912 წელს დაამთავრა ტფილისის კადეტთა კორპუსი.

1914 წელს დაამთავრა პეტროგრადის საარტილერიო სასწავლებელი.

მონაწილეობდა (1914-1918) წლების პირველ მსოფლიო ომში, ღებულობდა მონაწილეობას სარიყამიშის ბრძოლაში, კავკასიის სამხედრო მოქმედებათა თეატრზე.

1918 წლიდან მსახურობდა წითელ არმიაში.

1925 წელს დაამთავრა მოსკოვის უმაღლესი საარტილერიო სასწავლებელი.

1952 წელს დაამთავრა ვოროშილოვის სახ. გენერალური შტაბის სამხედრო აკადემია.

1925-1930 წლებში მსახურობდა სომხეთის სამთო-მსროლელი დივიზიის პოლკის მეთაურად.

1939-1940 წლებში მონაწილეობდა სსრკ-ფინეთის ომში.

მონაწილეობდა (1941-1945) წლების სსრკ დიდ სამამულო ომში.

1941 წელს მსახურობდა სამხრეთის ფრონტის არტილერიის შტაბის უფროსად.

1942 წლის 10 იანვარს მიენიჭა „არტილერიის გენერალ-მაიორის,, სამხედრო წოდება.

მონაწილეობდა ოდესის დაცვაში, სტალინგრადის ბრძოლაში, ბელორუსიის, კორსუნ-შეფჩენკოვოს, ვისლა-ოდერის, პომერანიის და ბერლინის ოპერაციებში.

აგრეთვე მონაწილეობდა სევასტოპოლის, ბობრუისკის, ლუბლინოს, უნგრეთის რიგი ქალაქების, ზემო სილეზიის ბრძოლებსა და ბერლინის აღებაში.

მსახურობდა ფრონტის არტილერიის უფროსის მოადგილედ, წითელი არმიის შტაბის უფროსის მოადგილედ.

1943 წლის ივნისიდან მსახურობდა წითელი არმიის არტილერიის საბრძოლო მომზადების სამმართველოს უფროსად.

1946 წლიდან კითხულობდა ლექციებს გენერალური შტაბის აკადემიაში.

გარდაიცვალა მოსკოვში, დაკრძალულია იქვე.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო „ლენინის,, ორი „წითელი დროშის,, „სუვოროვის,, მე-III, „კუტუზოვის,, მე-III და „ბოგდან ხმელნიცკის,, მე-III ხარ.ორდენებით.

გაი ლაზარეს-ძე თუმანიანი
(12.05.1901 -20.11.1971)

სატანკო ჯარების გენერალ-ლეიტენანტი (19.04.1945)

დაიბადა ტფილისში.

1917 წელს დაამთავრა ტფილისის ვაჟთა გიმნაზიის 5 კლასი.

1924 წლიდან მსახურობდა წითელ არმიაში. ეკავა სხვა და სხვა თანამდებობები, მათ შორის, იყო სამხედრო კომისრის თანაშემწე, მთიელთა კავალერიის ეროვნული სკოლის სამხედრო კომისარი, 61-ე კავალერიის პოლკის მეთაურის თანაშემწე პოლიტნაწილში, წყნარი ოკეანის დივიზიის მე-3 პოლკის ბატალიონის მეთაური.

1920-ანი წლების დასაწყისში დაამთავრა სვერდლოვის სახ. კომუნისტური უნივერსიტეტი, ქ. მოსკოვში.

1929 წელს წარჩინებით დაამთავრა ფრუნზეს სახ. სამხედრო აკადემიის აღმოსავლეთმაცოდნეობის ფაკულტეტი.

მონაწილეობდა საბრძოლო მოქმედებებში, ჩინეთის აღმოსავლეთ რკინიგზაზე.

1930-1935 წლებში იმყოფებოდა წითელი არმიის შტაბის, სადაზვერვო სამმართველოს განკარგულებაში.

1935-1936 წლებში მუშაობდა საბჭოთა საკონსულოში, ქ. ხარბინში (ჩინეთი). იყო საკონსულოს 1-ი მდივანი, 1935 წლიდან განსაკუთრებულ დავალებათა თანამშრომელი, ხოლო 1936 წლის თებერვლიდან წითელი არმიის სადაზვერვო სამმართველოს სპეცგანყოფილება „A“-ს უფროსი.

1935 წლის 23 ნოემბერს მიენიჭა „ბრიგადის კომისრის,, სამხედრო წოდება.

ესპანეთში ომის დროს, იყო რესპუბლიკური არმიის სამხედრო მრჩეველი.

1940 წელს დაინიშნა სამხედრო-საინჟინრო აკადემიის კომისრად.

1940 წლის 19 ივნისს მიენიჭა „დივიზიის კომისრის,, სამხედრო წოდება.

მონაწილეობდა საბჭოთა კავშირ-ფინეთის ომში.

1942 წლის 6 დეკემბერს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის,, სამხედრო წოდება.

(1941-1945) წლების სსრკ დიდი სამამულო ომის დაწყებისთანავე, დაინიშნა ჩრდილო-დასავლეთის მიმართულების წარმომადგენლის რანგში, პარტიზანულ მოძრაობას ხელმძღვანელობდა და, მე-2 გვარდიული მსროლელი კორპუსის სამხედრო კომისრად, სადაც იმყოფებოდა 1942 წლის აპრილამდე.

1943 წლიდან იყო მე-2 სატანკო კორპუსის სამხედრო კომისარი (საბჭოთა კავშირის გმირის, გენერალ ლიზიუკოვის სარდლობით).

ა.ლიზიუკოვის, მე-5 არმიის სარდლად დანიშვნის შემდეგ, გენერლის თხოვნით, მასთან ერთად იქნა გადაყვანილი გენერალი თუმანიანიც.

მე-5 სატანკო არმიასთან ერთად მონაწილეობდა სტალინგრადთან გენერალ პაულიუსის მეთაურობით გერმანული არმიის დამარცხებაში.

სტალინგრადთან კონტრშეტევის დაწყებამდე, მოხდა არასასიამოვნო ეპიზოდი გენერალ თუმანიანის მონაწილეობით.

წაკინკლავებისას, მან გაარტყა მეთაურს, რომელიც წელავდა ბრძანების შესრულებას.

წითელი არმიის მთავარი პოლიტსამმართველოს უფროსმა, შჩერბაკოვმა მოახსენა სტალინს და, გამოთქვა მოსაზრება თუმანიანის საქმე გადაეცათ სამხედრო სასამართლოს. მაგრამ სტალინმა თქვა-„*თუმანიანს ვიცნობ, დაანებეთ მას თავი,*

1944 წლის 24 იანვარს დაინიშნა მე-6 სატანკო არმიის სამხედრო საბჭოს წევრად.

ომის შემდეგ, მე-6 სატანკო არმიასთან ერთად იქნა გადასროლილი შორეულ აღმოსავლეთში, სადაც მონაწილეობდა ბრძოლებში იაპონიის არმიასთან.

მოსკოვში დაბრუნების შემდეგ, მსახურობდა საბჭოთა არმიის, სტალინის სახ. ჯავშანსატანკო ჯარების სამხედრო აკადემიის, პოლიტგანყოფილების უფროსად, შემდეგ კი თავდაცვის სამინისტროს სამხედრო-საჰაერო ძალების მთავარი სამმართველოს პოლიტგანყოფილების უფროსად.

1956 წელს მიენიჭა ისტორიის მეცნიერებათა კანდიდატის სამეცნიერო ხარისხი.

1969 წელს წლოვანების გამო გადადგა სამხედრო სამსახურიდან.

1969-1971 წლებში მოღვაწეობდა მოსკოვის საავიაციო ინსტიტუტში.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

ორი „ლენინის,, ექვსი „წითელი დროშის,, „სუვოროვის,, მე-II, „კუტუზოვის,, I-ი, „ბოგდან ხმელნიცკის,, I-ი ხარ., „შრომის წითელი დროშის,, და „წითელი ვარსკვლავის,, ორდენებით.

გენერალ-ლეიტენანტ გ.ლ.თუმანიანის საფლავი მოსკოვში, ნოვოდევიჩიეს სასაფლაოზე.

ივანე გრიგოლის-ძე იარამიშვი
(11.01.1906-1979)

საინჟ.-ტექნ.სამს.გენერალ-მაიორი (23.02.1952)

დაიბადა ტფილისში.

დაამთავრა დერბენდის საქალაქო რეალური სასწავლებელი.

1920 წლიდან მსახურობდა წითელ არმიაში.

1924-1926 წლებში სწავლობდა ლენინგრადის სამხედრო-ტექნიკურ სასწავლებელში.

სასწავლებლის დამთავრების შემდეგ, განაწილებული იყო სამხედრო სამსახურის გასაგრძელებლად ქ.ნიკოლაევში (უკრაინა). მალევე ის გადაჰყავთ ქ.სევასტოპოლში, შავი ზღვის ფლოტის ავიაციის მე-60 ესკადრილიის ბორტის ტექნიკოსად.

1928-1933 წლებში, თანამიმდევრულად მსახურობდა – უფროს ტექნიკოსად, რაზმის უმცროს ინჟინრად, ესკადრილიის უფროს ინჟინრად და ჯგუფის ინჟინრად.

1935 წელს, ლენინგრადის სამხედრო-საჰაერო ძალების ინჟინერთა კურსების დამთავრების შემდეგ, ბრუნდება სევასტოპოლში და, ინიშნება წითელდროშოვანი შავი ზღვის ფლოტის, ავიაესკადრილიის უფროს ინჟინრად.

(1941-1945) წლების სსრკ დიდი სამამულო ომის პირველ თვეებში, მის დაქვემდებარებაში მყოფი, შავი ზღვის ავიაციის სარემონტო სამსახურები, ყველაფერს აკეთებდნენ, რათა დროულად დაებრუნებინათ მწყობრში დაზიანებული მანქანები. განსაკუთრებულად დამძიმდა მუშაობა მაშინ, როცა გერმანელებმა წამოიწყეს შეტევა სევასტოპოლზე.

ფლოტის ავიაცია კეტავდა გასასვლელებს ქალაქთან და პორტთან. უმძიმეს პირობებში იქნა გარემონტებული და დაბრუნებული მწყობრში, ბრძოლებში დაზიანებული უამრავი თვითმფრინავი.

ინჟინერ-პოლკოვნიკი იარამიშვიტი უკეთებდა რა ორგანიზებას მთელ ამ სამუშაოს, ეყრდნობოდა არა მხოლოდ თავის ცოდნას, ასევე სხვა ფლოტების გააზრებული პრაქტიკის ნოვატორობასაც.

ომის შემდგომ პერიოდში ეკავა ფლოტის სამხედრო-საჰაერო ძალებში საპასუხისმგებლო თანამდებობები.

1949 წელს მან დაამთავრა ჟუკოვსკის სახ. სამხედრო-საინჟინერიო აკადემიასთან არსებული, ინჟინერთა დახელოვნების კურსები.

1968 წელს გადადგა სამხედრო სამსახურიდან.

იქნა არჩეული გმირ-ქალაქ სევასტოპოლის საპატიო მოქალაქედ.

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებული იყო

სამი „ლენინის,, , სამი „წითელი დროშის,, და სამი „წითელი ვარსკვლავის,, ორდენებით.

ქრისტეფორე ივანეს-ძე ივანიანი
(20.12.1920-30.08.1999)
არტილერიის გენერალ-მაიორი (23.02.1968)

დაიბადა ტფილისში.

1940 წელს დაამთავრა თბილისის საარტილერიო სასწავლებელი, და დაიწყო სამხედრო სამსახური ოცმეთაურად, ჩრდილო-კავკასიის სამხედრო ოლქში.

აქტიურ მონაწილეობა ღებულობდა (1941-1945) წლების, სსრკ დიდ სამამულო ომში. ომი დაამთავრა ჩეხოსლოვაკიაში.

1941-1942 წლებში მეთაურობდა 59-ე პოლკის მსუბუქ არტილერიას.

1942-1943 წლებში მეთაურობდა 36-ე არმიის, საზღვაო ქვეითების 76-ე ბრიგადას.

1943-1944 წლებში მეთაურობდა 195-ე სამთო-ნაღმტყოსან პოლკს.

1944 წელს დაინიშნა 318-ე სამთო-მსროლელი დივიზიის პოლკის მეთაურად.

1944-1945 წლებში მეთაურობდა 128-ე მსროლელ დივიზიას.

1946-1949 წლებში სწავლობდა მ.ფრუნზეს სახ. სამხედრო აკადემიაში.

1949-1952 წლებში მსახურობდა საარტილერიო კორპუსის საბრძოლო მომზადების განყოფილების უფროსად.

1952-1955 წლებში მეთაურობდა 280-ე გვარდიულ გამანადგურებელ ტანკსაწინააღმდეგო პოლკს (გერმანიაში საბჭოთა ჯარების ჯგუფში).

1955-1956 წლებში სწავლობდა გენერალური შტაბის სამხედრო აკადემიაში.

1956-1958 წლებში მეთაურობდა ცალკეულ გვარდიულ გამანადგურებელ-ტანსაწინააღმდეგო ბრიგადას.

1958-1961 წლებში ხელმძღვანელობდა ოდესის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამხედრო კათედრას.

1962 წელს დაამთავრა ლენინგრადის საარტილერიო აკადემიასთან არსებული კურსები.

1962-1968 წლებში მეთურობდა 52-ე მსროლელ ბრიგადას (ოდეის სამხედრო ოლქში).

1968-1973 წლებში მსახურობდა მე-14 არმიის სარაკეტო ჯარების და არტილერიის უფროსად (ოდეის სამხედრო ოლქში).

1973-1978 წლებში მსახურობდა ამიერკავკასიის სამხედრო ოლქის სარაკეტო ჯარების და არტილერიის უფროსის მოადგილედ.

40-წლიანი სამხედრო სამსახურის შემდეგ, იმიერბაიკალის სამხედრო ოლქის სარაკეტო ჯარებისა და არტილერიის სარდლის თანამდებობიდან, 1978 წელს გავიდა თადარიგში.

1978-1992 წლებში იმყოფებოდა პენსიაში და, ცხოვრობდა ლენინგრადში.

1992 წლის ივლისში ჩამოვიდა ომით გახვეულ ყარაბაღში და, სექტემბერში დაინიშნა მთიანი ყარაბაღის რესპუბლიკის თავდაცვის კომიტეტის თავმჯდომარის მრჩეველად. შემდგომში იყო მთიანი ყარაბაღის რესპუბლიკის სარდლის 1-ი მოადგილე, თავდაცვის მინისტრის მოადგილე, მთიანი ყარაბაღის რესპუბლიკის პრეზიდენტთან არსებული საინსპექციო კომისიის თავმჯდომარე.

1993 წელს მას მიენიჭა მთიანი ყარაბაღის რესპუბლიკის შეიარაღებული ძალების „გენერალ-ლეიტენანტის,, სამხედრო წოდება.

1995-1996 წლებში მეთაურობდა ახლადშექმნილ სამთო-საარტილერიო ბრიგადას.

1997 წლის იანვარ-ივნისში - მსახურობდა მთიანი ყარაბაღის რესპუბლიკის თავდაცვის მინისტრის მოადგილედ.

1997 წელს, ჯანმრთელობის გამო გაემგზავრა სანქტ-პეტერბურგში, სადაც გადიოდა მკურნალობის ინტენსიურ კურსს. გარდაიცავლა იქვე.

გენერალი ივანიანი პირადად აკონტროლებდა სამხედრო მშენებლობას და საკმაოდ მკაცრად სჯდიდა მათ, ვინც არ ასრულებდა მის დავალებებს.

ბრძოლის ველიდან მისი ბრძანებით იქნა გატანილი მოწიმნააღმდეგის ტექნიკის დიდი რაოდენობა, რომელიც რემონტდებოდა უკვე ყარაბაღის თავდაცვის არმიის მიერ.

გენერალი ივანიანი იყენებდა (1941-1945) წლების სსრკ დიდ სამამულო ომში მიღებულ გამოცდილებას, სამხედრო ეშმაკობებს, რომელთა დახმარებითაც მკვეთრად მცირდებოდა ბრძოლის ველზე დაღუპულთა რიცხვი.

გენერალი ივანიანი პირადად მონაწილეობდა საბრძოლო ოპერაციებში (რამოდენიმე ჯერ იყო სერიოზულად დაჭრილი, როცა მისი მანქანა აფეთქდა ნაღმზე), შექმნა საარტილერიო სასწავლო ცენტრი, რომელიც გაიარა ათასობით ჯარისკაცმა და ოფიცერმა.

ყარაბაღის ომის შემდეგ, გენერალ-ლეიტენანტი ივანიანი კიდევ რამოდენიმე ხანს მეთაურობდა სომხეთის არმიის ერთ-ერთ ბრიგადას.

იყო რა ყველაზე უხუცესი ოფიცერი სომხეთის არმიაში, 1997 წელს, 77 წლის ასაკში გადადგა სამხედრო სამსახურიდან.

2000 წელს მისი სახელი მიენიჭა ერთ-ერთ დასახლებულ პუნქტს მთიან ყარაბაღში, სამხედრო-სპორტულ ლიცეუმს და სთეფანაქერთის სამხედრო სასწავლებელს.

2000 წლის 1 სექტემბერს განსაკუთრებული დამსახურებისათვის მთიანი ყარაბაღის რესპუბლიკის დაცვის საქმეში და, ამავდროულად გამოჩენილი მამაცობისა და პირადი თავდადებისათვის, სიკვდილის შემდეგ მიენიჭა „ოქროს არწივის,, ორდენი.

გარდა ამისა დაჯილდოებული იყო „საბრძოლო ჯვრის,, I-ი ხარისხით.

საბრძოლო დამსახურებისათვის (1941-1945) სსრკ დიდ სამამულო ომში დაჯილდოებული იყო

ორი „ლენინის,, „წითელი დროშის,, , „სუვოროვის,, მე-III ხარ., და სამი „წითელი ვარსკვლავის,, ორდენებით.

გენერალ ქ.ი.ივანიანის საფლავი

გაბრიელ სტეფანეს-ძე კამოევი
(01.02.1910-18.03.1960)
არტილერიის გენერალ-მაიორი (23.02.1958)

დაიბადა ბათუმის ოლქში, მეფის არმიის პოლკოვნიკის ოჯახში.

1922 წელს შევიდა წითელ არმიაში, სამუსიკო გუნდის აღსაზრდელად. მალევე ის გადაჰყავთ მომდევნო სამსახურის გასაგრძელებლად მთავრობის მისიონერების სახ. გაერთიანებულ სამხედრო სკოლაში, ქ.ერევანში.

1926 წლის ოქტომბერში, ნამდვილი სამხედრო სამსახურის დამთავრებისთანავე, რჩება ჯარში ზემსახურად.

1927 წლის სექტემბერში ჩაირიცხა მოსკოვის სამხედრო-საარტილერიო სკოლის სამეთაურო საშუალო შემადგენლობაში. 1931 წელს ის ამთავრებს სკოლას 1-ი თანრიგით და, ინიშნება 74-ე საარტილერიო პოლკის ოცმეთაურად.

1934 წელს კამოევი ამთავრებს ფიზიკური კულტურის სახელმწიფო ცენტრალური ინსტიტუტის სამხედრო ფაკულტეტს და, მას ნიშნავენ ჩრდილო-კავკასიის სამხედრო ოლქის, ტამანის 74-ე მსროლელი დივიზიის ფიზიკური მომზადების ინსტრუქტორად.

1938 წელს ინიშნება საარტილერიო დივიზიონის მეთაურად. მალევე ის ინიშნება 182-ე საარტილერიო პოლკის შტაბის უფროსად.

აქტიურად მონაწილეობდა (1941-1945) წლების სსრკ დიდ სამამულო ომში.

1941-1943 წლებში მაიორი კამოევი მეთაურობდა 22-ე მსროლელი დივიზიის 157-ე საარტილერიო პოლკს.

დივიზიის შემადგენლობაში, მისი პოლკი მონაწილეობდა საბჭოთა კავშირ-გერმანიის ფრონტის სხვა და სხვა მონაკვეთებზე წარმოებულ ბრძოლებში.

ომის უკანასკნელი დღეები მან გაატარა მსროლელი დივიზიის არტილერიის სარდლის თანამდებობაზე.

1947 წელს მას მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება და დაინიშნა შენაერთის არტილერიის სარდლად.

1950 წელს მან დაუსწრებლად დაამთავრა ფრუნზეს სახ. სამხედრო აკადემიის ფაკულტეტის სრული კურსი.

1955 წელს პოლკოვნიკმა გამოევმა *ოქროს მედალზე* დაამთავრა გენერალური შტაბის სამხედრო აკადემიის ძირითადი კურსი და დაინიშნა სამხედრო ოლქის არტილერიის შტაბის უფროსად.

1958-1960 წლებში გენერალი გამოევი მსახურობდა სამხედრო ოლქის სარაკეტო ჯარების და არტილერიის სარდლად.

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებული იყო

სამი „ლენინის,, სამი „წითელი დროშის,, და „წითელი ვარსკვლავის,, ორდენებით.

სტეფანე ილიას-ძე კინოსიანი
(1900-29.09.1965)
გენერალ-ლეიტენანტი (19.04.1945)

დაიბადა ტფილისის გუბერნიის, ბორჩალოს მაზრის, სოფ.სათხაში, გლეხის ოჯახში.

სოფლის სკოლის დამთავრების შემდეგ, მოეწყო ახალქლაქის დაწყებით სასწავლებელში. 1918 წელს მშობლებთან ერთად გადავიდა საცხოვრებლად ტფილისის მაზრის, დაბა წალკაში.

1920 წელს, კინოსიანი შედის წითელ არმიაში.

1923 წელს მეთაურობა აგზავნის მას სასწავლებლად მოსკოვში, სრულიად რუსეთის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის სახ. წითელი არმიის 1-ლ საბჭოთა გაერთიანებულ სამხედრო სკოლაში, რომელსაც ის წარმატებით ამთავრებს ორ წელიწადში და, მას ტოვებენ სკოლაში სასწავლო ოცეულის მეთაურად.

ბევრ შრომას სდებდა ის სამეთაურო კადრების სწავლის და აღზრდის საქმეში. 1926 წლის გაზაფხულზე იგი გადაიყვანეს ერევანში, სომხურ სამხედრო სკოლაში, ხოლო ეროვნულ ნაციონალური სკოლების გაერთიანების შემდეგ, მას აგზავნიან ტფილისში, ამიერკავკასიის სამხედრო სკოლაში. აქ მან დაჰყო ექვსი წელი. მსახურობდა ასეულის მეთაურის თანაშემწედ, კურსანტთა ასეულის მეთაურად, სკოლის სასწავლო განყოფილების უფროსის თანაშემწედ. 1933 წელს კინოსიანი გახდა მ.ფრუნზეს სახ. სამხედრო აკადემიის ძირითადი ფაკულტეტის მსმენელი.

1936 წლის ნოემბერში მან დაამთავრა სწავლა აკადემიაში 1-ი ხარისხის დიპლომით და, დაინიშნა 48-ე მსროლელი დივიზიის შტაბის 1-ი ნაწილის უფროსად.

ერთ წელზე მეტი უხდებოდა მას შეთავსებით, დივიზიის შტაბის უფროსის თანამდებობის შესრულება. კინოსაიანმა ღირსეულად შეძლო მასზე დაკისრებული მოვალეობების შესრულება. ამავე პერიოდში ის იმსახურებს ნიჭიერი ორგანიზატორის რეპუტაციას, რომელმაც ბრწყინვალედ იცის საშტაბო სამუშაო.

1939 წლის ზაფხულში კინოსიანი ინიშნება კიევის განსაკუთრებული სამხედრო ოლქის შტაბის განყოფილების უფროსის თანაშემწედ.

ამ თანამდებობაზე ის უფრო აფართოვებს და აღრმავებს თავის ოპერატიულ-ტაქტიკურ თვალთახედვას, ძირფესვიანად ითვისებს მუშაობას საარმიო აპარატში, აგრეთვე ოპერაციების დაგეგმარებას. ის ხშირად არის ჯარებში, ოსტატურად ითვისებს თავის თავში მაღალ სამეთაურო მომთხოვნილობას, ყოველდღიურ ზრუნვას და იჩენდა ხალხისადმი ყურადღებას.

დაქვემდებარებულ ხელქვეითებთან და უფროს მეთაურებში იმსახურებს გამოცდილი და ყოველმხრივ მომზადებული ოფიცრის სამართლიან ავტორიტეტს.

1939 წელს კინოსიანი, კორპუსის ცხენოსან-მექანიზირებული ჯგუფის შემადგენლობაში და შტაბის განყოფილების უფროსის თანამდებობაზე მყოფი, მონაწილეობს დასავლეთ ბელორუსიის განთავისუფლებაში.

1939-1940 წლებში პოლკოვნიკი კინოსიანი მონაწილეობს სსრკ- ფინეთის ომში.

მკაცრი ზამთრის პირობებში და, მოწინააღმდეგის ძლიერი გამაგრებების პირობებში, სამხედრო მოქმედებები იქცა საბრძოლო დახელოვნების კარგ სკოლად. აქ ღრმად გაიხსნა მისი სამეთაურო ნიჭი და პირადი საბრძოლო თვისებები.

1940 წლის დეკემბერში პოლკოვნიკი კინოსიანი დაინიშნა ბალტიისპირეთის განსაკუთრებული სამხედრო ოლქის, შტაბის ოპერატიული განყოფილების 1-ი ქვეგანყოფილების უფროსად.

(1941-1945) წლების სსრკ დიდი სამამულო ომის დაწყებისთანავე, პოლკოვნიკი კინოსიანი დაინიშნა 33-ე არმიის (რომელიც შეიქმნა მოსკოვის სამხედრო ოლქში 1941 წლის ივლისში), შტაბის ოპერატიული განყოფილების უფროსად.

1942 წლის 17 ნოემბერს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის,, სამხედრო წოდება.

მომდევნო სამხედრო სამსახური განაგრძო 49-ე არმიაში. მონაწილეობდა ბელორუსიის ოპერაციაში, პოლონეთის და გერმანიის განთავისუფლებაში.

ჰქონდა უმაღლესი მთავარსარდლის, ი.სტალინის 12 მადლობა.

ომის შემდგომ პერიოდში მსახურობდა რიგი სამხედრო ოლქების შტაბის უფროსად.

1950 წელს კ.ვოროშილოვის სახ. გენერალური შტაბის დამთავრების შემდეგ, დარჩა აკადემიაში სამეცნიერო სამუშაოზე.

გენერალ-ლეიტენანტმა კინოსიანმა, დიდი სამამულო ომის დროს, მსახურობდა რა არმიის შტაბის უფროსად და, ომის შემდგომ პერიოდში - სამხედრო ოლქის შტაბის უფროსად, დააგროვა მდიდარი პრაქტუკული გამოცდილება ოპერაციებში ჯარების მართვის ორგანიზაციის საქმეში. სისტემატურად მუშაობდა თავის თავზე, 1956 წელს დაიცვა დისერტაცია და მიენიჭა სამხედრო მეცნიერებათა კანდიდატის ხარისხი.

1964 წელს გენერალი კინოსიანი ავადმყოფობის გამო გადადგა სამხედრო სამსახურიდან.

გარდაიცვალა უეცრად. დაკრძალულია მოსკოვში, ვაგანკოვოს სასაფლაოზე.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო „ლენინის,, (1945), „წითელი დროშის,, (1940,1942,1944,1945,1950), „სუვოროვის,, მე- II (1943), „კუტუზოვის,, I-ი და მე – II (1943), „ბოგდან ხმელნიცკის,, I-ი ხარ.(1944), ორდენებით.

მიღებული ჰქონდა პოლონეთის ჯილდოები-

„ვირტუტი მილიტარის,, ორდენი (1945) და „გრიუნვალდის ჯვარი,, მე-II ხარ.(1945)

გენერალ-ლეიტენანტ ს.ი.კინოსიანის საფლავი ვაგანკოვოს სასაფლაოზე

კონსტანტინე არკადის-ძე ლაზარევი
(20.03.1903-29.01.1979)
გენერალ-მაიორი(1949)

დაიბადა ტფილისში.

1920 წელს შევიდა წითელ არმიაში. იბრძოდა ჩრდილო კავკასიაში (დაღესტანში). მსახურობდა სარკინიგზო ჯარებში-ოცმეთაურად, ასმეთაურად, სარკინიგზო სასწავლო პოლკის მეთაურის თანაშემწედ.

1926 წელს დაამთავრა ლენინგრადის კავშირგაბმულობის უმაღლესი სამხედრო სასწავლებელი, 1941 წელს ფრუნზეს სახ. სამხედრო აკადემია და 1950 წელს უმაღლესი აკადემიური კურსები.

(1941-1945) წლების სსრკ დიდი სამამულო ომის დროს, მსახურობდა იმიერბაიკალის ფრონტის, არმიის შტაბის უფროსად, შემდეგ საარტილერიო ბრიგადის მეთაურად.

1942 წლის თებერვლიდან, მეთაურობდა კურსანტთა ცალკეულ მსროლელ ბრიგადას, ხოლო 1943 წლის ივნისიდან 1945 წლის ნოემბრამდე მეთაურობდა მსროლელ დივიზიას.

მონაწილეობდა საბრძოლო ოპერაციებში შორეულ აღმოსავლეთში.

1950 წელს დაამთავრა გენერალური შტაბის აკადემია.

1954-1956 წლებში მსახურობდა ნოვოსიბირსკის ქვეითი სასწავლებლის უფროსად.

1956-1958 წლებში მსახურობდა ლენინგრადის სუვოროვის, ოფიცერთა სამხედრო სასწავლებლის უფროსად.

1958-1960 წლებში მსახურობდა სუვოროვის სამხედრო სასწავლებლის უფროსად.

1960 წელს გავიდა თადარიგში.

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებული იყო

სამი „ლენინის,, სამი „წითელი დროშის,, და ორი „წითელი ვარსკვლავის,, ორდენებით.

რუბენ გრიგოლის-ძე მადალოვი
(დ.1935)
გენერალ-ლეიტენანტი (09.05.1984)

დაიბადა ტფილისში.

1952 წელს საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ, შევიდა თბილისის ქვეით სასწავლებელში, რომელიც დაამთავრა 1955 წელს. მსახურობდა ამიერკავკასიის სამხედრო ოლქის ნაწილებში, ოცმეთაურად, ასმეთაურის მოადგილედ, ასმეთაურად.

დაამთავრა ფრუნზეს სახ. სამხედრო აკადემია.

1979 წლის 8 მაისს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის,, სამხედრო წოდება.

1991 წლამდე მსახურობდა შუა აზიის სამხედრო ოლქის სარდლის მოადგილედ, უმაღლეს სამხედრო დაწესებულებებში გარეშე სამხედრო მომზადების დარგში.

1991-1995 წლებში მსახურობდა რუსეთის სამაშველო სამსახურში.

1995 წელს გავიდა თადარიგში. ცხოვრობს ქ.დონის როსტოვში.

დაჯილდოებულია „წითელი ვარსკვლავის,, „სსრკ შეიარაღებულ ძალებში სამსახურისათვის,, მე-III ხარ. ორდენებით და სამაშველო სამსახურის საუწყებო ჯილდოებით.

სტეფანე სოლომონის-ძე მამულაძე
(1902-26.09.1976)
გენერალ-ლეიტენანტი (09.07.1945)

დაიბადა ტფილისში, ვაჭრის ოჯახში.

დაამთავრა ტფილისის ვაჟთა № 4 სკოლა 1920 წელს და, საკავშირო საგეგმო აკადემია 1931 წელს.

1917-1919 წლებში მუშაობდა ტფილისის კერძო საწარმოში მეთუნუქედ.

1921-1922 წლებში მუშაობდა ტფილისის მე-X რაიონის მილიციის კომისარიატში. 1922 წლიდან მსახურობდა წითელ არმიაში რიგითად, შემდეგ მე-3 ქართული მსროლელი დივიზიის, პარტიული ბიუროს მდივნად და, სამხედრო კომისრად.

1922-1923 წლებში მსახურობდა 1-ი ქართული მსროლელი დივიზიის, პოლიტგანყოფილების საორგანიზაციო ქვეგანყოფილების უფროსად.

1923-1924 წლებში მუშაობდა საქართველოს ცეკას, აფხაზეთის საოლქო კომიტეტის ინსტრუქტორად.

1924 წელს მუშაობდა გაზეთ „ტრუდოვია აბხაზიას“, რედკოლეგიის წევრად და ამავე გაზეთის პასუხისმგებელი რედაქტორის მოადგილედ.

1924-1925 წლებში მუშაობდა განათლების მუშაკთა, აფხაზეთის კავშირის თავმჯდომარედ. 1925-1926 წლებში მუშაობდა საქართველოს ცეკას ქ.სოხუმის ქალაქკომის პასუხისმგებელ მდივნად.

1926 წელს დაინიშნა საქართველოს ცეკას, აფხაზეთის საოლქო კომიტეტის პროპაგანდის და აგიტაციის განყოფილების გამგედ.

1926-1927 წლებში მუშაობდა სოხუმის მაზრის პასუხისმგებელ მდივნად.

1927-1928 წლებში მუშაობდა საქართველოს ცეკას ინსტრუქტორად.

1928 წელს დაინიშნა საქართველოს ცეკას საინფორმაციო ქვეგანყოფილების გამგედ.

1928-1929 წლებში მუშაობდა საქართველოს ცეკას ინფორმატორად.

1929-1930 წლებში მუშაობდა საქართველოს ცეკას პასუხისმგებელი მდივნის თანაშემწედ.

1930-1931 წლებში მუშაობდა საქართველოს ცეკას საორგანიზაციო განყოფილების, პარტიული მშენებლობის სექტორის გამგედ და, საორგანიზაციო განყოფილების გამგის მოადგილედ.

1931-1932 წლებში მუშაობდა ყაზახეთის სსრ სამხარეო კომიტეტის 1-ი მდივნის თანაშემწედ.

1932-1933 წლებში მუშაობდა გაზეტ „კაზახსტანსკაია პრავდას,, პასუხისმგებელი მდივნის მოადგილედ და, ქ. პრიბალხაშის (ყაზახეთის სსრ) რაიკომის პასუხისმგებელ მდივნად.

1933-1934 წლებში მუშაობდა უკრაინის სსრ-ში ქ.დნეპროპეტროვსკის პეტროვსკის სახ. მეტალურგიული ქარხნის პარტიული კომიტეტის, სააგაიტაციო-სამასო განყოფილების გამგედ და, პარტიული კომიტეტის მდივნის მოადგილედ.

1934-1936 წლებში მუშაობდა ამიერკავკასიის სამხარეო კომიტეტის საბჭოთა ვაჭრობის განყოფილების გამგის მოადგილედ.

1936 წელს დაინიშნა საქართველოს ცეკას, ხელმძღვანელი პარტიული მუშაკების განყოფილების გამგის მოადგილედ.

1936-1937 წლებში მუშაობდა საქართველოს ცეკას, ხელმძღვანელი პარტიული მუშაკების განყოფილების გამგედ.

1937-1938 წლებში მუშაობდა საქართველოს ცეკას, თბილისის საქალაქო კომიტეტის მე-3 მდივნად.

1938 წელს დაინიშნა საქართველოს ცეკას, სოფლის მეურნეობის განყოფილების გამგედ.

1939 წლიდან მსახურობდა შინსახკომის -შსს-ს სისტემაში.

1939 წელს დაინიშნა სსრკ შინსახკომის -სამდივნოს უფროსის 1-ლ მოადგილედ.

1946 წლამდე მსახურობდა შსს-ს სეკრეტარიატის უფროსად.

1943 წლის 14 თებერვალს მიენიჭა „სახელმწიფო უშიშროების მე-III რანგის კომისრის წოდება,, 1946-1953 წლებში მუშაობდა სსრკ შსს მინისტრის მოადგილედ, იყო შსს კოლეგიის წევრი.

1953 წლის 30 ივნისს დააპატიმრეს „ბერიას საქმესთან,, დაკავშირებით, და 1954 წლის 28 სექტემბერს მიუსაჯეს 14 წლით თავისუფლების აღკვეთა.

1968 წლის 28 ივნისს გაათავისუფლეს საპატიმროდან. პატიმრობას იხდიდა ვლადიმერის ციხეში. არ იქნა რეაბილიტირებული.

დაჯილდოებული იყო

„ლენინის,, (1949, 1952), „წითელი დროშის,, (1940,1943), „წითელი ვარსკვლავის,, (1944,1951), „სამამულო ომის,, I-ი ხარ.(1945) ორდენებით.

მიღებული ჰქონდა „შინსახკომის დამსახურებული მუშაკის,, (1942) სამკერდე ნიშანი.

**პეტრე პეტრეს-პე მანსვეტოვი
შინ.სამს. გენერალ-ლეიტენანტი**

მონაწილეობდა საბჭოთა კავშირის (1941-1945) წლების დიდ სამამულო ომში.

1964 წლის დეკემბერ-1967 წლის თებერვალში -მუშაობდა ლენინგრადის ოლქის სამოქალაქო თავდაცვის შტაბის უფროსად.

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებული იყო

სამი „წითელი დროშის,, „შრომის წითელი დროშის,, ორი „სამამულო ომის,, I-ი ხარ., და ორი „წითელი ვარსკვლავის,, ორდენებით.

გიორგი იოსების-ძე მარტიროსოვი
(1906- 1955 წ. შემდ.)
გენერალ-მაიორი (09.07.1945)

დაიბადა ტფილისში, ვაჭრის ოჯახში.

1919 წელს დაამთავრა სკოლა ტფილისში.

1922 წლიდან მსახურობდა უშიშროების ორგანოებში.

1922-1923 წლებში მსახურობდა აზერბაიჯანის საგანგებო კომისიის, განსაკუთრებული განყოფილების კურიერად.

1923-1926 წლებში მუშაობდა განსაკუთრებული კომისიის მე-2 დივიზიის, განსაკუთრებული განყოფილების საქმის მწარმოებლად (ქ.ბაქო).

1926-1929 წლებში მსახურობდა სახელმწიფო პოლიტიკური სამმართველოს, მე-3 დივიზიის განსაკუთრებული განყოფილების რწმუნებულის თანაშემწედ (ქ.ლენინაკანი).

1929 წელს დაინიშნა მე-3 კავალერიის დივიზიის, პოლკის განსაკუთრებული განყოფილების რწმუნებულად (დ.მანგლისი, საქართველოს სსრ).

1929-1930 წლებში სწავლობდა გაერთიანებული სახელმწიფო პოლიტიკური სამმართველოს მესაზღვრეთა უმღლეს სკოლაში.

1930-1932 წლებში მსახურობდა სახელმწიფო პოლიტიკური სამმართველოს, მე-3 დივიზიის განსაკუთრებული განყოფილების რწმუნებულად (ქ.ლენინაკანი).

1932-1935 წლებში მსახურობდა ამიერკავკასიის შინსახკომის - გაერთიანებული სახელმწიფო პოლიტიკური სამმართველოს, განსაკუთრებული განყოფილების სრულუფლებიანი წარმომადგენლის, უფროს ოპერ-რწმუნებულად.

1935-1937 წლებში მსახურობდა შინსახკომის ქ.გაგრის სასაზღვრო კომენდანტად.

1937-1939 წლებში მსახურობდა შინსახკომის, გაგრის განყოფილების, მე-3 ქვეგანყოფილების უფროსად.

1939 წელს დაინიშნა ამიერკავკასიის რკინიგზის სადგურ ბაქოს შინსახკომის საგზაო-სატრანსპორტო განყოფილების უფროსად.

1939-1940 წლებში მსახურობდა ბელორუსის რკინიგზის შინსახკომის საგზაო-სატრანსპორტო განყოფილების უფროსად.

1940-1941 წლებში მსახურობდა ლატვიის რკინიგზის შინსახკომის საგზაო-სატრანსპორტო განყოფილების უფროსად.

პოლიტიურის გადაწყვეტილებით, შინსახკომის მიერ იქნა დამტკიცებული სომხეთის სსრ-ში აეროდრომების მშენებლობის რწმუნებულად.

1941-1943 წლებში იყო სომხეთის სსრ შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარი.

1943 წლის 14 თებერვალს მიენიჭა „სახელმწიფო უშიშროების კომისრის,, წოდება.

1943-1945 წლებში მსახურობდა სომხეთის სსრ სახელმწიფო უშიშროების სახალხო კომისრად.

1945-1947 წლებში მსახურობდა შინსახკომის-შსს-სახელმწიფო უშიშროების ოპერატიული სექტორის უფროსად გერმანიაში (საქსონიისა და ჰალლეს პროვინციებში), ამავდროულად, 1947-1951 წლებში მუშაობდა გორკის ოლქის, სახელმწიფო უშიშროების სამინისტროს, სამმართველოს უფროსის მოადგილედ.

1951-1952 წლებში მუშაობდა გორკის ოლქის, სახელმწიფო უშიშროების სამინისტროს სამმართველოს უფროსად.

1952-1953 წლებში მუშაობდა სომხეთის სსრ სახელმწიფო უშიშროების მინისტრად.

1953-1954 წლებში მუშაობდა სომხეთის სსრ შინაგან საქმეთა მინისტრად.

1954-1955 წლებში მუშაობდა არხანგელსკის ოლქის სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტის, სამმართველოს უფროსად.

1955 წლიდან იმყოფებოდა სსრკ მინისტრთა საბჭოსთან არსებულ, სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტის, კადრების სამმართველოს განკარგულებაში.

1955 წლის 23 მაისს დათხოვნილ იქნა სამსახურეობრივი შეუფერებლობის გამო.

უშიშროების ორგანოების თანამშრომელთა შორის სარგებლობდა დიდი ავტორიტეტით, ხასიათით იყო ცოტა მკაცრი, მაგრამ სამართლიანი, გვერდში ედგა თავის თამანამშრომლებს.

პირადად კურირებდა სადაზვერვო სამსახურს, ერკვეოდა დაზვერვის ტექნოლოგიურ პროცესში, შეეძლო ყურადღებით მოესმინა ადამიანებისათვის, ვერ იტანდა მლიქვნელებს და აფერისტებს.

დაჯილდოებული იყო

„ლენინის,, (1950), „წითელი დროშის,, (1943,1944) და „წითელი ვარსკვლავის,, (1941) ორდენებით.

მიღებული ჰქონდა *„შინსახკომის დამსახურებული მუშაკის,, (1942)* სამკერდე ნიშანი.

სერგო არკადის-ძე მიანსაროვი
(1916-1966)
გენერალ-მაიორი (03.08.1953)

დაიბადა ტფილისში.

დედამისი იყი აზნაურ იოსელიანის ქალიშვილი.

დამთავრა თბილისის სამშენებლო ტექნიკუმი. მუშაობდა თბილისის სამშენებლო ობიექტებზე თბილისის საბჭოს საპროექტო სახელოსნოში და დაუსწრებლად სწავლობდა ამიერკავკასიის ინდუსტრიულ ინსტიტუტში.

1936 წელს გახდა თბილისის საარტილერიო სასწავლებლის კურსანტი.

1940 წელს, სასწავლებლის დამთავრების შემდეგ მსახურობდა სოხუმის ქვეით სასწავლებელში, სადაც თანმიმდევრულად მსახურობდა ოცმეთაურად, ასმეთურად და სასწავლო ბატალიონის მეთაურის მოადგილედ.

აქტიურად მონაწილეობდა 1941-1945 წლების სსრკ დიდ სამამულო ომში.

1943 წელს დაინიშნა 1-ი უკრაინის ფრონტის მე-13 არმიის დაზვერვის უფროსის უფროს თანაშემწედ.

1944 წელს დანიშნეს მე-13 არმიის საინფორმაციო-სადაზვერვო განყოფილების უფროსად, მოგვიანებით კი მე-13 არმიის 24-ე მსროლელი კორპუსის დაზვერვის უფროსად.

ომის შემდეგ მსახურობდა ამიერკავკასიის სამხედრო ოლქში.

1949-1951 წლებში მსახურობდა გაერთიანების შტაბის უფროსად.

1951-1956 წლებში მსახურობდა სომხური მსროლელი დივიზიის მეთაურად.

1951 წლის 23 თებერვალს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1958 წელს დაამთავრა გენერალური შტაბის აკადემიის უმაღლესი აკადემიური კურსები *ოქროს მედალზე*.

1962 წელს ავადმყოფობის გამო გადადგა სამხედრო სამსახურიდან.

გარდაიცვალა ხანგრძლივი და მძიმე ავადმყოფობის შემდეგ.

არჩეული იყო სომხეთის სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატად.

დაჯილდოებული იყო

„წითელი დროშის,, „ალექსანდრე ნეველის,, „ წითელი ვარსკვლავის,, (2)

და „სამამულო ომის,, I-ი ხარ. ორდენებით.

არტემ ივანეს-ძე მიქოიანი
(23.07.1905-09.12.1970)

საინჟ.-ტექნ.სამს.გენერალ-პოლკოვნიკი
(27.10.1967)

სოციალისტური შრომის გმირი (1956,1957)

დაიბადა ტფილისის გუბერნიის, ბორჩალოს მაზრის სოფ.სანაინში (ახლ. სომხეთის რესპუბლიკის, ქ.ალავერდის ფარგლებშია.ავტ.შენიშვნა)

1918 წელს ოჯახი გადმოვიდა საცხოვრებლად ტფილისში.

1923 წელს ოჯახს კვლავ მოუწია საცხოვრებელი ადგილის შეცვლა და, დასახლდა ქ.დონის როსტოვში, სადაც არტემ მიქოიანი სწავლობდა ქარხანა „კრასნი აკსაის,, საქარხნო სასწავლებელში, მუშაობდა ზეინკლის მოწაფედ.

1924 წელს გადავიდა სამუშაოდ სადგურ „დონის როსტოვის,, დეპოს რკინიგზის მთავარ სახელოსნოებში.

1925 წლის ნოემბერში გადავიდა საცხოვრებლად მოსკოვში, სადაც მუშაობდა ზეინკლად ქარხანა „დინამოზე,,.

1927 წელს იგი გააგზავნეს სამუშაოდ მოსკოვის, ოქტომბრის რაიონის ტრამვაის პარკში.

1928 წლის დეკემბრიდან მსახურობდა წითელ არმიაში.

1929 წლის აგვისტოდან მოსკოვის სამხედრო ოლქის პოლიტსამმართველოს მიერ იგი გააგზავნეს ქ.ივანოვო-ვოზნესენსკში, მ.ფრუნზეს სახ. სამხედრო სკოლაში.

1930 წლის დეკემბერში გავიდა თადარიგში და, დაიწყო მუშაობა მოსკოვში, ქარხანა „კომპრესორზე,,.

1931 წელს დაბრუნდა წითელ არმიაში და, გაიგზავნა სასწავლებლად ნ.ჟუკოვსკის სახ. სამხედრო-საჰაერო აკადემიაში. აქ, თანაკურსელების ჯგუფთან ერთად, აკადემიის მსმენელმა, არტემ მიქოიანმა შექმნა თავისი პირველი თვითმფრინავი - „*ოქტიაბრიონოვი*,,

1937 წლის 22 ოქტომბერს სახელმწიფო საგამოცდო კომისიის გადაწყვეტილების მიერ ა.მიქოიანს მიენიჭა „სამხედრო-საჰაერო ძალების ინჟინერ-მექანიკოსის,, წოდება და, დაინიშნა სამხედრო წარმომადგენლად, მოსკოვის ოსოავიაქიმის სახ. 1-ლ საავიაციო ქარხანაში, ხოლო 1938 წლიდან-ნ.პოლიკარპოვის საკონსტრუქტორო ბიუროს უფროსად, სერიული გამანადგურებლების დარგში.

1939 წლის მარტიდან მიქოიანი მუშაობს ოსოავიაქიმის სახ. №1 ქარხნის, საკონსტრუქტორო ბიუროს უფროსის მოადგილედ, ხოლო იმავე წლის დეკემბრიდან მ.გურევიჩთან ერთად, ჩაუდგა სათავეში კონსტრუქტორთა ჯგუფს, რომელსაც ეწოდებოდა ოსოავიაქიმის სახ. №1 ქარხნის, საცდელ-საკონსტრუქტორო განყოფილება.

1940 წელს მიქოიანის ხელმძღვანელობით (მ.გურევიჩთან ერთად) იყო შექმნილი თვითმფრინავი-გამანადგურებელი „მიგ-1,, იმ დროის ყველაზე სწრაფი სერიული გამანადგურებელი, რომლის დანიშნულებაც იყო დიდ სიმაღლეებზე მოქმედება და, მისი მოდიფიკაცია -,„მიგ-3,,

ღირსშესანიშნავ მოვლენად იქცა ის ფაქტი, რომ „მიგ-1,, გამოცადეს პირველად სსრკ-ში ცენტრალური აეროდინამიკური ინსტიტუტის -,„ტ-101,, დანადგარზე.

1940 წლის 5 აპრილს იქნა განხორციელებული თვითმფრინავ „მიგ-1,, პირველი გაფრენა.

1940 წლის ზაფხულში იქნა განხორციელებული „მიგ-1,, მოდიფიკაცია და მისი გარდაქმნა „მიგ-3,,-ში. ხოლო იმავე წელს დაიწყო მიქოიანის და გურევიჩის შვილობილის – თვითმფრინავ-გამანადგურებელ „მიგ-3,, სერიული წარმოება.

1940 წელს მიქოიანი დაინიშნა ოსოავიაქიმის №1 ქარხნის მთავარ კონსტრუქტორად

1941 წლის დასაწყისში საბჭოთა საავიაციო კონსტრუქტორთა ჯგუფთან ერთად, მიქოიანი იგზავნება გერმანიაში, რათა ადგილზე გაცნობოდა გერმანელთა საავიაციო ტექნიკას და საავიაციო მრეწველობას.

1940-1941 წლებში თვითმფრინავ „მიგ-3,, უკვე უშვებდნენ დიდი სერიით და წარმატებულად იყენებდნენ (1941-1945) წლების სსრკ დიდი სამამულო ომის საწყისი პერიოდის საბრძოლო მოქმედებებში. კარგი სახელი მოიხვეჭა მან ქვეყნის ჰაერსაწინააღმდეგო თავდაცვის სისტემაშიც.

(1941-1945) წლების სსრკ დიდი სამამულო ომის დაწყების შემდეგ, 1941 წლის აგვისტოში, მიქოიანის და გურევიჩის საკონსტრუქტორო ბიურო ევაკუირებული იქნა მოსკოვიდან.

1942 წლის მარტში, მიქოიანი დაინიშნა საცდელი ქარხნის დირექტორად და მთავარ კონსტრუქტორად.

იმავე წლის აპრილში კი, მოვიდა სასიხარულო ცნობა – საკონსტრუქტორო ბიურო ბრუნდებოდა ევაკუაციიდან მოსკოვში.

1942-1944 წლებში მიმდინარეობდა მთელი შრომითი კოლექტივის თავდაუზოგავი მუშაობა ახალ საცდელ გამანადგურებლებზე „ი-211,, „ი-220,, „ი-222,, „ი-224,,

1945 წლის მარტში დაიწყეს თვითმფრინავ-გამანადგურებელ „ი-250,, გამოცდა, მიქოიანის კონსტრუქციით და კომბინირებული ძალოსნური დანადგარით, რომელიც შედგებოდა საჰაერო-რეაქტიული ძრავებისაგან, ხოლო 1945 წლის მაისში შედგა ამ ფრთიანი მანქანის პირველი გაფრენა.

არტემ მიქოიანი არის საბჭოთა კავშირის რეაქტიული ავიაციის ერთ-ერთი პიონერი.

1946 წელს მას მიენიჭა „საინჟინრიო-ტექნიკური სამსახურის გენერალ-მაიორის,, სამხედრო წოდება.

ომის შემდგომ პერიოდში, მზადდებოდა ჩქაროსნული და ზეჩქაროსნული საფრონტო რეაქტიული თვითმფრინავები, (ბევრი მათგანი მზადდებოდა დიდი სერიებით და, დიდხანს იმყოფებოდა საბჭოთა სამხედრო-საჰაერო ძალების შეიარაღებაში).

მათ შორის იყო „მიგ-9,, „მიგ-15,, „მიგ-17,,) რომლებმაც მიაღწიეს ბგერის სიჩქარეს), „მიგ-19,,(პირველი სერიული სამამულო ზებგერითი გამანადგურებელი), „მიგ-21 (ორჯერ აჭარბებდა ბგერის სიჩქარეს).

სსრკ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმმა 1956 წლის 20 აპრილს განსაკუთრებული დამსახურებისათვის, შეტანილი ახალი საავიაციო ტექნიკის შექმნის საქმეში, მიანიჭა არტემ ივანეს-ძე მიქოიანს „სოციალისტური შრომის გმირის,, წოდება ლენინის ორდენისა და ოქროს მედალ „ნამგალი და ჩაქურის,, გადაცემით.

იმავე 1956 წელს დამთვრდა თვითმფრინავ-გამანადგურებელ „მიგ-19,, შექმნა.

1956 წლის 20 დეკემბერს მიქოიანი დაინიშნა „მიგების,, საკონსტრუქტორო ბიუროს გენერალურ კონსტრუქტორად.

სსრკ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმმა 1957წლის 12 ივლისს განსაკუთრებული დამსახურებისათვის, შეტანილი ახალი რეაქტიული საავიაციო ტექნიკის შექმნის საქმეში, მიანიჭა არტემ ივანეს-ძე მიქოიანს „სოციალისტური შრომის გმირის,, წოდება ლენინის ორდენისა და მეორე ჯერ ოქროს მედალ „ნამგალი და ჩაქურის გადაცემით,,

1957 წელს მას მიენიჭა „საინჟინრიო-ტექნიკური სამსახურის გენერალ-ლეიტენანტის,, სამხედრო წოდება.

1968 წლის 26 ნოემბერს იგი აირჩიეს სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად.

ბოლო თვითმფინავები, რომელიც შეიქმნა მიქოიანის ხელმძღვანელობით, იყო გამანადგურებლები „მიგ-21,, (პირველი სსრკ-ში თვითმფრინავი, რომელსაც ჰაერში ფრენისას ეცვლებოდა მთელი ფრთა) და „მიგ-25,, რომლის სისწრაფე სამ ჯერ აღწევდა ბგერის სისწრაფეს.

მიქოიანის ხელმძღვანელობით შექმნილ თვითმფრინავებზე დამყარდა 60 მეტი მსოფლიო რეკორდი. მან შექმნა თვითმფრინავმშენებლობის თავისი სკოლა, აღზარდა ბევრი მაღალკვალიფიციური კონსტრუქტორი.

1950-1970 წლებში არჩეული იყო სსრკ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატად.

ცხოვრობდა მოსკოვში, გარდაიცვალა იქვე და დაკრძალულია ნოვოდევჩის სასაფლაოზე (ნაკვეთი №1).

დაჯილდოებული იყო „ლენინის,,(1940,1955,1956,1965), „ოქტომბრის რევოლუციის,, „წითელი დროშის,, „სამამულო ომის,, I-ი ხარ., ორი „წითელი ვარსკვლავის,, ორდენებით.

მინიჭებული ჰქონდა ლენინური პრემია (1962), და სტალინური პრემია (1941,1947,1948,1949,1952,1953).

გენერალ-პოლკოვნიკ ა.ი.მიქოიანის საფლავი ვაგანკოვოს სასაფლაოზე მოსკოვში

სტეფანე ანასტასის-ძე მიქოიანი
(დ.12.07.1922)

ავიაციის გენერალ-ლეიტენანტი (1980)
საბჭოთა კავშირის გმირი (03.04.1975)

დაიბადა ტფილისში, ცნობილი საბჭოთა სახელმწიფო მოღვაწის, ანასტას ივანეს-ძე მიქოიანის (1895-1978) ოჯახში.

1926 წლამდე ოჯახი ცხოვრობდა ქ.დონის-როსტოვში, ხოლო 1926 წელს გადავიდა საცხოვრებლად მოსკოვში, სადაც დაამთავრა 10 კლასი.

1940 წლიდან მსახურობდა წითელ არმიაში.

1941 წელს დაამთავრა ქ.კაჩას მფრინავთა სამხედრო საავიაციო სკოლა. მსახურობდა სამხედრო საჰაერო ძალების სამწყობრო ნაწილებში.

1941 წლის დეკემბრიდან მონაწილეობდა (1941-1945) წლების სსრკ დიდ სამამულო ომში, მფრინავ-გამანადგურებლად. იბრძოდა მე-11 საავიაციო გამანადგურებელი პოლკის შემადგენლობაში, რომელიც იცავდა მოსკოვს. მისი თვითმფრინავი, მე-13 საბრძოლო გაფრენისას შეცდომით იქნა ჩამოგდებული სხვა საბჭოთა გამანადგურებლის მიერ, და ვარდნისას მოიტეხა ფეხი.

ჰოსპიტლიდან დაბრუნებისას იბრძოდა 32-ე გვარდიული საავიაციო პოლკის შემადგენლობაში, სტალინგრადთან და ჩრდილო-დასავლეთის ფრონტზე, შემდეგ მოსკოვის ჰაერსაწინააღმდეგო თავდაცვის, მე-12 გვარდიულ საავიაციო პოლკში.

1951 წელს დაამთავრა ნ.ჟუკოვსკის სახ. სამხედრო-საჰაერო საინჟინრო აკადემია და, გადავიდა საფრენოსნო-გამომცდელ სამუშაოზე.

1951 წლიდან მუშაობდა ვ.ჩკალოვის სახ. სამხედრო-საჰაერო ძალების ცენტრალური სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის მფრინავ-გამომცდელად.

1959 წლიდან მუშაობდა ვ.ჩკალოვის სახ. სამხედრო-საჰაერო ძალების, ცენტრალური სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის, საგამომცდელი სამმართველოს უფროსად.

1965 წლიდან მუშაობდა ვ.ჩკალოვის სახ. სამხედრო-საჰაერო ძალების, ცენტრალური სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის უფროსის პირველ მოადგილედ.

1972 წელს მიენიჭა „ავიაციის გენერალ-მაიორის,, სამხედრო წოდება.

სსრკ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმმა 1975 წლის 3 აპრილს ახალი საავიაციო ტექნიკის ათვისების საქმეში შეტანილი წვლილისათვის და, გამოჩენილი მამაცობისათვის მიანიჭა ავიაციის გენერალ-მაიორ სტეფანე ანასტასის-ძე მიქოიანს „საბჭოთა კავშირის გმირის,, წოდება, ლენინის ორდენისა და მედალ „ოქროს ვარსკვლავის,, გადაცემით.

ფრენდა 1978 წლამდე. 1978 წელს გავიდა თადარიგში.

1978 წლიდან მუშაობდა სამეცნიერო-საწარმოო გაერთიანება „მოლ-ნიაში,, გენერალური დირექტორის მოადგილედ საფრენოსნო გამოცდებში, მონაწილეობდა ცნობილი კოსმოსური ხომალდის „ბურანის,, შექმნასა და გამოცდაში, ხელმძღვანელობდა საორბიტო საფრენი მოდელის „ბორ-4,, მუშაობებში.

1992 წლიდან პენსიაშია. ცხოვრობს მოსკოვში.

სსრკ დამსახურებული მფრინავ-გამომცდელია (1963) და ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი (1980).

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებულია

„ლენინის,, (1975), „წითელი დროშის (1942), „სამამულო ომის,, I-ი ხარ.(1985), „წითელი ვარსკვლავის,, (1944,1956,1957,1966) ორდენებით.

გიორგი სტეფანეს-ძე ნარიმანოვი
(1922-10.10.1983)
საინჟ.-ტექნ.სამს.გენერალ-მაიორი(1968)

დაიბადა ტფილისში.

1948 წელს დაამთავრა ჟუკოვსკის სახ. სამხედრო-საჰაერო საინჟინრო აკადემია. 1950 წელს დაუსწრებლად დაამთავრა მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

1948 წლიდან გადიოდა სამსახურს თავდაცვის სამინისტროს მე-4 სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტში, წამყვანი ინჟინრის თანაშემწედ, წამყვან ინჟინრად, ლაბორატორიის უფროსად, განყოფილების უფროსად, ინსტიტუტის უფროსის მოადგილედ მიმართულების დარგში და, 1962-1965 წლებში, ინსტიტუტის დირექტორის მოადგილედ სამეცნიერო დარგში.

1965 წელს გადავიდა სამუშაოდ საერთო მანქანათმშენებლობის სამინისტროში, სამეცნიერო-ტექნიკური საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილედ.

1971 წლიდან მუშაობდა კოსმოსური გამოკვლევების ინსტიტუტის დირექტორის მოადგილედ. 1983 წლიდან მუშაობდა სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის, მანქანათმცოდნეობის ინსტიტუტის დირექტორის მოადგილედ.

იყო მსხვილი სპეციალისტი დეფორმირებული საგნების დინამიკის და კოსმოსური ფრენების მექანიკის დარგში.

მისი მოღვაწეობის ძირითადი მიმართულებები დაკავშირებულია, დინამიკის თეორიულ გამოკვლევებთან სისტემათა მოძრაობის მდგრადობასთან თხევად და მკრივ ელემენტებთან, კოსმოსური აპარატების და

რაკეტების, ასევე კოსმოსური სივრცის გამოკვლევების საერთო პრობლემებთან.

გამოკვლევების პროცესში, რომელიც მან ჩაატარა 50-იან წლებში, მიიღო რიგი ორიგინალური სამეცნიერო შედეგებისა, მკრივი საგნების და შემადგენელი სითხეების ერთობლივი მერყეობის დარგში, რომლებსაც ჰქონდათ ძალზე დიდი მნიშვნელობა, დიდი სიშორის რაკეტების ავტომატური სტაბილიზაციის და პრაქტიკული ამოცანების გადაწყვეტისას.

ის მონაწილეობდა საპოლიგონო და სამეთაურო-საზომი კომპლექსების შექმნასა და, მათ ბალისტიკურ დასაბუთებაში. შემდგომში სათავეში ედგა, რიგ მსხვილ სამამულო კოსმოსურ პროექტებს და, მონაწილეობდა საერთაშორისო სამეცნიერო-კვლევით პროგრამა „*ინტერკოსმოსის*„ სსრკ-საფრანგეთის გამოკვლევებს, ინდოეთის და საფრანგეთის თანამგზავრების გაშვებას (საბჭოთა რაკეტ-მზიდავებით), სსრკ-აშშ-ს პროექტს „*სოიუზ-აპოლონს*„

მისი მონაწილეობით იყო განხორციელებული „*კოსმოსის*„ და „*პროგნოზის*„ სერიათა ავტომატური უნივერსალური საორბიტო სადგურების და, საკვლევ რაკეტა „*ვერტიკალის*„ წარმატებული გაშვება კოსმოსში.

შეიტანა საგრძნობი ღვაწლი პროგრამით გათვალისწინებულ, სადგურ „*ლუნა-16*„ მიერ, მთვარის გრუნტის დედამიწაზე ჩამოტანის საქმეში და, კოსმონავტიკის ისტორიაში, პირველი ორბიტალური სამეცნიერო სადგურ „*სალუტის*„ ავტომატურ და, პილოტირებულ ხანგრძლივ და საცდელ რეჟიმში ფრენას.

მუშაობდა საერთაშორისო ასტრონავტიკული ფედერაციის მკვლევართა ჯგუფში (საფრანგეთში), გეოსტაციონარული ორბიტების გამოყენების პრობლემებზე. საბჭოთა დელეგაციების შემადგენლობაში, მონაწილეობდა საერთაშორისო ასტრონავტიკული ფედერაციის XXIV-ე და XXX-ე კონგრესებში იუგოსლავიასა და გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში.

მრავალი წელი იყო ჟურნალ „*ზემლია და ვსელენაიას*„ რედკოლეგიის წევრი და გამომცემლობა „*მაშინოსტროენიეს*„ სარედაქციო საბჭოს, კოსმონავტიკის სექციის თავმჯდომარე.

მინიჭებული ჰქონდა *ფიზიკა-მათემატიკის დოქტორის სამეცნიერო ხარისხი და პროფესორის წოდება*. იყო ლენინური პრემიის ლაურეატი.

ლევონ აბგარის-ძე ორბელი
(25.06.1882- 09.12.1958)

სამედ.სამს.გენერალ-პოლკოვნიკი (25.05.1944)

დაიბადა ტფილისის გუბერნიის, ბორჩალოს მაზრის, სოფ.დარაჩიდაღში, *(ახლ.ქ.ცახკაძორი, სომხეთის რესპუბლიკა. ავტორთა შენიშვნა).*

დედამისი -ბარბარე, იყო გენერალ მოსე არგუტუნსკი-დოლოგორუკოვის (1797-1855) შვილიშვილი, დაიბადა ტფილისში.

1899 წელს დაამთავრა ტფილისის მე-3 გიმნაზია ოქროს მედალზე.

1904 წელს დაამთავრა სამხედრო-სამედიცინო აკადემია სანქტ-პეტერბურგში. სწავლების პირველ კურსზე გაიცნო დიდი რუსი ფიზიოლოგი ი.პავლოვი, დაიწყო მუშაობა მის ლაბორატორიაში და, მონაწილეობდა მის მრავალრიცხოვან ცდებსა და გამოკვლევებში.

ორბელი რჩებოდა აკადემიკოს პავლოვის უახლოეს მეგობრად და, თანამოაზრედ პავლოვის სიცოცხლის ბოლომდე.

სტუდენტობისას, 1903 წელს მან მიიღო პირველი ჯილდო შრომებისათვის ფიზიოლოგიის დარგში.

1904 წლიდან მუშაობდა კრონშტადტში, ნიკოლოზის სამხედრო ჰოსპიტალში, შემდეგ პეტერბურგის სამხედრო ჰოსპიტალში.

1907 წელს გავიდა თადარიგში, რათა მთლიანად ყოფილიყო დაკავებული მეცნიერებით.

1907-1920 წლებში მუშაობდა ექსპერიმენტალური მედიცინის ინსტიტუტის, ფიზიოლოგიურ განყოფილებაში, ხოლო 1911 წლიდან მუშაობდა ამავე განყოფილების გამგის (პავლოვის) თანაშემწედ.

1908 წელს დაიცვა სადოქტორო დისერტაცია.

1909-1911 წლებში გადიოდა სტაჟირებას ინგლისში, გერმანიასა და იტალიაში.

1911 წელს დაინიშნა სამხედრო-სამედიცინო აკადემიის, ფიზიოლოგიის კათედრის პრივატ-დოცენტად, ხოლო 1913 წლიდან ამავე კათედრის შტატთან დოცენტად.

ორბელმა თავიდანვე მიიღო 1917 წლის ოქტომბრის რევოლუცია რუსეში და, მიიღო აქტიური მონაწილეობა საბჭოთა უმაღლესი სკოლის შექმნაში.

საბჭოთა ხელისუფლების პირველსავე წლებში, მუშაობდა სოფლის მეურნეობის, ლენინგრადის 1-ლ სამედიცინო და ქიმია-ფარმაცევტული ინსტიტუტების პროფესორად, ლესგაფტის სახ. სამეცნიერო ინსტიტუტის დირექტორის მოადგილედ სამეცნიერო მუშაობის დარგში და, ფიზიოლოგიური განყოფილების გამგედ, ფიზიკური განათლების ინსტიტუტის პრორექტორად სასწავლო დარგში და ფიზიოლოგიის პროფესორად.

1918-1957 წლებში ხელმძღვანელობდა პ.ლესგაფტის სამეცნიერო ინსტიტუტის ფიზიოლოგიურ ლაბორატორიას.

1917-1937 წლებში იყო „ფიზიოლოგიური ჟურნალის“, რედკოლეგიის წევრი.

1920-1931 წლებში მუშაობდა ლენინგრადის 1-ლი სამედიცინო ინსტიტუტის პროფესორად.

1925-1950 წლებში იყო კიროვის სახ. სამხედრო-სამედიცინო აკადემიის კათედრის გამგე და პროფესორი.

1931 წელს აირჩიეს სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტად.

1934 წელს მიენიჭა მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორის ხარისხი.

1935 წელს აირჩიეს სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის ნამდვილ წევრად.

1937-1950 წლებში მუშაობდა „ფიზიოლოგიური ჟურნალის“, პასუხისმგებელ რედაქტორად.

1936-1950 წლებში მუშაობდა ი.პავლოვის სახ. ფიზიოლოგიური ინსტიტუტის დირექტორად და სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის პავლოვის სახ. ევოლუციური ფიზიოლოგიის და (1939-1950) პათოლოგიის ინსტიტუტის დირექტორად.

1939-1948 წლებში მუშაობდა სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის, ბიოლოგიურ მეცნიერებათა განყოფილების მდივან-აკადემიკოსად.

სახელგანთქმული მეცნიერი, ლევონ ორბელი არის 130-ზე მეტ ფუნდამენტალურ და უდიდესი სამეცნიერო ნაშრომების ავტორი. მან შექმნა ახალი სამეცნიერო მიმართულება - ევოლუციური ფიზიოლოგია, პირველად მიიღო ცხოველის ობიექტური მონაცემები, მისი მხედველობითი ფუნქციის შესახებ.

ითვლება საბჭოთა ფიზიოლოგიის უმსხვილესი სამეცნიერო სკოლის დამაარდებლად.

1936 წლის 24 იანვარს მიენიჭა „დივიზიის ექიმის„ სამხედრო წოდება.

(1941-1945) წლების სსრკ დიდი სამამულო ომის დროს, 1942-1946 წლებში ეკავა სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტის თანამდებობა.

1943-1950 წლებში მსახურობდა კიროვის სახ. სამხედრო-სამედიცინო აკადემიის უფროსად.

ომის წლებში ის ატარებდა ტრავმატიკული შოკის, „საჰაერო კონტუზიის„ მექანიზმების, კონტრაქტურების ლიკვიდაციის ხერხების შესწავლას, რომლებიც ჩნდებოდა ჭრილობების შედეგად.

ბევრს მუშაობდა და, მიაღწია დიდ შედეგებს, როცა იკვლევდა ტკივილის პრობლემებს, ყნოსვითი ორგანოთა პათოლოგიას და ფიზიოლოგიას და, მათ მოქმედებას ბარომეტრული წნევის აწევას და დაწევას ადამიანის ორგანიზმზე, რომლებმაც ჰპოვეს პრაქტიკული გამოყენება სამხედრო მედიცინაში, სამხედრო სამსახურის პირობების ორგანიზებისას (მაგ. ავიააციასა და წყალქვეშა ფლოტზე).

ორბელმა მის მიერ მიღებული შედეგები დანერგა სამხედრო მედიცინის პრაქტიკაშიც.

1944 წელს ღებულობდა აქტიურ მონაწილეობას სსრკ მედიცინის მეცნიერებათა აკადემიის შექმნაში და, იმავე წელს აირჩიეს მის აკადემიკოსად.

1943 წლის 1 თებერვალს მიენიჭა - „სამედიცინო სამსახურის გენერალ-ლეიტენანტის„ სამხედრო წოდება.

სსრკ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმმა 1945 წლის 10 ივნისის ბრძანებულებით განსაკუთრებული მიღწევისათვის, საბჭოთა მედიცინის დარგში, მიანიჭა სამედიცინო სამსახურის გენერალ-პოლკოვნიკს ლეონ აბგარის-ძე ობელს „სოციალისტური შრომის გმირის„ წოდება ლენინის ორდენისა და ოქროს მედალ „ნამგალი და ჩაქურჩის„ გადაცემით.

ომის შემდგომ პერიოდში აგრძელებდა ნაყოფიერ სამეცნიერო მუშაობას. მაგრამ 1948 წელს განიცადა მკაცრი ზეწოლა, სსრკ-ში გენეტიკაზე დევნის დროს.

ამიტომ მან არა თუ არ გაანთავისუფლა სამსახურიდან, მენდელის გენეტიკის მიმდევრები მისდამი დაქვემდებარებული ინსტიტუტებიდან, არამედ მიიღო სამსახურებში სხვა სამეცნიერო დაწესებულებებიდან გაშვებული თანამშრომლები.

განსაკუთრებული მკაცრი კრიტიკის ქვეშ, მოხვდა ლეონ ორბელი სსრკ მეცნიერებათა აკადემიისა და მედიცინის მეცნიერებათა აკადემიის გაერთიანებულ სხდომაზე, 1950 წლის ივლისში.

მას უსამართლოდ დასდეს ბრალი ი.პავლოვის სწავლების უარყოფაში. იგი იქნა განთავისუფლებული ყველა მის ხელმძღვანელობის ქვეშ მყოფ

ინსტიტუტებიდან. მას დაუტოვეს მხოლოდ ლესგაფტის სახ. სამეცნიერო ინსტიტუტის ფიზიოლოგიური ლაბორატორიის გამგეობა.

ამ რთულ სიტუაციაში აკადემიკოსი ორბელი იქცეოდა განსაკუთრებული ღირსებით. არ სცნო „შეცდომები“, და არ „მოინანია“, ისინი საჯაროდ.

1954 წელს მეცნიერის პატიოსანი სახელი იყო აღდგენილი. აკადემიკოსი ორბელი იქნა დანიშნული ევოლუციური ფიზიოლოგიის ლაბორატორიის გამგედ, რომელიც 1956 წელს გარდაიქმნა სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის, ი.სეჩენოვის სახ. ევოლუციური ფიზიოლოგიის ინსტიტუტად და, ორბელი გახდა მისი პირველი დირექტორი. ამ პოსტზე ის იმყოფებოდა სიცოცხლის ბოლო დღეებამდე.

მან სიცოცხლეშივე მოიპოვა საერთაშორისო აღიარება. იყო არჩეული „ლეოპოლდინას“, აკადემიის წევრად (გერმანია), პარიზის სამედიცინო აკადემიის წევრად, პარიზის ბიოლოგიური საზოგადოების წევრ-კორესპონდენტად, ამერიკის და ბრიტანეთის ფიზიოლოგიური საზოგადოებების საპატიო წევრად, ნიუ-იურკის და რუმინეთის სამედიცინო აკადემიების, კარლოვის (პრაღის) უნივერსიტეტის და მრავალი სხვა უნივერსიტეტების საპატიო წევრად.

მინიჭებული ჰქონდა მეცნიერებათა აკადემიის *ი.მეჩნიკოვის სახ. ოქროს მედალი (1946)*, მეცნიერებათა აკადემიის *ი.პავლოვის სახ.პრემია (1937)*, *სტალინური პრემია (1941)*, „*რსფსრ მეცნიერებათა დამსახურებული მოღვაწის*“, წოდება.

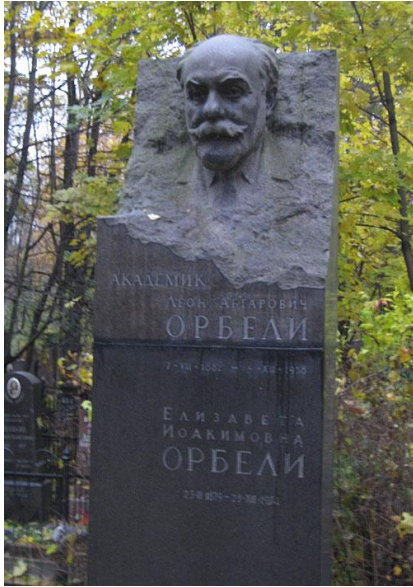
დაჯილდოებული იყო „*ლენინის*“, (1944,1945,1948,1957), „*წითელი დროშის*“, (1944,1948), „*შრომის წითელი დროშის*“, (1936,1952), „*წითელი ვარსკვლავის*“, (1943) ორდენებით.

ცხოვრობდა ლენინგრადში. გარდაიცვალა იქვე და დაკრძალულია ბოგოსლოვსკის სასაფლაოზე.

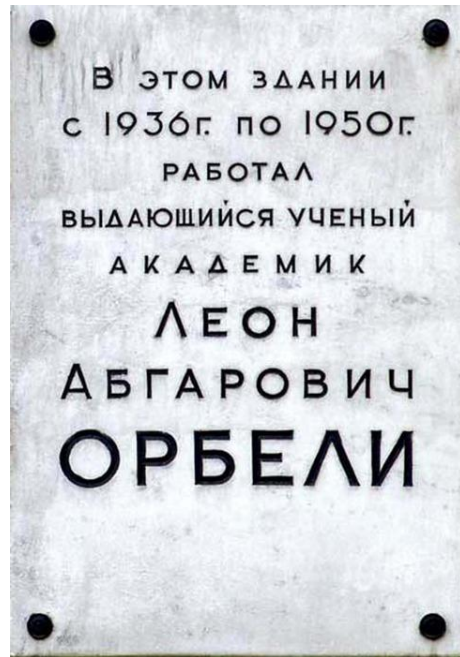
სახელგანთქმული მეცნიერის ხსოვნისათვის, მეცნიერებათა აკადემიამ დააწესა „*ორბელის სახ. პრემია ფიზიოლოგიის დარგში*“, რომელიც გადაეცემათ ყოველწლიურად.

სანქტ-პეტერბურგში, სეჩენოვის სახ. ევოლუციური ფიზიოლოგიის ინსტიტუტის შენობასთან, დაიდგა ძეგლი. ერთ-ერთ ქუჩას მიენიჭა მისი სახელი, ერთ-ერთ სამეცნიერო დაწესებულებაზე, იქ სადაც ის შრომობდა, ამშვენებს მემორიალური დაფა.

ორბელის სახელი მინიჭებული აქვს სომხეთის ეროვნულ მეცნიერებათა აკადემიის, ფიზიოლოგიის ინსტიტუტს. მის მშობლიურ სოფელში გახსნილია ორბელის მემორიალური მუზეუმი.

*გენერალ-პოლკოვნიკ ლ.ა.ორბელის საფლავი სანქტ-პეტერბურგის
ზოგოსლოვსკის სასაფლაოზე და მეცნიერის ძეგლი ი.მ.სეჩენოვის სახ.
ევოლუციური ფიზიოლოგიის ინსტიტუტთან*

არაქელ კარაპეტის-მე ოგანეზოვი

(03.03.1907 –23,05,1971)

გენერალ-მაიორი (1953)

დაიბადა ტფილისში, მეწადის ოჯახში.

შრომითი სკოლის დამთავრების შემდეგ, სწავლობდა სამშენებლო ტექნიკუმში. სამი წელი მუშაობდა მეხეტონეთ ახალ ბაქოს მშენებლობებზე.

1928 -1931 წლებში სწავლობდა ამიერკავკასიის ქვეით – სამხედრო სკოლაში.

1931 წლიდან, სასწავლებლის დამთავრების შემდეგ, მსახურობდა 22-ე მსროლელი დივიზიის, 65-ე მსროლელი პოლკის ოცმეთაურად, ასეულის მეთაურის თანაშემწედ.

1938-1939 წლებში, მონაწილეობდა ხასანის ტბასთან და მდინარე ხალხინ-გოლთან (მონღოლეთი), წარმოებულ ბრძოლებში.

მონაწილეობდა საბჭოთა კავშირის (1941-1945) წლების დიდ სამამულო ომში.

1945 წლის აგვისტოში, დივიზიამ მისი მეთაურობით, გაათავისუფლა მანჯურიის მთელი რიგი ქალაქები და დასახლებული პუნქტები.

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებული იყო ორი „წითელი დროშის,, და „წითელი ვარსკვლავის,, ორდენებით.

գեներալ-մայոր ա.კ.օգանեզովի սաფლაօւի Գ.Տօճի, ժեւը Տասաֆլաօւի

ოქანეს სედრაკის-მე ოვანოლიანი
(1901-28.06.1958)
არტილ.გენერალ-მაიორი (03.08.1953)

დაიბადა ტფილისის გუბერნიის, სოფელ ახალქალაქში, ღვინის მაღაზიის მფლობელის ოჯახში.

1919 წელს წარმატებით დაამთავრა ტფილისის ნერსესიანის სომხური სასულიერო სასწავლებელი და, გადავიდა საცხოვრებლად ქ.ალექსანდროპოლში(ერევნის გუბ., ახლ.ქ.გიუმრი), სადაც დაიწყო მუშაობა სარკინიგზო ტელეგრაფზე.

1920-1921 წლებში სწავლობდა სამეთაურო კურსებზე ქ.ბაქოში. სამხედრო სამსახური დაიწყო ოცმეთაურად.

1922-1924 წლებში მსახურობდა შავი ზღვის სანაპირო დაცვის საარტილერიო ნაწილებში.

1924-1926 წლებში მსახურობდა ბალტიის ზღვის სანაპირო დაცვის პოლკის, ცალკეული საარტილერიო ბატარეის მეთაურად.

1927 -1931 წლებში სწავლობდა მერჟინსკის სახ. საარტილერიო აკადემიაში, ლენინგრადში.

1932-1934 წლებში მსახურობდა სომხური საარტილერიო პოლკის შტაბის უფროსად.

1934-1935 წლებში მსახურობდა საარტილერიო პოლის მეთაურად.

1935-1939 წლებში მსახურობდა ჰაერსაწინააღმდეგო თავდაცვის ბრიგადის შტაბის უფროსად და, პოლკოვნიკის წოდებით.

1939 წელს გადმოყვანილ იქნა მოსკოვში, წითელი არმიის მსროლელ-ტექნიკური კომიტეტის უფროსად.

ამ თანამდებობაზე მან გამოავლინა სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის უნარი, ჰაერსაწინააღმდეგო თავდაცვის ჯარების საბრძოლო მომზადების, მოწინავე გამოცდილების ხედვის და შეფასების ცოდნა.

იგი ავტორია რიგი შრომებისა, საზენიტო ცეცხლის თეორიის და პრაქტიკის დარგში.

ოვანოლიანის წინადადებები და დამუშავებები, წარმატებით იყო გამოყენებული საბრძოლო მოქმედებების დროს, სსრკ დიდ სამამულო ომში.

ომის შემდგომ პერიოდში, 1948 წლიდან მუშაობდა საკანდიდატო დისერტაციაზე, რომელიც ეხებოდა საზენიტო არტილერიის ხარისხობრივი განახლების საკითხებს. 1950-იანი წლების დასაწყისში საზენიტო არტილერიამ დაიწყო შეიარაღება, ახალ საზენიტო-სარაკეტო კომპლექსებით, მართვის თანამედროვე ხელსაწყოებით და, საიარაღო დარტყმის სადგურებით.

1951 წელს წარმატებით დაიცვა დისერტაცია და, მიენიჭა „*სამხედრო მეცნიერებათა კანდიდატის*„ ხარისხი.

მისი პირადი და უშუალო მონაწილეობით იყო დამუშავებული რიგი სამეცნიერო-კვლევითი შრომებისა საზენიტო არტილერიის სროლის თეორიის და პრაქტიკის საკითხებში, რომლებმაც ჰპოვეს ეფექტური პრაქტიკული გამოყენება (1941-1945) წლების სსრკ დიდ სამამულო ომში.

1956 წელს გენერალ-მაიორი ოვანოლიანი გადადგა სამხედრო სამსახურიდან ავადმყოფობის გამო.

ბორის არტემის-ძე პაპინიანი
(19.07.1913- 1993)
საინტენდ.სამს.გენერალ-მაიორი (22.02.1963)

დაიბადა ქ.ახალციხეში, ხელოსნის ოჯახში.

1928 წელს დაამთავრა საშუალო სკოლა.

1931 წელს დაამთავრა ამიერკავკასიის ჰიდრო-ტექნიკური ტექნიკუმი.

1931-1934 წლებში მუშაობდა ახალციხის სასაზღვრო რაზმში, სასაზღვრო საგუმაგოების მშენებლობის მწარმოებლად.

1934 წლიდან მსახურობდა წითელ არმიაში. მსახურობდა 1-ლ ქართულ მსროლელ პოლკში (ტფილისში), 1935 წლიდან მსახურობდა ახალციხის სამხედრო კომისარიატში, შემდეგ საქართველოს სამობილიზაციო ოლქში (ტფილისში), რომელსაც 1938 წელს ეწოდა საქართველოს სსრ სამხედრო კომოსარიატი,

1940 წელს გადაიყვანეს ამიერკავკასიის სამხედრო ოლქის შტაბში.

(1941-1945) წლების სსრკ დიდი სამამულო ომის დაწყებისთანავე, მონაწილეობას იღებდა 89-ე სომხური, 414-ე და 276-ე ქართული მსროლელი დივიზიების ფორმირებაში.

1954 წლამდე მსახურობდა ამიერკავკასიის სამხედრო ოლქის შტაბში.

1954-1964 წლებში მსახურობდა გერმანიაში საბჭოთა ჯარების ჯგუფში.

1964-1967 წლებში მსახურობდა ჩრდილო კავკასიის სამხედრო ოლქის შტაბის უფროსის მოადგილედ.

გენერალ-მაიორი პაპინიანი წლების განმავლობაში ითვლებოდა საინტენდანტო სამსახურის მსხვილ მუშაკად, სარგებლობდა უდიდესი ავტორიტეტით და მოწონებით რიგ სამხედრო ოლქების ჯარებში.

მას არ ჰქონდა სპეციალური სამხედრო მომზადება გავლილი, მაგრამ მან დამოუკიდებლად მოიპოვა ფართო პროფესიული თვისებები, და ღრმად ერკვეოდა საინტენდანტო სამსახურის ყველა წვრილმანში.

1967 წელს გავიდა თადარიგში.

დაჯილდოებული იყო

„წითელი დროშის,, ორი „წითელი ვარსკლავის,, „სამამულო ომის,, მე-II ხარ.(1985) ორდენებით.

**ბორის კონსტანტინეს-ძე სალამბეგოვი
(12.12.1907 – 01.07.1978)**

**I-ი რანგის გენერალ-დირექტორი (1949)
(გენერალ-პოლკოვნიკი)
სოციალისტური შრომის გმირი
(05.11.1943)**

დაიბადა ტფილისში. დაამთავრა მუშური ფაკულტეტი (მუშფაკი).

1926 წლიდან მუშაობდა სარკინიგზო ტრანსპორტში, ტფილისის ორთქლმავალ დეპოს მემანქანის პრაქტიკანტად და მემანქანედ.

1930 წელს ჩააბარა გამოცდები ლენინგრადის სარკინიგზო ტრანსპორტის ინჟინერთა ინსტიტუტში, რომელიც წარმატებით დაამთავრა 1935 წელს სპეციალობით-„*ორთქლმავალი ტრანსპორტის ინჟინერ-მექნიკოსი*„

იმავე წელს იქნა განაწილებული ოქტომბრის რკინიგზის, ლენინგრად-მოსკოვის-სამგზავროს ხაზზე, სადაც მუშაობდა ტექნიკური ბიუროს ინჟინრად, ოსტატად, დეპოს უფროსის მოადგილედ.

უკვე 1937 წელს ის დაინიშნა ოქტომბრის რკინიგზის ლენინგრად-მოსკოვის-სამგზავროს სადგურის დეპოს უფროსად (მისი წინამორბედის მაგივრად, რომელიც რეპრესირებულ იქნა).

იქ გამოავლინა მან თავისი თავი, როგორც ტრანსპორტის ინიციატივიანმა ხელმძღვანელმა. მისი მონაწილეობით დეპოში დამუშავდა და, დაინერგა ორთქლმავლების რემონტის ახალი რაციონალური ტექნოლოგიური პროცესი, რის შედეგადაც ლოკომოტივების დგომა შემცირდა ოთხ ჯერ.

1939 წელს, სალამბეგოვი დანიშნეს ოქტომბრის რკინიგზის უფროსის მოადგილედ.

ამ თანამდებობაში შეხვდა ის დიდ სამამულო ომს. დაწინაურდა 1941 წლის მოწინააღმდეგის შეტევის ურთულეს პირობებში, როცა უზრუნველყოფდა სარკინიგზო შემადგენლობებით საწარმოთა და მოსახლეობის ევაკუაციას, ჯარების და, მოქმედი არმიისათვის მატერიალური რესურსების გადაზიდვებს.

1942 წლის თებერვალში დაინიშნა ოქტომბროს რკინიგზის უფროსად.

ამ თანამდებობაზე იგი დაწინაურდა 1942 წელს, ლადოგის პორტთან, „დიდ მიწაზე“, ლადოგის ნაპირიდან ბლოკადაში მყოფ ლენინგრადთან, სარკინიგზო ხაზების მშენებლობისას.

უმოკლეს ხანში აშენებული და, პრაქტიკულად სამშენებლო მასალების მიუწოდებლად, ადგილობრივი რესურსების ხარჯზე, ეს ხაზები საგრძნობლად ამაღლებდნენ ტვირთბრუნვას ბლოკადაში მყოფი ქალაქისა.

როცა 1943 წლის იანვარში იყო გარღვეული ლენინგრადის ბლოკადა, ლადოგის ტბის ვიწრო დერეფნით, იყო სასწრაფოდ დაგებული ახალი სარკინიგზო ხაზი და, ბორის სალამბეგოვმა პირადად გაუკეთა ორგანიზება მატარებლების მოძრაობას.

ამ გზას არა აქვს ანალოგი მსოფლიოს ისტორიაში- ლამის 20 კმ სარკინიგზო მაგისტრალი გადიოდა ფრონტის ხაზის პარალელურად, ჭაობების გავლით, მოწინააღმდეგის საველე არტილერიის თვალთახედვის არეალში, აქ არაა ლაპარაკი მოწინააღმდეგის შორსმსროლელ იარაღზე და ავიაციაზე. ხაზის დაზიანებები ხდებოდა ყოველდღიურად, მათ გასწვრივ აყუდებული იყო მოწინააღმდეგის განადგურებული მატარებლები და ვაგონები.

მაგრამ ოქტომბრის მაგისტრალის რკინიგზელებმა, ერთობლივად, სარკინიგზო ჯარების მეზრძოლებთან ერთად მოახდინეს ყველა დაზიანებების ლიკვიდაცია უმოკლეს ვადებში.

სალამბეგოვმა შესთავაზა სარკინიგზო ხაზზე მოძრაობის ახალი ორგანიზაცია – ერთ ღამეში შემადგენლობები მოძრაობდნენ ლენინგრადის მიმართულებით ერთი მეორისგან, 100-200 მეტრის დაშორებით, და ასევე ბრუნდებოდნენ უკან.

ჩვეულებრივ პირობებში ასეთ ხაზზე შეეძლოთ გავლა 3-4 მატარებელს, ჩრდილოეთის მოკლე ზაფხულის ღამეში, რეალურად კი გადიოდა 30-დან 35-ე მატარებელი. გზის გასწვრივ იდგნენ ცოცხალი სემაფორები – რკინიგზელები ხელში ფარნებითა და რაციებით, რომლებიც აძლევდნენ სიგნალებს მატარებლების ყოველ ბრიგადას, მდგომარეობიდან გამომდინარე. ბევრი მათგანი დაიღუპა თავის პოსტზე.

იმ დროს ეს მოკლე ხაზი იყო მთავარი გზა ოქტომბრის მაგისტრალისა და, სალამბეგოვი ცხოვრობდა მასზე კვირეებით, დაბომბვებისა და სროლების

ქვეშ, მარტო ხელქვეითებს კი არ ხელმძღვანელობდა, არამედ აჩვენებდა მათ პირადი მამაცობის მაგალითებს.

არც ერთმა მისმა თანამშრომელმა არ იცოდა გზის უფროსის პირად ტრაგედიაზე- ბლოკადით მოცულ ლენინგრადში მას დაეღუპა მეუღლე.

ადვილად არ იყო საქმეები დანარჩენ მაგისტრალზეც – პრაქტიკულად მთლიანად ის იყო მოწინააღმდეგის ავიააციის მოქმედების ზონაში.

ჰიტლერელებმა ბრწყინვალედ იცოდნენ მისი სტრატეგიული მნიშვნელობა. ოქტომბრის რკინიგზა უზრუნველყოფდა 5 ფრონტს (ლენინგრადის, კარელიის, ვოლხოვის, ჩრდილო-დასავლეთის, კალინინის და დასავლეთის ნაწილის) და სამხედრო ტვირთების მიწოდებას, რომელიც „ლენდ-ლიზით,, მოდიოდა მურმანსკიდან და არხანგელსკიდან, ცენტრალური და სამხრეთის სტრატეგიულ მიმართულებებზე.

სადგურების, შემადგენლობების და რკინიგზის საფარის ბომბარდირება მიმდინარეობდა შეუწყვეტლივ. მაგრამ მატარებლები მოძრაობდნენ შეუფერხებლად. სალამბეგოვის ოსტატური ხელმძღვანელობისა და რკინიგზის მუშაკთა მამაცობის მაღლით, მოწინააღმდეგემ ვერ შეძლო გზის მწყობრიდან გამოყვანა.

სსრკ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმმა 1943 წლის 5 ნოემბერს „განსაკუთრებული დამსახურებისათვის, შეტანილი ფრონტისათვის და სახალხო მეურნეობისათვის გადაზიდვების უზრუნველყოფის საქმეში და, სამხედრო დროის უმძიმეს პირობებში სარკინიგზო მეურნეობის აღდგენისას,, მიანიჭა ბორის კონსტანტინეს-მე სალამბეგოვს „სოციალისტური შრომის გმირის,, წოდება ლენინის ორდენისა და ოქროს მედალ „ნამგალი და ჩაქუჩის გადაცემით,,

1943 წელს სსრკ სახალხო კომისართა საბჭოს დადგენილებით მას მიენიჭა „მოძრაობის გენერალ-დირექტორის მე-II რანგის,, სპეციალური პერსონალური წოდება (რომელიც უდრიდა „გენერალ-ლეიტენანტის,, სამხედრო წოდებას).

ლენინგრადის განთავისუფლების შემდეგ გამოცდილი ხელმძღვანელი წავიდა დაწინაურებაზე.

1946-1947 წლებში ხელმძღვანელობდა რკინიგზის ჩრდილო-დასავლეთის ოლქს.

1947-1950 წლებში-ხელმძღვანელობდა ვოლგისპირა რკინიგზის ოლქს.

1949 წელს სსრკ მინისტრთა საბჭოს დადგენილებით მას მიენიჭა „მოძრაობის გენერალ-დირექტორის I-ი რანგის,, სპეციალური პერსონალური წოდება (რომელიც უდრიდა „გენერალ-პოლკოვნიკის,, სამხედრო წოდებას).

მაგრამ, 1950 წელს სალამბეგოვი მოხსნეს თანამდებობიდან. მიზეზი კი ის იყო, რომ ის გადიოდა ე.წ. „ლენინგრადის საქმეზე,, სხვა ბრალდე-

ბულებთან ერთად და, მისი გვარი ასევე იყო მოხსენებული დაკითხვების უამრავ პროტოკოლში.

სალამბეგოვი დააქვევითეს რამოდენიმე საფეხურით- იგი გადაიყვანეს მოსკოვ-კიევის რკინიგზაზე, ერთ-ერთი განყოფილების მთავარ ინჟინრად.

მხოლოდ სტალინის სიკვდილის შემდეგ, 1953 წელს ის კვლავ დააწინაურეს.

1954-1957 წლებში მუშაობდა ომსკის რკინიგზის უფროსის 1-ლ მოადგილედ, ხოლო 1957 წლიდან ომსკის რკინიგზის უფროსად.

1959-1961 წლებში მუშაობდა კრასნოიარსკის რკინიგზის უფროსად, ხოლო მისი გამსხვილების შემდეგ, 1961 წლიდან მუშაობდა აღმოსავლეთ-ციმბირის რკინიგზის უფროსად (გზის სამმართველო განლაგებული იყო ქ.ირკუტსკში)

სწორედ მაშინ მიმდინარეობდა ტრანსციმბირული მაგისტრალის ფართომასშტაბიანი ტექნიკური გადაიარაგება და ელექტროფიკაცია. რადგან სალამბეგოვს ჰქონდა „*ორთქლმავლური*„ განათლება, რათა ყოველმხრივ დაეუფლოდა ახალ პრობლემებს, მან დაუსწრებლად დაამთავრა რკინიგზის ტრანსპორტის საკავშირო დაუსწრებელი ინსტიტუტი „*საგზაო მეურნეობის ინჟინერ-ელექტრომექანიკოსის*„ სპეციალობით.

სალამბეგოვის ხელმძღვანელობისას, აღმოსავლეთ-ციმბირის რკინიგზა სტაბილურად ინარჩუნებდა პირველობას სსრკ სხვა რკინიგზებში, მუშაობის მაჩვენებელთა შორის და, ითვლებოდა სსრკ საუკეთესო რკინიგზად.

შეიძლება ითქვას, რომ 40 წლის შემდეგაც, ბორის სალამბეგოვის სახელს იცნობს აღმოსავლეთ-ციმბირის მაგისტრალის ყოველი რკინიგზელი.

1964-1968 წლებში მუშაობდა სსრკ გზათა მიმოსვლის სამინისტროს, სავაგონო მეურნეობის მთავარი სამმართველოს უფროსად.

1968 წელს გავიდა პენსიაში. 1978 წლამდე მუშაობდა რკინიგზის ტრანსპორტის, საკავშირო სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტში, მეცნიერ თანამშრომლად.

ცხოვრობდა მოსკოვში. გარდაიცვალა იქვე. დაკრძალულია კუნცევოს სასაფლაოზე (ნაკვეთი 10).

დაჯილდოებული იყო სამი „*ლენინის*„ , „*სამამულო ომის*„ I-ი ხარ., ორი „*შრომის წითელი დროშის*„ და „*საპატიო ნიშნის*„ ორდენებით.

მიღებული ჰქონდა სამი „*საპატიო რკინიგზელის*„ სამკერდე ნიშანი.

1946-1950 წლებში არჩეული იყო სსრკ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატად.

მემორიალური დაფები ამშვენებს -აღმოსავლეთ-ციმბირის რკინიგზის სამმართველოს შენობას (ქ.ირკუტსკი), ჩქაროსნული ელმავლების ახალი სერია, რომლებსაც უშვებს კოლომენსკის ქარხანა, 2004 წლიდან ატარებს ბორის სალამბეგოვის სახელს – ТЭП70 БС. 2007 წელს რუსეთში საზეიმოდ აღინიშნა ბორის სალამბეგოვის 100 წლისთავი.

1999 წელს იქნა გამოშვებული სპეციალური ბანკნოტების სერია მიძღვნილი კრასნოიარსკის რკინიგზის 100-წლისთავისადმი. 100-მანეთიან კუპიურას ამშვენებს ბორის კონსტანტინეს-ძე სალამბეგოვის გამოსახულება.

ბ.კ.სალამბეგოვის ძეგლი მოსკოვში, კუნცევოს სასაფლაოზე ბ.კ. სალამბეგოვის მემორიალური დაფა ომსკის რკინიგზის ყოფილი სამმართველოს შენობაზე

100-მანეთიანი კუპიურა ბ.კ. სალამბეგოვის გამოსახულებით.

ბ.ს.სალამბეგოვის ძეგლი, რომელიც გაიხსნა 2013 წლის 25 დეკემბერს, სანქტ-პეტერბურგ-მოსკოვის სამგზავრო სადგურის საექსპლუატაციო-სალოკომოტივო დეპოს სადგურის ადმინისტრაციულ კორპუსთან (დნეპროპეტროვსკის ქუჩაზე), (სკულპტორი სალავატ შჩერბაკოვი, ბრონზა,გრანიტი)

ჩქაროსნული ელმავლების ახალი სერია, რომლებსაც უშვებს კოლომენსკის ქარხანა, 2004 წლიდან ატარებს ბორის სალამბეგოვის სახელს – ТЭП70 БС.

რაირი გევორქის-ძე სიმონიანი
(01.01.1919-2000)
გენერალ-მაიორი (1970)

დაიბადა ტფილისის გუბერნიის, ბორჩალოს მაზრის სოფ.კუმჩიში, გლეხის ოჯახში. დაამთავრა მოსკოვის ქვეითი სასწავლებელი.

1939 წლიდან მსახურობდა მსროლელი ოცეულის მეთაურად (ქ.უმანი, უკრაინის სსრ). 1940 წლის ივნისში ჩაირიცხა მ.ფრუნზეს სახ. სამხედრო აკადემიის მსმენელად (დაამთავრა 1952 წელს).

(1941-1945) წლების სსრკ დიდი სამამულო ომის დაწყებისთანავე, დაინიშნა ბატალიონის შტაბის უფროსად.

1942-1943 წლებში მოღვაწეობდა მ.ფრუნზეს სახ. სამხედრო აკადემიაში.

1943 წელს მონაწილეობდა კურსკის ბრძოლაში.

1944 წელს იყო რა შტაბის ოფიცერი, მონაწილეობდა ბელორუსიის ფრონტის შეტევითი ოპერაციების განხორციელებაში.

1945 წელს მას ვადაზე ადრე მიენიჭა პოდპოლკოვნიკის სამხედრო წოდება, ხოლო 1950 წელს- 31 წლის ასაკში პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1956 წელს გახდა კ.ვოროშილოვის სახ. გენერალური შტაბის სამხედრო აკადემიის მსმენელი. აკადემიის დამთავრების შემდეგ, მსახურობდა ერთ-ერთი სამხედრო ოლქის შტაბის უფროსის მოადგილედ.

1960-1968 წლებში მსახურობდა მ.ფრუნზეს სახ. სამხედრო აკადემიის ერთ-ერთი კათედრის გამგედ.

მინიჭებული ჰქონდა „სამხედრო მეცნიერებათა დოქტორის,, ხარისხი (1968) და პროფესორის (1970) წოდება.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

„წითელი დროშის,, „სამამულო ომის,, I-ი და მე-II ხარ., ორი „წითელი ვარსკვლავის,, ორდენებით.

მიღებული ჰქონდა პოლონეთის „მამაცთა ჯვარი,,

რუბენ ტიგრანის-ძე ტერ-სააქოვი
(1906- 1960 წ.შემდ.)
კავშირგაბმულობის ჯარების
გენერალ-მაიორი (18.02.1958)

დაიბადა ტფილისში.

1921 წელს დაიწყო მუშაობა მღებავის მოწაფედ, ტფილისის ორთქლმავლების მთავარ სახელოსნოებში. ამადროულად სწავლობდა მუშფაკზე და, მუშაობდა გაზეთ „იზვესტიების„ ტფილისის განყოფილებაში გაზეთის დამტარებლად.

1925 წელს ჩააბარა ტფილისის კავშირგაბმულობის ტექნიკუმში, მაგრამ 1926 წელს ტექნიკუმის ლიკვიდაციასთან დაკავშირებით, იგი გადაჰყავთ სასწავლებლად მოსკოვის კავშირგაბმულობის ტექნიკუმში.

1928 წლიდან, ტექნიკუმის დამთავრების შემდეგ, გაანაწილეს ქ.ხარკოვში, მოგვიანებით მუშაობდა ტფილისის კავშირგაბმულობის კვანძში.

1930 წელს განათლების მისაღებად გააგზავნეს მოსკოვის კავშირგაბმულობის ინსტიტუტში.

1932 წელს მოსკოვის კავშირგაბმულობის ინსტიტუტის ბაზაზე, შეიქმნა კავშირგაბმულობის საინჟინრო-ტექნიკური აკადემია.

1935 წელს ტერ-სააკოვმა დაამთავრა ამ აკადემიის სამხედრო ფაკულტეტი.

მე-III რანგის სამხედრო ინჟინრის წოდებით, ის ჯერ იქნა დანიშნული საავიაციო რაზმის კავშირგაბმულობის უფროსად, შემდეგ საავიაციო პოლკის კავშირგაბმულობის ავტომატური კავშირების ხელსაწყოების,

სიგნალიზაციის, საჰაერო დაკვირვების და კავშირგაბმულობის ინჟინრად, ამიერკავკასიის სამხედრო ოლქში.

(1941-1945) წლების სსრკ დიდი სამამულო ომის დაწყებისთანავე, ტერ-სააკოვის ყურადღების ცენტრში მოექცა კავშირგაბმულობის ტექნიკის მზადყოფნა და, სათანადო სპეციალისტების მომზადება.

1943 წლის მარტში იგი დაინიშნა ჰაერსაწინააღმდეგო თავდაცვის ჯარების, კავშირგაბმულობის რემონტის და უზრუნველყოფის განყოფილების უფროსად.

ომის შემდეგ გაიარა გზა წამყვანი სპეციალისტიდან, ჰაერსაწინააღმდეგო თავდაცვის ჯარების ოლქის კავშირგაბმულობის ჯარების უფროსამდე.

მან პირადად დაამუშავა რამოდენიმე პროექტი ჰაერსაწინააღმდეგო თავდაცვის ჯარების რაიონის, კავშირგაბმულობის კვანძების მოწყობასა და ორგანიზაციისათვის. ერთ-ერთი მისი პროექტი მოწონებული იქნა და დანერგილი ჰაერსაწინააღმდეგო თავდაცვის ჯარების, საკომანდო პუნქტის მოწყობისას.

1949 წლის მაისში მას მიენიჭა ინჟინერ-პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1953 წლის ოქტომბერში დაინიშნა ოლქის კავშირგაბმულობის ჯარების უფროსად.

1960 წელს ჯანმრთელობის გამო გავიდა თადარიგში.

დაჯილდოებული იყო „წითელი დროშის,, და „წითელი ვარსკვლავის,, ორდენებით.

მარიუს არამის-ბე უზბაშიანი
(03.04.1924-21.07.1993)
გენერალ-ლეიტენანტი (1985)

დაიბადა ქ.ბათუმში (აჭარის ასსრ).

1941 წელს ოჯახი გადმოვიდა საცხოვრებლად თბილისში.

1943 წლიდან მსახურობდა სახელმწიფო უშიშროების ორგანოებში.

1943-1944 წლებში სწავლობდა თბილისის შინსახკომის სკოლაში.

სსრკ (1941-1945) წლების დიდი სამამულო ომის დროს, 1943-1944 წლებში იყო მოწინააღმდეგის ზურგში მოქმედ, რიგი პარტიზანული რაზმების მეთაურის მოადგილე.

1945-1988 წლებში მსახურობდა სახელმწიფო უშიშროების ორგანოებში.

დაიწყო სამსახური იმიერკარპატიის ოლქის, შინსახკომის სამმართველოს ოპერრწმუნებულის თანაშემწის თანამდებობაზე.

1960-1967 წლებში მსახურობდა სსრკ სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტის წარმომადგენლობის, მე-3 განყოფილების უფროსის მოადგილედ, გერმანიის დემოკრატიულ რესპუბლიკაში.

1972-1978 წლებში მსახურობდა სსრკ სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტის, 1-ი მთავარი სამმართველოს (საგარეო დაზვერვა) უფროსის მოადგილედ.

1978-1988 წლებში მსახურობდა სომხეთის სსრ სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტის თავმჯდომარედ.

1988 წლის ოქტომბერში გაათავისუფლეს თანამდებობიდან.

მოკლეს ერევნის ერთ-ერთ პარკში დასვენებისას.

ამაიაქ ზაქარიას-ძე ქობულოვი
(1906-26.02.1955)
გენერალ-ლეიტენანტი (09.07.1945)

დაიბადა ტფილისში, მკერავის ოჯახში. გენერალ *ბ.ქობულოვის* უმცროსი ძმაა.

დაამთავრა ტფილისის სავაჭრო სკოლის 5 კლასი 1916 წელს, „*ცეკავშირის*„ კოოპერაციული კურსები 1925 წელს და, ამიერკავკასიის კომუნისტური უნივერსიტეტის, კოოპერაციული კურსები 1926 წელს.

1921 წლიდან მსახურობდა რიგითად, სადგურ აღსტაფას (აზერბაიჯანის სსრ), 237-ე საეტაპო მონაკვეთზე.

1923-1924 წლებში მუშაობდა ახალციხის რაიონის სახალხო სასამართლოს მდივნად.

1924-1925 წლებში მუშაობდა ბორჯომის რაიადმასკომის მოლარედ.

1925 წელს მუშაობდა მუშათა კოოპერატივის ბუღალტერ-ინსტრუქტორად.

1926-1927 წლებში მუშაობდა ბორჯომის შუმის ქარხნის სტატისტიკოსად.

1927 წელს მუშაობდა ტფილისის 26 კომისრების სახ.ქარხანაში ბუღალტრად.

1927 წლიდან მსახურობდა შინსახკომის სისტემაში.

1927-1928 წლებში მსახურობდა საქართველოს სსრ, სახელმწიფო პოლიტიკური სამმართველოს, საფინანსო განყოფილების ბუღალტრად.

1928-1929 წლებში მსახურობდა საქართველოს სსრ, სახელმწიფო პოლიტიკური სამმართველოს საფინანსო განყოფილების სრულუფლებიან წარმომადგენლად ამიერკავკასიის ფედერაციაში.

1929-1930 წლებში მსახურობდა საქართველოს სსრ, სახელმწიფო პოლიტიკური სამმართველოს ეკონომიკური განყოფილების სრულუფლებიან წარმომადგენლად ამიერკავკასიის ფედერაციაში.

1930-1931 წლებში მსახურობდა საქართველოს სსრ, სახელმწიფო პოლიტიკური სამმართველოს ეკონომიკური განყოფილების, სრულუფლებიანი წარმომადგენლის, 1-ი განყოფილების რწმუნებულად და, უფროს რწმუნებულად ამიერკავკასიის ფედერაციაში.

1934-1935 წლებში მსახურობდა ამიერკავკასიის ფედერაციის, შინსახკომის სახელმწიფო უშიშროების სამმართველოს, ეკონომიკური განყოფილების ოპერწმუნებულად.

1935-1937 წლებში მსახურობდა საქართველოს სსრ, შინსახკომის სამმართველოს ეკონომიკური განყოფილების მე-4 განყოფილების უფროსად.

1937 წელს დაინიშნა საქართველოს სსრ, შინსახკომის სამმართველოს ეკონომიკური განყოფილების მე-4 განყოფილების, მე-3 ქვეგანყოფილების უფროსად და, შინსახკომის სახელმწიფო უშიშროების სამმართველოს, 1-ი განყოფილების, მე-2 ქვეგანყოფილების უფროსად.

1937-1938 წლებში მსახურობდა ახალციხის რაიონის შინსახკომის უფროსად.

1938 წელს დაინიშნა შინსახკომის გაგრის რაიონული განყოფილების უფროსად და, აფხაზეთის ასსრ შინაგან საქმეთა სახალხო კომისრის მოვალეობის შემსრულებლად.

1938-1939 წლებში მსახურობდა უკრაინის სსრ შინაგან საქმეთა სახალხო კომისრის 1-ლ მოადგილედ.

1939-1941 წლებში მსახურობდა გერმანიაში სსრკ სრულუფლებიანი წარმომადგენლის მრჩევლად.

1941-1945 წლებში მსახურობდა უზბეკეთის სსრ სახელმწიფო უშიშროების სახალხო კომისრად.

1943 წლის 14 თებერვალს მიენიჭა „სახელმწიფო უშიშროების კომისრის მე-III რანგის „წოდება“.

1945 წელს დაინიშნა სსრკ შინსახკომის, სამხედრო ქონების მთავარი სამმართველოს ოპერატიული განყოფილების უფროსად.

1945-1951 წლებში მსახურობდა სსრკ შინსახკომის – შსს-ს სამხედრო ქონების მთავარი სამმართველოს, ოპერატიული სამმართველოს უფროსად.

1951-1953 წლებში მსახურობდა შსს-ს სამხედრო ქონების მთავარი სამმართველოს უფროსად – ბანაკების მთავარი სამმართველოს უფროსის 1-ლ მოადგილედ.

1953 წლის მაის-ივნისში მსახურობდა შსს-ს საკონტროლო ინსპექციის უფროსის მოადგილედ.

1953 წლის 27 ივნისს დააპატიმრეს „ბერიას საქმესთან“, დაკავშირებით.

1954 წლის 1 ოქტომბერს მიესაჯა სასჯელის უმაღლესი ზომა - „დახვრეტა“, დახვრეტილია. არაა რეაბილიტირებული.

დაჯილდოებული იყო „წითელი დროშის,, (1944,1944), „წითელი ვარსკვლავის,, (1944), „კუტუზოვის „-მე-II ხარ.(1945), „შრომის წითელი დროშის,, ორდენებით,

აგრეთვე „შინსახკომის საპატიო მუშაკის,,(1937) და „შსს დამსახურებული თანამშრომლის,,(1948) სამკერდე ნიშნებით.

1938 წელს არჩეული იყო სსრკ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატად.

ბოგდან (ბახჩო) ზაქარიას-ძე ქობულოვი
(01 .03.1904-23.12.1953)
გენერალ-პოლკოვნიკი (09.07.1945)

დაიბადა ტფილისში, მკერავის ოჯახში. გენერალ *ა.ქობულოვის* უფროსი ძმაა.

დაამთავრა ტფილისის გიმნაზია 1922 წელს.

1921 წლიდან მსახურობდა წითელ არმიაში, სასწავლო-საკადრო პოლკის რიგითად.

1921-1922 წლებში მსახურობდა კავალერიის 66-ე ბრიგადაში.

მონაწილეობდა ტფილისის საქალაქო კომიტეტის, 26 კომისრების სახ. რაზმის შექმნაში, იყო რაზმის ერთ-ერთი ხელმძღვანელი.

1922 წლიდან მსახურობდა შინსახკომის სისტემაში.

1922-1923 წლებში მსახურობდა საქართველოს სსრ საგანგებო კომისიაში.

1923-1924 წლებში მსახურობდა ახალციხის მაზრის საგანგებო კომისიის პოლიტიბიუროს თანამშრომლად.

1924-1925 წლებში მსახურობდა საქართველოს საგანგებო კომისიის საინფორმაციო პუნქტის თანამშრომლად ქ.ბორჯომში.

1925 წელს მსახურობდა საგანგებო კომისიის, საინფორმაციო პუნქტის თანამშრომლად ქ.ახალქალაქში.

1926 წელს მსახურობდა საგანგებო კომისიის, საინფორმაციო პუნქტის თანამშრომლად დაბა მანგლისში.

1926 წლიდან მსახურობდა ამიერკავკასიის და საქართველოს გაერთიანებულ პოლიტიკურ სამმართველოებში.

1931 წლამდე მსახურობდა ამიერკავკასიის გაერთიანებული პოლიტიკურ სამმართველოს, საიდუმლო განყოფილების უფროს ოპერრწმუნებულად.

1931-1932 წლებში მსახურობდა საქართველოს სსრ, გაერთიანებული პოლიტიკური სამმართველოს საიდუმლო-პოლიტიკური განყოფილების 1-ი ქვეგანყოფილების უფროსად.

1932-1934 წლებში მსახურობდა საქართველოს სსრ, გაერთიანებული პოლიტიკური სამმართველოს საიდუმლო-პოლიტიკური განყოფილების უფროსის თანაშემწედ.

1934-1935 წლებში მსახურობდა ამიერკავკასიის ფედერაციის, შინსახკომის სახელმწიფო უშიშროების სამმართველოს და საქართველოს სსრ შინსახკომის სამმართველოების თანამშრომლად.

1935 წელს იყო მივლინებული ირანში.

1935-1936 წლებში მსახურობდა ამიერკავკასიის ფედერაციის, შინსახკომის სახელმწიფო უშიშროების სამმართველოს საიდუმლო-პოლიტიკური განყოფილების უფროსის მოადგილედ.

1936 წელს დაინიშნა ამიერკავკასიის ფედერაციის, შინსახკომის სახელმწიფო უშიშროების სამმართველოს და საქართველოს სსრ შინსახკომის სამმართველოს ეკონომიკური განყოფილების უფროსად.

1937 წელს დაინიშნა საქართველოს სსრ შინსახკომის სახელმწიფო უშიშროების სამმართველოს მე-4 განყოფილების უფროსის თანაშემწედ.

1937-1938 წლებში მსახურობდა საქართველოს სსრ შინაგან საქმეთა სახალხო კომისრის მოადგილის მოვალეობის შემსრულებლად.

1938 წელს დაინიშნა საქართველოს სსრ შინაგან საქმეთა სახალხო კომისრის მოადგილედ და სსრკ შინსახკომის 1-ი სამმართველოს მე-4 განყოფილების უფროსად.

1938 წლის 28 დეკემბერს მიენიჭა - „სახელმწიფო უშიშროების მე-III რანგის კომისრის,, წოდება.

1938-1939 წლებში მსახურობდა სსრკ შინსახკომის, სახელმწიფო უშიშროების მთავარი სამმართველოს მე-2 განყოფილების უფროსად, შინსახკომის სახელმწიფო უშიშროების, მთავარი სამმართველოს უფროსის მოადგილედ და შინსახკომის საგამომიებო ნაწილის უფროსად.

1939-1941 წლებში მსახურობდა შინსახკომის, მთავარი ეკონომიკური სამმართველოს უფროსად.

1941 წელს დაინიშნა სახელმწიფო უშიშროების სახალხო კომისრის მოადგილედ.

1941-1943 წლებში მსახურობდა სსრკ შსს სახალხო კომისრის მოადგილედ.

1943 წლის 4 თებერვალს მიენიჭა-„სახელმწიფო უშიშროების მე-II რანგის კომისრის,, წოდება.

1943-1945 წლებში მსახურობდა სსრკ სახელმწიფო უშიშროების სახალხო კომისრის 1-ლ მოადგილედ.

1946-1947 წლებში მსახურობდა სსრკ საგარეო ვაჭრობის სამინისტროსთან არსებული, საზღვარგარეთ (გერმანიაში), საბჭოთა ქონების მთავარი სამმართველოს უფროსის მოადგილედ.

1947-1951 წლებში მსახურობდა მინისტრთა საბჭოსთან არსებული, საბჭოთა ქონების მთავარი სამმართველოს უფროსის მოადგილედ, ერთდროულად 1947-1949 წლებში იყო, გერმანიაში საბჭოთა სამხედრო ადმინისტრაციის, მთავარი უფროსის მოადგილე, გერმანიაში საბჭოთა სააქციო საწარმოთა მოღვაწეობის საკითხებში.

1949 წლიდან იყო გერმანიაში საბჭოთა საკონტროლო კომისიის თავმჯდომარის მოადგილე, სააქციო საზოგადოებების საქმეებში.

1951-1953 წლებში მსახურობდა მინისტრთა საბჭოსთან არსებული, საბჭოთა ქონების მთავარი სამმართველოს უფროსის 1-ლ მოადგილედ.

1953 წლის მარტ-ივნისში მსახურობდა სსრკ შინაგან საქმეთა მინისტრის 1-ლ მოადგილედ.

1953 წლის 27 ივნისს დააპატიმრეს ძმასთან ერთად „ბერიას საქმესთან,, დაკავშირებით.

1953 წლის 23 დეკემბერს მიესაჯა სასჯელის უმაღლესი ზომა -„დახვრეტა,, დახვრეტილია. არაა რეაბილიტირებული.

დაჯილდოებული იყო საქართველოს სსრ „შრომის წითელი დროშის,, (1931), „ლენინის,, (1937,1946,1949), „წითელი დროშის,, (1940,1943,1944,1944,1951), „სუვოროვის,, I-ი ხარ.,(1944), „კუტუზოვის,, I-ი ხარ.,(1945), „სამამულო ომის,, I-ი ხარ., „შრომის წითელი დროშის,, (1948) ორდენებით.

აგრეთვე „შინსახკომის საპატიო მუშაკის,,(1932) სამკერდე ნიშნით.

1948 წელს არჩეული იყო სსრკ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატად.

არტურ გრიგოლის-ძე ქიუჩარიანი
(13.01.1889-22.06.1962)
სამედ.სამს.გენერალ-მაიორი (21.04.1943)

დაიბადა ტფილისში, ექიმის ოჯახში.

1914 წელს დაამთავრა წმ.ვლადიმერის უნივერსიტეტის (ქ.კიევი), სამედიცინო ფაკულტეტის სრული კურსი, მაგრამ გამოსაშვები გამოცდები ჩააბარა 1916 წელს. მაშინვე მიიღო მან მკურნალი ექიმის დიპლომიც.

მონაწილეობდა (1914-1916) წლების პირველ მსოფლიო ომში, ჩრდილო-დასავლეთის ფრონტზე. მონაწილეობდა ცნობილ ბრუსილოვის გარღვევაში 1916 წელს.

ორი მძიმე კონტუზიისა და ჭრილობის შემდეგ, სამედიცინო კომისიის დასკვნით, გაამწესეს პეტროგრადის სათადარიგო პოლკში (სოფ.კრასნოიე სელოში). 1917 წელს მონაწილეობდა გამოსვლებში დროებითი მთავრობის წინააღმდეგ.

იმავე წელს შევიდა წითელი გვარდიის ბატალიონში, რომლის შემადგენლობაში მოგვიანებით შევიდა წითელ არმიაში.

1917 წელს დაამთავრა არქეოლოგიური ინსტიტუტი პეტროგრადში.

წითელ არმიაში ეკავა სამხედრო-სანიტარული უწყების რიგი თანამდებობები. 1919 წელს მონაწილეობდა საბრძოლო მოქმედებებში გენერალ იუდენიჩის ჯარების წინააღმდეგ, რომლებიც უტევდნენ პეტროგრადს, 1921 წელს მონაწილეობდა კრონშტადტის ამბოხის ჩახშობაში.

1922 წელს მონაწილეობდა საბჭოთა კარელიის დაცვაში თეთრფინელებისაგან.

1924-1926 წლებში მონაწილეობდა ბასმაჩების წინააღმდეგ ბრძოლებში, აღმოსავლეთ ბუხარაში.

1929 წელს ხელმძღვანელობდა სანიტარულ უზრუნველყოფას აღმოსავლეთ-ჩინეთის რკინიგზაზე, კონფლიქტის ლიკვიდაციის დროს

(შორეულ აღმოსავლეთის წითელდროშევიანი ცალკეული არმიის შემადგენლობაში).

1929-1930 წლებში მსახურობდა ციმბირის სამხედრო ოლქის სანიტარული სამმართველოს უფროსად.

1930-1934 წლებში მსახურობდა მოსკოვის სამხედრო ოლქის სანიტარული სამმართველოს უფროსად.

1934-1940 წლებში იყო კიროვის სახ. სამხედრო-სამედიცინო აკადემიის უფროსი. 1937 წლამდე იყო ამავე აკადემიის სამხედრო კომისარი. ხელმძღვანელობდა სამხედრო და სამხედრო-სანიტარული დისციპლინების კათედრას. შექმნა სპეციალური ჰოსპიტალი, რომელიც მოქმედებდა ფინეთთან ომის დროს მოწინავე პოზიციებზე და, პირადად ხელმძღვანელობდა ამ ჰოსპიტალს.

1941-1944 წლებში ლენინგრადის ბლოკადის დროს, მუშაობდა წითელი არმიის სამედიცინო შემადგენლობის დახელოვნების კურსების უფროსად, სადაც იყო მიწვეული ქალაქის პროფესურა. კურსები იქნა შექმნილი ერთ-ერთი დიდი ჰოსპიტლის ბაზაზე, რომელსაც თვითონვე ხელმძღვანელობდა.

1935 წლის 23 ნოემბერს მიენიჭა „დივიზიის ექიმის,, სამხედრო წოდება.

1938 წლის 22 თებერვალს მიენიჭა „კორპუსის ექიმის,, სამხედრო წოდება. 1946 წელს დაიცვა საკანდიდატო დისერტაცია თემაზე „*ალიმენტარული დისტროფიის დროს ლიმფატური ორგანოების გისტომორფოლოგია*,, 1947 წლიდან იყო კიროვის სახ. სამხედრო-სამედიცინო აკადემიის, სამხედრო-სამედიცინო მომზადების კათედრის დოცენტი.

1949-1957 წლებში მუშაობდა ლენინგრადის პედიატრიული ინსტიტუტის სამხედრო-სამედიცინო მომზადების კათედრის უფროსად.

1957 წელს გავიდა პენსიაში.

გარდაიცვალა ლენინგრადში. დაკრძალულია ბოგოსლოვსკის სასაფლაოს აკადემიურ მონაკვეთზე.

ავტორია წიგნებისა

"Работа мощного эвакогоспиталя в условиях блокировочного города Ленинграда" (1942 г.)

"Работа фронтового госпиталя для легко раненных (ФГЛР)" (1943 г.)

"Гистоморфология лимфатической системы при алиментарной дистрофии" (1943 г.)

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებული იყო

„ლენინის,, ორი „წითელი დროშის,, და „წითელი ვარსკვლავის,, ორდენებით. *საკვატიო ოქროს სახელობითი იარაღით.*

აშოთ ვაღარშაყის-ძე ყაზარიანი
(11.07.1921-18.10.1995)
გენერალ-მაიორი (29.04.1970)

საბჭოთა კავშირის გმირი (24.03.1945)

დაიბადა ტფილისის გუბერნიის, ბორჩალოს მაზრის, სოფელ ჩიფთ-ქილისაში.

1935 წელს დაამთავრა სოფელ ხაჩკოის საშუალო სკოლის 7 კლასი, ხოლო 1938 წელს ქ.თბილისის საშუალო სკოლის 10 კლასი.

ქ.თბილისის სამხედრო კომისარიატის მიერ იქნა გაწვეული წითელ არმიაში.

ჯარში მსახურობდა 1939 წლიდან, ქვეით ნაწილებში (ლენინგრადის სამხედრო ოლქში).

მონაწილეობდა საბჭოთა კავშირ-ფინეთის (1939-1940) წლების ომში.

1940 წლის იანვარ-მარტში მსახურობდა 286-ე მსროლელი პოლკის მეტყვიაბფრქვევად.

1940 წელს დაამთავრა საპოლკო სკოლა. მეთაურობდა ქვეით ოცეულს (ბალტიისპირეთის სამხედრო ოლქში).

მონაწილეობდა (1941-1945) წლების სსრკ დიდ სამამულო ომში.

1941 წლის ივნის-აგვისტოში მონაწილეობდა თავდაცვით ბრძოლებში ბალტიისპირეთში და, ლენინგრადის შორეულ მისადგომებთან.

1941 წლის 12 აგვისტოს მძიმედ დაიჭრა მარცხენა ბეჭში და, 1941 წლის დეკემბრამდე იმყოფებოდა ქ.ლენინგრადის და ქ.სოკოლის (ვოლოგდის ოლქი) სამხედრო ჰოსპიტლებში.

1942 წელს დაამთავრა უმცროსი ლეიტენანტების კურსები.

1941 წლის ივლის-1944 წლის იანვარში-მეთაურობდა 196-ე ცალკეულ სატანკო ბრიგადის, მსუბუქი ტანკების ოცეულს და ასეულს, იყო ტანკის მეთაური (კალინინის და დასავლეთის ფრონტები).

მონაწილეობდა ბრძოლებში რჟევის მიმართულებით, რჟევ-ვიაზმას, ორიოლის და სმოლენსკის შეტევით ოპერაციებში.

1942 წლის 31 აგვისტოს და 1943 წლის 13 აგვისტოს იქნა დაჭრილი, მაგრამ დარჩა მწყობრში.

1944 წლის იანვარ-აგვისტოში მსახურობდა ზურგში მოქმედი სატანკო ბატალიონის მეთაურის მოადგილედ, 1944 წლის აგვისტო-დეკემბერში მსახურობდა, ხარკოვის სატანკო სასწავლებლის საკურსო ბატალიონის მეთაურის მოადგილედ.

1944 წლის დეკემბრიდან 1945 წლის აპრილამდე მეთაურობდა მე-3 ბელორუსიის ფრონტის, 117-ე სატანკო ბრიგადის სატანკო ბატალიონს.

მონაწილეობდა აღმოსავლეთ-პრუსიის ოპერაციაში. 1945 წლის 17-23 იანვარს ტანკისტებმა მისი მეთაურობით, ბრძოლებით გაიარეს 150 კმ, გაათავისუფლეს ათობით დასახლებული პუნქტი, გაანადგურეს მოწინააღმდეგის ტექნიკისა და, ცოცხალი ძალის დიდი რაოდენობა და, აიყვანეს ტყვედ 1000-მდე ჰიტლერელი.

1945 წლის 20 იანვარს დაიჭრა, მაგრამ დარჩა მწყობრში.

სსრკ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმმა თავდადებისათვისა და მამაცობისათვის რომელიც გამოიჩინა ბრძოლებში, გვარდიის კაპიტანმა აშოტ ვალარშაკის-ძე ყაზარიაძემ, 1945 წლის 24 მარტის ბრძანებულებით მიანიჭა „საბჭოთა კავშირის გმირის,, წოდება, ლენინის ორდენისა და მედალ „ოქროს ვარსკვლავის,, გადაცემით.

1949 წელს დაამთავრა ჯავსანსატანკო და მექანიზირებული ჯარების სამხედრო აკადემია. მსახურობდა სატანკო პოლკის შტაბის უფროსად და სატანკო პოლკის მეთაურად (ამიერკავკასიის სამხედრო ოლქში), სატანკო დივიზიის მეთაურის მოადგილედ და სატანკო დივიზიის მეთაურად (საბჭოთა ჯარების ჩრდილოეთის ჯგუფში და ურალის სამხედრო ოლქში).

1969-1987 წლებში მსახურობდა სომხეთის სსრ სამხედრო კომისრად.

1987 წელს გადადგა სამხედრო სამსახურიდან წლოვანების გამო.

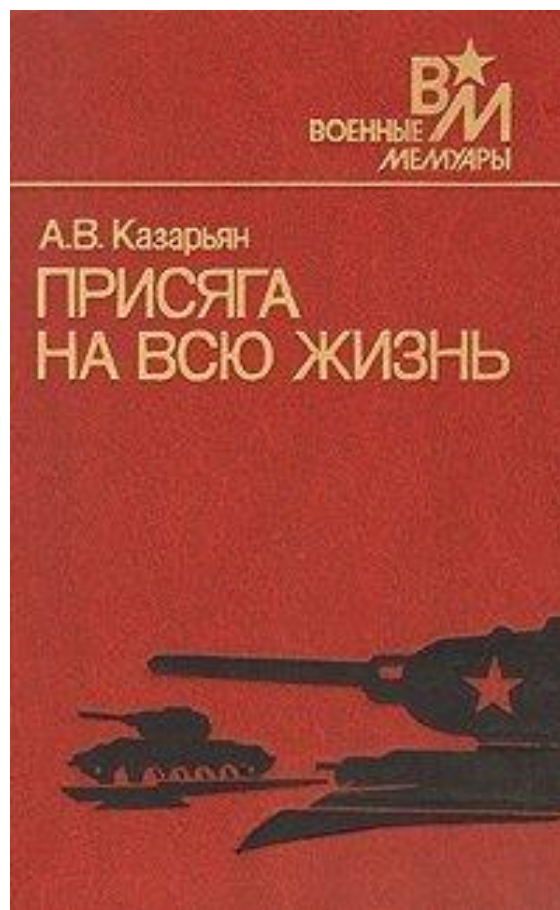
ცხოვრობდა ქ.ერევანში. დაკრძალულია ერევანში, თოხმახის სასაფლაოზე.

საბრძოლო დამსახურებისათვის და სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებული იყო

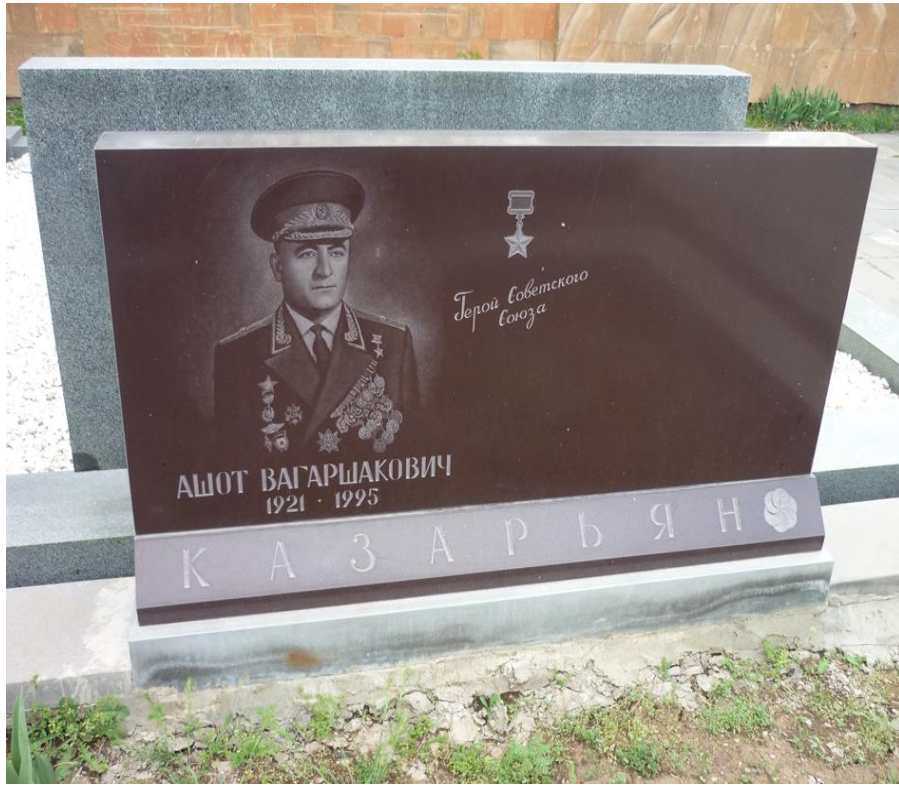
„ლენინის„(1945), „წითელი დროშის„(1942,1943), „სამამულო ომის„ I-ი ხარ.(1985), „შრომის წითელი დროშის„, „წითელი ვარსკვლავის„(1955), „სსრკ შეიარაღებულ ძალებში სამსახურისათვის„ მე-III ხარ. ორდენებით.

მას მინიჭებული ჰქონდა *სომხეთის სსრ სახელმწიფო პრემია (ლიტერატურის დარგში).*

ავტორია წიგნებისა „*Четверть века на танках,*„ Ер., 1972, „*Война, люди, судьбы,*„ Ер., 1975, „*Присяга на всю жизнь,*„ М., 1988.

ა.ვ.ყაზარიალის ერთ-ერთი წიგნი

*გენერალ-მაიორ ა.ვ.ყაზარյანის საფლავი ერევანში,
თოხმახის სასაფლაოზე*

დანართი 4

საბჭოთა კავშირის სახელმწიფო ჯილდოები

საქართველოს სსრ „წითელი დროშის,, ორდენი (1921), „შრომის წითელი დროშის,, ორდენი (1928) და (1931)

სომხეთის სსრ „წითელი დროშის ,, (1921), „შრომის წითელი დროშის,, ორდენები (ორივე 1923)

სომხეთის სსრ „ვერცხლის ვარსკვლავის,, ორდენი (1921) და ამიერკავკასიის ფედერაციის „შრომის წითელი დროშის,, ორდენი (1932)

საბჭოთა კავსირის გმირის მედალი „ოქროს ვაესკვლავი,, (დაწ.1939 წ. 1 აგვისტოს)
 სოციალისტური შრომის გმირის ოქროს მედალი „ნამგალი და ჩაქუჩი,, (დაწ. 1940 წ. 22 მაისს)

ლენინის ორდენი
 (დაწ.1930 წ. 5 მაისს)

წითელი დროშის ორდენი
 (დაწ.1918 წ.16 სექტემბერს)

შრომის წითელი დროშის ორდ.
 (დაწ.1928 წ. 7 სექტემბერს)

საპატიო ნიშნის ორდენი
 დაწ.1935 წ. 25 ნოემბერს)

წითელი ვარსკვლავის ორდ.
(დაწ.1930 წ. 5 მაისს)

ალექსანდრე ნეველის ორდენი (დაწ.1942 წ. 29 ივლისს)

სამამულო ომის ორდენის I-ი და მე-II ხარ.(დაწ.1942 წ.20 მაისს)

სამამულო ომის ორდენის I-ი და მე-II ხარ.(1985)

სუვოროვის ორდენის I-ი, მე-II და მე-III ხარ. (დაწ.1942 წ.29 ივლისს)

გამარჯვების ორდენი (დაწ.1943 წ.8 ნოემბერს)

კუტუზოვის ორდენის I-ი, მე-II და მე-III ხარ.(დაწ.1942 წ. 29 ივლისს)

ბოგდან ხმელნიცის ორდენის I-ი, მე-II და მე-III ხარ.(დაწ.1943 წ.10 ოქტომბერს)

ნახიმოვის ორდენის I-ი და მე-II ხარ.
(დაწ.1944 წ.3 მარტს)

უშაკოვის ორდენის I-ი და მე-II ხარ.
(დაწ.1944 წ. 3 მარტს)

საბჭ.კავშირის შეიარაღებულ ძალებში სამსახურისათვის ორდენის I-ი, მე-II და მე-III ხარ.(დაწ.1974 წ.28 ოქტომბერს)

ოქტომბრის რევოლუციის ორდენი (დაწ.1967 წ. 31 ოქტომბერს)

ხალხთა მეგობრობის ორდენი (დაწ.1972 17 დეკემბერს)

სამკერდე ნიშნები «V ВЧК-ГПУ»(1923) , «XV ВЧК-ГПУ»1917-1932-(1932) «ВЧК-ОГПУ-НКВД» и «შინსახკომის დამსახურებული მუშაკი» (1940)

„დამსახურებული ჩეკისტი„ (1946), „საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის სამინისტროს დამსახურებული მუშაკი„(1966), შინაგან საქმეთა სამინისტროს დამსახურებული მუშაკი„(1968), შსს-ში წარჩინებული სამსახურისათვის„ (1985)

„უშიშროების დამსახურებული მუშაკის„(1957) და უშიშროების ორგანოების „50,, „60,, და „70,, წლის საიუბილეო სამკერდე ნიშნები (1967,1977,1987)

მილიციის მე-III,მე-II და I-ი რანგის კომისრის სამხრეები

უშიშროების მე-III , მე-II და I-ი რანგის კომისრის სამხრეები

Генерал-майор Генерал-лейтенант Генерал-полковник Генерал армии Маршал СССР

გენერალ-მაიორის, გენერალ-ლეიტენანტის, გენერალ-პოლკოვნიკის, არმიის გენერლის და საბჭოთა კავშირის მარშლის სამხედრო სამხრეები (1943 წ.)

III.

სომხეთის რესპუბლიკის შეიარაღებული ძალების
გენერლები საქართველოდან
(1992 წლიდან)

ენრიკო ალექსანდრეს-ძე აფრიამოვი
(დ.14.03.1954)
გენერალ-ლეიტენანტი (2007)

დაიბადა ქ.თბილისში (საქართველოს სსრ).

1971 წელს დაამთავრა საშუალო სკოლა და ჩააბარა თბილისის საარტილერიო სასწავლებელში.

1975 წლიდან მსახურობდა ოცმეთაურად, ბატარეის მეთაურად, შტაბის უფროსად, დივიზიონის მეთაურის მოადგილედ, რეაქტიული საარტილერიო დივიზიონის მეთაურად, ტანკსაწინააღმდეგო საარტილერიო დივიზიონის მეთაურად.

1992 წლის ოქტომბერში სომხეთის რესპუბლიკის თავდაცვის მინისტრის ბრძანებით დაინიშნა სომხეთის შეიარაღებული ძალების ტანკსაწინააღმდეგო საარტილერიო პოლკის მეთაურად.

1996 წლის იანვარ-ივლისში – სარდლობდა ჩრდილო-აღმოსავლეთის მიმართულებას.

1996 წლის ივლის-2000 წლის მარტში-სარდლობდა საარმიო კორპუსს.

2000 წლის 14 მარტს სომხეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტის ბრძანებულებით დაინიშნა მთავარი შტაბის უფროსის მოადგილედ.

2000 წლის 30 მაისს სომხეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტის ბრძანებულებით დაინიშნა მთავარი შტაბის უფროსის 1-ლ მოადგილედ.

დაამთავრა რუსეთის ფედერაციის შეიარაღებული ძალების გენერალური შტაბის აკადემიასთან არსებული უმაღლესი აკადემიური კურსები.

1997 წლის 13 ოქტომბერს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის,, სამხედრო წოდება.

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებულია

„საპატიო ნიშნის,, ორდენით (სსრკ) და სომხეთის „საბრძოლო ჯვრის,, ორდენის მე-II ხარ.

ვალარშაკ ვარნაზის-ძე არუთუნიანი
(დ. 28 .04. 1956)
გენერალ-ლეიტენანტი (20.09.1996)

დაიბადა ქ.ახალქალაქში (საქართველოს სსრ).

გენერალ ვიაჩესლავ არუთუნიანის უმცროსი ძმია.

1978 წელს დაამთავრა კასპიის უმაღლესი სამხედრო-საზღვაო სასწავლებელი.

1991 წელს დაამთავრა სსრკ შეიარაღებული ძალების გენერალური შტაბის აკადემია.

1978-1990 წლებში მსახურობდა შორეულ აღმოსავლეთში.

1991-1992 წლებში იყო შინაგან საქმეთა მინისტრის მოადგილე, სომხეთის რესპუბლიკის თავდაცვის კომიტეტის თავმჯდომარის 1-ი მოადგილე.

1992-1994 წლებში იყო დსთ-ს შეიარაღებული გაერთიანებული მთავარსარდლობის შტაბის უფროსის მოადგილე.

1994-1999 წლებში იყო სომხეთის რესპუბლიკის წარმომადგენელი დსთ-ს მონაწილე-ქვეყნების თავდაცვის მინისტრთა საბჭოში.

1999-2000 წლებში იყო სომხეთის რესპუბლიკის თავდაცვის მინისტრი.

2002 წელს შევიდა ოპოზიციურ პარტია „რესპუბლიკაში“,

სომხეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტის ბრძანებულებით სამხედრო წოდების დისკრედიტაციისა და ოფიცრის უმაღლესი წოდების შელახვისათვის ჩამოერთვა „გენერალ-ლეიტენანტის“, სამხედრო წოდება.

ვიაჩესლავ ვარნაზის-ძე არუთუნიანი
(10 .08. 1948 -27.02.2008)
გენერალ-მაიორი (26.02.1992)

დაიბადა ქ.ახალქალაქში (საქართველოს სსრ).

გენერალ ვაგარშაკ არუთუნიანის უფროსი ძმია.

1968-1973 წლებში სწავლობდა ყუბანის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე.

1979-1987 წლებში მსახურობდა საბჭოთა არმიის შეზღუდულ სამხედრო კონტინგენტში, ავღანეთის დემოკრატიულ რესპუბლიკაში.

1987-1991 წლებში მუშაობდა სომხეთის სსრ ეროვნული უშიშროების აპარატში.

1991-1993 წლებში მუშაობდა სომხეთის რესპუბლიკის ეროვნული უშიშროების მინისტრის 1-ლ მოადგილედ.

1993-1997 წლებში მუშაობდა სომხეთის პრემიერ-მინისტრის მრჩევლად.

1997-2001 წლებში მუშაობდა სომხეთის განსაკუთრებული სიტუაციების მინისტრად.

არკადი ივანეს-ძე ტერ-თათევოსიანი
(დ. 22.05.1939)
გენერალ-მაიორი (25.05.1992)

დაიბადა ქ.თბილისში (საქართველოს სსრ).

დაამთავრა თბილისის საშუალო სკოლა.

ბაქოს საერთო-საჯარისო სამეთაურო სასწავლებლის და, ლენინგრადის ზურგისა და ტრანსპორტის სამხედრო აკადემიის დამთავრების შემდეგ მსახურობდა საბჭოთა არმიის შეზღუდულ სამხედრო კონტინგენტში, ავღანეთის დემოკრატიულ რეპუბლიკაში, შემდეგ გერმანიაში, ჩეხოსლოვაკიასა და ბელორუსიაში, ხოლო 1987 წლიდან-სასომხეთში.

1988 წლიდან იღებდა აქტიურ მონაწილეობას მოხალისეთა სწავლებებში.

1990 წელს გახდა მოხალისეთა რაზმ „დავიდ სასუნცის,-“ წევრი.

რაზმი იცავდა სასაზღვრო სომხურ სოფლებს, რომლებსაც გამუდმებით თავს ესხმოდა მოწინააღმდეგე.

1991 წლის 6 მაისს დაინიშნა სომხეთის რესპუბლიკის მთავრობასთან არსებული პირველი სახელმწიფო სამხედრო უწყების – თავდაცვის კომიტეტის გარეშე სამხედრო მომზადების განყოფილების უფროსად, რომელიც რთულ პოლიტიკურ პირობებში ახორციელებდა რესპუბლიკის სასწავლო დაწესებულებებში, ყოფილ დოსააფში და სხვა ორგანიზაციებში მიზნობრივ მუშაობას, სწავლობდა სახელმწიფოთა გამოცდილებას

შეიარაღებული ძალების მშენებლობის საქმეში, რომლებმაც მოიპოვეს დამოუკიდებლობა.

1991 წლის 13 ივლისს პოლკოვნიკი ტერ-თათევოსიანი იქნა დაკავებული მოხალისეთა გადამზადებით.

ავღანეთში მას ეძახდნენ „*მთის მელას*„ და უდავოდ აფასებდნენ მის ხელოვნებას მთიანი ომის წარმოებისას.

სამშობლოში კი, პირადი შემადგენლობის სპეცმომზადების განსაკუთრებული მეთოდისათვის მას შეარქვეს - „*კომანდოსი*„

აგრძელებდა თავისი ცოდნის და მდიდარი გამოცდილების გამოყენებას თავდაცვის სამინისტროს კადრების აღზრდის სამმართველოს უფროსის, შემდეგ კი მინისტრის თანაშემწის თანამდებობებზე, ხოლო 2002 წლიდან მუშაობდა ყოფილ დოსააფში.

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებულია

„წითელი დროშის„ და „საკატიო ნიშნის„ ორდენებით (სსრკ),

სომხეთის „საბრძოლო ჯვრის„ I-ი ხარ.ორდენით,

ოვანეს ვაღარშაკის-ძე უნანიანი
(დ.10.06.1952)
პოლიციის გენერალ-ლეიტენანტი (2003)

დაიბადა ქ.ახალქალაქში (საქართველოს სსრ).

1970-1975 წლებში სწავლობდა ერევნის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე.

1975 წლიდან მუშაობდა სომხეთის სსრ შსს აპარატში.

1975-1977 წლებში მუშაობდა სპანდარიანის რაიონის შს განყოფილებაში, არასრულწლოვანთა საქმეების ინსპექციაში, უფროსი ინსპექტორის თანამდებობაზე.

1977-1983 წლებში მუშაობდა იმავე განყოფილების სისხლის სამართლის სამძებროს ინსპექტორად, შემდეგ უფროს ინსპექტორად.

1983 წელს დაინიშნა ქ.ერევნის შსს სისხლის სამართლის სამძებროს განყოფილების მთავარ ინსპექტორად.

1983-1984 წლებში ეკავა სპანდარიანის რაიონის შს განყოფილების სისხლის სამართლის სამძებროს ქვეგანყოფილების უფროსის თანამდებობა.

1984-1991 წლებში მუშაობდა ორჯონიკიძის რაიონის შს განყოფილების სისხლის სამართლის სამძებროს ქვეგანყოფილების ოპერრწმუნებულად, შემდეგ უფროს ოპერრწმუნებულად.

1991-1993 წლებში მუშაობდა იმავე განყოფილებაში, სისხლის სამძებროს ქვეგანყოფილების უფროსად, შემდეგ განყოფილების უფროსის მოადგილედ.

1993-1994 წლებში მუშაობდა შაუმიანის რაიონის შს განყოფილების უფროსად.

1994 წელს მუშაობდა ქ.ერევნის შს სამმართველოს უფროსის მოადგილედ.

1994-1996 წლებში იყო რესპუბლიკის შსს მინისტრის მოადგილე.

1996-1997 წლებში-კვლავ შაუმიანის შს განყოფილების უფროსია.

1997-2003 წლებში-კვლავ რესპუბლიკის შს მინისტრია მოადგილეა.

2003 წელს დაინიშნა რესპუბლიკის პოლიციის უფროსის მოადგილედ.

მინიჭებული აქვს-

„რუსეთის ფედერაციის შსს დამსახურებული თანამშრომლის,, (2001),

„სომხეთის რესპუბლიკის ეროვნული უშიშროების დამსახურებული თანამშრომლის,,(2002),

„სომხეთის რესპუბლიკის შსს დამსახურებული თანამშრომლის,,(2003)

წოდებები.

სამსახურში წარჩინებისათვის დაჯილდოებულია

„დამსახურებისათვის სამშობლოს წინაშე,,(2001),

„დრასტამათ კანაიანის,, „გარეგინ ნჯდეს,, „ანდრანიკ ოზანიანის,, და „მარშალ ბაგრამიანის,, ორდენებით.

იური გრიგოლის-ძე ხაჩატუროვი
(დ.01.05.1952)
გენერალ-პოლკოვნიკი (15.04.2008)

დაიბადა ქ.თეთრ-წყაროში (საქართველოს სსრ), *(ყოფ.ბელი კლიუჩი. ავტორთა შენიშვნა)*, მოსამსახურის ოჯახში.

1969 წელს, თეთრი-წყაროს საშუალო სკოლის დამთავრების შემდეგ, ჩააბარა გამოცდები თბილისის საარტილერიო სამეთაურო წითედროშოვან სამხედრო სასწავლებელში, რომელიც წარჩინებით დაამთავრა 1974 წელს.

სასწავლებლის დამთავრების შემდეგ დაინიშნა შორეული აღმოსავლეთის სამხედრო ოლქში, მოტომსროლელი დივიზიის, საარტილერიო პოლკის საცეცხლე ოცეულის მეთაურად.

1976-1982 წლებში ეკავა ბატარეის მეთაურის, საარტილერიო დივიზიონის მეთაურის მოადგილის – შტაბის უფროსის და შორეული აღმოსავლეთის სამხედრო ოლქის ცალკეული ტანკსაწინააღმდეგო საარტილერიო დივიზიონის მეთაურის თანამდებობები.

1982-1985 წლებში სწავლობდა ლენინგრადის მ.კალინინის სახ.სამხედრო საარტილერიო აკადემიის სამეთაურო ფაკულტეტზე.

აკადემიის დამთავრების შემდეგ დაინიშნა ბელორუსიის სამხედრო ოლქის სატანკო დივიზიის, სარაკეტო ჯარების და არტილერიის შტაბის უფროსად.

1987-1989 წლის თებერვლამდე მსახურობდა ავღანეთის დემოკრატიულ რესპუბლიკაში, მე-40 არმიის, მე-5 გვარდიული მოტომსროლელი დივიზიის სარაკეტო ჯარების და არტილერიის შტაბის უფროსად.

1989 წლის ოქტომბერში ავღანეთში სამხედრო სამსახურის დამთავრების შემდეგ, დაინიშნა ბელორუსიის სამხედრო ოლქის სატანკო არმიის, ცალკეული საარტილერიო ბრიგადის მეთაურად.

1992 წლის აპრილში ბელარუსის რესპუბლიკის თავდაცვის მინისტრის სპეციალური ბრძანებით იქნა მივლინებული სომხეთის რესპუბლიკის თავდაცვის მინისტრის განკარგულებაში და, დაინიშნა მე-2 მოტომსროლელი პოლკის მეთაურად.

აქტიურ მონაწილეობას ღებულობდა სომხეთის რესპუბლიკის სახელმწიფო საზღვრის დაცვაში.

1992 წლის სექტემბერში დაინიშნა სომხეთის რესპუბლიკის შეიარაღებული ძალების სარდლის მოადგილედ და, სასაზღვრო ჯარების სამმართველოს უფროსად. იყო გორისის მოტომსროლელი პოლკის, ტავუშის მოტომსროლელი ბრიგადის, I-ი და მე-IV საარმიო კორპუსების შექმნის და ფორმირების ერთ-ერთი ინიციატორთაგანი.

ხანგრძლივი დროის განმავლობაში მეთაურობდა ამ ნაწილებს, შენაერთებსა და გაერთიანებებს. აგრეთვე ეკავა ოპერატიული მიმართულების სარდლის და, სომხეთის რესპუბლიკის შეიარაღებული ძალების მთავარი შტაბის უფროსის მოადგილის თანამდებობები.

1995 წელს მიენიჭა „გენერალ-მაიორის,, სამხედრო წოდება.

2000 წელს მიენიჭა „გენერალ-ლეიტენანტის,, სამხედრო წოდება.

2000 წლის 21 მარტს სომხეთის რესპუბლიკის თავდაცვის მინისტრის ბრძანებით დაინიშნა თავდაცვის მინისტრის მოადგილედ.

2008 წლის 15 აპრილს სომხეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტის ბრძანებით დაინიშნა შეიარაღებული ძალების მთავარი შტაბის უფროსად.

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებულია

ორი „წითელი ვარსკვლავის,, და „ სსრკ შეიარაღებულ ძალებში სამსახურისათვის,, მე-III ხარ., „ვარსკვლავის,, ორდენებით (ავღანეთი),

სომხეთის „საბრძოლო ჯვრით,, სომხური ეკლესიის „ნერსეს შნორალის,, და „ვარდან მამიკონიანის,, ორდენებით.

IV.

რუსეთის ფედერაციის შეიარაღებული ძალების
სომეხი გენერლები
საქართველოდან (1992 წლიდან)

კონსტანტინე იაკობის-ძე ალაჯანოვი
(დ.1945)

მე-III კლასის იუსტიციის სახელმწიფო მრჩეველი (2000)

დაიბადა წალკის რაიონში (საქართველოს სსრ).

მუშაობდა რიაზანის ოლქის ჩუჩკოვოს რაიონის პროკურატურის გამომძიებლად.

1977 წელს გადაყვანილ იქნა საქართველოში, ბოლნისის რაიონში, პროკურორის თანაშემწედ. შემდეგ მუშაობდა ამიერკავკასიის სატრანსპორტო პროკურორის უფროს თანაშემწედ, მარნეულის რაიონის პროკურორატურის კანცელარიის გამგედ, პროკურორის მოადგილედ, საქართველოს პროკურატურის საგამომძიებლო სამმართველოს, შსს ორგანოებში გამოძიების და მოკვლევის ზედამხედველობის განყოფილების უფროს პროკურორად.

1993 წლის აპრილიდან მუშაობდა რუსეთის ფედერაციის პროკურატურის სისტემაში, სარაიონო პროკურატურის გამომძიებლად, რუსეთის შსს საგამომძიებლო კომიტეტის, განსაკუთრებულ საქმეთა გამოძიების და ზედამხედველობის განყოფილების პროკურორად.

1999 წლის დეკემბერში დაწინაურებულ იქნა სამმართველოს უფროსის მოადგილედ – რუსეთის გენერალური პროკურატურის, განსაკუთრებულ საქმეთა გამოძიების და ზედამხედველობის განყოფილების უფროსად.

დაჯილდოებულია სამკერდე ნიშნით „*რუსეთის ფედერაციის პროკურატურის საპატიო მუშაკი*, (1998) და *ცეცხლსასროლი სახელობითი იარაღით – „მაკაროვის*, სისტემის მოდერნიზირებული პისტოლეტით.

პეტროს ვარაზდათის-ძე ღარიბიანი

(დ. 18.04.1947)

მე-III კლასის იუსტიციის სახელმწიფო მრჩეველი (10.01.2008)

დაიბადა ბოგდანოვკის რაიონის (ახლ.ნინოწმინდის) სოფ.განძაში (საქართველოს სსრ), მოსამსახურის ოჯახში.

1972-1977 წლებში სწავლობდა ყუბანის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე.

1986-1996 წლებში მუშაობდა ქ.ერევნის პროკურატურაში, პროკურორ-კრიმინალისტად.

1996 წლიდან -რუსეთის ფედერაციის მოქალაქეა და, მუშაობს მოსკოვის ოლქის პროკურატურის განსაკუთრებულ საქმეთა გამომძიებლად.

1998-1999 წლებში მუშაობდა ავსტრიის ნავთობის კომპანია «East Petroleum Handelsges» საქმეთა მმართველ, ევგენი რიბინზე ორი თავდასხმის საქმეზე..

2001 წლიდან მუშაობს რუსეთის ფედერაციის, გენერალური პროკურატურის განსაკუთრებულ საქმეთა გამომძიებლად.

2004 წლის ივლისიდან არის რუსეთის ფედერაციის, გენერალური პროკურატურის ერთ-ერთი საგამომძიებო ბრიგადის ხელმძღვანელი, რომელიც იძიებს რუსეთში ჟურნალ «Forbes» მთავარი რედაქტორის, პოლ ხლენიკოვის მკვლელობას.

2011 წელს რუსეთის ფედერაციის პრეზიდენტის მიერ დაინიშნა საგამომძიებლო კომიტეტის თავმჯდომარესთან – განსაკუთრებულ საქმეთა უფროს გამომძიებლად.

გეორგი ანუშავანის-ძე ისახანიანი
(დ.27.05.1960)
გენერალ-მაიორი(2004)
რუსეთის ფედერაციის გმირი (28.06.2000)

დაიბადა ქ.თეთრ-წყაროში (საქართველოს სსრ), *(ყოფ.ბელი კლიუჩი. ავტორთა შენიშვნა).*

იქვე დაამთავრა საშუალო სკოლა.

1977 წელს გაწვეულ იქნა საბჭოთა კავშირის შეიარაღებულ ძალებში.

1981 წელს დაამთავრა რიაზანის უმაღლესი სამხედრო-სადესანტო სამეთაურო სასწავლებელი.

მსახურობდა ამიერკავკასიის სამხედრო ოლქის ნაწილებში. მეთაურობდა საპარაშუტო-სადესანტო ოცეულს, იყო საპარაშუტო-სადესანტო ასეულის მეთაურის მოადგილე და მეთაური.

1987 წლიდან მსახურობდა ავღანეთში, საბჭოთა კავშირის შეზღუდული სამხედრო კონტინგენტის შემადგენლობაში, საპარაშუტო-სადესანტო ბატალიონის შტაბის უფროსად. მონაწილეობდა საბრძოლო მოქმედებებში ავღანეთიდან საბჭოთა ჯარების სრულ გამოყვანამდე (1989 წლის თებერვალი).

საბჭოთა კავშირში დაბრუნების შემდეგ, მეთაურობდა საპარაშუტო-სადესანტო ბატალიონს, ბელორუსიის და მოსკოვის სამხედრო ოლქებში. მონაწილეობდა ყოფილ სსრკ ტერიტორიაზე შეიარაღებული კონფლიქტების ლოკალიზაციაში.

1993 წელს დაამთავრა მ.ფრუნზეს სახ. სამხედრო აკადემია. მსახურობდა საპარაშუტო-სადესანტო პოლკის მეთაურად.

იბრძოდა 1994-1996 წლების ჩეჩნეთის პირველი ომის დროს.

1996-1997 წლებში, მონაწილეობდა ბოსნიასა და ჰერცეგოვინაში (ყოფ.იუგოსლავია),სამშვიდობო ოპერაციაში, საპარაშუტო-სადესანტო ჯარების ბრიგადის შტაბის უფროსად.

1998 წლის თებერვალში დაინიშნა 76-ე გვარდიული საჰაერო-სადესანტო დივიზიის, 234-ე გვარდიული საპარაშუტო-სადესანტო პოლკის მეთაურად (ქ.ფსკოვი).

1999 წლის აგვისტოდან 2000 წლის თებერვლამდე იბრძოდა თავისი პოლკის სათავეში, ჩეჩნეთსა და დაღესტანში შემოსეულ შ.ბასაევის და ჰატაბის ბანდების წინააღმდეგ, შემდეგ იბრძოდა ჩეჩნეთის მეორე ომის ბრძოლებში.

მისი პოლკის ყველა საბრძოლო ოპერაცია განსხვავდებოდა ძირფესვიანი მომზადებით და, მასში მონაწილე ჯარების სახეობათა მკაცრი ურთიერთმოქმედებებით.

ნახევარი წლის განმავლობაში მის პოლკში ბრძოლებში დაიღუპა 10 ჯარისკაცზე ნაკლები.

2000 წლის 28 ივნისის რუსეთის ფედერაციის პრეზიდენტის ბრძანებით, მამაცობისა და თავდადებისათვის, ჩრდილო კავკასიაში კონტრტერორისტული ოპერაციის მსვლელობისას, 76-ე გვარდიული საჰაერო-სადესანტო დივიზიის, 234-ე გვარდიული, შავიზღვის, კუტუზოვის მე-III ხარისხის და წმ. ალექსანდრე ნეველის სახელობის, საპარაშუტო-სადესანტო პოლკის მეთაურს-გვარდიის პოლკოვნიკ გევორჯ ანუშავანის-ძე ისახანთანს მიენიჭა რუსეთის ფედერაციის გმირის წოდება, წარჩინების განსაკუთრებული ნიშნის – მედლის „ოქროს ვარსკვლავის,, გადაცემით.

აგრძელებს სამხედრო სამსახურს რუსეთის არმიაში.

2000 წლის დეკემბრიდან მსახურობდა ფსკოვის სამხედრო-საჰაერო ჯარების დივიზიის შტაბის უფროსად.

2002 წლის მაისიდან მსახურობდა რუსეთის ფედერაციის სამხედრო-საჰაერო ჯარების საბრძოლო მომზადების უფროსად.

2006 წლის იანვრიდან გენერალ-მაიორი ისახანანი მსახურობს სვერდლოვსკის ოლქის „რუსეთის თავდაცვის სპორტულ-ტექნიკური ორგანიზაციის,, (POCTO) უფროსად.

საბრძოლო დამსახურებისათვის დაჯილდოებულია ორი „წითელი ვარსკვლავის,, და „საპატიო ნიშნის,, (სსრკ) ორდენებით. ორდენით „მამაცობისათვის,,(რუსეთის ფედერაცია)

ვლადიმერ არშალუისის-ძე ჩობანიანი
(დ. 10.02.1938)
გენერალ-ლეიტენანტი (1995)

დაიბადა ბოგდანოვკის (*ახლ. ნინოწმინდის*) რაიონის, სოფ.ხოჯაბეკში (საქართველოს სსრ).

დაამთავრა საშუალო სკოლა *ვერცხლის მედალზე*.

1955 წლიდან მსახურობდა შეიარაღებულ ძალებში, დაამთავრა ხარკოვის უმაღლესი საავიაციო-საინჟინრო სასწავლებელი 1960 წელს.

1960-1970 წლებში მსახურობდა სტრატეგიული დანიშნულების სარაკეტო ჯარების ნაწილებში და შენაერთებში.

ჯგუფური ბაზირების საშუალო მოქმედების რადიუსის, სარაკეტო კომპლექსების საბრძოლო მორიგეობის შექმნის ერთ-ერთი პიონერთაგანია.

(ქ.მახაჩყალა, დაღესტნის ასსრ).

1971-1989 წლებში მსახურობდა სსრკ თავდაცვის სამინისტროს მე-4 ცენტრალური სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის უმცროს, უფროს მეცნიერ თანამშრომლად, ლაბორატორიის გამგედ, სამეცნიერო განყოფილების უფროსად.

1985 წელს პოლკოვნიკმა ჩობანიანმა წარმატებულად დაიცვა სადოქტორო დისერტაცია, და მას მიენიჭა ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორის სამეცნიერო ხარისხი, ხოლო 1990 წელს მიენიჭა პროფესორის წოდება.

1989-1992 წლებში მსახურობდა ფ.ძერჟინსკის სახ. საარტილერიო აკადემიაში, სარაკეტო შეიარაღების ექსპლოატაციის კათედრის გამგედ.

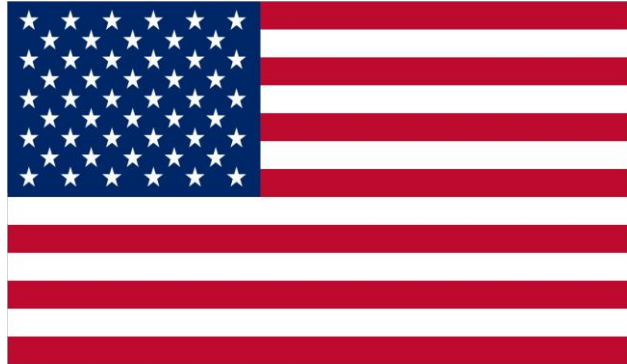
1992-1999 წლებში მსახურობდა ამავე აკადემიის უფროსის მოადგილედ სასწავლო და სამეცნიერო მუშაობის დარგში.

2002 წელს რუსეთის ფედერაციის შეიარაღებული ძალებიდან პენსიაზე გასვლის შემდეგ, შექმნა და სათავეში ჩაუდგა სარაკეტო-კოსმოსური პრობლემების პეტროვსკის სამეცნიერო ცენტრს. ამავდროულად არის კონცერნ „სისტემპრომის“, გენერალური კონსტრუქტორი და დირექტორის მოადგილე სამეცნიერო მუშაობის დარგში. კონცერნი ჰქმნის სამხედრო ტექნიკისათვის და შეიარაღებისათვის მართვის ავტომატიზირებულ სისტემებს.

გენერალ-ლეიტენანტი ვ.ჩობანიანი არის 250 სამეცნიერო ნაშრომის, 7 გამოგონების, 4 მონოგრაფიის და 3 სახელმძღვანელოს ავტორი. დაჯილდოებულია

„ სსრკ შეიარაღებულ ძალებში სამსახურისათვის,, მე-III ხარ. ორდ.(1988) და ალბერტ ნობელის მედლით (2007)

არჩეულია ე.ნინოწმინდის საპატიო მოქალაქედ.

V.

ამერიკის შეერთებული შტატები

მიქაელ ტაშჩიანი
(დ.1925)
გენერალ-მაიორი(01.10.1973)

დაიბადა ქ.ბინგემფტონში (ნიუ-იორკის შტატი,აშშ) ოჯახში, რომელიც ცხოვრობდა ბათუმის ოლქის ქ.ართვინში (რომელიც მაშინ შედიოდა ქუთაისის გუბერნიაში), და წავიდა ემიგრაციაში აშშ-ში.

1944 წელს წარჩინებით დაამთავრა საშუალო სკოლა და მოეწყო ვესტ-პონტის სამხედრო აკადემიაში, ხოლო 1948 წელს მიიღო წარჩინებულის დიპლომი და სამხედრო-საჰაერო ძალების ლეიტენანტის სამხედრო წოდება.

1952 წელს აგრეთვე დაამთავრა ამერიკის არმიის ომის წარმოების კოლეჯი, წარჩინებით გაიარა ჰარვარდის საქმიანი ადმინისტრირების უმაღლესი სკოლის პროგრამა და მიიღო სამხედრო-საჰაერო ძალების მაიორის წოდება.

შემდგომში მან გაიარა სამხედრო-საჰაერო ძალების ინსტიტუტის სპეციალური მომზადების კურსი ოჰაიოს შტატში.

ერთ-ერთი პირველი მისი დავალება იყო რაით-პატერსონის სამხედრო - საჰაერო ბაზის ავიაძრავებით მომარაგება.

1953-1958 წლებში ტაშჩიანი მეთაურობდა 132-ე საჰაერო ჯგუფს, რომელიც დისლოცირებული იყო კალოფორნიის შტატის, ქ.პასადენაში.

1955 წელს მას მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

1958 წელს მას მიენიჭა „ბრიგადის გენერლის,, სამხედრო წოდება.

1958 წლიდან ბრიგადის გენერალი ტაშჩიანი აწარმოებდა მივლინებებს ევროპის ქვეყნებში, სადაც ეკავა საჰაერო სამმართველოს ერთ-ერთი ცენტრის, ხარისხის კონტროლის განყოფილების უფროსის (ქ.ჰააგაში) და,

აგრეთვე «Air Logistics» ლონდონის ოფისის ერთ-ერთი განყოფილების მმართველის თანამდებობები.

აშშ-ში დაბრუნებისთანავე, 1958 წლის აგვისტოში, მან დაიწყო მომზადება «North American Aviation» სამხედრო დაწესებულებაში (კალიფორნიის შტატის ქ.ლოს-ანჯელესი), ერთი წლის შემდეგ იგი დაინიშნა განყოფილების უფროსად ქ.რიჩმონდ ეირში (ვირჯინიის შტატი).

1961-1968 წლებში ტაშჩიანი მსახურობდა სამხედრო-საჰაერო ძალების სარდლობის ერთ-ერთი პუნქტის უფროსად (ქ.მაიამი, ფლორიდის შტატი). შემდგომში მსახურობდა შეიარაღებული ძალების მომარაგების აღმასრულებელ დირექტორად. (ვირჯინიის შტატის, ქ. ალექსანდრია).

1971 წლის აგვისტოში იგი გადაიყვანეს აშშ-ს სამხედრო-საჰაერო ძალების შტაბ-ბინაში, შტაბის უფროსის მოადგილედ და შესყიდვითი პოლიტიკის დირექტორის მოადგილედ.

მთელი თავისი კარიერის განმავლობაში, ტაშჩიანი ყველანაირად ეხმარებოდა სომხურ სათვისტომოებს ფულადი სახსრებით, სომხური სკოლების და ეკლესიების მშენებლობის საქმეში.

გარდა ამისა, გენერალი ტაშჩიანი ეხმარებოდა სომეხ ყმაწვილებს, რომლებიც ესწრაფებოდნენ გაეკეთებინათ სამხედრო კარიერა.

სამსახურში წარჩინებისათვის მიღებული ქჰონდა „დამსახურების ლეგიონი,, სამხედრო-საჰაერო ძალების მედალი, „უმწიკვლო სამხედრო სამსახურისათვის ,, 1-ი ხარ. მედალი, კონგრესის მედალი - („აშშ-ს სამხედრო-საჰაერო ძალების განვითარების საქმეში განსაკუთრებული ღვაწლის შეტანისათვის,,-1968)

ავტორების შესახებ

მამუკა ჯემალის-ძე გოგიტიძე

ისტორიის აკადემიური დოქტორი, პოლკოვნიკი მამუკა ჯემალის-ძე გოგიტიძე არის ცნობილი ქართველი სამხედრო ისტორიკოსი და საზოგადო მოღვაწე, მეცნიერი სამხედრო-ბიოგრაფიული კვლევების დარგში, სპეციალისტი კავკასიის და საქართველოს სამხედრო ისტორიის საკითხებში, ექსპერტი ფალერისტიკის, ჰერალდიკის და უნიფორმოლოგიის საკითხებში.

დაიბადა 1963 წლის 21 ნოემბერს ქ.თბილისში სამხედრო მოსამსახურის ოჯახში.

1985-1991 წლებში მსახურობდა ოფიცრად საბჭოთა არმიაში. 1990 წელს მიენიჭა კაპიტნის წოდება.

1991-2010 წლებში მსახურობდა ქართულ ჯარში სხვა და სხვა პასუხისმგებელ თანამდებობებზე. 2003 წელს მიენიჭა პოლკოვნიკის სამხედრო წოდება.

2010 წლიდან მუშაობს შსს დაცვის პოლიციის სისტემაში.

2010 წელს მიენიჭა პოლიციის პოლკოვნიკის სპეციალური წოდება.

1992 წელს დაამთავრა თბილისის სულხან-საბა ორბელიანის სახ. სახელმწიფო პედაგოგიური ინსტიტუტის რუსული ფილოლოგიის ფაკულტეტი (დაუსწრებლად).

2002 წელს დაამთავრა უკრაინის თავდაცვის ნაციონალური აკადემიის ოპერატიულ-ტაქტიკური ფაკულტეტი (ქ.კიევი)

2007 -2012 წლებში მიჰყავდა სამხედრო-პატრიოტულ გადაცემათა ციკლი საქართველოს საპატრიარქოს რადიო „ივერიაზე“,

2005-2010 წლებში თანამშრომლობდა საქართველოს ტელევიზიის სამხედრო არხ. „საქართველოსთან“, ტელეპროექტებ, „წითლები,, „მთავარსარდალი,, და „ ომი და მშვიდობა,, მომზადებაში.

2006 წლის 17 აპრილს ივ.ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში დაიცვა საკანდიდატო თემაზე - „ქართველი ოფიცრები რუსეთის იმპერიის არმიაში მე-XVIII-მე-XIX ს.ს. დასაწყისში,,

ავტორია 30-ზე მეტი სამეცნიერო სტატიისა კავკასიის და საქართველოს სამხედრო ისტორიის საკითხებში, რომლებიც დაბეჭდილია საქართველოს, უკრაინის და საბერძნეთის სამეცნიერო ჟურნალებში და 5 წიგნისა.

ეწევა აქტიურ საზოგადოებრივ მოღვაწეობას.

2012 წელს მიიღო მონაწილეობა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციაში თემაზე - „მე -XIX საუკუნის კავკასიის ისტორიის ფურცლები. მეფის რუსეთის კავკასიური პოლიტიკა და კავკასიის ხალხთა ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა,,

2013 წელს მიიღო მონაწილეობა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციაში თემაზე - „მაიკოპური კულტურის პრობლემები კავკასიურ-ანატოლიურ ურთიერთობათა კონტექსტში,,

2014 წელს მიიღო მონაწილეობა მე-III საერთაშორისო სიმპოზიუმში თემაზე - „პირველი მსოფლიო ომი და კავკასია“.

არის ისტორიის, არქეოგრაფიის და რელიგიის საკითხთა შესწავლის ცენტრის წევრი, საქართველოს ვეტერანული მოძრაობის ისტორიის ნარკვევების კომისიის წევრი.

არის 3 წიგნის რეცენზენტი, 1 სადისერტაციო ნაშრომის ოპონენტი, და 3 სამეცნიერო გრანტის მფლობელი, კერძოდ:

-საქართველოს საშუალო სკოლებში სამხედრო ხელოვნების ისტორიის სახელმძღვანელოს რეკომენდაციათა დამუშავების საავტორო ჯგუფის თანაავტორი (საქართველოს განათლების და მეცნიერების სამინისტროს გრანტი-2010), - „ქართული სამხედრო-ენციკლოპედიური ლექსიკონის,, სამხედრო ქვეკომისიის წევრი (საქართველოს სამეცნიერო ფონდის გრანტი-2012), -ჩერქეზული (ადიღეური) კულტურული ცენტრის გრანტი-2013 (თემა- „ჩერქეზი სამხედრო მოღვაწეები,,)

აქტიური საზოგადოებრივი მოღვაწეობისათვის, საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქ ილია II მიერ დაჯილდოებულია წმ.გიორგის მედლით(2008) ახალგაზრდობის სამხედრო-პატრიოტული აღზრდის საქმეში შეტანილი პირადი დიდი წვლილისათვის საქართველოს პრეზიდენტის ე.შევარდნაძის მიერ დაჯილდოებულია ღირსების ორდენით (2003).

დაჯილდოებულია ოთხი მედლით. აქვს მიღებული უკრაინის სასაზღვრო უწყების ჯილდოები არის სრულიად საქართველოს „ჩოხოსან რაინდთა დასის,, წევრი.

2013 წელს არჩეულ იქნა საქართველოს მწერალთა კავშირის წევრად.

ჰყავს მეუღლე და ქალ-ვაჟი.

ავტორის შრომები

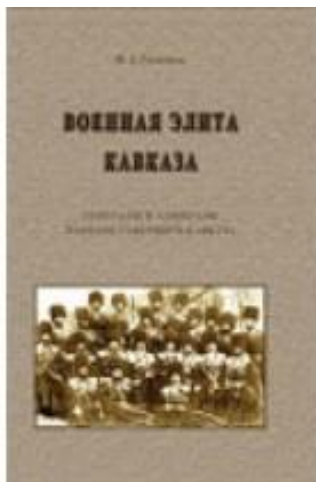
1999 წ.

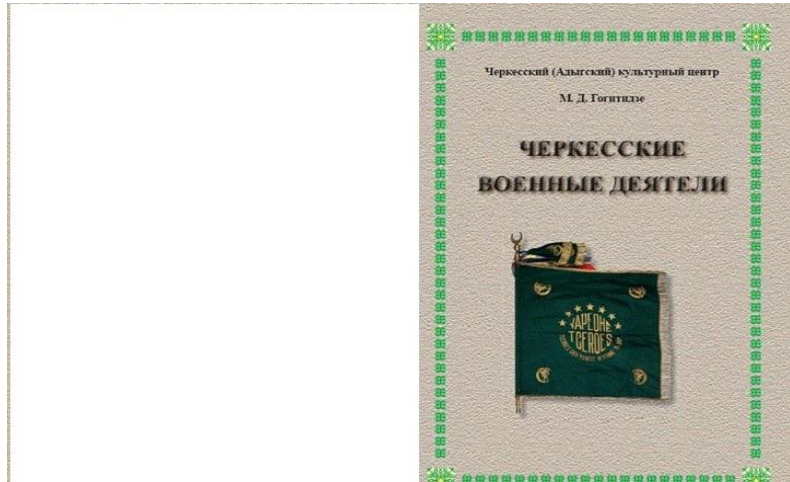
2001 წ.

2007 წ.

2011 წ.

2013 წ.

გიორგი ალექსანდრეს-ძე ბეჟიტაშვილი

დაიბადა 1966 წლის 28 ნოემბერს, ქ.გურჯაანში მოსამსახურის ოჯახში.
პროფესიით იურისტი.

1985-1987 წლებში მსახურობდა საბჭოთა არმიის სავალდებულო
სამხედრო სამსახურში.

1987-1992 წლებში სწავლობდა უნივერსიტეტის იურიდიულ
ფაკულტეტზე.

1992 წელს, ძმასთან-ნოდართან (1963-1992) ერთად, რომელიც დაიღუპა
ბრძოლის ველზე, აქტიურად მონაწილეობდა საქართველოს
ტერიტორიალური ერთიანობისათვის წარმოებულ ბრძოლებში.

1994-2000 წლებში მსახურობდა საქართველოს თავდაცვის
სამინისტროში, საპასუხისმგებლო თანამდებობებზე.

2000-2002 წლებში მუშაობდა უნივერსიტეტ „გეორგიას“, პრორექტორად.

2002-2007 წლებში ეწეოდა სამეცნიერო და პედაგოგიურ მუშაობას
ილია ჭავჭავაძის სახ. ეროვნულ უნივერსიტეტში, იურიდიული ფაკულტეტის
დეკანის მოადგილედ.

2007-2008 წლებში მსახურობდა საქართველოს შეიარაღებული ძალების
სახმელეთო ჯარების სარდლის თანამემწედ - სარდლის აპარატის უფროსად.

2008 წლიდან თადარიგის უფროსი ლეიტენანტია.

2008 წლიდან დღემდე ეწევა სამეცნიერო და პედაგოგიურ მოღვაწეობას
შოთა რუსთაველის სახ. ეროვნულ უნივერსიტეტში, ჯუმბერ ლეჟავას სახ.
საერთაშორისო მრავალპროფილიან აკადემიაში სწავლულ მდივნად და
რექტორის მოადგილედ. არის პროფესორი.

არჩეულია აკადემია „ფაზისის“, აკადემიკოსად.

2013 წლიდან არის ისტორიის, არქეოგრაფიის და რელიგიის საკითხთა შესწავლის ცენტრის წევრი.

2012 წლის 1 მარტს თელავის იაკობ გოგებაშვილის სახ.სახელმწიფო უნივერსიტეტში დაიცვა სადოქტორო დისერტაცია თემაზე „ ქართული სამხედრო-პოლიტიკური ემიგრაცია ევროპაში (1921-1953 წ.წ.),

ეწევა აქტიურ საზოგადოებრივ მოღვაწეობას.

2014 წელს მიიღო მონაწილეობა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციაში ერევნის სახელმწიფო უნივერსიტეტში თემაზე -„ევროპა და კავკასია რეგიონალური ურთიერთობების კონტექსტში,, და მე-III საერთაშორისო სიმპოზიუმში თემაზე -„პირველი მსოფლიო ომი და კავკასია,, არის მრავალი სამეცნიერო სტატიის, სახელმძღვანელოების და 5 წიგნის ავტორი.

ისტორიის აკადემიური დოქტორი, პროფესორი გიორგი ბეჟიტაშვილი არის საკმაოდ ცნობილი პუბლიცისტი და მკვლევარი სამხედრო ისტორიის საკითხებში.

2011 წელს მას მიენიჭა დავით აღმაშენებლის პრემია სამხედრო ისტორიის დარგში, ხოლო 2012 წელს არჩეულ იქნა საქართველოს მწერალთა კავშირის წევრად.

2014 წლის მარტში არჩეულია შოთა რუსთაველის სახ. ეროვნულ უნივერსიტეტის წარმომადგენლად პრადის კარლოვის უნივერსიტეტში, ჰყავს მეუღლე და ერთი ვაჟი.

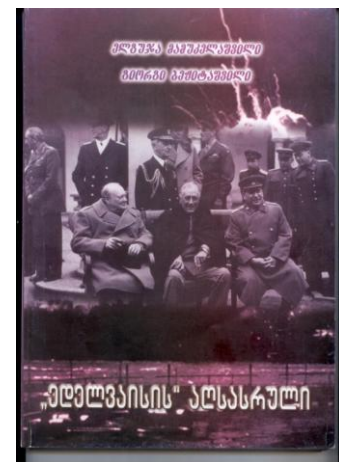
ავტორის შრომები

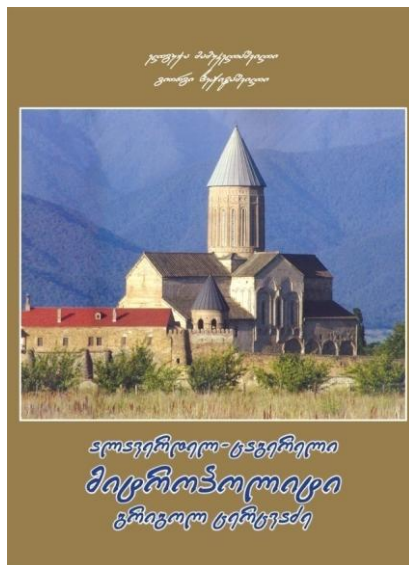
2007 წ.

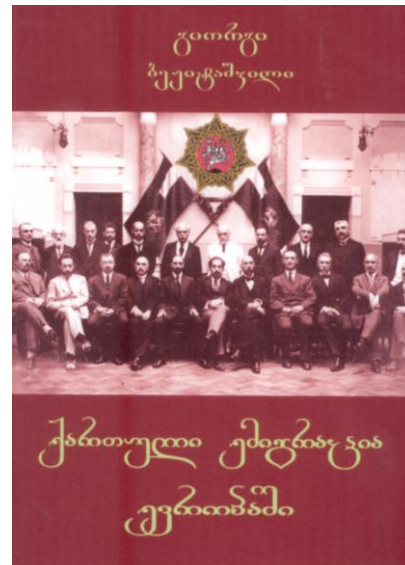
2008 წ.

2011 წ.

2011 წ.

2012 წ.

ՃՈՒՆՈՒՅՐԱԳՈՍ

- Абрамян Р.* Родовой герб князей Бебутовых // Арагаст. М., 2005. № 1 (1).
- Аветисян Г.* Генерал Акоп Багратуни (1879—1943) // Армянский вестник. — 1999. — № 1-2.
- Арутюнян К.А., Погосян Г.Р.* «Вклад армянского народа в победу в Великой Отечественной войне». М., НАНА., 2010.
- Асадов Ю.А.* Армянские офицеры – на царской службе. М.: Интер-Весы, 1999.
- Асадов Ю.А.* 1000 офицерских имен в армянской истории. Историко-биографические очерки. Пятигорск. Фонд «Апакидриф». 2004
- Акты, собранные Кавказской археографической комиссией : в 12 т. / под ред. Ад. Берже (т.т. I – X), Дм. Кобякова (т. XI), Е. Д. Фелицына и А. П. Наумова (т. XII). – Тифлис : Тип. Глав. упр. наместника Кавказского (т.т. I – IX); тип. Канц. главноначальствующего гражд. частью на Кавказе (т.т. X – XII), 1866 – 1904.
- Анненков, И. В.* История лейб-гвардии Конного полка : 1731 – 1848 : в 4 ч. – СПб. : Тип. Импер. Акад. Наук, 1849.
- Армянский корпус против турецких войск (ноябрь 1917 г.–июль 1918 г.). Воспоминания генерала Ф. И. Назарбекова. Вестник архивов Армении, N 3, 1992
- „Артиллерийский вестник„ (журн.)- Белград, 1938, №20
- Ауский, С.* Казаки. Особое сословие : документы, карты, фотографии. – М. – СПб. : Олма-Пресс, Нева, 2002.
- Бахшиян Р.* Рождённые под знаком артогня – газ.Голос Армении 2009. № 126 (19917)
- Балязин, В. Н.* Самые знаменитые награды России / В. Н. Балязин, В. А. Дуров, А. Н. Казакевич. – М. : Вече, 2000.
- Белое дело : избранные произведения : в 16 кн. – Кн. 3 : Дон и Добровольческая армия / сост., науч. ред. и коммент. С. В. Карпенко. – М. : Голос, 1992.
- Беляев В.В.* " Пассажирские самолёты мира" , справочник; М., Изд. "АССПОЛ": Аргус, 1997.
- Бескровный, Л. Г.* Армия и флот России в начале XX в. : очерки военно-экономического потенциала / отв. ред. А. Л. Нарочницкий. – М. : Наука, 1986.
- Брусилов, А.* Мои воспоминания. – М. : РОССПЭН, 2001.
- Бутков, П. Г.* Материалы для новой истории Кавказа, с 1722 по 1803 год : в 3 ч. – СПб. : Тип. Имп. Акад. наук, 1869.
- В память столетнего юбилея Императорского военного ордена Святого Великомученика и Победоносца Георгия : (1769 – 1869) / сост. В. С. Степанов и Н. Н. Григорович. – СПб. : Тип. В. Д. Скарятин, 1869.
- Великая Отечественная война. 1941—1945. Военно-исторические очерки. Книга первая. Суровые испытания. — М.: Наука, 1998. 544 с
- Вестник Армян Санкт-Петербурга

- Весь Петербург на 1905 г.: Адресная и справочная книга г. С.-Петербурга.- [СПб]: Изд. А.С.Суворина, 1905
- Виноградов Р.И., Пономарёв А.Н.* "Развитие самолётов мира"; М., изд. "Машиностроение", 1991.
- „Военно-исторический журнал„, 2002, №3 (27), ст. Пожарова А.
- „Руководители советских спецслужб как объект мифотворчества в истории органов госбезопасности Советского Союза„
- Военачальники из Грузии / Л. Долидзе, 209 с. портр. 22 см, Тбилиси
- „Сабчота Сакартвело„, 1986
- Военная энциклопедия : в 18 т. / под ред. В. Ф. Новицкого и др. – СПб. : Тип. Т-ва И. Д. Сытина, 1911 – 1915.
- Военно-исторический сборник. – СПб., 1911. – № 3.
- Военно-исторический сборник. – СПб., 1913. – № 3.
- Военный орден Святого Великомученика и Победоносца Георгия : именные списки 1769 – 1920 : биобиблиограф. справочник / отв. сост. В. М. Шабанов. – М. : Русский мирь, 2004.
- Возрождение,, (журн.)- Париж, 1937, 17.12. №4110
- Волков, С. В.* Русский офицерский корпус. – М. : Воениздат, 1993.
- Волков, Е. В.* Белые генералы Восточного фронта Гражданской войны: биограф. справочник / Е. В. Волков, Н. Д. Егоров, И. В. Купцов. – М. : Русский путь, 2003.
- Волков, С. В.* Трагедия русского офицерства. – М. : Центрполиграф, 2001.
- Волков, С. В.* Возрожденные полки Русской армии в Белой борьбе на Юге России. – М. : Центрполиграф, 2002.
- Волков, С. В.* Офицеры российской гвардии : опыт мартиролога. – М. : Русский путь, 2002.
- Волков, С. В.* Офицеры российской гвардии в Белой борьбе. – М. : Центрполиграф, 2002.
- Волков, С. В.* Офицеры армейской кавалерии : опыт мартиролога. – М. : Русский путь, 2004.
- Волков, С.* Генералитет Российской империи : энциклопед. словарь генералов и адмиралов от Петра I до Николая II : в 2 т. – М. : Центрполиграф, 2009.
- Виноградов Р.И., Пономарёв А.Н.* "Развитие самолётов мира"; М., изд. "Машиностроение", 1991.
- Генералами не рождаются : [Документально-литературный очерк] / Леван Долидзе ; Ред. Валерий Какуев. – Тбилиси : Издательство "Сакартвело", 1993 (Тип. изд-ва "Закавказские военные ведомости"). – 444 с. : фот. ; 21 см.. – 10000 экз.
- Герои и деятели Русско-Турецкой войны 1877—1878 гг.: 20 худож.-исполн. портр. с подроб. биогр. и описанием выдающихся событий войны / Портр. рис. П. Ф. Брожем и грав. И. Матюшиным, Ю. Барановским и Ф. Герасимовым. — Санкт-Петербург: Турба, 1878.
- Герои стальной магистралей. Книга 3 / Сост. Н.А.Галахов. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2004. – 384 с.: ил.

Герои Советского Союза: Краткий биографический словарь / Пред. ред. коллегии Шкадова И.. — М.: Воениздат, 1987. — Т. 1 /Абаев — Любичев/

Гогитидзе, М. Д. Военная элита Кавказа : в 2 т. — Т. I : Генералы и адмиралы из Грузии / ред. Н. Джавахишвили. — Тбилиси : НИЦ ист. груз.-кавказ. отношений, 2007.

Григорий Арутюнов. жизнь и деятельность. Национальная Академия наук Республики Армения. Институт Истории. Составители: Нами Микоян, Грант Аветисян. Издательство «Гитутюн» НАН РА Ереван 2000г.

Гражданская война и военная интервенция в СССР : энциклопедия / гл. ред. С. С. Хромов. — 2-е изд. — М. : Советская энциклопедия, 1987.

Дворянские роды Российской империи : в 4 т. — Т. 4 : Князья Царства Грузинского / авт.-сост. С. Думин, П. Гребельский, Ю. Чиковани; науч. ред. С. В. Думин. — М. : Ликоминвест, 1998.

Дело «Захара» № 15952. т. 1. с. 41. АСВРР // Царев О., Кастел-ло Дж. Роковые иллюзии. М., 1995.

Дерябин, А. Кавалерия Российской императорской гвардии : Первая мировая война : 1914 – 1918 / А. Дерябин, И. Дрысь. — М. : АСТ, 2000.

Дуров, В. А. Ордена России. — М. : Воскресенье, 1993.

Дуров, В. А. Русские награды XVIII – начала XX в. — М. : Просвещение, 1997.

Дуров, В. А. Ордена Российской империи. — М. : Белый город, 2010.

Егоров, Н. Д. Русский генералитет в годы революции и Гражданской войны : (материалы к биографическому справочнику) [Электронный ресурс] // URL: <http://www.bfrz.ru/?mod=static&id=106>.

Ениколопов, И. К. Грибоедов и Восток. — Ереван : Айастан, 1974.

Железнодорожные войска России. Кн. 3. — М.: Стэха, 2002

Железнодорожники в Великой Отечественной войне 1941—1945», под редакцией министра путей сообщения СССР Н. С. Конарева, изд. «Транспорт», М., 1987.

Залесский, К. А. Кто был кто в Первой мировой войне : биограф. энциклопед. словарь. — М. : Астрель • АСТ, 2003.

„Знамя труда„-газета-№№104-105-24.08.2011-„Генерал железных дорог Б.К.Саламбеков„

Изотова, М. А. Все награды России и СССР : ордена, медали и нагрудные знаки : полн. энциклопед. орденов и медалей России / М. А. Изотова, Т. Б. Царева. — Ростов н/Д : Владис, 2008.

История русско-японской войны : в 6 т. / ред.-изд. М. Е. Бархатов, В. В. Функе. — Т. VI. — СПб. : Т-во Р. Голике и А. Вильборг, 1907.

История русской армии и флота : в 15 вып. / под ред. А. С. Гришинского, В. П. Никольского, Н. Л. Кладо. — М. : Кн.-изд. Т-во «Образование»; тип. Русского Т-ва, 1911 – 1913.

Кавалеры Императорского военного ордена Святого Великомученика и Победоносца Георгия I и II степеней : (1769 – 1916) /авт.-сост. Ф. А. Талберг, Н. И. Подгорная. – Рига : Lotta Co. Ltd, 1993.

- Кавказ : газета. – Тифлис, 1846. – 9 ноября. – № 45.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1846. – 7 декабря. – № 49.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1846. – 14 декабря. – № 50.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1850. – 4 января. – № 1.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1850. – 3 мая. – № 34.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1851. – 5 января. – № 1.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1851. – 26 октября. – № 82.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1851. – 4 декабря. – № 92.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1852. – 25 октября. – № 65.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1852. – 12 ноября. – № 70.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1853. – 16 декабря. – № 93.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1854. – 26 июня. – № 49.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1854. – 8 сентября. – № 70.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1855. – 19 февраля. – № 15.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1856. – 26 июля. – № 38.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1856. – 13 сентября. – № 72.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1858. – 15 октября. – № 70.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1859. – 3 мая. – № 34.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1859. – 4 октября. – № 78.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1860. – 10 марта. – № 20.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1860. – 28 апреля. – № 32.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1860. – 22 мая. – № 39.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1862. – 7 июля. – № 44.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1863. – 3 ноября. – № 86.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1864. – 19 марта. – № 22.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1864. – 21 мая. – № 38.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1865. – 4 марта. – № 18.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1865. – 30 сентября. – № 76.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1865. – 14 ноября. – № 89.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1866. – 28 февраля. – № 17.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1866. – 10 ноября. – № 88.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1868. – 24 января. – № 10.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1868. – 22 сентября. – № 111.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1869. – 3 января. – № 1.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1869. – 24 сентября. – № 112.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1869. – 14 декабря. – № 147.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1870. – 15 ноября. – № 134.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1871. – 7 мая. – № 52.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1871. – 28 мая. – № 61.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1871. – 14 июля. – № 81.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1872. – 20 февраля. – № 22.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1872. – 22 марта. – № 35.

Кавказ : газета. – Тифлис, 1873. – 30 октября. – № 127.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1874. – 22 февраля. – № 23.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1875. – 9 июля. – № 78.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1875. – 7 сентября. – № 104.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1875. – 5 декабря. – № 142.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1877. – 14 мая. – № 90.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1877. – 8 июля. – № 135.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1877. – 10 августа. – № 159.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1878. – 5 января. – № 4.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1878. – 9 февраля. – № 32.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1878. – 15 августа. – № 184. 15.08.1878,
Кавказ : газета. – Тифлис, 1879. – 11 января. – № 7.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1879. – 12 апреля. – № 80.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1881. – 15 февраля. – № 37.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1881. – 25 февраля. – № 43.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1881. – 22 марта. – № 65.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1881. – 18 июня. – № 133.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1882. – 13 июля . – № 183.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1882. – 26 июля. – № 196.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1882. – 10 августа. – № 210.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1882. – 27 ноября. – № 314.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1882. – 10 декабря. – № 327.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1882. – 18 декабря. – № 335.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1884. – 20 октября . – № 235.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1895. – 13 июня . – № 153.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1895. – 13 июля . – № 183.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1897. – 27 января. – № 25.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1897. – 10 марта. – № 65.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1897. – 13 марта. – № 68.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1897. – 10 апреля. – № 95.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1897. – 24 апреля. – № 106.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1897. – 4 мая. – № 116.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1897. – 10 июля. – № 180.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1897. – 6 августа. – № 207.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1897. – 28 августа. – № 227.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1897. – 11 декабря. – № 328.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1898. – 17 марта. – № 72.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1898. – 21 апреля. – № 103.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1899. – 12 января. – № 10.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1899. – 19 января. – № 17.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1899. – 6 февраля. – № 34.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1899. – 7 февраля. – № 35.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1899. – 4 мая. – № 116.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1899. – 3 ноября. – № 294.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1899. – 13 ноября. – № 299.

Кавказ : газета. – Тифлис, 1900. – 11 ноября. – № 299.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1902. – 15 января. – № 13.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1902. – 28 января. – № 26.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1902. – 2 марта. – № 57.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1902. – 1 мая. – № 113.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1902. – 26 июня. – № 166.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1902. – 28 июня. – № 168.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1902. – 2 июля. – № 172.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1902. – 4 июля. – № 174.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1902. – 5 июля. – № 175.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1902. – 20 сентября. – № 248.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1902. – 8 ноября. – № 296.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1902. – 2 декабря. – № 319.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1903. – 5 января. – № 4.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1903. – 2 февраля. – № 31.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1903. – 31 марта. – № 85.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1903. – 30 мая. – № 140.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1903. – 4 сентября. – № 235.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1903. – 29 сентября. – № 258.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1904. – 11 февраля. – № 38.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1904. – 3 апреля. – № 86.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1904. – 7 декабря. – № 326.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1905. – 27 января. – № 25.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1905. – 8 марта. – № 63.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1905. – 28 апреля. – № 107.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1905. – 12 мая. – № 121.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1905. – 28 августа. – № 218.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1905. – 22 сентября. – № 241.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1905. – 5 октября. – № 253.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1906. – 28 апреля. – № 97.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1906. – 30 июля. – № 172.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1906. – 28 декабря. – № 327.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1907. – 29 июля. – № 160.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1907. – 24 августа. – № 224
Кавказ : газета. – Тифлис, 1911. – 27 апреля. – № 93.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1912. – 5 апреля. – № 78.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1912. – 29 апреля. – № 99.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1913. – 12 февраля. – № 35.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1913. – 20 декабря. – № 289.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1913. – 31 декабря. – № 296.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1914. – 5 июня. – № 125.
Кавказ : газета. – Тифлис, 1915. – 21 апреля. – № 89.
Кавказский календарь на 1846 год : справ. издание : [1-й год]. – Тифлис : Канц.
Кавказ. наместника, 1845.

- Кавказский календарь на 1847 год : справ. издание : [2-й год]. – Тифлис : Канц. Кавказ. наместника, 1846.
- Кавказский календарь на 1848 год : справ. издание : [3-й год]. – Тифлис : Канц. Кавказ. наместника, 1847.
- Кавказский календарь на 1855 год : справ. издание : [10-й год]. – Тифлис : Канц. Кавказ. наместника, 1854.
- Кавказский календарь на 1873 год : справ. издание : [28-й год]. – Тифлис : Глав. упр. наместника Кавказ., 1872.
- Кавказский календарь на 1876 год : справ. издание : [31-й год]. – Тифлис : Глав. упр. наместника Кавказ., 1875.
- Кавказский календарь на 1879 год : справ. издание : [34-й год]. – Тифлис : Глав. упр. наместника Кавказ., 1878.
- Кавказский календарь на 1882 год : справ. издание : [37-й год]. – Тифлис : Глав. упр. наместника Кавказ., 1881.
- Кавказский календарь на 1884 год : справ. издание : [39-й год]. – Тифлис : Глав. упр. главноначальствующего гражд. частью на Кавказе, Кавказ. стат. ком., 1883.
- Кавказский календарь на 1887 год : справ. издание : [42-й год]. – Тифлис : Глав. упр. главноначальствующего гражд. частью на Кавказе, Кавказ. стат. ком., 1886.
- Кавказский календарь на 1895 год : справ. издание : [50-й год]. – Тифлис : Глав. упр. главноначальствующего гражд. частью на Кавказе, Кавказ. стат. ком., 1894.
- Кавказский календарь на 1900 год : справ. издание : [55-й год]. – Тифлис : Глав. упр. главноначальствующего гражд. частью на Кавказе, Кавказ. стат. ком., 1899.
- Кавказский календарь на 1907 год : справ. издание : [62-й год]. – Тифлис : Главноначальствующий Кавказ. частью на Кавказе, 1906.
- Кавказский календарь на 1909 год : справ. издание : [64-й год]. – Тифлис : Наместник Е. И. В. на Кавказе. Канц. наместника по воен.-народ. упр., 1908.
- Кавказский календарь на 1914 год : справ. издание : [69-й год]. – Тифлис : Наместник Е. И. В. на Кавказе. Канц. наместника по воен.-народ. упр., 1913.
- Кавказское слово : газета. – Тифлис, 1915. – 20 мая. – № 112.
- Кавказское слово : газета. – Тифлис, 1916. – 11 августа. – № 177.
- Кавказское слово : газета. – Тифлис, 1916. – 7 сентября. – № 198.
- Кавказское слово : газета. – Тифлис, 1916. – 18 сентября. – № 206.
- Кавказское слово : газета. – Тифлис, 1916. – 27 сентября. – № 213.
- Кавказское слово : газета. – Тифлис, 1916. – 11 октября. – № 224.
- Кавказцы или подвиги и жизнь замечательных лиц, действовавших на Кавказе : период. изд. / под ред. С. Новоселова. – Вып. 1 – 47. – СПб. : Тип. Якова Трея, 1857 – 1859.
- Казарьян А.В.* Четверть века на танках.. Ереван , изд., Айастан,, 1970 г.
- Казарьян А.В.* Присяга на всю жизнь, М., Воениздат, 1988
- Казарьян А.В.* Война, люди, судьбы. Очерки. Ер., Айастан, 1975
- Календарь памятных дат российской военной истории / сост. Ю. А. Алексеев, В. Л. Голотюк, В. И. Жуматий и др.; под общ. ред. В. А. Золотарева и Г. И. Кальченко; отв. ред. Ю. П. Квятковский. – 2-е изд., испр. и доп. – СПб. : Logos, 2002.

- Керсновский, А. А.* История русской армии : в 4 т. – Т. 1 : От Нарвы до Парижа : 1700 – 1814 гг. – М. : Голос, 1992.
- Керсновский, А. А.* История русской армии : в 4 т. – М. : Голос, 1993 – 1994.
- Колпакиди А.* (автор-составитель) Энциклопедия секретных служб России. — М.: ООО "Издательство Астрель", 2004.
- Колпакиди А., Север А.* Спецслужбы Российской империи. — М.: Яуза Эксмо, 2010. -768 с. — (Энциклопедия спецслужб).
- Корганов Г.Г.* Участие армян в мировой войне на Кавказском фронте (1914-1918) с 19-ю схемами / Пер. с фр. Пирумяна Ю.Л., Долбакяне Э.Е. М., 2011 I
- Корсун, Н. Г.* Сарыкамышская операция на Кавказском фронте Мировой войны в 1914 – 1915 гг. – М. : Воениздат, 1937.
- Красный террор в годы гражданской войны. По материалам Особой следственной комиссии по расследованию злодеяний большевиков. Редактор-составитель Ю.Г.Фельтишинский и Г.И. Чернявский. М., 2004
- Краткая Армянская энциклопедия. В 4 т. Т.3, Ер., 1999. с. 321–322,
- Кременцов Н.Л.,* От сельского хозяйства до... медицины // Репрессированная наука. Л.: Наука, 1991, с.91-113. («Павловская сессия» и преследование Орбели)
«Кто есть кто: армяне», Биографическая энциклопедия в 2 томах, т.1, стр. 630–631, Ереван, 2005
- Кузнецов, А. А.* Награды : энциклопедический путеводитель по истории российских наград. – М. : Современник, 1999.
- Кузнецов, А. А.* Энциклопедия русских наград. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Голос-Пресс, 2002.
- Кушер, Ю. Л.* Русская армия генерал-лейтенанта П. Н. Врангеля // Военно-исторический журнал. – М., 2006. – № 1.
- Лейбсон Л. Г.* Академик Л. А. Орбели: Неопубликованные главы биографии. — Л.: Наука, 1990.
- Ливенцев, Д. В.* Краткий словарь чинов и званий государственной службы Московского государства и Российской империи в XV – начале XX вв. – Воронеж : Воронеж. филиал РАГС при Президенте РФ, 2006.
- Лубченко, Ю.* Георгиевские кавалеры : Рассказы о генералах и простых солдатах – кавалерах ордена св. Георгия / отв. ред. Л. Яковлев. – М. : Белый город, 2001.
- Лурье В. М.* Адмиралы и генералы Военно-Морского флота СССР в период Великой Отечественной и советско-японской войн (1941—1945). — СПб.: Русско-балтийский информационный центр БЛИЦ, 2001.
- Маркова, О. П.* Россия, Закавказье и международные отношения в XVIII веке. – М. : Наука, 1966.
- Материалы Википедии – свободной энциклопедии [Электронный ресурс] // URL: <http://ru.wikipedia>.
- Материалы сайта «Русская армия в Первой мировой войне» [Электронный ресурс] // URL: <http://www.grwar.ru>.
- Материалы сайта «Русская императорская армия» [Электронный ресурс] // URL: <http://www.regiment.ru>.

Материалы сайта Энциклопедия фонда «Хайазг» [Электронный ресурс] // URL: ru.Nayazg.info

Махлаюк, Н. П. Боевая жизнь 14-го гренадерского Грузинского генерала Котляревского полка в Турецкую войну 1877 – 1878 гг. / под ред. генерал-лейтенанта В. Т. Чернявского. – Тифлис : Изд. воен.-ист. отдела при штабе КВО, 1889.

Махлаюк, Н. П. Боевая летопись 14-го Гренадерского Грузинского генерала Котляревского полка : второе столетие 1800 – 1900. – Тифлис : Изд. 14-м Гренад. Грузин. полком при содействии Воен.-ист. отд. Штаба КВО, 1900.

Меружанян А. Маршалы, генералы и адмиралы армянского происхождения в Санкт-Петербурге. – Санкт-Петербург: "Роза ветров", 2013,

Микоян С. А. Мы — дети войны. — М.: Яуза, Эксмо, 2006.

Миллер, А. Ф. Мустафа паша Байрактар : Оттоманская империя в начале XIX века. – М. – Л. : Изд-во АН СССР, 1947.

Милорадович, Г. А. Список лиц свиты их величеств с царствования императора Петра I по 1886 г. по старшинству дня назначения : генерал-адъютанты, свиты генерал-майоры, флигель-адъютанты, состоящие при особах, и бригад-майоры. – Киев : Тип. С. В. Кульженко, 1886.

Минасян Сергей. Боевой путь генерал-адъютанта М. З. Аргутинского-Долгорукого // Историко-филологический журнал, Ер, ном.1, 2004, стр. 110—132 (на арм. яз.).

Министерство Российской Федерации по делам гражданской обороны, чрезвычайным ситуациям и ликвидации последствий стихийных бедствий

Модзалевский, Б. Л. Кавказ Николаевского времени в письмах его воинских деятелей : (Из архива Б. Г. Чилиева) // Русский архив : ист.-лит. журнал. – М., 1904. – Кн. 1.

Молчанов, Н. Н. Дипломатия Петра Великого : 3-е изд. – М. : Международные отношения, 1990.

Муромцев С. А. В первые дни министерства гр. М. Т. Лорис-Меликова : Записка о полит. состоянии России весной 1880 г. / [Сост. С. Муромцевым при участии А. И. Чупрова, В. Ю. Скалона и др.]. — Berlin: V. Behr's Buchh. (E. Vock), 1881 (P. Stankiewicz Burchdr.). — [2], 45 с. [1]

На службе Отечества / под ред. В. И. Шайдицкого. – Сан-Франциско : Изд. Обединения Виленского военного училища к столетнему юбилею его основания, 1963.

Незабытые могилы. Российское зарубежье : некрологи 1917 – 1997 гг. : в 6 т. / РГБ; сост. В. Н. Чуваков. – М. : Пашков дом, 1999 – 2005.

Ненеин, И. Г. Русские ордена в биографиях кавалеров. – Челябинск : Урал Л.Т.Д., 2001.

Новожилов Г.В. и др. "Самолёты ОКБ имени С.В. Ильюшина" (Из истории советской авиации), М., изд. "Машиностроение", 1985

Новости –Армения (Агентство международной информации)

Ноев Ковчег. Информационно-аналитическая газета армянской диаспоры стран СНГ. N 3 (73) Март 2004 года

- Газ., „Ноев ковчег,, Информационно-аналитическая газета армянской диаспоры стран СНГ,, №11(170) июнь(1-15) 2011 г.
- Ноев Ковчег. Информационно-аналитическая газета армянской диаспоры стран СНГ, № 8 (191) Май (1–15) 2012 года
- Ноев Ковчег. Информационно-аналитическая газета армянской диаспоры стран СНГ, №2(208) февраль (1-15) 2013 г.
- Опрышко, О. Л.* Кавказская конная дивизия : 1914-1917 : возвращение из забвения. – Нальчик : Эль-Фа, 2007.
- Охлябин, С. Д.* Честь мундира. Чины. Традиции. Лица. Русская армия от Петра I до Николая II : 50 ист. миниатюр. – М. : Республика, 1994.
- Охлябин, С. Д.* Из истории российского мундира : сб. ист. миниатюр. – М. : Владос, 1996.
- Памятник Восточной войны 1877-1878гг./Сост. А.А.Стараевский;изд. М.Г.Назимовой/. СПб.,1878
- Парсамян В.* „Мастер наступления,, // Газета «Коктейль» №171 (9) от 10-16 марта 2000 г.)
- Патриотический интернет-проект „Герои Страны,,
- Петров Н. В., Скоркин К. В.* Кто руководил НКВД, 1934—1941 : справочник / Под ред. Н. Г. Охотина и А. Б. Рогинского. — М.: Звенья, 1999. — 502 с.
- Петербургский некрополь или Справочный исторический указатель лиц, родившихся в XVII и XVIII столетиях по надгробным надписям Александро-Невской лавры и упраздненных петербургских кладбищ / сост. В. Саитов. – М. : Универ. тип. (М. Катков), 1883.
- Петербургский некрополь : в 4 т. / сост. В. Саитов. – СПб. : Изд. вел. кн. Николая Михайловича; тип. М. М. Стасюлевича, 1912 – 1913.
- Петров Н.,* Кто руководил органами госбезопасности,1941-1954 : справочник / Междунар.о-во „Мемориал,, РГАСПИ,ГАРФ,ЦА ФСБ России,М.: О-во „Мемориал,, „Звенья,, 2010,1008 с.
- Пожерский, О. В.* 26-ая артиллерийская бригада в русско-турецкую войну 1877 – 1878 гг. : ист. очерк. – Гродно : Тип. С. Гана, 1914.
- Пономарёв А.Н.* Советские авиационные конструкторы. Москва, 1990
- Приказы Верховного Главнокомандующего в период Великой Отечественной войны Советского Союза. Сборник. М., Воениздат, 1975,
- Португальский, Р. М.* Военная элита Российской империи : 1700 – 1917 : Энциклопед. справочник / Р. М. Португальский, В. А. Рунов. – М. : Вече, 2009.
- Потто, В. А.* Исторический очерк Николаевского кавалерийского училища. Школа гвардейских подпрапорщиков и кавалерийских юнкеров. 1823 – 1873. – СПб. : Тип. Второго отделения Собств. Е. И. В. канцелярии, 1873.
- Разведчик : журнал воен. и лит. – СПб., 1913. – 23 апреля. – № 1173.
- Разведчик : журнал воен. и лит. – СПб., 1915. – 24 февраля. – № 1268.
- Разведчик : журнал воен. и лит. – СПб., 1915. – 3 марта. – № 1269.
- Разведчик : журнал воен. и лит. – СПб., 1915. – 30 июня. – № 1286.
- Разведчик : журнал воен. и лит. – СПб., 1915. – 8 сентября. – № 1296.

Ронжин, С. Г. Артур Григорьевич Кючарианц: без гнева и пристрастия (к 50-летию Великой Победы) / С. Г. Ронжин, Г. И. Мендрин, Г. В. Землянухина // Сибирский медицинский журнал. – 2005. – Т. 20, N 1

Российский архив : история Отечества в свидетельствах и документах XVIII – XX вв. – Т. VII. – М. : Студия «ТРИТЭ», Российский архив, 1996.

Российский архив : история Отечества в свидетельствах и документах XVIII – XX вв. – Т. IX. – М. : Студия «ТРИТЭ», Российский архив, 1999.

Русская мысль. Париж, 1954, 12 февр., №632. Автор некролога – Аракелян

Русские новости. Париж, 15 янв., №452

Русские портреты XVIII и XIX столетий : в 5 т. – СПб. : Изд. вел. кн. Николая Михайловича; Экспедиция загот. гос. бумаг, 1905 – 1909.

Русский архив : ист.-лит. журнал. – СПб., 1883. – Кн. 6.

Русский архив : ист.-лит. журнал. – СПб., 1897. – Кн. 1.

Русский биографический словарь : в 25 т. – СПб. : Изд. Импер. Русск. ист. общ-ва, 1896 – 1913.

Российское зарубежье во Франции. 1919-2000. Биографический словарь. Наука, Том 1: А-К. Сост. Мнухин Л., Авриль М., Лосская В.

Русский инвалид : воен. газета. – СПб., 1846. – № 86.

Русский инвалид : воен. газета. – СПб., 1877. – № 107.

Русский инвалид : воен. газета. – СПб., 1879. – № 14.

Русский инвалид : воен. газета. – СПб., 1916. – № 145.

Русский инвалид : воен. газета. – СПб., 1917. – № 163.

Русский инвалид : воен. газета. – СПб., 1932. – № 38.

Русский провинциальный некрополь / сост. В. В. Шереметевский. – Т. 1. – М. : Изд. вел. кн. Николая Михайловича; типо-лит. Т-ва И. Н. Кушнеров и К⁰, 1914.

Русско-японская война в сообщениях Николаевской академии Генерального штаб

Сборник материалов по русско-турецкой войне 1877 – 1878 гг. на Балканском полуострове / Воен.-ист. комиссия Глав. Штаба. – Вып. 41. – СПб. : Воен. тип., 1903.

Сборник сведений о Георгиевских кавалерах и боевых знаках отличий кавказских войск / сост. по архив. документам А. Л. Гизетти / под ред. генерал-майора Потто. – Тифлис: Изд. воен.-ист. отдела при штабе КВО; тип. Я. И. Либермана, 1901.

Сводно-гвардейский батальон, а ныне Собственный Его Императорского Величества Сводный пехотный полк на страже у царского трона. – СПб. : Тип. Монтвида, 1909.

Сергеев С.В., Долгов Е.И. Военные топографы русской армии. – М.: ЗАО «СиДи-Пресс», 2001

Серков, А. И. Русское масонство : 1731 – 2000 : энциклопед. словарь. – М. : РОССПЭН, 2001.

Симонов А. А. Заслуженные испытатели СССР. — Москва: Авиамир, 2009

Справочник "Освобождение городов: Справочник по освобождению городов в период Великой Отечественной войны 1941-1945" / М. Л. Дударенко, Ю. Г. Перечнев, В. Т. Елисеев и др. М.: Воениздат, 1985, 598 с.

Список армейскому генералитету на ...[1796 – 1800] год. – СПб., 1796 – 1800.

Список всем полковникам российской армии по старшинству на ... [1817 – 1818, 1820, 1822 – 1823, 1826 – 1827] год. – СПб., 1817 – 1827.

Список генералам по старшинству на ... [1838, 1840, 1844, 1852, 1855 – 1857, 1859 – 1914, 1916] год. – СПб. – Пг., 1838 – 1916.

Список генералитету по старшинству на ... [1801 – 1806, 1808 – 1820, 1822, 1823, 1826, 1830] год. – СПб., 1801 – 1830.

Список полковникам по старшинству на ... [1838, 1843 – 1844, 1849, 1852, 1855 – 1857, 1859, 1861 – 1914, 1916] год. – СПб. – Пг., 1838 – 1916.

Справочник "Освобождение городов: Справочник по освобождению городов в период Великой Отечественной войны 1941-1945" / М. Л. Дударенко, Ю. Г. Перечнев, В. Т. Елисеев и др. М.: Воениздат, 1985, 598 с.

Сто великих наград / сост. Н. А. Ионина. – М. : Вече, 2008.

Судравский, В. К. Кавалеры ордена Святого Великомученика и Победоносца Георгия за 140 лет (1769 – 1909 гг.) // Военный сборник. – СПб., 1909. – № 3 – 12; 1910. – № 1 – 12.

Тифлисский вестник : газета. – Тифлис, 1877. – № 100.

Тифлисский вестник : газета. – Тифлис, 1877. – № 101.

Тифлисский вестник : газета. – Тифлис, 1877. – № 107.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1887. – 6 сентября. – № 200.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1887. – 8 декабря. – № 273.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1887. – 15 декабря. – № 276.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1893. – 24 февраля. – № 45.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1893. – 25 декабря. – № 294.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1895. – 12 марта. – № 59.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1895. – 12 июля. – № 157.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1896. – 29 сентября. – № 227

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1899. – 17 декабря. – № 290.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1900. – 24 июня. – № 148.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1900. – 15 августа. – № 191.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1901. – 12 января. – № 9.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1901. – 16 ноября. – № 268.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1902. – 2 марта. – № 52.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1902. – 3 марта. – № 53.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1902. – 29 июня. – № 152.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1905. – 4 марта. – № 41.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1905. – 22 июля. – № 147.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1910. – 30 апреля. – № 97.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1911. – 18 октября. – № 233.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1911. – 4 ноября. – № 248.

Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1912. – 28 января. – № 23.

- Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1912. – 24 февраля. – № 54.
- Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1913. – 9 января. – № 7.
- Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1913. – 10 января. – № 8.
- Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1913. – 13 января. – № 11.
- Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1913. – 15 января. – № 12.
- Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1913. – 22 января. – № 18.
- Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1913. – 2 февраля. – № 28.
- Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1913. – 13 февраля. – № 37.
- Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1913. – 12 декабря. – № 282.
- Тифлисский листок : газета. – Тифлис, 1913. – 24 декабря. – № 292.
- Туманов, Г. М.* Словарь кавказских деятелей : (прил. к справочной книге старожилы «Кавказ» № 1) / Г. М. Туманов, К. М. Туманов. – Тифлис : Тип. М. Вартанянца, 1890.
- Федеральное государственное казенное учреждение „Главный военный клинический госпиталь им. академика Бурденко.
- Федеральное государственное бюджетное военное образовательное учреждение высшего профессионального образования - Военно-медицинская академия имени С. М. Кирова-Министерства обороны Российской Федерации
- Халин, К. Е.* Ордена и медали России. – М. : Дом Славянской книги, 2009.
- Харитонов, И.* За Царя, за Родину, за Веру! : герои и войны российской армии (1695 – 1918). – Ростов н/Д : Феникс, 2000.
- Холмогорова, Е. С.* Вице-император / Е. С. Холмогорова, М. К. Холмогоров. – М. : Армада, 1998.
- Цкитишвили К. В. Чинчилакашвили Т. Г.* Герои Советского Союза из Грузии. Тб., Сабчота Сакартвело, 1981
- Часовой. Париж-Брюссель, 1954, №340. Автор некролога – Аракелян
- Читлов Д.С. Слово имеет прокурор, Тб., изд. Самшобло,, 2005
- Шилов, Д. Н.* Члены Государственного совета Российской империи : 1801 – 1906 : биобиблиограф. справочник / Д. Н. Шилов, Ю. А. Кузьмин. – СПб. : Дмитрий Буланин, 2007.
- Шишов, А. В.* Полководцы кавказских войн. – М. : Центрполиграф, 2001.
- Энциклопедия военных и морских наук : в 8 т. / гл. ред. Г. А. Леер. – СПб. : Тип. В. Безобразова и К⁰, 1883 – 1897.
- Энциклопедия фонда „Хайазг„
- Янжул, М. А.* Восемьдесят лет боевой и мирной жизни 20-й Артиллерийской бригады : 1806 – 1886 : ист. очерк войны и владычества русских на Кавказе : в 2 т. – Тифлис : Тип. Окружного штаба, 1886 – 1887.
- «Time to analyze» – politics, society, and ideas

შინაარსი

ავტორებისგან	5
მთავარი რედაქტორის სიტყვა.....	6
ნაწილი I (1723-1917	8
I-ი ნაწილის დანართები	103
ნაწილი II (1940-1991.....	121
მე-II ნაწილის დანართები	207
მე-III ნაწილი (სომხეთის რესპუბლიკა)	213
მე-IV ნაწილი (რუსეთის ფედერაცია)	223
მე-V ნაწილი (აშშ).....	230
წიგნის ავტორების შესახებ.....	233
ბიბლიოგრაფია.....	239

მამუკა ჯემალის-ძე გოგიტიძე,
გიორგი ალექსანდრეს-ძე ბეჟიტაშვილი

სომხეთის სამხედრო ელიტა

(სომეხი გენერლები საქართველოდან)

ბიოგრაფიული ცნობარი

კომპიუტერული უზრუნველყოფა და ორიგინალ-მაკეტი მოამზადეს
ალექსანდრე კუზანაშვილმა და ნოდარ ბეჟიტაშვილმა

თარგმნა რუსული ენიდან მამუკა გოგიტიძემ
კორექტორი მანანა გორგიშვილი

გამომცემლობა „სვეტი“

ISBN 978-9941-0-6581-1

9 789941 065811